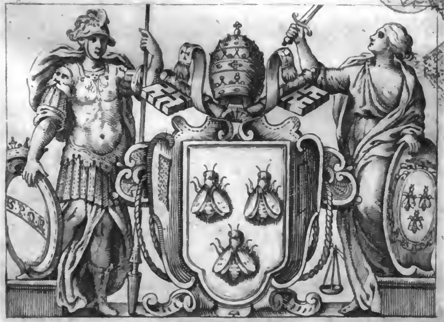
BALTHASARIS TORINI
V. I. D. ARRETINI
COMITIS EQVITISQ. PALATINI
INCLYT. POP. ROM. CAPITANEI
Appellationum, & Nullitatum Vrbis
IVDICIS.

APOLOGETICON
STATVTI VRBIS,
De Contractibus sine certa solemnitate non valituris.

MATERIAM ATTINGENS.

ROMÆ, Ex Typographia Ludouici Grignani. MDCXXX.

SVPERIORVM PERMISSV.

VRBANO OCTAVO
PONT. OPT. MAX.
BALTHASAR TORINVS ARRETINVS
Humillimus Seruus Fœlic.

MAXIMVM eorum ſanè in Rempublicam meritum, ac inſignè apud omnes habitum fuit; qui periculoſo marti; quo fortunas ac libertatē, focos, Arasq; defendant, Imperij fines tuentur; vigilijs, laboribus, vulneribus, aduerſantium deniq; irrumpentibus copijs, proprijs corporibus aditū intercludunt: Verùm nec minoris eorū æſtimatum; qui non ferro ſed literis, non militaribus excubijs, ſed continuis lucubrationibus Ius noſtrū proſequuntur, quo cōmunis ſocietatis vinculū; Ciuium quies; ipſius tandem Reipublicæ ſalus, ac ratio continentur. Huic Militiæ ab ineunte propèmodum ætate adſcriptus; TVIS benigniſſimis ſuffragijs promotus, Capitaneiq; nomine, ac munere decoratus, oblatā ciuilem literariāq; non cōmittere pugnam, ac in ſingulare certamē minimè deſcendere, ſine crimine haud potuiſsē. Apologiam igitur (BEATISSIME PATER) inculpatę tamen defenſionis cancellis detentam, nec volēs, nec omninò coactus emiſſurus, multò licèt in- riorem, quam vt Quirinali Aulæ, ac Sanctiſſ

Beatitudini TVAE donari possit, absque tuo tamẽ Sanctissimo NOMINE, sub cuius tutela Imperioq; militiam egi, agoq;, nec alijs dicare ratus, nec prodire passus. Multa siquidem meorum Maiorum erga Clarissimos, ac Excelsos D. ANTONIVM, ac Dominam CAMMILLAM BARBADORAM Progenitores; eorundem meiq; met erga Excellentissimos fratres TVOS, singulariterq;, non dico quondam, hi enim, qui pro Republica ceciderũt, in perpetuum per gloriam viuere intelliguntur; D. CAROLVM æternæ mem. Virum, Sapientissimumq; S.R.E. Ducem, eiusdemq; Generosissimos filios, ac præcipuè Illustrissimos, ac Reuerendissimos Principes DD. FRANCISCVM, & ANTONIVM S.R.E. Cardinales Amplissimos, TEq; demùm ipsum (SANCTISSIME PATER) obligationũ vincula famulatus mihi iniecere; quæ nec audere, nec referre possem; cum nec pro dignitate meritisq; facundiam ingenij mei infirmitas prębeat; nec satis esse posset, quod diceretur, dum non posit deficere quod dicatur: indè nãq; tacendi necessitas, vndè dicendi, quod ineffabile est, imparẽ tribuit facultatem. Annue igitur (BEATISSIME PATER) Vrbanitate Clementiaq;, qua soles, TVORVM Humillimi TVIq; Serui larga Sanctissimæ Benedictionis indulgentia postulatis: meumq; hoc, quamuis exiguum, debiti obsequij monumentũ probare non dedigneris; Ac diù fęliciterq; totius Christianæ Reipublicæ bono præsidioq; incolumis Viue.

IO. BAPTISTAE COCCINO
DECANO.
CAETERISQ. SACRAE ROTAE
AVDITORIBVS
Eminentissimis, ac Integerrimis.
BALTHASAR TORINVS
I. V. D. ARRETIN.
INCLYT. POP. ROM. CAPIT. S. P. D.
Donat Dicatq;

S*OLENT opus aliquod edituri Tutelares Patronos, eosq; Præstantissimos deligere, quorum illud nomine decorare, authoritate tueri posse existiment; Clarissimis nominibus vestris, idem sectans, opusculum hoc gloriosum, supremiq; totius Orbis Iuris Consultorum cœtus authoritate roboratum, diuersis nominibus do, dono, dico; quin potiùs reddo, restituo. Quid enim hoc habet, quod vestrum non sit; quodq; cuiquam, quam vobis, magis debeatur? Non iura, non rationes, non doctrinam; si quæ forsan in eo est; Etenim hæc omnia quinque lustrorum spacio à vobis mutuata, eisdem, absque imò vllo fœnore ac diminutè, iure redduntur: Non studium, non denique obsequium; quorum alterum, etsi non exiguum, pro dignitate minimè impensum rum verò, & debito officio, & immortalibus virtutum vest*

m

meritis valdè inferiùs præstitum est. Accipite igitur Benignissimi Patres: affectum potiùs generosa mente reuoluentes, quam censum reputantes, qualecunque sit pro congiario, vt vestra est humanitas, coloribus nullis ornamentisq; fucatum, perpetuæ deuotionis signum, tenue musculum; causamq; vestram pariter, ac meam supremo iudicio firmetis; ac diù fœlicesq; viuite, & valete. Ex Arce Tarpeia. Kal. Nouembris. MDCXXIX.

BENIGNO LECTORI.

DECREVERAM (Prudentiſſime Lector) ingenij mei inbecillitatem agnoſcens, librorum congeriem perhorreſcens, omnifariam abſtinere prælo. En illud ſubire cogor. Non moror admodum; Si quid boni eſt approba; eoq; vtere, fruere; &, à quo bona cuncta procedunt, Deum lauda; Si quid inſulſi improba, corrige, æquiq; ac boni conſulas; inter enim iurgiorum ſtrepitus, ac anni huius ardentiſſimos calores quaſi furtim, & currenti calamo, temporis anguſtia preſſus, decerpſi delegiq;, quæ & iuſtæ mei Voti defenſioni exhiberē, & tuo purgatiſſimo iudicio, ac S.R.E. authoritati Imperioq;, cuius eſt de verò ſenſu iudicare, ac decernere, libentiſſimè ſubijcerē. Kal. Nouemb. MDCXXIX.

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apost.

A. Episc. Bellicastr. Vicesg.

EGo Augustinus Barbosa I.V.D. Lusitanus Prothonotarius Apost. de mandato P. Fr. Nicolai Riccardij sacri Apostolici Palatij Magistri vidi, & diligenter recensui *Apologeticon* Statuti *Vrbis*, *De Contractibus sine certa solemnitate non valituris materiam attingens*, Authore Perillustri, & Excellentissimo D. Balthasare Torino V. I. D. Arretin. Comite Equiteq; Palatino Inclyti Populi Romani Capitaneo, ac Appellationum, & Nullitatum Vrbis Iudice; in quo quicquid non solùm ad prædicti Statuti, & veram, & genuinam intelligentiam spectat, sed etiam aliorum quampluriuum, inueni, nullatenus Fidei Catholicæ, & bonis moribus aduersarium, & ideò Typis mandari posse censeo. Dat. Romę hac die 1. Nouembris omnium Sāctorum festo dicata. 1629.

Ità censeo Augustinus Barbosa manu propria.

Imprimatur,

Fr. Nicolaus Riccardius Sac. Pal. Apost. Mag.

APOLOGIAE MATERIARVM INDEX.

A

Con-

Cre-

ram

Di-

E

Enu-

Fi-

G

H

Hypo-

Læsio

Mu-

non

Pro-

Re-

So-

ea-

Sta-

pag.

Sta-

T

V

Ven-

Verba

FINIS.

PRAE-

PRAEFATIONES.

HVMANARVM ea semper fuit actionum conditio; vt inuicem ferè contraria,& probare multoties, & laudare sapientissimos coegerit Viros; ita vt,quamuis Zeno Stoicorum facile Princeps, *Sapientem sententiam mutare nunquam* docere solitus fuerit; *Bonos & Prudentes sicubi ipsos errare contigerit indicatæ veritati libenter assentiri* apud Isocratem legatur, apud Lucianum verò *meliùs è medio cursu, quam malè currere, esse recurrere*; Et Tullius ipse eloquentissimus; qui, *quod tam deceat, quàm in omni re gerenda seruare constantiam, nihil esse* asseruerat, *nunquam Præstantibus in Republica viris perpetuam in vna sententia permansionem laudatam fuisse* proclamauerit. Verum cum *sermonis nostri* Platonis sententia *ad gratiam minimè aut ad id quod iucundissimum, sed ad id quod optimum Iustitiam nempè, ac Veritatem, sint componendi*; Ignoscent Clarissimi Domini de Affettamento; si Constantiam seruantes quid aduersus ea, quæ contra sententiá nostram proposuerant; veritati magis,quàm eorũ auctoritati eximiæ quamuis,vt existimauimus,inseruientes liberius dixerimus. Hinc collatis studijs Veritati, ac Iustitiæ insigne obsequium redundabit.

Agnoscimus, nec detrectamus, resolutionem nostram in causa Romana nullitatis contractus 29. Nouembris 1627. inter Gasparem Saluianum,& Cãmillam Agazzariam typis demandatam, & inferiùs registrandam; Cuius fundamenta Domini de Affettamento, alterius assertæ causæ in Romana Societatis Officij 19. Decembris 1628. occasione, validissimis, ac exquisitissimis impugnare rationibus,Domino Baldo Masseo Vrbis quondam Senatore haud ignoti nominis Iuris Consulto referente,vt in eorũ Voto operi accessuro, conati sunt; quas etiam typis tradere Reipublicæ, vt professi,consulere censentes voluerũt; nostro,vt Nos opinamur, mentem tamen præter beneficio, ac decori potiùs inseruientes.

Quis enim labores hos nostros, forensesq; lucubrationes qualescunque illæ habeantur, nisi tot insignium Virorum contradictio accessisset animaduertisset vnquam; vnquam quidem audisset? Quis non me libenter vel contradictioni succumbentem corona donauerit, qui tot tantosq; aggredi auserim? Cum in adagium cesserit, nec Hercules contra duos; poterat tamen huiusmodi lucta, inuisaq; concertatio omitti; cum, & idem Dominus Masseus die 12. Augusti 1628. de voto Excellentissimi Domini Pauli Ranucci, inter celeberrimos Curiæ Aduocatos insignis, ab eo Consultoris deputati, in tertia instantia nostram sententiam confirmauerit; & nostra resolutio, etiam secundum opposita, si propitijs oculis intueatur, & interpretari, & defendi potuisset: Eisdem namq; rationibus ac medijs, quibus sacri Auditorij Decisiones recentiores Antiquis conuenire contendunt, eadem nostra resolutio, quæ in Antiquis, ac Recentioribus decisionibus illis radices egit, ab Assettamenti sententia minimè dissona iudicari potuerit; Eoq; magis cum expresse in ea fuerit ponderatum huiusmodi contractum cessionis; ac renunciationis Iurium quietationisq; ratione, illarumq; saltem respectu, in quatuor expressis potuisse comprehendi, *Rota decis. 558. nu. 2. par. 2 diuersor.*

Verùm enimuero nostram, imò sacræ Rotæ sententiam, ità etiam in abstracto consideratam, aduersus ea, quæ proponuntur, veriorem esse, & tradidimus, & tradimus, ac nedum in Sacro Apostolico Palatio, verùm etiam in ipso Assettamento apertissimè approbari, votumq; hoc ipsum sibi ipsi minimè constare, Deo dante, clarissimè demonstrabimus. Quod vt faciliùs assequi valeamus, Dominorum de Assettamento, quam poterimus cautiùs, semitas repetere conabimur; ac Dominorum Rotæ sententiam, ex ipsius Rotę non nostra, cuius est imitari, obsequi, ac venerari interpretatione, ac obseruantia venabimur, fundamenta adducta pro posse tuebimur, contrarijs modestia quam maxima satisfaciemus.

Id autem ad rem accedentes præmittendũ duximus Dominos de Asset-

Affettamento, & perpetuò afferuiffe, & afferere in hoc voto professos; *Statutum Vrbis Cap.* 151. *lib.* 1. & hæc sunt verba ipsa, *In illis tantùm quatuor contractibus ibi expressis locum habere: In alijs verò eo tantum casu; quo sub quæsito colore aliorum vnus ex dictis quatuor inesset.* Id ipsum, quoad expressos directè, vel aliorum quæsito colore indirectè, & nos in nostro voluisse Voto, & sacram Rotam in sequentibus resolutionibus approbasse; distractus ac donationem lata contractus significatione, quod ne intelligentiam inuoluamus, seruabimus, & inferiùs, accipientes; nec dubium, nec controuersum; Taxatiuè verò ad quatuor expressos, idest in indiuiduo, ac specificè nominatos,quod in sequentibus intelligimus;cum tamen & cæteros contractus expressos esse minimè negemus; directè,vel indirectè Statutum restringi, nec Iuridicum, nec Apostolici Palatij sententiæ consentaneum, nostræ verò contrarium affirmamus; Vtpotè, qui Statutum præfatum omnes alios contractus, in quibus deceptionis,ac fraudis præsumptæ,in eo expressa ratio vigere potuisset; Sapientissimorum sacri Auditorij Virorum vestigia venerati, non solùm comprehendere tenuimus; Verùm,& verborum vi idem obtinere tutari conati sumus. Hoc igitut præhabito ad decisiones properemus;ex quibus proculdubio prospicient omnes, & si forsan non vno ictu oculi, Nos non contrarias nostræ sententiæ, in quo carpimur, allegasse; eiusq; non fuisse sacram Rotam sententiæ, quam Domini de Affettamento maturè discussam, verissimam censuere; Decisiones quamuis præfatas gratis, pro ea adductas, sequi protestentur.

Et primũ ad eas,quæ emanarũt super Statuto antiquo lib.4.c.23. sub Alex.VI. & reformato c.19. sub Leone X. tenoris huiusmodi.

Ex Libro quarto Antiquorum Statutorum.

De Pactis, & Donationibus non valituris. *Cap. XXIII.*

AD obuiandum fraudibus, cum Reipublicæ intersit, Mulieres ex earum simplicitate, seù puberes, etiam mascu-

 los.

los, qui adhuc imperfectæ ætatis existunt, non defraudari; statuimus, quod pacta de non petendo, & refutationes, & quietationes à quibuscunque Mulieribus, siuè sub patria potestate, siuè etiam sui Iuris existentibus, quæ quibuscunque personis fieri contingant irrita sint, & nulla, & nullius effectus, nisi duobus consanguineis proximioribus adhibitis, quorum non intersit, vel alijs eorum loco, si non extent consanguinei; vel affines, & expressè medio iuramento approbantibus, & si sub patria sint potestate vocentur, qui sint ex linea materna, & solemni Iudicis decreto simul interuenientibus. Et si puberes maiores 18. annorum sint sine Curatoris legitimi auctoritate, & Iudicis solemni decreto vt supra, & aliter iuramentum præstitum præsumatur metu, & dolo extortum, & irritum reddatur.

Ex reformationibus Statutorum Antiquorum.
De Pactis, & Donationibus. *Cap. XIX.*

DEclarando, & addendo nouæ Constitutioni sub rubrica prædicta sic stare, & obseruari debere, videlicet, quod pacta de non petendo refutationes, quietationes, donationes à quibuscũque Mulieribus, seù minoribus 20. annorum masculis sub patria potestate, siuè sui iuris existentibus, nullius sint roboris, vel momenti, nisi duobus consanguineis proximioribus adhibitis, quorum non intersit, etiam medio iuramento approbantibus non esse in præiudicium earundem Mulierum, seù minorũ, & si sub patria potestate existant, vocẽtur ex linea materna, & nihilominus præsentia patris interueniat, & si aliqui consanguinei non existerẽt cum Curatoris legitimi auctoritate, ac semper cum Iudicis competentis decreto contrahere possint, & alias iuramentum præstitũ censeatur metu, aut dolosè extortum, & nihil operetur; & in omnibus contractibus, & negotijs, vbi quis masculus, seù fœmina reperiatur læsus, vltra tertiam partem eius, quod agitur, iuramentum censeatur dolosè extortum, & nihil operetur.

IN-

INSPECTIONIS PRIMAE
PARS PRIOR.
DECISIONIS PRIMAE.
SVMMARIVM.

1 *Venditio per virum, & vxorem precio recepto emissa, Statuto subijcitur.*
2 *Ratio ad euitandas fraudes in statuto expressa est, & finalis.*
3 *Remittere est refutare, & donare.*
4 *Consentientes venditioni, & accedens pignus remittant.*
5 *Narrata, & emissa in contractibus sine solemnitatibus initis simulatè, & fraudolenter censentur affecta.*
6 *Fraus, & dolus solemnibus cessantibus si subesse possunt præsumuntur inesse, & deceptio.*
7 *Statutum antiquum Reipublicæ fauore expresè emanauit.*
8 *Statutũ ad fraudes, deceptionesq; tollendas publica vtilitate, atq; publicæ fauore inductum dicitur.*
9 *Statutum nouum, Cap. 151. Reipublicæ fauorem continet.*
10 *Extensio fit statuti ad casus non expressos identitate rationis expressæ.*
11 *Contractus Statuto nostro, aut verbis specialibus, & ratione, aut ratione expressa, & generalibus verbis comprehenduntur.*
12 *Crescent. decis. 3. de Const. generaliter intelligitur per Rotam in omni contractu, in quo ratio Statuti vigeat.*

DECISIO PRIMA.

Anno 1441. seu, &c. apud Cresc. *decis. 3. de constit. alias 63. lib. 2.* Dubium in hac causa, ni fallimur, propositum erat, an † viro, & vxore rem ipsius viri, ac vxoris obligatam insimul vendentibus, preciumq; actualiter recipientibus, esset locus Statuto; quod affirmatiuè resolutum fuit. In hac Magistralissima resolutione, quam nec immeritò millies sacrum Auditorium admisit, in diesq; sequitur, totius materiæ huius absolutissima enucleatio, ac quæstionis propositæ, nobis haud ingrata, determinatio continetur.

Præmissa igitur primo Statuti 2 † rationis cognitione, ac firmato ad euitandã fraudem per Statutum præsumptã Statutum expresè, in procemio processisse

adnotat. per Rom. in conſ. 394.
vt *num.* 1. quam, & finalem, &
expreſſam noſtri Statuti ſacrum
agnouit Palatium, ac vſque in
præſens agnoſcit, *in deciſ. 678.*
num. 4. par. 1. 619. num. 5. &
723. num. 18. & 19. in recent.
par. 2. & nouiſſimè in Romana
Nullitatis Obligationis 16. Ia-
nuarij 1626. coram R.P.D.Du-
rano, & in Romana Nullitatis
Donationis 4. Maij eiuſdem anni
coram bonæ memoriæ Buratto,
proceſſit Rota in ea ad deter-
minationē caſus propoſiti duo-
bus eiſq; præcipuis fundamen-
tis; Primo quia cū mulier ſtante
Statuto refutare, ac donare ſine
3 ſolemnitate non poſſit; ac † re-
mittere ſit refutare, & donare,
l. ſi quis delegauerit, de donat.
4 & † cōſentire, ac accedere ven-
ditioni, & alienationi rei ſibi
hypothecatæ, & obligatæ ſit
remittere, ac renunciare, *ad l. ſi*
debitor. §. in venditione, ff. quib.
mod. pign. & hypot. ſolu. l. 1. C. de
remiſſ. pignor. intrat præſumptio,
quæſitum fuiſſe colorē ad frau-
dandum Statutum, *Bald. poſt*
Nic. de Mattar. in auth. ſi qua
mulier, C. ad Sen. Conſult. Velle-
ian. ſimulatam venditionem, ac
venditionis titulum, ſolutionem
5 precij, & alia † narrata fraudo-
lenter appoſita, *ad Bart. in l. ſi*
fortè, in fin. ff. de Caſtr. pecul.
Alex. Iaſ. & Dec. in l. ſi donatio-
ne, C. de collat. cum alijs ibi, nu. 6.
6 & hoc nō quia talis † deceptio,
vel fraus probata fuiſſet, ſed
quia ſubeſſe poterat, legis præ-
ſumptione inducebatur, vt ple-
nè dicitur ibi *à num. 1. ad 6.* &
probatur in deducen. deciſioni-
bus clariſſimè, & ſignāter apud
Verall. deciſ. 200. per totā p. 3.
& in dicta Romana Nullitatis
Obligationis corā R.P.D. Durano
poſt medium, verſ. Et quicquid ſit
cum Vrbis Statutum fundetur in
dolo præſumpto aduerſarij. & in-
ferius antè fin.

In quo fundamēto tanto ma-
gis perſtitiſſe Dominos ibi di-
citur, quia, & in hoc conſiſtit
ſecundum fundamentum, cum
Statutū publicam vtilitatē con-
cernere diceretur, tum quia in
7 dicto † Statuto exprimitur; ibi
in proœmio, *cum Reipublicæ in-*
terſit, tū quia ad obuiandū frau-
dibus, deceptioneſq; reparan-
das conditum, ex quo, & idem
8 reſultat, vt principaliter publi-
cam vtilitatem reſpiciat, *Corn.*
conſ. 155. num. 4. lib. 1. & ideò
9 hoc idem concluſum in † Sta-
tuto nouo, 151. *lib.* 1. licet in eo
illa verba, *cum Reipublicæ inter-*
ſit omiſſa fuiſſent, apparet *in*
dicta Romana Nullitatis Obliga-
tionis 1626. coram R.P.D. Du-
rano, ex identitate rationis, præ-
ſertim vnicæ, ac expreſſæ ad ca-
10 ſum etiam non expreſſum † ex-
tenden-

tendendum firmarunt, *ad not. per Bald. & alios in auth. quas actiones, C. de Sacrosf. Eccl. & per Alex. conf. 50. num. 8. cum seq. vol. 2.* vt ibi probatur, *num. 7. cum seq.* Et in hoc secundo fundamento, in quo cõsistit principaliter ex aduerso firmatæ conclusionis destructio, semper perstiterunt Doctissimi, ac celeberrimi Domini de Rot. vt in seqq. decisionibus apparebit; ex quibus clarè colligitur Rotam in primo fundamento conclusisse dictum cõtractũ vẽditionis simulatè ad refutationem tegendã, & remissionem pignoris adhibitũ præsumi potuisse; & ità casum in verbis Statuti expresse cõprehensum indirectè comprehendisse; & obid procul dubio nullum, ex quo, & id multò magis conclusum videtur, nullum etiã quemcunque contractum casũ aliquem ex enumeratis explicitè, directèq; comprehendentem. In secundo verò eundem venditionis contractum, si enumeratorũ, ac expressorum etiã indirectè naturam, & substantiam euasisset, expressæ identitate rationis, possibilis videlicet, ac præsumptæ deceptionis, & fraudis, in Statuto comprehendi; & sunt verba clara *nu. 9.* ibi, *& ex eadem militante ratione etiam ad casum non expreßum extenden. &c.* Si enim huiusmodi verba ad casum, qui indirectè expressum tantũmodo aliquem complecteretur, referẽda dicerentur, nihil aliud cõtinerent, quod primi fundamẽti limites, & rationem excederet; Sed diuersis verbis contra præcisum tenorem, & claram mentem Rotæ idem dixisse; nihilq; amplecterentur, in quo vltra enumeratos extensio, quæ omninò fieri admittitur, obtineret; ex quo redditur capitalis decisio; Cum, & contractum omninò diuersum ab expressis vẽditionis videlicet, & recepto illius vigore per mulierem pretio statutariæ dispositioni, ex eo capite, quo saltem expressa ratione comprehendit, subiacere concludat.

Hinc ad dicendorum clarissimam intelligentiam, videtur colligẽda distinctio, quod in sacro Auditorio aliqui
11 † cõtractus dicuntur comprehensi Statuti verbis specialibus, & ratione simul, & ex his aliqui explicitè, & directè, aliqui implicitè, & indirectè, aliqui verò dicuntur non specificè, sed generaliter, ac ratione, & mente comprehensi; Seù, vt meliùs, aptiùsq; dicamus; Statutum nostrum, tàm antiquum, quàm nouum dupliciter comprehendit contractus, Primo videlicet specialibus verbis, & ratione simul,

siuè directè, & explicitè; siuè indirectè, & implicitè, & sub aliorum velamento cum mulieribus ineantur; *vt in hac decis. & apud Put. decis. 7. num. 2. vers. Non obstat, quod Statutũ, lib. 3.* Secundo ratione, & non tamen verbis saltem expresśis, ac specialibus. Ad hoc expendimus primo decis. hanc Cresc. 3. *de Constit.* in qua *num. 1. cum seq.* agitur de primo membro distinctionis contra mentem, & verba implicitè, & indirectè, numero verò 9. agitur de secundo membro comprehensionis, videlicet ex identitate rationis extra casus expressos, & vtrumque membrum distinctè ponunt Prudentisśimi Auditores *in decis. 55. lib. 3. apud Put.* de primo *numer. 1. 2. & 3.* de secundo *num. 4. & 5. 529. num. 4. par. 1. diuers. ibi licet enim Statutum in quatuor loquatur, habet tamen locum etiam in aliis, & adducit decisionem Putei; apud Seraph. decis. 1242. num. 1. & 2. & num. 4. apud Sanctissimum Gregorium XV. decis. 164. nu. 4. 260. num. 1. & 2.* in verbis; *num. 3.* in ratione. *Post Picum decis. 8. num. 4. in recent. 385. num. 2. par. 1. 723. num. 19. p. 2.* expresśè, ac optimè *in Romana Depositi 13. Ianuarij 1625. coram Reuerendissimo D. Decano, vers. Neque obstat, & in dicta Romana Nullitatis Obligationis 16. Ianuarij 1626. corã R.P.D. Durano, in vers. Quæ publicæ vtilitatis.*

Huic autem decisioni nullum per DD. de Assettamento accõmodatur responsum, nisi pro responsione accipiamus ponderationem verborum in primo fundamento, ex quibus eã restringi prætendant ad expressos quatuor casus, vel aliorum velamento comprehensos, quod nõ solum tollitur ex prædictis; sed etiam, quia ex generalitate rationis eam † sacrum Auditorium semper vniuersaliter
12 procedere intellexit, vt antiquioribus omisśis apparet *in decis. 164. num. 4. 260. nu. 3. & 333. nu. 1. apud Gregorium XV. 592. num. 1. par. 1. & 619. nu. 5. p. 2. recent. in prædictis Romana Depositi, coram Reuerendissimo D. Decano, & Romana Nullitatis Obligationis coram R.P.D. Durano, & nouissime in Romana Rescissionis Contractus 2. Iunij 1628. coram R.P.D. Merlino, & in alia Romana Nullitatis Contractus 13. Nouẽbris 1628. coram Reuerendiss. D. Decano.*

Nec credimus quemquam eam responsionem admissurum omnes decisiones prædictas, quæ hanc adducunt; esse ad illius terminos restringẽdas; Esto quod hæc strictè loqui videre-

tur;

tur; cuius contrarium probauimus; tùm quia nec illæ, vt ex illarum verbis euidentissimè patet, & inferiùs apparebit, aliquo pacto restrictionem hanc pati possunt; tùm quia hoc stãte ea capienda est interpretatio; vt, prout verè conueniunt, inuicem sibi consentiant, & per illas maximè posteriores cum sint, hæc declaretur; ac quatenus res ipsa exigeret extẽdatur, & amplietur, quod decentius, rationalibusque existimamus, quam quod alias affirmare auferint, decisionem ipsam hãc contrariũ dicere illius, ad quod allegatur in præfatis; de quò alias inferiùs.

SVMMARIVM.

1 *Confessio minorum, & mulierum Statuto nostro subest.*
2 *Probibitus donare, confiteri probibitus censetur.*
3 *Fraus, & deceptio cessantibus solemnibus præsumitur eo ipso.*
4 *Confessio minorum, & mulierum, vt cunque in fraudem, ac deceptionem eorum, earumq; emissa Statuto subest.*
5 *Confessio verbis specialibus Statuti nostri minimè comprehenditur.*
6 *Ratio, vbi eadem viget, eadem, & Iuris obtinet dispositio.*
7 *Statutum nostrum non prohibet donationes, & alios, &c. nec inhabilitat ad illos, sed ad euitandas fraudes conditum.*

DECISIO SECVNDA.

Eodem ferè tempore, quo præcedens, & hæc emanauit apud eundem Crescent. 2. *de confess.* in qua quæsitum fuerat, an stante Statuto nostro absq; solemnitatibus mulier, vel mi-
1 nor † confiteri possent. Et resolutum negatiuè; quia, cum in-
2 ter alia in Statuto donare † prohibeantur, in quolibet alio contractu, in quo fraus Statuto fieri potest, confiteri censentur prohibiti; quia eo ipso, & fraus
3 præsumitur, *adnotat. in l. si fortè, de Castr. pecul. & in l. si donatione, C. de collationibus, cum alijs hic traditis, & in dicta decis. 3. num. 5. & 6.*

Hæc neque nostrã impugnat sententiam, neque Dominorum de Assettamento partes tuetur. Nostræ minimè aduersatur; tùm quia non negamus, imò id maximè latiùsq; contendimus Statuto locum esse, quando vnus ex enumeratis contractibus alteriùs velamento simulate concipitur ad eiusdem Statuti dispositionem eludendam, qui casus ad primum firmatæ distinctionis caput refertur, quod & *in dicta decis. 3. num. 3. 4. 5. & 6.* fuerat firmatum; tùm quia nec negat

negat decisio alia ratione fraudis scilicet, & deceptionis confessionem ipsam, eidem Statuto subiacere, aliosuè contractus minimè specificatos in eo comprehendi. Ex hac enim affirmante propositione, Statuto in confessione per illud donare prohibiti ob præsumptam in verbis expressæ donationis fraudem locum esse, aliqua haud resultat negatiua concludens, alios contractus, vel ipsam confessionem alias, & ratione Statuti minimè includi, qua eadéq; ratione, nec Assettamentum iuuare conuincitur.

Parum igitur huius decisionis inductio concludens videtur, quod videlicet non dicat simpliciter omnē confessionem in quolibet contractu prohibitam esse, sed cum adiectione quando per talem cōfessionem Statuto fraus fieri posset, ex quo id intelligi inferunt, quando donationem contineret. Ex prędictis namq; omnia cessant, cū non solum quando implicitam donationem, pactum de non petendo, refutationes, nec non quietationes in eo expressas
4 amplecteretur, Statuto † confessio subsit, vt per Rotam declaratur *in Romana Societatis 9. Febr. 1607. coram Ortembergo, inter collectas per Zacch. de Soc. 24. num. 2. 3. & 4.* sed etiam vbicumque alias Statuto inijcitur fraus, & contra rationem, & mentem illius aliquid partes moliuntur. est textus, vbi cōmuniter omnes not. *in l. non dubium, C. de ll.* & hoc satis in hac decis. exprimitur per Rotam in illis verbis, *in quolibet alio contractu, in quo alias*; non ergo tantum vbi ex sola præsumpta donatione, sed, & alias, *Statuto fieri posset fraus*; quæ præsumitur, & hoc sibi volunt omnes supra ponderatæ decisiones, & inferiùs deducendæ, in quibus habetur non solum in casibus expressis, & enumeratis Statuto locum esse, sed in quocumque alio, in quo præsumptæ deceptionis, & fraudis ratio per Statutum expressa vigeret; item illæ omnes, quæ Statutum procedere in omnibus casibus dicunt, in quibus læsio possibilis est & deceptio, quod & ex inferiùs dicendis clariùs patebit: qua propter nullatenus, vt prædiximus, inferendum est, ex ea propositione, confessionem in fraudem præsumptæ donationis, remissionis, seù refutationis à Statuto expressæ, Statuto subiacere; ergo in alijs casibus, in quibus donatio, remissio, seù refutatio præsumi non possunt, in quibus tamen deceptio, & fraus cadere possunt, ratione

alias

alias Statuti comprehensis, non est locus Statuto. Nec hanc illationem probant *Putei deciss.7. & 55. lib.3.* quæ non se restringunt ad expressos, & multò minus *Achil. decis.10. de confess.* de quibus suo loco agẽdum est. Quin, & nostram sententiam firmare videtur; quia, cum Statutum sit stricti Iuris, & nomini-
5 bus expressis † confessio non veniat, sed tantum expressæ vi rationis, implicitisq; verbis comprehendatur, vt declarauit Rota *apud Put. dicta decis. 55. num.3.4.& 5.lib.3.* vtique probat ad expressos Statutum non restringi, dum in confessione locum habere admittit. Nec dicatur id euenire, quia ob prohibitam donationem ad eam tegendam cõfessio simulata præsumitur; hoc namq; verum esset, quando Statutum ad euitandam donationem cõtrahere prohiberet, vel eandem donationem; & in hoc Statuti ratio consisteret; sed cum ad tollendas fraudes, deceptionesq; ratio emanauerit, & ex hac ratione cõfessionis resultet comprehensio, vt ibi probat Rota; & in
6 his, in quibus eadem viget † ratio, eadem & Iuris dispositio obtineat, *l. illud, in princ. ff. ad l. Aquil.* nõ debet magis ex præsumpta deceptione in donatione comprehẽsa videri, quàm in alio quocũque contractu iuxta Rotę opinionẽ, quam sectamur.
7 Tantòq; magis cum † Statutum, nedùm donationem non prohibeat, sed permittat, nec ad contractus ineundos inhabilitandum processerit, sed ad fraudes, deceptionesq; tollendas, vt singulariter dicitur *dec. 619. num.5. par.2. in recent.* & desumitur *in dicta decis. 55. apud Puteum n.1.* vbi non dicitur minores, & mulieres non posse donare, sed tantum non liberè posse, *& post Picum decis.4.nu.2. & 3.*

SVMMARIVM.

1 *Compromissum, ad quod Compromittentes necessitate legis tenentur, non requirit solemnitates Statuti nostri.*

2 *Dictio tantum, taxatiua, & aliorum exclusiua.*

3 *Compromissum Statuto nostro comprehenditur.*

4 *Decisio 9. Put. de Constit. alias 100. lib. 1. declaratur.*

5 *Dictiones taxatiuæ nõ excludunt casus similes expressis.*

6 *Dictiones taxatiuæ nõ excludunt casus eandem rationẽ habentes.*

DECISIO TERTIA.

1541. 4. Aprilis corã Ioanne Paulo *apud Put. decis. 100. lib. 1. secundum nouiss. impres.* quæ est etiam *9. tit. de Const. eiusdem,* in causa

causa Liuiana Hæreditatis, in qua, omissa prima parte illius, quæsitum fuerat; an in eo casu nostrum Statutum in compromisso per mulierem facto locum haberet, & negatiuè duobus fundamentis resolutum. Primo quia quatuor tantum contractus exprimit, inter quos compromissum non enumeratur. Secundo quia cum inter sorores ageretur, quæ ex alio Statuto ad compromittendum tenebantur, coactè ac legis necessitate
1 sitate † cōpromissum emanasse videbatur, quo casu solemnitates non requiruntur, *l.* 1. §. *sed etsi patri stipulanti*, *ff. de rebus eorum*, *Aret. in l. si tibi pecuniam*, *in* 4. *not. ff. si cert. pet. Roman. vulg. cons.* 394. In hac decisione per Dominos de Assettamento, fundamentum fit maximum, tùm quia in verbis clarã esse dicunt, dum in quatuor contractibus locum habere Statutum enumeratis affirmat,
2 tùm quia † dictio tantum, adicitur, ex qua aliorum exclusionem argumentantur, *l.* 3. §. *cum Titio*, *ff. de adim. leg. Rip. in l.* 2. §. *mutui datio*, *num.* 3. *ff. si cert. pet. cum alijs per Rotam penes Mantic. decis.* 109. *numer.* 11. quod prosequitur Luculentissimus Barb. *in remis. de dict.* 327. *num.* 5. *& dict. sequenti, & latissimè dict.* 349. *num.* 2. 3. *&* 8.

Nos tamen præmissis minimè obstãtibus decisionem hanc medullitus perpensam, & si quę huiusmodi aliæ adsint, voto nostro nequaquam credimus aduersari; cęterisq; omnibus consentaneam resolutionem auream continere. Ad eam igitur redeamus.

Primum fundamentum, vt prædiximus, erat in quatuor enumeratis tantum contractibus Statutum locum habere, ac compromissum in eis minimè nominari, & ità clarè huiusmodi decisio iuxta distinctionem supra firmatam, de comprehensione in specificatis verbis intelligi debet, quia, & de enumeratis tantum expresse agit; & quia cum in eo casu, in quo Statuti solemnitates necessariæ haud erãt, deceptionis, & fraudis præsumptio cessaret, vt excluderetur Statuto, in enumeratis non legi satis superq; fuit resoluere, & tamen Rota dicto fundamento simpliciter non fuit contenta, sed secundum adiecit, quod compromissum ex legis necessitate processerat, vt exclusionem in verbis cum rationis exclusione coniungeret, alias enim † compromissum
3 ret, alias enim † compromissum Statuto nostro non subiacere, proculdubio minimè resoluisset, *ex not. per Pic. ad Statutum nostrum, gloss.* 7. *ampl.* 10. *nu.* 53.

&

& in puncto per Rotam apud eundem Puteum *dec.* 158. *alias* 162. *nu.* 1. *par.* 1. quod & euidenter manifestum fuit, tùm quia
4 Puteus dum eandem † decisionem in titulo de Constitutionibus extendit; prædicta duo fundamenta non distinguit, sed ex duobus vnum tantum proponit, quod Statutum in quatuor tantum in eo specificatis casibus maximè procedebat, quia compromissum de necessitate fiebat, & ità ex eo præcipuè cõpromissum excludebatur Statuto, quia deceptionis præsumptio cessabat, & ratio Statuti, quia ex legis necessitate prodierat, & ità decisionem hanc 9. *de Const.* declarauit Mandos. *in addit. ad cons. Rom.* 280. *nu.* 9. *in verbo Fieri*, & eum sequutus Gratianus *discept. forens. cap.* 27. *nu.* 47. tùm quia licet in pluribus decisionibus cum verbis taxatiuis dicatur, Statutum loqui solum, tantùm, seù tantummodo in quatuor expressis enumeratis, seù specificatis contractibus, tamen & in alijs, in quibus deceptio, & fraus intercedere potest locum sibi vendicare firmatur, *vt in Perus. Fideiussionis* 26. *Nouembris* 1611. *coram Reuerendiss. D. Pamphilio post Picum* 8. *nu.* 4. *& in d. Romana Depositi corã Reuerendiss. D. Decano*, nec enim per expressam, ac ponderatam taxationem casus similes expressis excluderentur, *glos. in l. ob as, C. de præd. minor. & latissimè comprobat Barbos. d. dict.* 349. *nu.* 5. & multò minus eandem rationem habentes, *vt post Eman. Roder. to.* 3. *regul. quæst. q.* 5. *ar.* 2. *Idem tenet Barbos. in dd. remiss. dict.* 82. *nu.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ad lites mulieris, & minoris non comprehenditur in 2. par. Statuti antiqui, & in Cap. 154. in nouis.*

2 *Mandatum ad lites non est de se actus læsiuus.*

3 *Statuti nostri antiqui 2. pars, & Cap. 154. in nouis. requirit læsionem actu.*

4 *Decisio Putei 158 alias 162. p 3. generaliter voluisse in prima p. Statuti antiqui omnes cõtractus comprehendi, in quibus viget ratio, intelligitur.*

5 *Statutum nostrum antiquum, & nouum in contractibus de sui natura damnosis specificè loquens; vlterius locum habet in omnibus, in quibus damnum, & læsio potest contingere, ac intelligi deceptio.*

6 *Rota Romanæ sacro supremoque Tribunali reuerentia exhibenda.*

DE-

DECISIO QVARTA.

1541.13. Iunij coram Rainaldo in Balneoregieñ restitutionis in integrum apud Put. *decis.* 158. *secundum nouiss. impress. alias* 162. *lib.* 1. In qua dubitatum
1 fuit, an † mandatum ad lites per Maherbalem Vrsinum factum, qui in lite succubuerat validum esset, vel in secunda parte antiqui Statuti nostri reformationis comprehẽderetur; & quod validum esset resolutum; ex quo Statutum huiusmodi, vt in verbis reperiatur læsus, læsionem requirit, quam
2 dictum mandatum, † cum actus læsiuus non sit, continere non dicitur; quidquid igitur de hac discussione sit, cum simus certi ad dictam secundam Statuti partem fuisse relatam, quod & Domini de Assettamento in eorum voto *vers. supradictæ omnes decisiones*; *ibi*, *& in d. decis.* 158. *fuit discussa hæc secunda pars*; professi sunt, non est vlterius requirendum; cum nec ex ea in actu læsionem requirente ad primam Statuti partem solam fraudem, & deceptionem possibilem exigentem, eamq. præsumentem, hacq; ratione actus in potentia, & aptitudine tantùm læsiuos comprehendentem, sit facienda illatio. *l. Papin. ff. de minor. cum concor.* nec consequenter ad nostram disceptationem in prima parte Statuti desumptam dirimendam argui possit.

Nec faciunt ponderata verba illa decisionis nu. 2. videlicet,
3 *sed in casu † Statuti Vrbis consideratur actus læsiuus, qualis de se non est mandatum:* Ea namq; ad illam tantum secundam partem, de qua agebatur, relationem habent, cum in alia parte nec nominetur quidem, ne dum consideretur læsio. Quinimò, cum iam ostensum fuerit in dicta prima antiqui Statuti parte, illiusq; reformationis ex identitate saltem expressæ rationis omnes contractus, in quibus fraus, & læsio possibilis sit, ne dum expressos comprehendi, sequitur notata per Rotam in ea nu. 1. nostram sententiam contractus omnes, etiam non expressos ad læsionem, qui tendere possint, ac præsumptam fraudem, & deceptionem admittere; & ità transactionem, compromissum, mandatum, & alios in Statuto includentem optimè tueri, ac fulcire. Ideòq;
4 † ad hanc opinionem comprobandam ad terminos Statuti noui, ex quo iam illa secunda pars sublata fuerat, ità millies intellectam sacrum Palatium adduxisse, laboriosum, potiùs

quàm

quàm difficilè iudicamus, *vt in Rom. Hæreditatis de Ghisis* **26.** *Octobris* 1588. *coram Giptio apud Sanctiss. Gregorium XV. d.decis.*164.*num.*4.260.*num.*3. 333.*nu.*1.473.*nu.*5.*&* 496.*n.*8. *in recent.*385.*n.*2.*&* 592.*par.*1. *&* 619. *nu.* 5. *vers. & vlteriùs habet locum par.* 2. vbi in verbis illa distinctio, seù propositio reijcitur, quod dictum Statutum contractus tantum de sui natura læsiuos annullabat, cæteros autem quando de læsione constabat, cum expresè hanc decisionem, & Cresc. 3. de const.

5 stit. probare dicatur † Statutum in contractibus expressis, & de sui natura damnosis loquens in omnibus, in quibus mulieres, & minores lædi possunt, vlteriùs locum habere, & tandem hanc eandem decisionem ad præmissa Domini receperunt *in d. Romana Depositi coram Reuerendiss. D. Decano, & in d. Romana Nullitatis obligationis coram R.P.D.Duran.* multa hic super intellectu dictæ secundę partis antiqui nostri Statuti reformationis, nec forsan vulgaria dicendi occasio se prębuit, nec omittere decreueramus; Verùm quia præfatis stantibus ad rem conducere propositam parũ prospeximus, huicq; decisioni, & aliquibus forsan illorum temporum alijs negotium facessere videremur, libentisimè acquiescimus; nullum enim obsequij, nullum re-

6 uerentiæ erga † sacrum hoc, supremumq; Tribunal, vt par est, & debemus, locum vsquam relinquemus.

SVMMARIVM.

1 *Statutum in donatione facta per Patrem, & Matrem filijs locum non obtinet.*

DECISIO QVINTA.

1542. 24. Iunij in Romana Dotis coram Thoma de Thanis, extensa per D. Gomes. *vt in decis. ipsius in ordine* 101.*impress.cum decisionibus Reuerendiss. D. Decani*, ad quæstionem propositam non merebatur adduci, nihil etenim aliud firmat, quàm

1 quod † Statutum in reform.cap. 19. de Pactis, & Donationibus non valituris; etc. in Patre, & Matre filijs propter affectionem donantibus, locum non obtinet, *ad Bald. in l. pactum, C.de collat. cum alijs*, idq; præsertim alijs omisis rem propinquius attingentibus.

SVMMARIVM.

1 *Confessio de recepto minorum, & mulierum Statuto comprehenditur,*

tur, quia præsumitur fraus.

2 *Decisionis huius 7. Putei lib. 3. intellectus 3. & 4.*

3 *Decisionis 55. Putei lib. 3. explanatio, & nu. 1.*

5 *Deceptio in mulieribus, & minoribus facilè contingit.*

6 *Venditio in Statuto nostro antiquo, & nouo comprehenditur.*

7 *Iuramentum ob dolum, & præsumptam fraudem in Statuto nostro irritatur.*

DECISIO SEXTA.

1547.7.Feb.in Romana Medietatis Casalis corā Puteo *inter impressas ipsius 7.lib.3.* in qua cum fuisset per Petrum Paulum, Bernardinum, & Iulium minores fratres de la Cithara mediante Cammilla eorum matre, ac tut. Vincentio & fratribus de Fabijs facta venditio medietatis Casalis della Bottaccia cum expresione, quod fiebat ex causa æris alieni, & quia creditores vrgebant, & non aderant alia bona, ex quibus fieret solutio, pro pretio scut. 8000. hoc modo videlicet scut. 1000. in scutis 370. in pecunia numerata, reliquum vsque ad 1000. in tot argentis. scut.2000.confessata, 2500. consignata in tot segetibus, & animalibus, & pro reliquis 2500. fuisset data dilatio septem annorum, *vt in decis. 204. penes eundem Put. eodem lib. 3.* Dubitatum fuit an

1 † cōfessio facta per minores receptionis dictorum scut. 2000. in partem pretij donationem saperet ità, vt in prima Statuti parte comprehenderetur, vel minores saltem dicerentur esse læsi; & dixerunt Domini donationem sapere, & in prima Statuti parte comprehendi, *ex not. in l. si fortè, de Castr. pecul. & in l. si donatione, C. de collat. iuxta decis. 3. de constit. & secundā de confess. Cresc.* quia videlicet militat præsumptio donationis. Ex qua confessionem huiusmodi non aliter, quam si donationem præ se tulisset Statuto cōprehendi potuisse Domini de Assettamento inferre prætendunt, *vt in Voto in 5. col. seù facie, in vers. Vndè dum in illis, & vers. 3. decis. Cresc. non dicit.* Quam illationem non solum ex pluribus *ad secundam dec. Cresc. de confess.* refutauimus, quæ vanum esset repetere; sed etiam *ex decis. 55. coram eodem; & in eod. lib 3. nu. 5. & 6.* in hac eadem causa; & dubio reijcitur; dum expressè dicitur, quod esto, quod confessio non potuisset in Statuto de donatione loquenti, tùm quia stricti iuris, tùm quia ex alio Statuto prout iacet intelligi debuisset, comprehendi; Statuti expressa ratione ad obuian-

obuiandum fraudibus comprehenderetur, quod latiùs, inferiùs ostendemus; Verùm vt in specie necessaria minimè prætermittamus, & aliqua hic ponderabimus, ex quibus nostræ opinioni, cæterisq; sacræ
2 Rotæ resolutionibus hanc † decisionem congruentem remur intelligi.

Id autem ex dubio primum venari censemus, in quo strictè disceptatio proposita fuerat; an scutorũ 2000. confessio, ad effectum tamen vt in Statuto comprehendi posset, sub dicto videlicet donationis capite, donationem saperet, *vt ex ipsamet decis. nu. 2. vers. non obstat, quod Statutum, ibi, sed quando resultat donatio ex venditione, tunc intrat Statutum loquens de donatione*, & ità hæc decisio in primo capite distinctionis comprehendi videtur, in quo de clariori casu, explicitis videlicet verbis, & legis ratione comprehenso strictè agitur; quo fit, vt vlterior disceptatio, & rationis ponderatio, & superflua fuisset, & extra dubij terminos, ac disputationis propositæ.

Nec facit si dicatur, imò fuisse dubium generaliter conceptum, ex illis verbis, *ità vt sub prima parte Statuti comprehendatur*, ideòq; nec superfluam, nec extra rem ponderationem videri potuisse. Primò, quia illa cum maxima prudentia in dubio apposita fuere ad qualificandum illud circa donationem, illiusq; probationem, quod ex decisionis fundamento apparet, ex quo sola Statuti præsumptione, vtcunque verba instrumẽti aliud suaderent, visa fuit donatio, illiusq; suspicio inducta, *vt nu. primo, cum seq. & in præfata decis. 3. num. 6. de Constit. & secunda de confess. apud Cresc.* alias enim, & ad alium effectum talem confessionem donationem sapere, minimè dici potuisset; vt declaratur *in hac eadem decis. num.* 3. ex quo apparet ex illis verbis à præcedentibus, an saperet donationem, nequaquam recessum. Secundò, quia esto, quod de Statuti comprehensione, ex quocunque capite generaliter dubium potuisset intelligi, similiter vana fuisset vlterior cõprobatio, dum casum in verbis fuisse comprehensum, & ità necessario nec à ratione alienum, responderat Rota, nec est nouum, & in hac eadem causa coram Puteo manifestum fit, in qua licet solemnitates adessent, nec pro tuto contractum fuisse nullum haberetur, vt inferiùs dicemus, fuit nihilominus, nullitate sup-

posita, vt supra dubitatum; in illo sacro Tribunali à fortioribus multoties resolutiones capi; quæ & generaliores rationes habere potuissent, vt & difficultates, quæ & in hoc forsan temporibus illis maximè versabantur, Domini euadant, partibus enixius iustitiam suadeant, consultiùs euidentiùsq; rem agant. Redditur insuper huiusmodi eum cæ-
3 teris † decisio consentanea ex declaratione, quam eodem proposito dubio *in dicta decis.* 55. *apud eundem Put. lib.* 3. de qua pauca inferiùs agemus, recepit, *num.* 3. *cum seq.* vbi postquam idem resolutum fuerat eisdemq; rationibus, quod in hac decisione; cum Statutum præsumptam donationem comprehendat; dicitur, quod licet confessio in Statuto de donationibus loquenti, cum sit stricti iuris, & prout iacet ex alio Statuto, & ad literam intelligi debeat, non comprehenderetur; tamen ratione à Statuto expressa ad fraudibus obuiandum includeretur; & sic habemus clarè, quod quatenus donationem sapit, & præsumptam donationem continet, & propriè dici possit donatio, Statuto de donationibus loquenti comprehenditur, *vt in hac septima num.* 2. *&* 55. *similiter num.* 2. quatenus verò donationis nomen euaderet ratione à Statuto expressa, *vt in dicta* 55. *num.* 4.5. *&* 6. Hancque interpretationem videtur approbasse Rotam, dum coniunctim ex eis affirmat, non solum ob præsumptam donationem confessiones comprehendi, de qua *dictæ decisiones apud Puteum* loquuntur, *& post Picum ad Statutum nostrum decis.* 1. *num.* 16. ob refutationes, & quietationes, *vt in dicta decisione* 24. *post Zacch. de Societ. num.* 3. verum etiam ex identitate rationis, & posibilis deceptionis. Quas propterea decisiones ad contractus omnes extendit, ac eiusdem identitate rationis passim adducit; *vt in terminis Statuti Antiqui decis.* 529. *num.* 4. *ad fin. par.* 1. *diuers. & Noui post Picum ad Statutum nostrum decis.* 6. *nu.* 1. *octaua num.* 4. *in Romana census* 17. *Februarij* 1612. *coram R. P. D. Pirouano in recentior.* 385. *num.* 2. *par.* 1. *& coram Reuerendiss. Decano in Romana nullitatis contractus* 13. *Nouembris* 1628.

His igitur stantibus verba per Dominos de Assettamento
4 ex hac † decisione ponderata minimè obstant, quia sententiam nostram non impugnant, quæ non solum, quando dire-

ctè initur, vel indirectè vnus ex quatuor expressis resultat, Statuti comprehensionem admittit, sed etiam in omnibus alijs, in quibus expressa Statuti ratio militare noscatur. Nec in specie refragantur illa, *de quibus num.* 2. *videlicet*. *Non obstat, quod Statutum loquatur in donatione; nos autem sumus in venditione, quia verum est, quod Statutum non habet locum in venditione, sed quando ex venditione resultat donatio, tunc subintrat Statutum loquens de donatione, &c.* ex quibus Domini de Assettamento *in versiculo, Deueniendo igitur ad decisiones*; expressè dicunt, Rotam voluisse, Statutum in venditione locum minimè habere, & quod plus est in prima propositione causæ, videlicet in propositione *huius decis.* 7. maximè dubitatum fuisse, an Statutum eo casu locum haberet, quo sub venditionis nomine donatio fuerat emissa. Vltra namq; præmissa, ex quibus huiusmodi dubitatio submoueri videtur, ex ipsismet decisionis verbis tollitur omnis scrupulus; non enim habent Statutum simpliciter in venditione locum non habere, vt Domini de Assettamento dixere; sed Statutum de donatione loquens, non habere locum in venditione; disputabatur enim, vt superius ponderauimus, & ex hismet verbis, de quibus agimus, & alijs in contextu decisionis constat, an confessio scut. 2000. in venditione contenta strictè donationem saperet ad effectum, vt eo nomine in prima parte Statuti comprehenderetur, vndè nec mirum videri debet, venditionis contractum non comprehendi, responsum fuisse, nisi quatenus in fraudem præsumebatur donatio, quod certè quãdo simpliciter fuisset dubitatum; an in venditione per mulierem, seù minorem sine solemnitatibus contracta Statuto locus fuisset, minimè fuisset re-

5 solutum: quia, cum in ea † deceptio possibilis sit, facilèque contingens in personis in Statuto comprehensis, *Curt. Iun. in cons.* 141. *nu.* 17. *& post alios Rot. decis.* 102. *num.* 8 *par.* 2. *diuers.* Ideòq; Statuti ordinatione præsumatur; quidquid esset ex verbis, de quibus suo loco; ratione saltem affirmatiuè resolutum fuisset, vt in terminis

6 † venditionis tenuit Gratianus *discept. forens. cap.* 555. *num.* 4. *& 5. & resolutum d. decis.* 55. *num.* 4. 5. *& 6. apud Gregorium d. decis.* 164. *num.* 4. *& 5. & in d. Romana census coram* R.P.D. *Pirouano* 385. *num.* 2. *par.* 1. *re-*

cent. & decis.678. ead. par. 1.

Nec mirum est si in hac causa, & in alijs decisionibus coram Puteo Domini de Rota videre voluerint, an de fraude, & minorum deceptione constaret, deq; ea satis appareret, quod affirmare Domini de Assettamento videntur, in eo nãq; contractu non solum solemnitates adhibitæ fuerunt, verumetiã tales, vt pro eis præsumendum esse, Domini responderint 1. *Februar.*1549. *vt in dec.*204.*p.*3. *&* 25.*Febr. eiusdem in dec.* 219. *in correct.p.*3. Insuper ex eo resoluerint Iudicis decretum attendendum minimè fuisse, quia erroneum, &ità talis fraudis, ac minorum deceptionis deductio necessaria fuit; ex quo etiã factum videtur, vt & de falsitate causæ, & validitate ex iuramento confirmatorio actum fuerit, nec enim alias prædicta necessaria fuissent, cum solemnitatibus omissis præsumptio legis doli & fraudis stet contra contractum, ex qua verbis
7 Statuti expressis,† iuramentum infringitur, *vt apud Verallum dec.*200. *par.*3. *& post* Picum *ad Statutum nostrum dec.*1. *nu.*20. 22.*n.*2.*cum seq. &* 51.*n.*5.*&* 6. & qua supposita nullitate in sola præsumptione fundantur *hac decis.* 7. *&* 55.*proximè sequens apud* Put. *lib.*3.

SVMMARIVM.

1 *Decis.*55. *Put. lib.* 3. *declaratur remissiuè.*
2 *Eadem intelligitur generaliter in omni contractu procedere Statuti ratione affecto.*

DECISIO SEPTIMA.

1547. 26. Octob. in eadem Rom. Casalis coram Puteo, & apud
1 eundem *decis.* 55. *lib.* 3. *super eodem dubio*, de qua cum satis fuerit dictum in superiori deci-
2 sione,† eamq; sacrum Palatium intellexerit, ac præcedentem, *vt apud Pic. decis. 6. in princ. & decis.* 8. *nu.*4. 385. *nu.*2. *par.*1. *&* 723.*num.*19.*par.*2.*recent & demùm in Romana rescißionis contractus* 2. *Iunij* 1628. *coram* R.P.D. *Merlino, & in Romana nullitatis cõtractus* 13. *Nouemb.* 1628. *coram Reuerendiss.D.Decano* ad aliam transcendimus.

SVMMARIVM.

1 *Pactum liberatorium Statuto nostro subijcitur.*
2 Decis.*Put.*146.*lib.*3.*ponderatur.*
3 *Rotæ decisiones non sunt vulgariter, & oscitanter accipiendæ.*
4 *Fraus, et deceptio ex læsiona probantur, et deducuntur.*
5 *Fraus, et dolus præsumptus ex Statuto sufficit ad nullitatem.*

6 Rotæ

6 *Rotę Romanę maturitas, ac ponderatio commendatur.*

DECISIO OCTAVA.

1548. 27. Iunij dilata die 8. Octob. resoluta in causa Romana, seù Pitiliana Dotis coram *Put. decis. 146. & 153. lib. 3.* Cum fuisset Domino Comiti de Pitiliano consignata dos Liuiæ eius Nurus, & Vxoris Nicolai eius filij eo pacto adiecto, quòd in euentum, quod dos restituta fuisset, Comes Nicolaus, Liuia, & Io. Antonius eiusdem Liuiæ Pater liberabant Comitem perindè, ac si Instrumentum dotale factum non fuisset. Du-
1 bitatum fuit, an † in hoc pacto locum fuisset Statuto, & affirmatiuè responsum. Ex hac igitur resolutione Dominis de Allettamento nihil accedere potest; aut enim iste est casus in Statuto directè, vel indirectè, specialiter, & nominatim comprehensus, vt innuitur *in decis. 153. nu. 1. in fin. & nu. 2.* & fuit per eos ibi ponderatum, & egreditur terminos controuersiæ, aut alias verbis generalibus, & ratione, & illorum destruit conclusionem.

Nec aliquid facit quod in decisionibus læsio ponderetur, ex quo dos, & propter nuptias donatio in euentum restitutionis sine hypotheca in bonis Soceri remanebant, tum quia læsio tantum erat in potentia, & euentualis, vt patet *ex prima decis.*
2 † *146.* cuius verba in hac re diminutè relata fuere, sunt enim huiusmodi; *Ex hoc certè D. Liuia lædebatur, cum Comes Nicolaus dictam dotem consumere poterat, & ideò, quia interueniebat læsio, esse locum Statuto dicebant,* & benè quod interueniebat læsio dici poterat, nam quia erat posibilis decipi poterat, ac Statuti præsumptione decepta credebatur; & læsa, quia lædi po-
3 terat; Non enim sacræ Rotæ † decisiones vulgariter, ac oscitâter accipiendæ sunt, quarum quot sunt verba, tot mysteria reddunt, ac Iuris arcana veneranda; tùm quia licet ex læsione Statuti ratio firmetur, cum
4 ex ea probetur, ac deducatur † fraus *iux. tex. in l. per diuersas, C. mand. Bart. & reliqui in l. post contractum, ff. de donat. & passim per Doct. quos latè refert Masc. de probat. vol. 1. concl. 531. n. 25. cũ seq. & vol. 2. concl. 815. n. 56. cum seq.* quo fit, vt concurrentibus deceptionis pluribus præsumptionibus; eò magis Statuto locus sit; non tamen sequitur, nec in eis concluditur, quin ea haud realiter intercedente, dummodo fraus subesse posit, sit locus Statuto, ideòq; in hac

eadē causa 1.& 22.*Iunij* 1554. *coram Oradino apud Caputaq. dec.*1.& 200.*p.*3. solum fundamentum factum fuit in† fraude,
5 ac dolo præsumpto, nec ob id tanquam extra rem, vel inutilis
6 potest argui ponderatio Rotæ; † quinimò, cum certiorē,ac tutiorem resolutionem redderet, tanquam prudentissimè,vt mos est illius nunquam satis laudati Tribunalis, adhibita, commendanda, ac extollenda.

SVMMARIVM.

1 *Confessio de recepto adminiculata non subijcitur Statuto nostro.*
2 *Decisionis Achil.* 1. *de Confessis intellectus.*
3 *Confessiones de recepto mulierum, & minorum Statuto nostro subijciuntur, & nu.*5.
4 *Exceptio est de regula.*
6 *Opponens seu proponens nullitatem ad receptorum restitutionem non tenetur, & quomodo. nu.* 7.
7 *Recepta ex contractu nullo pro modo versionis & locupletionis restituuntur.*
8 *Confessio ex probatione receptionis minimè validatur.*
9 *Probatio contra præsumptionem iuris, & de iure vix potest admitti.*
10 *Fictio doli, & deceptionis per Statutum nostrum inducitur, contra nu.*11.
11 *Dolus, & deceptio per Statutum nostrum non fingitur, sed præsumitur.*

DECISIO NONA.

1548.19.Octobr. & 28.Nouemb. coram Puteo *decis.*161.&185. *par.* 3. *secundum nouiss. impress.* in d.Rom.Casalis della Bottaccia, & per Achil. etiam extensa *dec.* 1.*tit.de confess.*In his enim decisionibus themate superiùs relato retento quærebatur, an consignationis segetum, & animalium pro summa sc. 2000.& 500.confessatæ respectu,instrumenti effectuatio probaretur, & an ad eam iustificandam producta Bernardino, cuius respectu leuior probatio dabatur, præiudicarent; & resolutū fuit affirmatiuè. Quod autem in tali
† confessione aliundè probata, & adminiculata Statuto locus minimè esset in decisione tantum per Achillem extensa affirmari videtur, ad quod solet eadem decisio allegari quandoque, *vt nouissimè per Gratian. discept. forens. cap.*555.*nu.* 31.& *in d. decis.*24.*nu.*5.*post Zacch.de Socies,* quam, si rectè perpendatur, nostræ intentioni obstare nequaquam credimus; Id enim clarissimum est, eam decisionum Putei in eadem causa, & prædictarum signanter retento the-

themate intelligendam esse; ac ita in effectu intelligi, vndè, cum in dictis decisionibus quæreretur solum, an confessiones de recepto in dicto venditionis contractu contentæ donationē saperent, & ità, an implicitè eo nomine, ac titulo in verbis Statuti expressis comprehenderentur, vt superiùs iàm ostendimus, & ex dictis deciss. 7. & 55. apud Put. patet, & non solum bonorum confessatorum traditionis, ac consignationis præsumptiones adessent, sed etiam probatio concludens, *vt in hac decis. Achil. num. 3. ibi, quia testes probabant segetes, quas confessa fuerat mulier, recepisse; eius factoribus fuisse solutas; & in dicta decis. Put. 185. ibi quod, ex quo Rota fuerat quasi resoluta, quod testes probarent consignationem animalium, & seminum ità, vt potiùs confessio pro presumptione, & aliundè sumpte probationis adminiculo deseruiret, vt in decis. 161. Put. in fin. ibi, nisi dicatur quod stantibus alijs probationibus de consignatione animalium, & aliorum bonorum, quod ista confessio suppleat illas probationes, quæ ex se non erant sufficientes.* vtrique clarissime insurgit omnē donationis præsumptionem, quam ex Statuti dispositione eo casu intercedere deciderant excludi, *l. Diuus, ff. de in integ. restit. cap. literas, de restit. spol. cum alijs,* & ità hanc
2 nostram † decis. Achil. interpretatus videtur Bocc. *ad const. Piceni glos. 8. nu. 24. vbi dicit ex hac decis. declarari dictas decisiones 7. & 55. Put. lib. 3.* confessionem de recepto donationem sapere volentes, quem refert, & eandem interpretationem amplexus, sequitur Pic. *ad Stat. nostrum glos. 7. nu. 42. vbi ex hac decis. Achil. ampliationes præcedentes de donatione loquentes limitat,* & hanc eandem fuisse de mente Dominorum de Rota *in d. decis. 24. post Zacch. de Societ.* apparet, dum ex firmata regula *in dec. 7. & 55. Putei lib. 3. & 2. Cresc. tit. de confess.* refutationum, quietationum, ac donationum nomine in Statu-
3 to † confessiones comprehendi; propositum casum, hac decis. adducta num. 5. excipiendum
4 concludunt; † exceptio enim est de regula iuxta communiter notata *in l. 1. ff. de reg. Iur.* Ex quo proculdubio minimè infe-
5 rendum est, quin Statuti † ratione expressa generali, & clarissima, quæ etiam rei traditione, receptioneq; respectiuè interuenientibus viget, vt in præcedentibus diximus, & trademus inferiùs, comprehendi possit, iuxta non dubiam decla-

rationem Putei *in dicta dec.* 55. *nu.* 4. 5. *& 6.* & in sacro Palatio, vt docuimus, comprobatam. Quinimò, & hæc huiusmodi decisionis Achil. declaratio, ex ipsamet desumi videtur, dum præsumptionis fraudis exclusiua ratio ex segetum, & animalium consignatione penitus sumebatur, quæ licet in hac specie ad donationis præsumptionem remouendam satis sit proportionata, nullo tamen modo fraudis, deceptionisq; Statuti generalem rationem adæquat, quæ & tunc maximè dignoscitur obtinere, quando mulieres, minoresq; forsan perdituri, vel vt non est par recipiunt, quod quando sine solemnitatibus contrahunt, præsumitur; ideòq; in eam sententiam
6 itum, vt de nullitate † opponés ad receptorum restitutionem minimè teneatur, *vt coram Sanctissimo Greg. XV. decis.* 473. *nu.* 21. *& post Picum decis.* 60. *n.* 10. quam refert, & sequitur Gratian. *discept. forens. cap.* 576. *n.* 37. nisi ex alio capite, & legis æqui-
7 tate in quantum in rem † recipientis, versum probatum fuisset, vel illius locupletationis pro modo, *vt per Gratian. ibi, nu.* 38. *Pic. ad Statutum nostrum glos.* 7. *num.* 70. *&* 71. *& glos.* 9. *num.* 4. & videtur in Rota expeditum *in decis.* 678. *nu.* 7. *par.* 1. *recent. in dicta Romana depositi coram Reuerendiss. D. Decano, & in d. Romana nullitatis obligationis coram* R.P.D. *Duran.* Quod certè nullo modo sustineri posset, quando vt alias, Gratianus, & aliqui alij tenuerunt, Statutum in casibus, in quibus minores, & mulieres recipiunt minimè locum sibi vendicaret, hacq; ratione non aliqua alia speciali *in d. decis.* 3. *Cresc. de const. & in* 1. *post* Pic. *nu.* 17. ipsamet realis receptio pro fraudolenta, & simulata habita fuit, *vt idem Pic. admittit glos.* 9. *nu.* 6. ex qua meritò,
8 nec † confessio validitatis fomentum recipere potest, *vt per Gratian. in cap.* 498. *nu.* 11. ob defectum enim solemnium ipsamet receptio conficta, simulata, ac saltem indirectè læsiua, & damnosa præsumitur. Quæ interpretatio, & ex eo forsan perspicuè suaderi videtur; quia, quidquid sit, an potuerit ad excludendam specialem illam donationis suspicionem, ac
9 præsumptionem † probatio admitti, quod aliorum iudicio, ac Dominorum de Rota præsertim relinquimus; ad excludendam doli, & fraudis generalem, quæ mille, vt ità dicamus modis confingi, ac possibilis iudicari potest, Iuris & de Iure præsumptionem vix

admitti

admitti potuisset, multòq; minus contra fictionem, quando fictio fuisset, vt optimè ostendit Menoch. *de præsumpt. quæst.* 3. *nu.* 11. *& 12 & quæst.* 8. *nu.* 11.
10 *&* 15. *lib.* 1. † fictionem autem existimasse videtur Pic. *ad Stat. gloss.* 23. *num.* 5. *vers. fictio enim Statuti, & Rot. apud Veral.*
11 *decis.* 200. *num.* 7. *par.* 3. † præsumptionem verò, quod & veriùs arbitramur ob concursum dispositionis cum veritate facti, quod fictioni aduersatur, *idem* Pic. *dicta gloss.* 23. *n.* 7. *& passim Rota apud* Put. *decis.* 309. *apud eundem Caputaq. decis.* 1. *par.* 3. *post* Picum *decis.* 22. *nu.* 7. *&* 51. *num.* 6. *& omissis alijs in dicta Romana Nullitatis obligationis coram* R.P.D. *Durano.*

SVMMARIVM.

1 *Statutum generaliter loquens, an comprehendat causam dotis remissiuè in vtramq; partem.*
2 *Statutum nostrũ generaliter causam dotis comprehendit, declara in seq.*
3 *Statutum Vrbis non comprehendit causam dotis eo casu, quo specialiter repetitur priuilegiata.*
4 *Decis. Put.* 160. *lib.* 3. *declaratur, & seq.*
5 *Statutum non comprehendit obligationẽ matris pro dotanda filia in subsidium necessariò dotantis.*
6 *Obligatio vxoris pro viro etiam pro dote, & illius causa inualida, contra num.* 7.

DECISIO DECIMA.

1548 eadem die 19. Octobris corã D. Reomano. Romana Dotis extensa per eundem *Put.* 160. *eodem lib.* 3. casus est clarus, & per extensum narratus in ea. Aloysius de Gaddis nuptui tradidit filiam cum promissione dotis, cui vti principalis principaliter, & insolidum accessit Claudia vxor, & mater respectiuè, ac in specie Iura sibi super Castro Montorij cõpetentia obligauit; cũ autem Aloysio mortuo pro dotis solutione contra Claudiã gener Antonius ageret; ipsaq; ob defectum solemnitatum in Statuto nostro requisitarum, quasi dicta obligatio donationem saperet, de inualiditate exciperet, dubitatum fuit, an in casu, de quo agebatur, in quo Claudia pro dote se obligauerat, Statutum locum haberet; & resolutum fuit negatiuè; ea autem dubitandi ratio fuerat, quia Domini in eam partem, quæ fauet Statuto inclinabant; anceps enim est conclusio, an
1 † Statutum generaliter loquens dotis causam, de ea mentione minimè facta comprehendat, in qua

qua mira eruditione inuicem pugnarunt strenui Iurisconsulti in terminis Cõstitutionis Marchiæ *lib.5.cap.25.Gabr.cons.20. lib. 2. & Menoch. 242.lib.3.* Quæ decisio ex duobus potissimum nostram confirmat Sen-
2 tentiam; Primo quia † Statutũ nostrum generaliter loqui intelligit, Secundo quia in dote regulariter obtinere concludit, & sic extra casus enumeratos locum habere; quicquid sit in casibus, in quibus dos specialiter priuilegiata reperitur, in
3 quibus dotem † Statutum minimè comprehendere resolue-
4 runt; Et ità hanc † decisionem interpretati sunt Domini de Rota *in Romana Societatis Officij 4. Februarij* 1602. *coram Penia post Pic. ad Statutum nostrũ decis.1. num.12. in Romana Releuationis indemnitatis 22.Maij eiusdem anni 1602.& optimè in Romana Dotis 29.eiusdem Maij coram Reuerẽdissimo Attrebaten. similiter post* Pic. *decis.13. nu. 2. cum seq.*

Nec omittimus eo forsan casu in subsidium matrem ne-
5 cessario † dotare debuisse, quod voluisse videtur Rota *in dicta Anconitana Dotis* 27. *Nouembr.* 1598. *coram Card. Lancellotto, & decis.433. num.1.& 2.coram Reuerendissimo Domino Decano,* in quibus ità hanc ipsam decisionem P*ut.*160. intellexit, cùm alias priuilegium dotis ad ca-
6 sum † obligationis pro viro minimè extendi videatur, *Honded. cons 45. nu.23. & 24. lib.1. Rot. in dicta decis.1.post* Pic. *num.*12.
7 † quod tamen vltimum non est tutum *ex notatis per eundem Pic. gloss.7.num.245.cum seq.& num.251. & per Rot. post eum decis.15.num.* 4.

Nec repugnant prædictis põderata verba, in quibus rationem dubitandi Domini de Assettamento constitutam censuere, videlicet *quasi dicta obligatio donationem saperet, &c.* quia licet in eis Rota Claudiæ fundamentum retulisset, non tamen in illis dubitandi rationem posuerat; cum eo casu propter speciale priuilegium dotis, & Iuris approbationem, licet Claudia pro viro intercessisset, cessantibus donationis, vel deceptionis suspicionibus præsumptiuè inductis obligationẽ impedientibus, obligatio valida fuisset, & Statuti dispositionem euasisset, *vt ibi resolutum fuit, & in dicta decis.* 13. *post* Pic. *& clarè aperit idem* Pic. *d. gloss.* 7. *num.242. cum pluribus seq.* ità, vt eo casu dicta donationis suspicio, nec considerabilis fuerit, nec considerata: in cęteris verò non ob eam tantum, verùm generali ratione causam dotis regula-

gulariter comprehendi resolutum, & quando etiam ex præsumptæ donationis in Statuto expresso capite dotis casum comprehendi fuisset decisum, non ob id sequeretur, vt iam ostendimus, quin, & idem ex quocunque alio, & Statuti expressa ratione obtinuisset, ac decidi debuisset.

SVMMARIVM.

1 *Forenses in Vrbe, eiusq; districtu cõtrahentes Statuto nostro subijciuntur.*

2 *Statutum nostrum in transactione locum habet.*

3 *Hac decis. 195. apud Caputaq. par. 3. in Statuto transactionem comprehendens generali ratione, qua cęteri penè omnes comprehenduntur, eadem ad omnes adducitur.*

DECISIO VNDECIMA.

1552. 12. & 19. Decembris in Romana Hæreditatis corã Augustino *per Caputaq. p. 3. decis.* 195. Fuerat per forẽses minores, vel cuiuscunque ætatis mulieres super quibusdam alimẽtis absq; nostri Statuti solemnitatibus transactum, ideòq; huiusmodi transactionis validitas in controuersiam deducta fuit, & an Statuto locus fuisset, dubitatũ, *& dicta die 12. Decembris* con-
1 trahentium in Vrbe † forensium personas comprehendi resolutum; & quamuis in refutationibus, quietationibus; ac pa-
2 ctis de nõ petendo † Statutum specificè loqueretur etiam in transactionibus obtinere; die verò 19. *Decembris*, iterum in transactione, de qua agebatur, Statutum locum habere; tum ex maioritate rationis, tum quia in transactione ex necessitate refutatio fieri dicebatur; Ex qua resolutione Domini de Assettamento deducunt; Statutum in transactione, in qua ex necessitate fit refutatio locum habere. Quod citra controuersiam est; indè verò minimè inferri potest, quin, & in alijs cõtractibus, & alia ratione, quãdo refutationem refelleret, & in ipsa transactione locum haberet; huiusmodi siquidem refutationis ponderata comprehensio præcedentem rationem ex maioritate rationis deductã
3 minimè destruit; quo fit, vt † ex hac ipsa decisione contrarium inferri ad nostram sententiam confouẽdam deducatur; quod, refutatione etiam circũscripta, ex maioritate, vel identitate rationis transactio Statuto subiaceat; sicut quilibet alter contractus in quo mulierum, minorumq; læsio, etiam indirectè inter-

tercedere posſit; & fraus, ac deceptio posſibilis iudicetur, & ità intelligi videtur apud Sanctiſsimum Gregorium XV. *deciſ.* 260. *num.* 2. *&* 3. *&* 473. *num.* 5. *& voluit* Pic. *d. gloſſ.* 7. *num.* 51. *&* 52.

SVMMARIVM.

1 *Sponſaliorum contractus Statuti noſtri ſolemnibus non eget.*

2 *Statutum noſtrum in contractu matrimoniali locum non habet.*

3 *Statutum noſtrum nō habet locum in dote, contra num.* 4. *Concilia num.* 14. *cum ſeq.*

4 *Statutum noſtrum regulariter in dote locum habet, & num.* 19.

5 *Dotis obligatio mulieris maioris ſpecialiter priuilegiata Statuto non ſubijcitur, & num.* 15.

6 *Dotis obligatio minorum, quando de neceſsitate dotare tenētur, Statuto non comprehenditur, & n.*16. *declara, vt num.*9.

7 *Obligatio minorum pro dote Statuto noſtro ſubijcitur, limita vt num.*6.

8 *Deciſiones* 3. *&* 199. *par.* 3. *Verall. quomodo intelligantur, & nu.* 11. 12. *&* 13.

9 *Obligatio minorū pro dote, quando tenentur dotare, valet ſine ſolemnitatibus, quando non fuit exceſſum, & de non exceſſu apparet.*

10 *Statutum noſtrum, ac reliqua Iuris interpretationem non reſpuit.*

12 *Argumentum ab incluſione vniūs ad excluſionem alterius nō valet, quando alias, quod excluſū dicitur poteſt comprehendi.*

DECISIO DVODECIMA.

1554 30. Aprilis, 30. Octobris, & 10. Decembris. In Pitiliana Dotis coram Oradino *per Caputaquen. deciſ.* 3. *&* 199. *par.* 3. Quærebatur, an rati habitio per minorem annis 20. ſine ſolemnitatibus Statuti noſtri contra-
1 ctus parentelæ, ac † ſponſaliorum valeret; & affirmatiuè concluſum, fundamentum verò re-
2 ſolutionis fuit, quia † Statutum non procedit in contractu matrimoniali, & dependentibus ab eo, & ideò *dicta deciſ.* 199. iterum non habere locum in
3 † dote, nec donatione propter nuptias ſpecialiter deciditur.

In his deciſionibus, quod & ad ſuperiùs notata, & inferiùs dicenda, referri cupimus, circa ea, quæ ad punctum controuerſum non attinent, nihil nos firmare profiteri reſpectu illius articuli, an Statutum cauſam dotis comprehendat, intelligi volumus, quod in eis negari
4 videtur, † affirmari verò *in deciſ.* Put. 160. *num.* 3. de qua ſuperiùs latè egimus. *& in deciſ.* 13. *poſt* Pic. & eo tantum caſu
5 excipi, † quando de muliere maiori

maiori agitur, in quo specialiter dos priuilegiata dicitur *Rot. dec.*
6 *60. nu. 28. & seq. post Pic.* † in minoribus autem quando de necessitate dumtaxat dotare te- nerentur, *vt in Anconitana Dotis 27. Nouembris 1598. coram Card. Lancellotto,* & licet obiter non autẽ ex professo, tũc firmatum fuisse testetur Rota *in dicta decis. 13. num. 5. vers. Non obstat, post Pic.* tamen eandem opinionem, & ex professo firmasse videtur *in Maceraten. Dotis 10. Iunij 1594. coram bon. memoriæ Card. Millino per Pic. in ordine 16.* alias enim remanet fir-
7 mum, quod † obligatio pro dote sub Statuto cõprehẽdatur, *vt in dicta decis. 60. nu. 28. post Pic. & in decis. 385. nu. 7. par. 2.*
8 *recent.* & ità † intelligi huiusmodi decisiones Veralli, cum ad hoc deducatur *d. decis. 199. in dicta Anconitana Dotis coram Lancellotto, in dicta Maceraten. Dotis coram Millino, & in dicta 433. num. 1. coram Reuerendiss. Decano*, manifestè apparet, & ità tenuit ipse Picus alijs relatis *dicta gloss. 7. nu. 259. in muliere minore, & 260. in masculo minore*, quinimò & tunc iterum
9 casus dotis tantum † excipi videtur in minore de necessitate dotanti, quando excessum non fuit, & de non excessu iam constat, *vt in dicta decis. 16. num. 2.* quo casu Statuti ratio cessat, & deceptionis præsumptio excluditur; Quæ sufficiat retulisse, vt ex iudicio, ac rationibus Rotæ, quisque, quid in causa dotis cẽsendum sit, eligat, nostrũ siquidem, nulla præsertim nostri instituti impellente ratione, minimè facimus ponere os in cęlum, ac inter lepram, ac lepram iudicare. Non enim credimus sẽtentiam nostram, ex quo dotis contractus, vel speciali ratione aliqua, vel Iuris interpretatione alter Statuti dispositionem eua-
10 dat † in aliquo lędi; cum certum sit, nostrum, non secùs ac reliqua, talem Iuris interpretationẽ minimè excludere, *vt post Salic. in l. 2. C. de noxal. Corn. cõs. 324. col. 2. vol. 3. & Paris. cõs. 84. n. 15. vol. 1. in puncto dixit Rota apud Put. dicta decis. 55. nu. 5. lib. 3.* ac multipliciter declarari, & similibus rationibus restringi, ac limitari, *vt post alios tradit Pic. dicta gloss. 7. num. 196. cum seq. vsque ad fin. gloss.* His igitur
11 præmissis consequens fit † decisiones huiusmodi apud Veral. nec à cæteris dissentire, nam cum dictum fuerit, nec contractum matrimonij, nec spõsaliorum, nec dotis, nec propter nuptias donationis, rationibus, de quibus ibi, Statutum cõprehendere; & consequenter expressa Statuti ratio, & fraus præsũpta cessa-

cessarent, ad ostendendũ casum non fuisse comprehensum, sufficiens fuit affirmare in enumeratis non legi, & ob id ea verba, quod contractus prædicti non comprehenderentur, quia in enumeratis non legebantur, in quibus exaduerso sit fundamẽtum, nihil operarẽtur, nisi ijdem contractus expressam Statuti rationem, illiusq; dispositionem euasissent; Eo enim tantũmodò casu ex verbis huiusmodi spe-
12 cialibus desumptum † argumẽtum procedit, quãdo cæteri casus alia ratione, & modo, quam verbis illis explicitis, ac titulis enumeratis comprehendi minimè potuissent, *ut apparet ex d. decis. Put. 55. lib. 3. 529. num. 4. par. 2. diuers. & passim in alijs,*
13 † *& in puncto ex hoc cessare rationem in dictis verbis consistentem, in decis. 3. Verall. fuit resolutum in decis. 1292. num. 4. apud Seraph.* & hinc factũ quod in vtraque *decis. 3. & 199. Verall. par. 3.* de quibus agimus, nõ nisi coniunctim illa verba cum præcedentibus emissa fuerint, in quibus dicitur Statutum casus ibi decisos non complecti, quod certè dicere fuisset sufficiens, quando Rota de alia cõprehensione non intellexisset, quam verbali in enumeratis contractibus, quam mox ad differentiam alteriùs, & exclusionem complendã coniunctiuè subiunxit iuxta distinctionem supra firmatam. Vnum tandem nec omittendum censuimus, quod
14 licet, vt superiùs diximus, † decisiones huiusmodi cum *decis. Put. 160.* aliquo modo pugnare videantur, re vera tamen conciliari possunt, & consentientes iudicari, & quidem quod ad casus in specie decisos attinet, nã & apud Put. *d. decis. 160.* sacrum
15 Palatium resoluit † in obligatione mulieris pro dote minimè locum esse Statuto propter speciale dotis priuilegium in corpore Iuris, vt ostendimus, *l. si dotare, & l. finali, C. ad Sen. Consult. Velleian.* Idem apud
16 Verall. in † minoribus ex duobus, vel quia nempè Iuris necessitate dotare tenerentur, quo casu dicitur obligatio necessaria, *iux. not. per Rom. in cõs. 394. sepiùs approbato,* vel quia dos, & propter nuptias donatio sponsaliorum, seu matrimonij contractui accessoria esset, in quo absque solemnitatibus minores li-
17 berè, ac licitè † contrahunt, ex quo tunc idem in dote, & alijs prædictis dicendum esse firmat *Soc. cons. 80. num. 23. vol. 4. cum alijs in dd. decis. 3. & 199. & latè Pic. dicta gloss. 7. in 15 limit. num. 228.* Quod tamen non ità
18 de † facili, & præsertim cũ agitur de ijs, quæ seruando seruari non

nō poſsūt, ac indiſtinctè admitti videtur, *vt per Surd. deciſ.* 278. *& 287. & poſt eum per Gratian. diſcept. forenſ. cap. 27. nu. 16. & ſequen. 367. nu. 1. & 583. nu. 2. 3. & 5. in qua Surd. deciſ. 287. num. 4. verſ. & non mouetur, & num. 5. debilitatur maximè Socc. prædicta conſultatio, & aſſeclarum auctoritas*, cum igitur rationes omnes huiuſmodi ſpeciales ſint, in quibus noſtri Statuti limitationes, ac declarationes conſiſtunt, *vt apud Pic. d. gloſſ. 7. latè*; ſequitur quoad reſolutiones, deciſiones eſſe conformes; cum enim omnes particularibus, ac ſpecialibus rationibus in dote locum obtinere Statutum negent, ſatis videtur inferri ipſam dotem regulariter

19 † Statutum comprehendere, *iuxta d. deciſ. Put. 160. num. 1. & in fin. Surd. d. deciſ. 287. n. 4. & 5. & in recent. d. deciſ. 385. num. 7. par. 2.* in quo prædictis, vt ſupra intellectis ac conciliatis, nullam ſacri Auditorij deciſionem contradicentem inuenimus: ex quo & noſtræ confirmatio, & contrariæ certiſsima redditur opinionis deſtructio, cum ex prædictis deducatur in enumeratis Statuti caſibus dotem minimè comprehendi, & tamen exceptis caſibus ſpecialibus diſpoſitioni Statuti ſubiacere.

SVMMARIVM.

1 *Statutum noſtrum in transactione procedit.*

2 *Statutum noſtrum tranſactionem comprehenderet etiam ſi refutationem non contineret, ſicut alios contractus comprehendit, qui illam non continent.*

DECISIO XIII.

1576. 15. Iunij in Romana Nullitatis de Scapuccis coram Card.

1 Blanchetto, in qua † Statutum noſtrum in tranſactione locum habere, reſolutum dicitur *in deciſ. 529. par. 1. diuerſ. & in Romana Hæreditatis 29. Nouembris 1602. corā Litta*, quod & expreſsè deſumitur ex duabus deciſionibus in eadem cauſa Romana de Scapuccijs *eadē par. 1. diuerſ. 557. & 558.* in quibus mutuæ refutationes pōderantur; in quo per Dominos de Aſſettamento fit fundamentum, ex eo; quia continet refutationem, & ceſſionem; tranſactionem in Statuto cōprehendi inferentes; quod nec nos negamus, nec noſtram infringit ſententiam, cum per hoc non excludatur, quin, & ſi ceſſionis, & refutationis terminos egrede-

2 retur, † Statuto comprehenderetur; cum & contractus alios com-

comprehendat, vt hac ipsa decisione supposita & adducta, statim sacrum Palatium declarauit *in d.decis. 529. nu.4.par.1. diuers.de qua mox*, satis est enim trāsactionem cōprehendi fuisse decisum, vt nostræ minimè officiat sententiæ, neminem namq; latere putamus, ex huiusmodi particulari affirmatione minimè posse negatiuè cōcludi, quinimò aut in transactione refutatio, cessio vel quod vis aliud ex enumeratis, etiam indirectè, & in indiuiduo in Statuto, comprehenditur; & in ea nulla disceptatio cadit; aut neque directè, neque indirectè enumeratis circumscribitur, & decisio nostram firmat sententiam, impugnatq; contrariam. Quæ ex deductis superiùs *ad decis.* 195. *Verall. par.*3. cui hæc congruit, confirmantur.

SVMMARIVM.

1 *Transactio nostro Statuto non comprehenditur.*

2 *Cessio Statuto nostro subijcitur.*

3 *Transactio etiam citra cessionem, & refutationem Statuto nostro comprehenditur.*

4 *Decisio hac 529. par.1. diuers. ad omnes cōtractus generaliter comprehendendos adducitur.*

5 *Transactio, ex generali ratione, non speciali tantum cessionis comprehensionis Statuto subijcitur.*

DECISIO XIV.

1579. 20. Februarij corā celeberrimo Iurisconsulto, ac gloriosæ memoriæ Clemente VIII. Pont. Max. in Tiburtina Castri Sambuci *relata par. 1. diuers.* 529. In qua omissa facti totius seriè; Quæsitum fuit, an in transactione, de qua agebatur, constaret de tali errore Iudicis, qui decretum interposuerat, vt decretum, & consequenter transactio correrueret, & fuit resolutum affirmatiuè. Verum quia ad effugiendam dubitationem, & necessitatem solemnitatum excludendam, obijciebatur † Statutum nostrum in transactione minimè locum habere, *ex notat. per Bero.cons.* 176. *nu.* 46. *&* 47. *in* 1. *vol.* fuit responsum contractum illum fuisse principaliter cessionis, in quo † Statutum locum obtinet, *vt in decis. Romana de Scapuccijs coram Card. Blanchetto*, & ità, dictæ conclusionis etiam veritate supposita, non obstare Beroum, moxq; nec veram Beroij conclusionem adiectum; licet enim, quod aiebat ipse, in quatuor casibus explicitè Statutum loquatur, ex quo prætendebat trāsactionem ab expressis satis diuersā à Statuto excludi; in alijs tamen, etiā obtinere, decisum fuit; *vt apud*

Put.

*Put.d.decis.*55. *lib.*3. ità vt, etiã
3 cessionem citra,† transactionem comprehendi non obscurè concludatur; quapropter ex illa deceptionis & fraudis Statuti generali ratione, vbi ex possibili læsione præsumptio insurgat, in omnibus locum habere Statutum, & seipsam hæc declarat
4 † decisio,dum dictã decisionem coram Puteo 55.*lib.*3.sequitur, & sacrum Palatium intelligit *in d.decis.6.post Pic.n.*1.*apud Sanctissimum Gregorium d.decis.*164. *nu.*4.*&* 333.*nu.*1.*coram Reuerendissimo D.Decano,in d.Romana Depositi, ac nouissimè in Romana Nullitatis contractus* 13. *Nouembris* 1628. eademq; ra-
5 tione † transactionem Statuto includi firmauit Picus *d. gloss.*7. *num.*51.*&* 52. At dato etiam, quod ea tantum ratione, quia esset principaliter cõtractus cessionis, & refutationis, transactionem cõprehendi diceretur conclusum; Et vrgent respõsiones *in proxima praecedenti decis. & in* 195.*par.*3. *Caputaq. & in alijs superiùs adductis.*

SVMMARIVM.

1 *Implementi defectu non receditur à contractu emptionis, & venditionis.*
2 *Contractus ex causa necessaria, & iuris necessitate initus Statuto nostro non subest.*
3 *Statutum nostrum locum habet in cessione.*
4 *Responsio ex interrogatione suppletur, & declaratur. Decis.*1133.*Card.Seraph.declaratur.*

DECISIO XV.

1595. 5. Iunij in Romana Domus, seù nullitatis concordiæ *inter impressas* 1133. *coram Card.Seraph.* Huius decisionis species satis clarè desumi nequit, sed hoc nõ obscurè percipitur,quod dum ageretur forsan pro obseruatione alicuius Iuris, iam vigore subsecutæ concordiæ, & transactionis nouati,ob cuius in obseruantiam ad illud regressus prætendebatur; Quæsitum fuit, an contractus de quo ibi,& post transactionem initus, Liuiæ redire volenti obstaret; & pro affirmatiua deducebatur,illũ fuisse contractũ emptionis, & ven-
1 ditionis, à quo † ob non implementum non licet de Iure recedere; sed requiri actum retrosimilem, *l.* 1. *C. quando lic. ab empt. disced. l. ab emptione, de pact. cũ alijs ibi.* Solemnitatũ verò Statutariarum defectum ideò frustra obijci, quia ex causa necessaria,præcedenti nempè
2 legitima transactione, † contraxisse videbatur, *ad not.per Rom. cons.*280.*&* 394.*cum alijs,* de

quo nos superiùs latiùs *ad decis. 9. Put. de Constit.* Contrarium tamen resolutum fuit, contractus enim emptionis, & venditionis
3 non erat, sed † cessionis cuiusdã potiùs, in qua Statutum locum habet, *vt in causa Rom. Vineæ de Scapuccijs corã Card. Blanchetto, iuxta deciss.* Put. 7. *&* 55. *lib.* 3.

In hac decisione ex eo vis fieri apparet, quia contractum nõ fuisse emptionis dictum fuerit, sed cessionis, in qua Statutũ obtinet, quasi in venditione locum esse Statuto Rotã negasse videatur. Credimus tamen hãc non fuisse Rotæ mentem clarè deduci, sed in illis verbis ordinatim relatis obiectis satisface-
4 re voluisse, † responsio enim ex interrogatione suppletur, & declaratur, §. *prætereà, Instit. de inutil. stip. & not. omnes in l.* 1. §. *si quis ità, & signanter Bolognett. num.* 39. *ff. de verb. oblig.* Primo igitur satisfecit obiecto, negando emptionis cõtractum illum esse, à quo ob non implementum minimè liceret recedere, iurium cessionem potiùs fuisse affirmando, in qua Statutum locum habet; ex quibus, secundo respondet; apparet itaq; minimè dixisse Rotã illum non fuisse emptionis contractũ, vt alio nomine, iurium videlicet cessionis, includeretur Statuto; sed ad primam resolutioni factã oppositionem excludẽdam; nec dixisse in iurium cessione, ad venditionis, emptionisq; differentiam, Statutum locum habere; de qua eo casu minimè agebatur, nec decidere propositum erat; sed ad ostendendum non agi de quietatione necessaria Statuto nequaquam subiecta, sub cuius nomine cõtractus ille prætendebatur immunis; verùm de iurium cessione, in qua iuxta Putei decisiones intrat Statutum, quæ vt superiùs ostendimus, nec venditionem, emptionesq; ex Statuto excludunt; imò certè omninò includunt, eis enim & si specialis expressio, enumeratioq; deficiat, implicita verborum vis, expressæq; rationis identitas famulatur.

SVMMARIVM.

1 *Pactum liberatorium, seù remissiuum iuris petendi dotis restitutionem; Statuto nostro comprehenditur.*

2 *Statutum nostrum vbicũque mulier, & minor directè, vel indirectè læditur, aut ius remittit locum habet.*

DECISIO XVI.

1602. 8. Februarij *inter decisiones diuers. p.* 4. *in ordine* 434. in Romana de Capizucchis coram

Pe-

Penia, in qua totius facti serie omissa, ad rem nostram præcipuè quærebatur, an pactum inter Vincẽtium de Capizucchis, & Laudemiam Rossam in contractu matrimonij emisũ, quod præmoriente Vincentio de omnibus, & singulis bonis in dotẽ datis, ac de certa parte bonorum Vincentij in fauorem filiorum Vincentij, vel alicuius ex eis ex præcedente vxore, Laudemia disponere teneretur, ad effectum tamen, de quo ibi; validum esset: & post alias rationes pro negatiua deductas, in qua sacrum Palatium resedit, additum fuit, quod aliquibus ex Dominis minimè displicebat,
1 quod huiusmodi † pactum tanquam donationem continens, seù Iurispetendi dotem in casu dissoluti matrimonij per obitum mariti remissionem, sine solemnitate antiqui Vrbis Statuti lib. 1.cap.19.celebrari non poterat,
2 † quod locum habet, vbicũque mulier directè, vel indirectè læditur, vel remittit ius suum, *Crescent. decis. 3. de Constit. & Rot. in Romana Pacti de redimen. coram Comitulo 9. Decembris* 1588. *quæ est* 44. *post* Pic. *de qua inferiùs*. In hac decisione pro Dominorum de Assettamento sententia, nullum perspicimus fundamentum, vtpotè, qui in iuriũ remissione Statutũ obtinere contendunt, quod non solum concedimus: verùm etiã, & in alijs omnibus, in quibus deceptionis, ac fraudis expressa in Statuto ratio vigere potest, approbamus, *iuxta dict. decis. Crescen. 3. de Const.* Cui hæc decisio per omnia congruit, dum nõ solum in iurium remissione, sed vbicunque mulier directè, vel indirectè læditur Statutum locum sibi vendicare concludit, ac ità partes nostras egregiè tuetur, cum hæc vniuersalia verba ad expressos casus nullo modo restrictionem patiantur: Nec putamus eximios Dominos de Assettamento, ex eo quod dicit vbicunque mulier læditur, ex hac decisione intellexisse, læsionem actu requiri, illiusq; iustificationem necessariam, vt Statuto locum foret: quia omisso, quod etiam si hoc esset, dummodò extra casus expressos, vel ad illos indirectè tendentes contingeret, ex ea nihilominus argueretur illorum opinio; ex illis verbis, quod Statutum locum habet, vbicunque mulier remittit, aut læditur, affirmatiuis; quin, & vbi lædi, ac decipi potest locum obtineat, non desumitur; cum tamen, ad inducendam deceptionis ac læsionis probationem Iuris præsumptione, hoc sufficiat, quod possit adesse, *vt in dicta decis. 3.*

Crescen. & ità prudentissimè potuit, etiamsi de læsione minimè constitisset, sequendo legis præsumptionem, verbis illis vti Rota, cui præsumptioni vera, & re ipsa deceptione intercedente, magis, magisq; inhęrendum fuisset, quod superiùs comprobauimus. In hac autem decisione supremo adnotandum est, eatenus decisiones sacri Palatij super antiquo Statuto, ac decisiones super nouo emanatas inuicem congruere, vt non solum in recentioribus antiquiores ad idem adducantur quod etiam demonstrauimus, & inferiùs apparebit; sed etiam super nouo firmatas ad resolutiones super antiquo comprobandas excerptas fuisse pateat, *ex decisione allegata Comit.* quæ de Cap. 151. lib. 1. loquitur, de quo latè infra.

SVMMARIVM.

1 *Statuti antiqui in reform. cap. 19. par. 2. tenor.*

2 *Statuti antiqui nostri partis secundæ, qui meminerint.*

3 *Statuti antiqui secunda pars à reliquo separata, & in Cap. 154. lib. 1. in nouis conuersa.*

4 *Statuti nostri antiqui pars secunda re ipsa, & actu læsionem requirit.*

5 *Rescisio validitatem supponit.*

6 *Rescindi nullum minimè potest.*

7 *Statuti antiqui pars prima, & Cap. 151. in nouis, in omnibus contractibus locum habent, in quibus expressa viget ratio deceptionis, & est possibilis læsio.*

8 *Statuti antiqui pars secũda c. 154. in nouis eosdem cõtractus, habiles tamen, ac prima veteris, & c. 151. in nouis comprehendunt, & n. 11. cum seq.*

9 *Relatiuum, seù dictio, quis, maiores, & minores refert.*

10 *Statuti antiqui pars secunda in maioribus, & minoribus cum solemnitatibus contrahentibus locum habet.*

12 *Verba vniuersalia generaliter sunt intelligenda. Etiam in materia stricta, num. 13. idem, & in Statuto num. 14.*

15 *Verba vniuersalia vniuersaliter sunt intelligenda.*

16 *Interpretatio disponentis intentioni repugnans reijcienda.*

17 *Interpretatio, quæ à sapientibus reprehendi posset haud capienda.*

18 *Interpretatio, quæ congrua sit, magisq; rei conueniat admittẽda.*

19 *Nullitas contractus non potest per tertium opponi, & quando remissiuè.*

20 *Nullitas per minorem, & mulierem eorum ve heredes proponitur.*

21 *Nullitas non potest contra minores, & mulieres contractui inhęrentes, etiam per ipsos contrahentes opponi.*

22 Mi-

22 *Minori, vel mulieri ad rescissionē agenti ex læsione, & Statuto 154. nullitatem non posse obijci.*

23 *Remedium speciale generale non adimit, licet speciale, alias de sui natura esset tale, quod in concursu generalis cessaret.*

24 *Statutum Vrbis Cōstitutioni Marchiæ loquenti vniuersaliter æquiparari.*

25 *Decisiones, & resolutiones Rotæ promiscuæ interpretationi Statuti Vrbis, ac Marchiæ Constitutionis deseruire, ac vsurpari.*

Prioris Partis,

INSPECTIONIS PRIMAE

FINIS.

Exanclatis iam super antiquo Statuto ad rem difficilioribus resolutionibus, in portu quodammodò nauem agimus, dum ad alias properamus; subsistere tamen aliquantulum cogimur, dū relati antiqui Statuti Secūdam Partem ad rem nostrā perpendimus, nouiq; tenorem, differentiasq; proferimus.

Et quod attinet ad prædictā
1 † Secundam Partem in reformatione Cap. 19. quæ in hæc verba disponit: *Et in omnibus contractibus, & negotijs, vbi quis masculus, seù fęmina reperiatur læsus vltra tertiam partem eius, quod agitur, iuramentum censeatur dolosè extortum,*
2 *& nihil operetur*; † de qua parte meminit Rota *decis. 100. n. 2. & disputat decis. 158. alias 162. apud Put. lib. 1. decis. 227. post Pacif. de Salu. interd. secundum vltimam impressionem, & Gratian. discept. forēs. cap. 952. nu. 24.* & separata fuit à reliquis; &
3 † successiuè in nouis Statutis, additis verbis procedi possit ad rescissionem, in caput distinctum *sub titulo de læsione in ordine 154. lib. 1.* conuersa.
4 Hanc † secundam antiquæ Vrbanæ dispositionis partem eò tantùm casu factum Palatium ex verbis claris obtinere resoluerat, quo non læsionis potentia, sed reipsa lęsio intercesserat; *vt in d. decis. 158. penès Put. lib. 1.* ex quo idem admittentes Domini de Affettamento in eam deuenere sententiam, hanc ipsā secundam Statuti partem, in qua, vt aiunt, de contractibus de sui natura lęsiuis non agebatur, antequam de læsione constaret non annullasse cōtractus, prout prima annullabat de sui natura læsiuos; inferunt igitur ex hoc quod cum dicta Secunda Pars, vt iam diximus, sublata fuerit, & in nouam dispositionem cessferit, qua rescindi contractus
5 cauetur, quod † validitatem præsupponit, *l. 2. & toto titulo,*
6 *C. de rescind. vendit.* cū † rescindi, quod nullū est minimè pos-

sit, *vt probat Surd. cõs. 52. nu. 57. & 58.* nullo modo hodie saluari possit opinio Pici *dicta glos. 7.* Statutum in omnibus cõtractibus, in quibus minores, & mulieres lædi possunt locũ habere firmantis, nostræ, imò sacræ Rotæ, quam reticere parcentes; id clarè supponentes cõtractus omnes, etiam per minores, & mulieres sine solẽnitatibus initos, præter in Statuto enumeratos, vel eosdem indirectè referentes, quos de sui natura læsiuos dicunt; vigore Statuti 154. in tertia re ipsa læsione probata rescissione egere, nec in prima parte veteris Statuti, vel in nouo sub Cap. 151. ex ea relicto comprehendi; Quod tamen eorum opinionis, de qua agimus, veritatem implicat, nullaq; rationesuaderi, vel defendi potest. Clarissimum est etenim secundam hanc veteris Statuti partẽ à prima; Statutum 154. in nouis à Statuto 151. minimè ea ratione distingui, quia Prima Pars veteris, Caput 151. in nouis, in cõtractibus de sui natura læsiuis obtinuisset tãtummodò, vel obtineat; id enim superioribus falsum ostensũ, & nouissimè patefiet; vtramque etenim dispositionem Primam, videlicet,
7 † veteris Partem, Cap. 151. in nouis, vltra enumeratos, eosq; referentes, in omnibus contractibus, in quibus deceptionis, & fraudis viget ratio, & est possibilis læsio, locum habere; & præfatis decisionibus innotescit, & sequentibus euidentiùs apparebit, & in verbis *ex dicta decis. Put. 158. alias 162. lib. 1.* resoluit Rota *in Romana Hæreditatis de Ghisijs 26. Octobris 1588. corã Giptio;* dicitur enim ibi, licet mandatum procuræ de per se, & ex sui natura non esset actus læsiuus; satis tamen fuisse, ex eo minores, mulieresuè lædi potuisse. Minùsq; verum
8 est † Secundam veteris Partem Cap. 154. Statuti noui, alios diuersosq; ab eis contractus comprehendere, qui in prima veteris, & in Cap. 151. noui inessent; sed planè eosdẽ, habiles tamẽ, & proportionatos ad producẽdam requisitã lęsionem, *iux. dec. 227. post Pacif. de Salu. vt per Grat. disc. for. c. 952. n. 24. cum seq.* diuersimodè tamen, ac secundũ diuersum essendi modum minorum, mulierũq; inspecta persona, vel, cum latiùs pateat, & maiores comprehendat, diuersarum personarum respectu. Id etenim palàm est non contractus distinguere: sed cõtrahendi modum, & contractuum ipsorum formã, & solemnitates, statuentes tradere voluisse, & de illorum efficacia, ac validitate decernere. Cum igitur iam planè in Prima ve-

veteris Parte, & in Cap. 151. noui Statuti nō seruatis solemnitatibus, fraudis, deceptionis, ac doli præsumpti ratione minoribus, mulieribusq; consultū fuisset, expediretq; eos solemnibus etiam emissis, & deceptionis doliq; præsūptione cessante, si verè læsos, ac deceptos probari contingeret remedio non destitui, ac ne quod ceteris perfectæ etiam ætatis, integrisq; iudicio statuentes concedere intendebant, eis denegaretur; addendo præmissis, & variatis verbis, non amplius ad fęminas, & imperfectæ ætatis masculos dispositionem coarctando, sed ampliatiuè, & augumentatiuè loquendo, iuramentum dolosè adhibitum censeri, si in tertia parte eius, quod ageretur, quis masculus, seù fęmina læsus reperiretur, statuerunt. Illa namq;
9 dictio † *quis masculus, seù fęmina, &c.* maiores, & minores cōprehendit, *est text. in l. quiq; litigandi 4. ff. de in ius voc. l. 1 § ait Prætor, vbi not. Bart. ff de Constit. pecun. Dominus Barbos. in remissionib. de Dictionib. dict. 273. n. 3.*
10 & ità † in puncto generaliter in maioribus, & minoribus, etiam cū solēnitatibus obligatis, Statutū nostrū intelligit Berous ipse, quē Dñi de Assettamento sequuntur, *in cons. 176. n. 54. vers. Nō obstat, in 1. vol.* Nec vllo pacto ex dicta secūda antiqui Statuti parte, vel ex Cap. 154. in nouis, contractus in prima veteris parte, & in dicto Cap. 151. cōprehensi excludi potuissent, & ità præfata distinctio nullis Statuti verbis, vel ratione suffulta admitti; tùm quia, vltra
11 quod † hoc esset sententiæ Rotæ contrarium *in d. decis. 44. post Pic. & in d. decis. 227. post Pacif. de Salu.* in quibus Rota in eodē casu pro certo supponens vtrique locum fieri potuisse, nisi cōtractus qualitas successiuum concursum prohibuisset; & alterutri locum esse firmauit; & vtriq; vt prætendebatur obstāti, respondit, verba sunt vniuersalia *in omnibus contractibus, &*
12 *negocijs, &c.* † quæ meritò generaliter sunt intelligenda, *l. 1. ff. de leg. præstan. cum concor-*
13 *dantibus*, etiam in † materia stricta, *vt dicit Dec. cōs. 534. n. 5. Rot. apud Gregor. XV. decis. 327.*
14 *n. 4. et 5.* & in † terminis Statuti, *Eug. cons. 2. n. 15. & post Alciat. Bocc. ad Cōstit. Piceni, glos. 6. n. 2.*
15 † imò vniuersaliter, vt tradunt Canon & præsertim Imol. *in c. 1. de transact. & Doctor. in l. si de certa, C eodem titulo, & post alios idem Boccat. ibidem glos. 7. nu. 8. & 26.* & in pūcto huius Statuti Berous *d. cons. 176. nu. 54. vers. Non obstat*, vbi quod & supra expressi in prima parte, & vniuersa-

uersaliter contractus omnes includuntur, tùm quia nisi contractus expressi in Prima Parte Statuti, in secunda comprehenderentur, & in Cap. 151. in Cap. 154. maximum sequeretur absurdum, quod mulieres, & minores, quorū indemnitati principaliter solemnibus emissis cōsulere statuentes proposuerant, vltra tertiā in illis læsi, dicti Statuti beneficio minimè gauderēt; sed enormissimā lęsionē, & vltra dimidiā agnoscere, ac deducere cogerentur, *iuxt. not. cōmuniter, in l. 2. C. de rescin. vend.* & contra expressā statuentiū voluntatem; ac principale propositū maioribus deterioris essent cōditionis, quod nullatenus est dicendum,
16 nusquā etenim ea est † interpretatio admittenda, quæ toto asse disponentiū intētioni repugnat, *ad tex. in l. leg. inutiliter, ff. de leg. 1. cū alijs per Surd. cons. 112. n. 54.*
17 & † quę à sapientibus meritò reprehendi posset, *l. Salulus Arist. ff. de leg. præst. Aym. cons. 3. n. 23. & 5. n. 14. Becc. cōs. 57. n. 19. p. 1. Surd. cons. 143. n. 35. & fuit ponderatum per Rotam in Romana Societatis officij sent. 1000. 11. Iulij 1627. coram R. P. D. Merlino,* contraq; ea semper recipienda
18 † quæ congrua sit, magisq; rei, de qua agitur, aptetur, conueniatq; *l. item veniunt, §. item aptanda, ff. de pet. hæred. Ant. Giof. cons. 54. n. 3. p. 1.* quod in puncto duobus verbis tenuit Rota *in decis. 59. nu. 18. in fin. post Pitum,* vbi, quod minores seruatis solēnitatibus super enormissima læsionæ ex Rotæ sententia sunt audiendi. Quapropter etiā non emissis solemnibus, cum nullitas, vtcunq; publico fauore inducta, speciali minorum, mulierumq; commodo, & vtilitati intendat, quidquid sit de ea cō-
19 clusione, † an possit per tertium opponi, quod cum aliquibus tamen limitationibus, de quibus per eū negari videtur per Surd. *decis. 108. vt per Gratian. discept. forens. cap. 27. n. 39. & 40.* & per
20 † solam mulierem, & minorem, illorumq; hæredes proponi, *vt decis. 385. nu. 4. & 5. p. 1. recent.*
21 id satis tutum videtur † nullitatē huiusmodi cōtra minores, & mulieres, etiam per ipsos cōtrahētes objici non posse, & in hoc claudicare contractum, vt post alios idē Grat. tradit *d. c. 27. n. 41.*
22 *& c. 583. n. 7.* Quo fit, vt † minori, vel mulieri ad rescisionem ratione læsionis ex Statuto 154. agenti, quo casu quoad solemnitatem tacitè contractū approbare censetur, talem nullitatem opponi non posse, dicendum videatur; & ad rescisionem procēdi posse, quod forsan sibi voluit sacrum Palatiū *in decis. 44. n. 5. post Pic.* dum in illo casu, vel

Stat.

Stat.154.vel 151.locũ fuisse asseruit. Quod tamen cõsideratione dignum firmare nõ auderemus, auctoritate nulla suffulti, nisi id Rotæ tribui posset, licèt non
23 absit ratio, cum † remedium speciale generale non adimat, licèt speciale de sui natura alias esset tale, quod in concursu generalis cessaret, *iuxta not. in l. in Prouinciali, per Bartol. Angel. Castr. & Ias. ff. de oper. nou. nunc. Odd. de restit. q.17. art.3. in fin.* Hæc igitur sacri Palatij opinio per Pic. relata, quam nos sequendam proposuimus, reqꝫ ipsa admisimus, sicuti aduersus prædicta, vt censemus, præualuit; ità decisionibus deductis, deducendisqꝫ firmatur; ac Lambert. Carpan., & aliorum auctoritate fræta consistit: decisionibus quidem deductis allatis rationibus, deducendis verò vt mox patebit; ex quibus habetur, cõcluditurque, Statutum nostrum in omnibus, & quibuscunque casibus, in quibus mulieres, minoresqꝫ lædi, ac decipi possunt, obtinere. Auctoritatibus verò prædictorum, tùm quia nostrum Statutum satis generaliter loquitur, tùm quia idem per Dominos de Rota iudicatum fuit de
24 Statuto Vrbis, ac de Constitutione Aegidiana absque extensione Carpensis, quod de Constitutione eadem cum extensione prædicta, quæ habet verba generalissima, ac geminata, satis verba vniuersalia existimantes expressæ rationis vniuersalitate suffulta, *vt in puncto in decis.260.nu.1.2.& 3. coram Sanctissimo*, ideòqꝫ decisiones de Statuto nostro loquentes, ad resolutiones super Constitutione Marchiæ adduci passim videmus, *vt in dec.1242. n.3. apud Card. Seraph. in d.260. nu. 3. & in Perusina fideiussionis 26. Nouemb. 1611. coram Reuerendiss. Pamphilio post Pic. 8. nu.*
25 *3. & 4. in qua dicti Sanctissimi decisio comprobatur*, & è contra decisiones de Constitutione prædicta loquentes, ad Statutum referri, *vt coram eodem Sanctissimo decis.473.nu.5.*

Nec alicuius considerationis videtur, quod ad nostræ opinionis debilitatem pro maximo fertur, quod si contractus omnes comprehendi Rota voluisset, in tot deciss. discutere opus minimè fuisset; an in illis casibus, vnus ex prohibitis, vt aiunt, adesset; cum tamen nullus per Statutum contractus prohibeatur, quod nec inhabilitando procedit *decis.619. n.5. par. 2. recent.* sed vnico verbo respondendo, Statutum in omnibus contractibus locum habere, difficultatem sustulisset.

Hoc

Hoc etenim, sæpiùs præditum, quàm petitum, gratis requiritur; adsuntq; claræ id habentes decisiones non paucæ; statimq; noscendæ, & quod vitio dant, nos clarissimorum Virorum prudentiæ, ac in litibus decidendis maturitati tribuimus. Quis enim dubitat, sapientissimos Dominos millies etiam tutissimis generalibus rationibus, ac Iuris regulis causas decidere potuisse, ac posse, specialibus tamen, ac indiuiduis vti voluisse, centiesq; sibi pro particularium casuum diuersitate, ac contingentia, quorum resolutioni inseruiunt, repetita placuisse?

His itaque absolutis, en adest noui Statuti nostri series, ex qua cum antiquiori præfato collatione facta, differentiæ se prodent.

EX LIB. PRIMO,

***DE CONTRACTIBVS** sine certa solemnitate non valituris. Cap. 151.*

VOlentes etiam fraudibus obuiare, ne mulieres ex earum simplicitate, & puberes etiam masculi, qui adhuc imperfectæ ætatis existunt, defraudentur; Statuimus, vt pacta, de non petendo refutationes, quietationes, & donationes, quæ à quibuscu que mulieribus, vel minoribus viginti annis masculis, siuè sub patria potestate, siuè sui iuris existentibus fient; nullius sint roboris, vel momenti, nisi duobus coniunctis proximioribus adhibitis, quorum non intersit, etiam medio iuramento approbantibus nō esse in præiudicium earundem mulierum, vel minorum, & si sub patria potestate existant, vocentur ex linea materna, & nihilominus præsentia patris interueniat, & si aliqui coniuncti non existerent cum Curatoris legitimi auctoritate, ac semper cum Iudicis competētis decreto causa in scriptis illi expressa, & insinuata, ac plenè cognita contrahere debeant, & iuramentum alias prēstitum, censeatur dolo, & metu extortum, & nihil operetur.

Super hoc itaq; Statuto, præfatis minimè dissentientes, per multum temporis interuallum, ab ipsaque Statuti editione haud minore eruditione refertæ ab hoc sacro Tribunali decisiones prodiere.

IN-

INSPECTIONIS PRIMAE
PARS SECVNDA.
DECISIONIS PRIMAE.
SVMMARIVM.

1 *Mandatum ad hæreditatem petendam ab intestato Statuto nostro subest.*

2 *Mandatum procuræ de sui natura actus læsiuus non est.*

3 *Statutum nostrum locum obtinet, vbi minor, vel mulier lædi possit.*

4 *Renunciatio successionis ex testamento, ex petitione ab intestato inducitur.*

5 *Decisionis in Romana hæreditatis de Ghisijs 26. Octobris 1588. coram Giptio, intellectus.*

DECISIO PRIMA.

Anno 1588. 26. Octobris coram Giprio, in Romana hæreditatis de Ghisijs; in qua, cum quædam Domina Clarix absque Statuti solemnitatibus cum cõsensu sui Viri ad petendam hæreditatem ipsius Aui paterni Laurentij ab intestato Vincentium Merendã Procuratorem constituisset; Dubitatum fuit, an de sufficien-
1 ti † mandato constaret; & resolutum fuit negatiuè. Fundamẽtum verò resolutionis fuit, quia
2 licet † mandatum procuræ de se actus læsiuus non sit; cum tamen potuerit quis lædi, intrat
3 † Statutum *iuxta dec.* 158. *alias* 162. *Put. lib.* 1. ex quo clarè corripitur Dominorum de Assettamento sententia affirmantium; Statutum nostrum in expressis, de sui natura læsiuos quos dicunt, dumtaxat restringi: Hanc autem dicti Domini ex eo decisionem causantur, quod in applicatione ad casum prædictæ regulæ consideratum
4 fuerit, ex hoc † renunciationem quandam successionis ex testamento potuisse induci, *iuxta doctrinam Bartol. in l. ex sextante* 30. *in fin. princ. ff. de except. rei iud.* quàm corruptè allegant *in l. ex testamẽto dicti tituli*, in quo huius initij nulla lex legitur; fidem, vt rati, dictæ decis. vulgarium exemplarium, quæ circumferuntur; sequuti; quæ renunciatio sine solemnitatibus fieri minimè potuisset, nec ob id de mandati inualiditate dubitari; & ex hoc declarari dicunt

cunt Statutū in omni alio actu, in quo minores, & mulieres lædi possunt, locum non habere; sed solum quando vnus ex dictis quatuor, vt renunciatio, continetur. Hoc autem ni fallimur idem esset, quod dicere, Rotam eadem hac decis. inuicem pugnantia, & deduxisse, & se ipsam incontinenti correxisse, quodquàm durum sit legere; nemo est, quin videat. Contraria enim citra quæstionem hæc sunt, Statutum in actu, qui de per se læsiuus non sit, si posit lædere locum habet, quod dicit decisio; & Statutum in contractu de sui natura læsiuo, imò ex læsiuis in quatuor tantum expresis, quos Domini de Affettamento tales contendunt; locum habet, quod decisionem habere ipsi concludunt. Verùm igitur est Dominos de Rota in hac decisione, ac pasim in alijs firmare; Statutum in omnibes contractibus, in quibus læsio contingere potest, & Statuti expressa militat ratio, locum habere. Verùm etiam est, quod in hac eadem decisione læsionem considerarunt, quia renunciatio potuit contingere, quam clarum est sine solemnitatibus fieri minimè potuisse; Haud autem inferri ex his sequitur, aut dixisse Rotam, Statutum non in alio actu, in quo minor, & mulier lædi possunt locum habere, sed solum, quando vnus ex quatuor continetur, cum expresè dicatur, & tunc Statuto locum esse, licet actus ex se læsiuus non sit, cum posit lædere, & tunc magis cum non posit non lædere; vndè Domini locum esse Statuto, cum mandatum potuisset lædere, imò & renunciationem comprehendere, quæ non potuisset nō lædere, nec à maioritate rationis Statuti dispositionem euadere, resoluerunt. Et
5 in hac † decisione vltra quatuor expressos in alijs Statutum locum habere determinari; declarauit Rota, ad id eam deducens, *in Romana releuationis indemnitatis* 22. *Maÿ* 1602. *coram Ortemberg. apud Pic. in ordine 6. num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Pactum factum de redimendo alienanti per mulieres, & minores Statuto nostro includitur.*
2 *Pactum de redimendo perpetuum valdè minuit rei valorem.*
3 *Pacta, & promissiones sunt pars pretij.*
4 *Statutum nostrum locum habet quoties minores, vel mulieres directè, vel indirectè, etiam in consequentiam contractus extra quatuor ibi expressos, Ius suum remittunt.*

5 *Sta-*

5 *Statuto nostro Cap.* 151. *& Cap.* 154. *minores, & mulieres vti possunt, & quomodo.*

6 *Decisionem Comituli 44. post Pic. de omnibus contractibus intelligere Statutum Rota declarat.*

7 *Decisio in Statuto nouo loquens ad resolutionem antiqui deducitur.*

8 *Statutum nouum attenditur etiam in præteritis, quando est declaratiuum non noui Iuris inductiuum.*

9 *Statutum nouum, & declaratorium non trahitur ad præterita, quando expressè pro futuris est confirmatum.*

10 *Confirmatio Statutorum Vrbis pro futuris conceditur, nec ad præterita trahitur.*

DECISIO SECVNDA.

1588. 9. Decembris coram Comitulo *post Pic. ad Statutum nostrum in ordine* 44. ex qua decisione, licet non ità apertè facti species haberi possit, tamen non incongruè deducitur; de anno 1564. per D. Chiappinũ Dominæ Helenæ domus cuiusdã partem non solùm pro scutis 360. in solutum datam fuisse; verùm etiam promissionis dotis eiusdem summæ pro Angela Chiappini filia factæ intuitu; qua summa iam soluta ex instrumento de anno 1565. fuit ad Chiappini, eiusq; hæredum fauorem pro sola dictorum scutorum 360. summa, absque vlla compensatione dictę promissionis, vel solutionis illius vigore iam factæ, sine solemnitatibus Statuti nostri initum perpetuũ dictæ domus redimendi partem
1 † pactum; cum autem dicti pacti vigore contra Helenæ hæredes institutum fuisset iudicium, & ad reuendendum compellerentur, fuit pacti validitas in dubium euocata, euersaque. Fuit enim pactum inualidum, Helenæq; hæredes ad reuẽdendum minimè cõpelli potuisse, relatum. Fundamentum verò resolutionis huius in Helenæ læsione consistit, quæ ex dicti pacti adiectione respectu Iuris ex primo instrumento quæsiti, satis clarè insurgit, cum Helena, hæredesq; illius pro eodem pretio cum dicto perpetuo redimendi pacto, ac sine illo
2 rem habuissent, † quod tamen rei valorem, & æstimationem valdè minuit, *cap. cum Ioannes, de fid. instrum. Abb. in cap. ad nostram, num.* 8. *de contrab. empt. cum alijs num.* 12. *&* 13. multòq; magis respectu retrouenditionis promissæ pro scutis 360. nulla aliorum scutorum 360. pro dote Angelæ promissorum ratione habita,
3 cuius dotis † promissio in partem pretij cesserat, *ad l. fundi partem, de contrab. empt. l. si sterilis*

sterilis, §. *si tibi*, *ff. de actionib. empti*, *vt ibi num*. 4. Quare Dominis visum fuit Statuto 151.
4 seù 154. locum esse,† quod Rota quoties mulier, vel minor directè, vel indirectè ius suum remittit habere locum, interpretatur, etsi talis refutatio in consequentiam extra quatuor ibi expressos contractus veniat, *ad decisionem Cresc. Cott. & Put. vt num*. 5.

Ex hoc Domini de Assettamento habere dicunt, Rotam iuxta distinctionem à Statuto nouo factam distinxisse, quod videlicet in contractibus, in Cap. 151. non specificatis, si adsit læsio, & de læsione constiterit, Statuto sub Cap. 154. sit locus; in specificatis verò si per indirectum remittatur, vel refutetur Ius, Cap. 151. Quod nec Statutum dixit, nec Rota resoluit. Statutum enim in Cap. 151. ad fraudes, deceptionesq; mulierum, minorumq; tollendas quatuor in indiuiduo contractus exprimit; Cæteros verò implicitè, ac expressa ratione comprehendit. In Cap. verò 154. læsionis re ipsa intercedentis vltra tertiam illius, quod agitur, ratione non modo alios, sed eosdem, & omnes planè contractus, negocia omnia, in quibus huiuscemodi læsionis ratio obtineret, rescindi decernit: Rota verò nedum assertam distinctionem non admittit; Verùm etiam, vt superiùs adnotauimus in eodem et casu, & contractu vtriusque Statuti remedium minoribus, mulieribusque, licèt non cumulatiuè, & in concursu, sed alternatiuè competere supponere videtur, quod alibi quam in hac decisione non habetur, & singulariter est notandum. Benè tamen verum est, non obscurè hic affirmari, Statutum Cap. 151. Rotam, interpretari, quotiescunque mulieres, vel minores directè, vel indirectè ius suum remittunt; & si id in consequentiam alterius contractus, quam expressorum, contingat, locum habere; quod nec in hac discussione est controuersum, nec partibus nostris negocium facit, cum ex hac affirmatiua, in alijs contractibus, etiam citra refutationem, Statuto minimè locum fore, quod Domini de Assettamento contendunt, non inferatur; quinimò hanc
6 ipsam † decisionem generaliter in omni contractu, in quo Statuti ratio locum habet, clarè patet intelligi, *in decis. 6. nu.* 1. *post Pic*. 434. *p*. 4. *diuers. &* 164. *num*. 4. *apud Sanctissimum Gregorium XV*. quinimò tantùm abest, quod ex dicto Cap. 151. aliqua noua distinctio sit deducenda,

7 cenda, vt † decisio hæc ipsa, de eo loquens, ad decisionem casus, in antiquo Statuto comprehensi, deducatur, *vt in decis. 434. par. 4. diuersor.* & ipsummet Statutum nouum pro antiquo, *vt in hac ipsa decis.* in qua de cōtractibus anno 1564. & 1565. emanatis agebatur. Nec dicatur hoc ex eo processisse, quod, licet contractus antiqui Statuti tempore initi fuis-
8 sent, nihilominus † nouum attendendum esset, quasi super antiqui declaratione potiùs, quàm ad ius nouum producendum emanasset, *iux. not per Canon. in cap. fin. & signanter per Felyn. num. 4. de Constit. cum alijs per Gabr. de reg. Iur. conclus. 3. num. 10. & per Rot. decis. 142. num. 2. par. 2. diuers.* quia cum Statuta noua fuerint per S. D. N. Gregorium XIII. fel. record. expresse pro futuris ne-
9 gocijs † confirmata anno 1580. Kal. Augusti, quantumuis declaratoria ad præterita trahi nō possunt, *vt post alios in d. cap. fin. tradunt Butr. num. 15. Imol. num. 12. Barbat. num. 39. & Felyn. num. 5. quos in puncto nostræ*
10 *confirmationis sequitur Rot. d. decis. 142. num. 4.* Et vice versa millies decisiones in antiquo loquentes ad nouum æquè deduci ex superiùs allatis apparet in deciss. Cresc. Put. & aliorum.

SVMMARIVM.

1 *Statutum nostrum vbicunque directè, vel indirectè ius remittitur locum habet.*

2 *Decisio hac 5. post Pic. in omnibus nostrum* Statutum *procedere voluisse, intelligitur.*

DECISIO TERTIA.

1593. 26. Martij. in Romana Cambiorum coram Cardinali Millino *post eundem Pic. ad Statutum nostrum in ordine* 5. In qua dū ageretur de sufficientia mandati procuratorum, per quandam Dominam Virginiam tutricem constitutorum, dictum fuit; placuisse DD. caput nullitatis mandati solemnitatum
1 Statutariarum defectu, † quod locum habet vbicunque directè, vel indirectè aliquod ius remittitur, *ex Cresc. decis. 2. de confess. alias* 198. *& Cott.* 211. Huic decisioni, quæ nec nostras offendit, nec Dominorum de Assettamento partes tuetur, *ex not. ad d. decis. 2. Cresc. aliasq; pracitatas, & ad pracedentem nouissimè;* quæ laboriosum potiùs, quàm vtile esset repetere, satisfactum putamus. Id tamen
2 haud omittendum duximus † decisionem hanc, non secus ac similes alias, ad refutationem, vel alios

alios ex quatuor enumeratis Statutum non restringere; sed & in alijs omnibus, in quibus læsionis, & deceptionis ratio adesset, obtinere voluisse; ac ità per Rotam intelligi, *vt in dec.6. num. 1. & 2. post Pic. & in d. decis.385. num.2. par.1. recent.* quod satis ex ea probatur; cum, licet de sui natura mandatum actus læsiuus non sit, *vt in d. Romana hæreditatis de Ghisijs* 1588. *coram Giptio,* nec expressorum nomine veniat, in eo nihilominus locum fieri Statuto, sicut in cæteris, habeatur.

SVMMARIVM.

1 *Simulatio obligationis vnius ex obligatis non trahitur ad obligationem alterius.*

2 *Simulatio sine causa simulandi non procedit.*

3 *Recipere non videtur, qui non vt habeat recipit.*

4 *Statutum quando mulieres, minoresq; recipiunt, secundum aliquos quietationem non comprehendit.*

5 *Statutum nostrum etiam quando mulieres, minoresq; recipiunt, & quietant locum habet, & quare.*

DECISIO QVARTA.

1593.20. Octobris in Romana pecuniaria coram eodem *impressa per Zacch. de modo contrah. societ.offic. in ordine 36.* Casus huius decisionis per se est clarus. Franciscus Belgius scut.200. recepit ad societatem offic. super officio ipsius à Saluatore della Porta; Cui societati vti principales accesserunt Tarquinia Romanina, quæ recognouit bonam fidem erga Belgium officialem, & Iulius Cæsar de Grandis, qui recognouit bonam fidem erga Tarquiniam, & tàm ipsam Tarquiniam, quàm officialem Belgium indemnes releuare promisit. Disdicta societate egit Saluator contra Belgium, & obtinuit; Egit, & Belgius contra Tarquiniam, & illius successiuè hæredes, & licet mandatum obtinuisset, fuit posteà reuocatum. Quo stante orta fuit cõtrouersia super executione mandati contra Belgiũ relaxati; dicebat enim Belgius contractum fuisse simulatum, cum nec ipse, nec Tarquinia, quæ erga ipsum bonam fidem recognouerat, habuerint pecunias, quas absque eius ordine Iulio Cæsari solui minimè potuisse, affirmabat.

Fuit igitur dubitatũ an Belgius Saluatori esset obligatus, & an mandatum contra Belgium relaxatum esset exequendum. Et Domini affirmatiuè resoluerunt rationibus ibi deductis; Verùm quia inter alia

per

per Belgium deducta magna vis fieri videbatur in sententia reuocatoria mandati relaxati ad fauorem ipsiusmet Belgij contra Tarquiniam, & simulatione obligationis eiusdem. Respondit Rota ex duobus cessare motiuum: Primò quia illa erat sententia inter alios lata quoad Saluatorem, quæ ob id ei nocere non poterat: secun-
1 dò, quia ex simulatione † obligationis Tarquiniæ ad Belgij Officialis obligationis simulationem inferendum non erat, in qua nulla causa simulandi in-
2 teruenienbat, sine qua † simulatio non procedit, *Bart. in cons.* 65. *Rot. decis.* 1. *de donation. in nouis*. quod, secundum aliquos ex Dominis, secùs erat in obligatione Tarquiniæ, nàm cum Statuti vigore solemnitatibus absque obligari non posset, nec de iure communi fideiubere; quod pecunias reciperet, quas
3 verè † recipere minimè dici poterat, mox restitutura, *l. qui sic soluit*, *ff. de solutionibus*, ac bonam fidem recognosceret, vt eius obligatio teneret; *ad Romanum cons.* 394. *nu.* 4. simulatum fuit. Ex qua decisione inferri videtur; quod, si simulatio non adfuisset, obligatio Tarquiniæ etiam sine solemnitatibus ob receptionem valuisset. Quo etiam concesso ad præsentem disceptationem decisio nihil facit; nam, cum secundum aliquorum, ac etiam Dominorum de Assettamento opinionem, cum qua aliqui ex Dominis ibi transierunt; quod maximè attendendum est; quando mulie-
4 res, & minores recipiunt, † Statutum, quia necessariò quietare teneri dicuntur, non procedat; etiam quod in verbis quietationes comprehendat, *vt per Pic. d. glos.* 7. *nu.* 213. *& glos.* 9. *num.* 2. hic esset casus limitationis Statuti: nimirum igitur est obligationem sine solemnitatibus validam fuisse suppositam; at quoniam nos contrarium tenuimus; & mulierum, minorumq; obligationem etiam traditione, & receptione respectiuè interuenientibus sine Statuti solemnitatibus irritam
5 esse firmauimus, † quod verè in hac decisione concluditur; cum stãte Statuto simulatio, & fraus præsumantur; prout hanc eandem intellexit Rota *in decis.* 1. *nu.* 17. *&* 18. *post Pic.* & idem ex hac dec. 1. censuit ipse Picus *glos.* 9 *in fin.* de quo alias in voto Dominorum specialiter agitur, ibidẽq; nos latiùs agemus, cum in præsentidecisionem hãc, etiam in hoc puncto dd. Dominorum sententia supposita, intentioni nostræ minimè aduersari ostendisse sit satis.

D SVM-

SVMMARIVM.

1 *Creditores anteriores hæredes beneficiati tenentur eligere alijs petentibus creditoribus bona, in quibus satisfieri velint.*

2 *Creditores anteriores hæredes prædicti beneficiati electione bonorum facta non habent variationem.*

3 *Electio facta per hær. benef. creditorem anteriorem vrgentibus alijs creditoribus lite iam introducta dicitur actus necessarius.*

4 *Electio bonorum per hæredem beneficiatum minorem necessaria, & coacta in iudicio sine Curatore valet.*

5 *Iudicis authoritas Curatoris authoritatis supplet defectum.*

6 *Statutum nostrum in electione bonorum per hær. benef. minorem creditorem anteriorem, seù mulierem coactè in iudicio facta locum non habet. & per totam.*

7 *Statutum nostrum in actibus iudicialibus locum non habet. Vide tamen num. seq.*

8 *Statutum nostrum in actibus iudicialibus, & generaliter in omnibus quasi contractibus locum habet.*

DECISIO QVINTA.

1595. 16. Iunij. coram Cardinali Mantica in Romana, seù Ciuitatis Castelli censûs. *inter impress. illius in ordine* 344. egerat Excellentissimus Virginius Vrsinus pro residuo cuiusdam dotis, & contra bona hæreditaria patris Dominarum Virginiæ, & Isabellæ executionem properabat. † Quæ cum earum patris
1 cum beneficio legis, & inuentarij hæredes, & pro dote materna creditrices essent, & anteriorem hypothecam haberent, coactæ fuerunt, vt tenebantur, in quibus bonis sibi satisfieri voluissent eligere, *Bald. in l. fin. §. in computatione, n. 4. C. de iur. deliber. & in hac decis. nu.* 5. Cum autem mutato consilio ad alia bona regressum habere instituissent; dubitatum fuit, an obstaret electio; & affirmatiuè resolutũ; Electione namq; facta non datur regressus, *l. quod in hærede, §. eligere, ff. de tribut. act. cũ alijs ibi nu.* 1. Inter alias autem difficultates, quæ aduersus resolutionem huiusmodi deducebantur, ad rem nostram electionis nullitas facere videtur; tũ quia per minores Curatorem habentes absque illius auctoritate facta dicebatur, *ad l. si Curatorem habens, C. de in integr. rest. minor.* tùm quia & Statuti Vrbis Cap. 151. lib. 1. solemnitate minimè obseruata. Ad primum igitur
3 responsum fuit, quod † electio eo casu propter litem iam motam actus necessarius fuerat, *iux. doctrin. Salyc. in d. l. si Curatorẽ, n.* 7. *ad*

ad tex. in l. fideicōmissa, 11. §. si rem, ff. de leg. 3. vt ibi n. 6. vers. &
4 *quidem actus† electionis*, quo casu electio sine Curatore fieri poterat, *l. 1. §. fuit quaesitum, ff. ad Trebell. vbi Ang. n. 4. & in d. l. si Curatorē, Salyc. n. 4. & Alex. n. 9.* & quatenus Curatoris authori-
5 tas intercedere debuisset, †Iudicis authoritas illius defectum supplere poterat, ac illius decretum, quod accesserat, *iux. Bald. in d. l. si Curatorem, num. 5.*

Ad secundum, & haec dictae decisionis praecisa sunt verba,
6 *quia cum per † electionem mulieres ipsa, id, quod sibi debebatur, consecutae fuerint; alienatio, seu refutatio facta dici non potuit; Multòq; minus pactū de non petendo quietantia, seu donatio, de quibus Statutum loquitur*, quae eadem verba in simili electione ad vnguem reassumpsit Rota *in Rom. Saluiani interdicti 9. Decemb. 1613. coram Reuerendiss. mira morum grauitate, ac suauitate praeclaro, D. Decano*: Hanc decis. eatenus DD. de Assettamento claram dicunt, vt interpretatione nequaquā indigeat. Id nec negare auderemus; non tamen ex ea, quod praetendunt, firmari credimus; Ex eo enim, quod in ea dicatur Statutum de refutatione, quietatione, pacto de non petendo, & donatione loqui, nec id deduci de alijs non loqui, multòq; minus eidē minimè in alijs locum esse, quod in adductis, & latiùs inferiùs deducendis innumeris propemodum resolutionibus affirmatur. Nec dicatur ex hoc responsionem, tanquam minùs concludentem, redargui, & ad tollendum obiectum haud proportionatā, quia, cum iam fuisset expressum, electionē huiusmodi in iudicio factam cum decreto Iudicis actū necessarium fuisse, & legis necessitate cogente emissum, in quo praesumptae deceptionis, & fraudis cessat ratio; vndè casuū omnium per eam comprehensorū resultat exclusio; in Statuto explicitè talem actū non legi, sufficientissima fuerat responsio; quod superiùs cōprobauimus: quinimò & actū iudicialem fuisse, qua etiam ratione, statutarias solemnitates cessare in terminis
7 Statuti nostri, innui videtur *dec. 512. n. 5. p. 1. diuers. & nouissimè corā Illustriss. Pamphil. in Perusina terrarum 16. Iunij 1608.* & sensisse videtur Gratian. *discept.*
8 *forens. c. 961. n. 22.* †quod tamen apud nos difficultate nō caret; tùm quia Statuti ratio minimè cessare videtur; tùm quia contrariū passim tenent Doctores: *vt cōcludit Pic. post alios, quos latè refert, ad Statutum nostrū, glos. 7. n. 122. & 123.* id tamen eminentissimo DD. Rotae judicio diri-

mendum relinquimus, qui corã doctiss.bo.me.Buratto *in Rom. spolÿ domus.29.Ian.1618.in impress.301 n.9.* etiam fraude cessante confirmare distulere; & esset magna restrictio, multisq; resolutionibus negociũ ingereret.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussio minorum, mulierumq; Statuto nostro subÿcitur.*

2 *Decis.3.lib.3.Caputaq.declaratur.*

DECISIO SEXTA.

1596.13.Maij. in Rom. fideiussionis coram Card. Seraphino *inter impress.*1187.Cum per Bernardinum impositus fuisset super eius domo census, ac venditus eo expresso, quod pecuniæ inseruire debebãt pro soluenda parte pretij alterius domus, in qua eius vxoris Blanchinæ dos fuerat per eum assecurata, cui cum solemnitatibus Statutarijs causa in scriptis expressa, & per Iudicem cognita, seruatisq. seruandis Blanchina accessit, contra quã cum pro fructibus ageretur, & per eam de nullitate, tàm ex Sen. Cõsulto Velleiano, quàm ex Statuto nostro, obijceretur; dubitatum fuit, an dictæ Blãchinæ fideiussio esset valida, & cum obligatio decreto Iudicis, causę cognitione, & alijs ser. ser. *vt ibi n.*1. contracta fuisset; duobus tantùm casibus mulieri succurrendum esse DD. dixerunt, contractumq; sustineri non posse. In qua decis. pro indubitato habitum fuit, in illa fideiussione Statuti solemnitates legitimè intercessisse, nisi proximiores adhibendos qui non fuerint adhibiti, adfuisse verum in facto ostenderetur: & ità fideiussio-

1 nem etiam † Statuto comprehendi suppositum; quod & DD. de Assettamento professi sunt, & in Rota in indiuiduo notatũ. *dec.*1.*nu.*19. 6.*nu.* 2. & 8.*nu.*5. *post Pic. & decis.*619.*nu.*5.*p.*2. *recent. & passim in alÿs*, at clarum est, in quatuor casibus fideiussionem non legi; nec illo casu ad eos redigi posse; Ergò & Statutũ ad quatuor expressos clarum est nõ restringi, nec, si redigi affirmaretur, obesset, cum extra controuersiam versaremur; Nec ex ratione huiusmodi argumentum tollitur, quã Domini de Assettamento ponderarunt *in decis.* 1242. *num.* 4. *apud eundem Card. Seraphinum*, de qua mox, quod fideiussio videlicet sit eiusdem, ac forsan damnosioris conditionis, quam enumerati; quia nihil aliud hoc est, quàm non quatuor tantùm enumeratos; sed alios omnes, in quibus eadem, vel maior comprehensionis ratio

tio insit, Statutum amplecti; fateri; nostræ assentire sententiæ; ac Rotæ resolutionibus; cum durum sit contra stimulum calcitrare, vel nolentes famulari; ideòq; sapientissimè *in d. decis.* 1242. hac statim adiecta ratione, Dominorum de Assettamento opinio reijcitur; eorumque; quorum sententia aduersus Apostolici Palatij inueteratas, ac solidissimas resolutiones se confouere nituntur, Cornei videlicet, Parisij, ac Beroij; quorum argumētum à speciali enumeratione sumptum, ac cætera dicta, in contrarium allegata, quando de Statuti comprehēsione expressa ratione, & alias, quàm ex enumeratis casibus agitur, cessare firmatur. Et licet idem quoad
2 † *decis.* 3. *apud Caputaq. lib.* 3. dici videatur; hoc tamen in ea parte, in qua in enumeratione casuum vis fit, ratione militante Statuti, ac præsumptæ deceptionis, & fraudis in contrarium, intelligitur; quod suo loco ostendimus.

SVMMARIVM.

1 *Ratihabitio easdem Statuti solemnitates requirit, quas ipse contractus.*
2 *Alienatione per Statutum nostrum probibita, & hypotheca, & omne illud, per quod ad alienationem peruenitur, censetur prohibitum.*
3 *Statutum, seù Constitutio Marchiæ loquens in venditione locū habet in emptione.*
4 *Rubrica Statuti de Contractibus indefinitè, & indistinctè loquēs non restringitur per nigrum.*
5 *Contractus sine solemnitate præsumitur praiudicialis, ac damnosus, & 6.*

DECISIO SEPTIMA.

1597. 10. Nouembris. Camerinen. Predij coram eodem Card. Seraphino *inter impreßas* 1242. Huius decisionis species non satis perspicitur. Id tamen satis clarè patet, emptionem Castri factam fuisse per patrem Octauiani, eiusdem etiā forsan Octauiani nomine insolidum pretij solutione promissa. Hunc contractum absque solemnitatibus Constitutionis Marchię cap. 25. lib. 5. Octauianus ratum habuit; Quærebatur an validè, ac negatiuè resolutum. Fundamentum verò resolutionis fuit, quia eæ-
1 dem solemnitates in † ratihabitione requiruntur, quas in contractu ipso adhibere necessum est, *l. nuptiæ, ff. de rit. nupt. l. si vt proponis, C. de nupt. Innoc. in cap. cum dilecti, n.* 1. *de empt. & vendit. cum alijs latè per Bocc. ad d. Const. March. glos.* 8. *num.* 63. *&*

Pic. ad Stat. nostrum gloss. 7. n. 86. vbi hanc ipsam decis. sequitur. Quapropter, ipso cōtractu principali inspecto, ex triplici capite locum esse in obligatione Octauiani Statuto firmatum fuit. Primò, quia pro pretij solutione, & contractus adimplemento obligationis effectum sortiebatur, atque bonorum ipsius hypotheca inducebatur, ex qua ad alienationem, expressè in Constitutione prohibitam, perueniri potuisset, quod æquè, ac
2 ipsa † alienatio, prohibitum censetur, *l. oratio. 16. ff. de sponsalibus, & in his terminis Pic. alios cumulans d. glos. 7. nu. 72. & seq. & in sacro Palatio apud Put. dec. 7. nu. 5. par. 3.* Secundò quia, licet Constitutio emptionis contractum non exprimeret, illum tamen comprehendere diceba-
3 tur, tùm quia in † Constitutione specialis venditionis fit mentio, quæ correlatiuam emptionem habet, ac comprehendit, *ad l. 1. C. de Cupressis ex Luci Daph. lib. 12. Castr. in terminis Statuti in cons. 289. num. 2. lib. 1.* tùm quia indistinctè, ac indefinitè de contractibus loquitur
4 † rubrum, quod meritò per nigrum restringi non debet, quod in nostro voto comprobauimus, in sequentibus prosequemur. Quod & si posset aliquam difficultatem habere, visa fuit in eo casu cessare, quia, & in hoc consistit tertium fundamentum, propter obligationem insolidū etiam pro alijs comprehensis personis contractam; obligatio Octauiano præiudicialis videbatur, cum quædam fideiussio induceretur, quod præiudicium
5 † præsumptio legis, ob omissas solēnitates inducta, comitatur: *ad Bald. in l. quæcunque, vers. scias tamen, C. de bon. quæ liber.* & ità deceptionis, & fraudis præsumptæ ratio: qua demùm intercedente ex speciali aliquorum enumeratione deductum argumentum reijcit, vt in proxima decis. ostendimus; quod iterum huc referre, & si non recenseatur, sat est; vbi etiam deduximus, nihil nostræ intentioni obsistere, quod fideiussionis contractus, vel nō dissimilis illi, æqualis, vel damnosioris conditionis in Statuto enumeratis, censeatur. Ex hac decis. mirùm in modum nostra firmatur sententia; nam, cum in verbis Cōstitutionis, duabus in 2. cap. relatis rationibus, emptionem comprehendi potuisse Domini probassent, vlteriùs procedentes dixerunt, quod, & si hoc aliquam difficultatem habere potuisset, propter obligationis præiudicialis qualitatem ex eo cōtractu insurgentis, ob omissas Statuti solemnitates, deceptionis,

nis,

nis, ac doli præſumptione concurrente, ceſſabat; cum eo ipſo
6 † contractus damnoſus, & præiudicialis cenſeatur, *Bald. in d.l. quæcunque, nu. 3. verſ. ſcias tamen, C. de bonis quæ liberis, Caputaq. deciſ. 200. num. 3. lib. 3. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 27. num. 7.* Si igitur ex hoc difficultas ſubmouebatur, vt verbis rotundis firmat Rota; ergo clarè, difficultate remota, prima concluſio vera remanet, vt concurrente ratione, quæ quidem in vtraque Conſtitutione & Piceni & Vrbis in præfationibus expreſſa eſt, emptio in verbis cōprehenſa dicatur; alias enim non ceſſaſſe difficultatem Domini dixiſſent, ſed idem alia ratione comprehendi potuiſſe, affirmaſſent; minimè enim iuridicum Viri illi clariſſimi à verbis illud excludere exiſtimarũt, quod implicitè ac expreſſa ratione omninò comprehenſum adſtruere neceſſe eſſet; & clarè in eadem Conſtitutione repugnantia fateri. Quapropter & tandem argumentũ ab expreſſione aliquorum ad aliorum excluſionem deſumptum eo caſu ceſſare reſoluerunt, & meritò, cum menti verba, vtcunque intellecta, ac impropriè ſumpta, quam è contra, potiùs inſeruire conueniat.

SVMMARIVM.

1 *Statutum noſtrum in retrodonatione locum habet.*

DECISIO OCTAVA.

1601. 16. Febr. in Romana Donationis de Grandis coram Penia 348. *par. 4. diuerſ. & apud Pic. in ordine* 25. In qua ſuppoſito
1 quod † Statuto in retrodonatione locus fuerit, quærebatur eo prætextu, quod ſolemnitates emiſſæ legitimæ non eſſent, an retrodonatio eſſet valida; & huiuſmodi prætextu reiecto, affirmatiuè reſolutum. Verùm quia ad propoſitam rem quamuis doctiſsima, & in facto contingentia plurima digerat, nihil conducit; ad alia properamus.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres fideiubere prohibentur.*
2 *Mulieres fideiubere pro Viro ſpecialiter, & arctiùs prohibētur.*
3 *Obligatio mulieris fideiubētis pro Viro ipſo iure nulla.*
4 *Renunciare Velleiano non poteſt mulier intercedens pro Viro.*
5 *Renunciatio Velleiani mulieris fideiubentis pro Viro iuramento firmatur.*
6 *Fideiubens in contractu eidem conſentire dicitur.*

 7 *Con-*

7 *Consentiens cõtractui remittit ius suum.*
8 *Decis.* 1. *post Pic. hæc generaliter Statutũ intelligit ex mente Rotæ.*
9 *Fideiussio Statuto nostro generali expressa ratione subijcitur.*

DECISIO NONA.

1602 4. Febr. in Romana societatis officij coram Penia *prima post Pic.* Casus huius decis. nullam admittit dubitationem, cum in ea per extensum ponatur. Contracta fuerat Societas die 3. Februar. 1601. scut 500. super officio Cursoratus Philippi Lutij ad fauorem D. Balthasaris Palutij. Cui die 5. eiusdem accessit M. Antonius Cibus, die 7. Mutius Eugenius, & Constantia Coptia eius vxor, qui tàm officialem, quàm M. Antonium Cibum releuare indemnes promiserunt; & Constantia, quæ manualiter, & incõtanti dd. sc. 500. recepit, bonam fidem recognoscens declarauit, illa accepisse ad effectum colendi predium, ac pro nonnullis suis necessitatibus; ad quam versionem probandam d. Balthasarem teneri noluit; omne commodum, & incommodum in se suscipiens Eugenium quoque maritum indẽnem releuare promisit &c. His stantibus, Eugenio vita functo, egit Palutius coram AC. cõtra Constantiam, & M. Antonium Cibum, vt in defuncti Eugenij locum alium idoneum præstarent fideiussorem; ac successiuè idem M. Antonius corã eodem Iudice pro releuatione suæ indemnitatis iuxta ipsius conuentionem Constantiam impetiuit, contra quam & mandatum obtinuit. Interposita appellatione, & causa ad Rotam deuoluta, an mandatum Auditoris Cameræ prædictum confirmandum, vel reuocandum esset, dubitatum fuit; & causa bis proposita pro reuocatione ex capite iniustitiæ resolutũ. Decisionis verò huius fundamentum fuit, vt clarè desumitur, mulieris Cõstantiæ obligationis nullitas, tàm ex iuris communis, quàm ex Statuti nostri dispositione. Iuris cõmunis
1 quidẽ, quia † mulieres pro alijs intercedere prohibentur, *l.* 1. *& toto tit. ff. & C. ad Sen. Cõsul. Vell.*
2 † signanter verò strictiùsq; pro Viro, *auth. si qua mulier*, *C. ad*
3 *Vell.* quo casu † obligatio est ipso iure nulla, *Bart. in l. fin. nu.* 2. *C. eod. tit.* Surd. *decis.* 164. *nu.* 12. *vers. non obstat, & latè in ea n.* 2. *&* 3. & præsumitur dolosè, & in fraudem legis emissa, etiam si ad illius manus pecuniæ peruenisse dicantur, nisi verè in eius cessisse vtilitatem probarentur, *vt nu.* 4. 5. 6. *&* 7. & tandem quia, quidquid sit, quando pro alijs

mulier

mulier se obligaret; quãdo pro
4 viro intercessit, Velleiano † renunciare non possit, *iux. doctrin. Bart. in d. l. fin. nu. 2. vers. aut pro alio*; *Honded. cons. 45. num. 18. & 19. lib. 1. & ibi. nu. 8. & 9.*

Verùm quia se obligauerat Constantia cum amplis renunciationibus, & iuramento, ex
5 quo † renunciatio valida dicebatur, *ad Bart in l. si quis pro eo. 57. num. 11. vers. & ideò dico, ff de fideiuss.* replicatum fuit, attendendum esse Statutum Cap. 151. lib. 1 ex quo sine solemnitatibus mulieris improbatur donatio; ideòque, ne fraus fieret Statuto ad tegendam donationem, & pro viro fideiussio, *iuxt. glos. in d. auth. si qua mulier, in verb. nullatenus, vers. est ergo, C. ad Velleian. Surd. d. decis. 164. num. 11. vers. & ratio decisionis, cum alijs ibi num. 15.* sicuti per eandem rationem in cõfessione, & quolibet alio contractu, in quo fraus donationis interueniře posset; sensit Rot. *apud Crescen. d. decis. 3. & ibi numer. 16.* In hac decisione, & replicatione præcipuum per Dominos de Assettamento fit fundamẽtum, cum articulum hunc optimè hic declaratum affirment, hancq; solam decisionem, vbi etiam aliæ deficerent, attendendam; quam nec nos impugnamus, nec ipsa nostram sententiam lædit, neque enim defendimus fideiussionem ad donationem pro viro tegendam, vel quia, etiam indirectè ad eam cõprehendendam sit apta; valere: quod decisio impugnat, citra; cõcertationem nostram, vt sæpè diximus, positum est: quinimò, & in quolibet casu Statuto cõtractum etiam subiacere concedimus, in quo nedùm donationem, sed etiã citra quatuor expressos, deceptio possibilis sit, & finalis statuti ratio intercedat; quod non negat decisio, ac si benè perpendatur cõcedit; quod enim hoc casu deceptio, ex quo possibilis esset, videreturq; donationem induci, considerata fuerit: minimè excludit, quin alia ratione idem alio in casu dixisset Rota; prout ex renunciatione, ac remissione iurium hypothecarũ, *in decis. 3.*
6 *Cresc. de Constit. num. 2.* & † fideiubens in aliquo contractu eidem dicitur consentire, *l. 1. §. sed etsi serui, vbi glos. & Doct. ff. quod iussu, cum alijs per Surd. cons. 70. num. 3. & 114. num. 26.*
7 ac † consentire, est remittere, & refutare, *ad l. si debitor. §. in venditione, ff. quibus mod. pig. & hypot. sol. Surd. cons. 213. nu. 7. & 224. nu. 9.* Sicuti igitur exemplum, seù donationis, & deceptionis prẽsumptio eo nomine in decisione ponderata, nullo

modo

modo præsumptionẽ deceptionis ex iurium remissione, æquè in Statuto expressa, alio casu possibilis, de qua tamen in hac decisione nihil dicitur, posset excludere: ità nec præsumptionem ex generali in Statuto expressa ratione excludit; ex qua Statutum dicitur vltra casus donationis, renunciationis, & aliorum expressos, *de quibus n.2.* etiam vbicunque mulieres, & minores decipi possunt, generaliter locum habere, quod nominatim habet *decis. Cresc. 3. à n.7. ad fin.*

Quam eandem decisionem millies canonizatam, *& in hac num 16.* sacrum Palatium se-
8 quitur, ideòq; & † hæc ipsa, de qua agimus, resolutio generaliter intellecta, ad probandum, Statutum non in quatuor tantum; sed & in alijs locum habere, cum alijs deducitur, *vt in Romana Releuationis indemnitatis 22. Maij 1602. coram R.P.D. Ortembergo post Pic. decis. 6. n.1.*
9 & quod mulieris † fideiussio nõ hac sola donationis præsũptione; sed generali deceptionis ratione Statuto comprehendatur, optimè declarat sacrum Auditoriũ *in proximè adducta decis. 6. post Pic.* in qua determinat dicta ratione generali fideiussionem Statuto subiacere, licet eo casu donationis præsumptio cessaret, *vt numer. 10.* quod & in hac ipsa coram Penia sibi voluisse videtur, dum post replicationem præmissam generaliter subiunxerit, & in hoc fundamentum ex iure municipali deductum consistit; fideiussionem mulieris iuramento minimè refragante, tãquam per fraudem, & dolosè extorto, inualidam esse; quod, solemnitatibus cessantibus, præsumitur, *vt num. 19. & 20.* & ità ex hac decisione concluditur, de iure communi obligationem nullam fuisse, renunciatione Velleiani iurata per Statutum sublata: in qua ob solemnitatum defectum eiusdem donationis præsũptio vigere potuisset, quam Velleianum pro viro præsertim prohibere contendit, quæ donationis præsumptio ob id magis, quàm alia in hoc fundamento ponderata fuit, vt eidem fundamento congrueret, & obligationi pro viro, ac de iure municipali, cessantibus solemnitatibus, præsumptæ deceptionis ratione, & doli vtcunque possibilis, & contingentis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum nostrum Cap. 151. quatuor enumerans, & in alijs locum habet.*

2 *Fideiussiones Statuto nostro subijciuntur.*

3 *Re-*

3 *Releuationis indemnitatis promissio donationis præsumptionem elidit.*

4 *Releuatio indemnitatis in obligatione pro alio tacitè videtur promissa, & num. 7.*

5 *Validitati fauendum est.*

6 *Fideiubere est perdere, remittere, donare, & quomodo.*

8 *Fideiussio non debet ità intelligi, vt in fideiussoris perniciem resultet, vel releuatio cesset.*

9 *Fideiubendi officium fideiussori dãnosum esse ferendum non est.*

10 *Decisio hęc 6. post Pic. generaliter intelligit Statutum nostrum ex mente Rotę.*

DECISIO DECIMA.

1602. 22. Maij Romana Releuationis indemnitatis coram Reuerendissimo Ortembergo Episcopo Attrebaten. *apud Picum in ordine 6.* In qua Domina Lucretia Saluiata absque interuẽtu fel. recor. Card. Saluiati eius Germani fratris, in Vrbe degentis, pro eius filijs fideiussit cum deputatione Curatoris, cum asseruisset Iudici d. D. Cardinalem propter ipsius eminentiam, & continuas occupationes, & curas, minimè interuenire potuisse; cum autem forsan contra d. D. Lucretiam pro obseruatione dictę obligationis iudiciũ institutum fuisset; validitate illius in dubium reuocata; defectu legitimarum solemnitatũ ex Statuto nostro Cap. 151. requisitarum pro nullitate resolutũ fuit; licet enim in quatuor specificè

1 † loquatur, habet tamen locum etiam in alijs, *ex deciss. Cresc. 3. de Const. Put. 7. 55. & 160. lib. 3. & alijs iam relatis*, & specialiter

2 † fideiussionibus, *vt in dictis Romana Fideiussionis 13. Maij 1596. coram Card Seraph. inter impressas 1187. in Romana Societatis officij coram Penia 4. Februarij 1602. prima post Pic. & in alijs*. Huic sacræ Rotæ determinationi, clarè, cũ in verbis dicat Statutum vltra expressos in alijs locum habere, disceptationem decidenti, nimia facilitate Domini de Assettamento respondent; quod dum ad prædicta probanda decisiones Crescent. Put. & alias, de quibus ibi, allegat, quę loquũtur quando ex eo adest læsio, quod in alijs comprehenditur vnus ex quatuor, prout in fideiussione; conclusio in ea firmata secundũ illas, sit intelligenda. In hac responsione; quæ, etiam si vera concederetur, nostræ intẽtioni minimè aduersaretur, cum nullibi Statutum in casibus expressis, etiam sub aliorum velamento, & indirectè comprehensis obtinere negauerimus, imò, & tunc quidem maximè asserueri-

mus;

mus; tria principaliter dicũtur. Primo in deciss. allegatis in hac haberi, Statutum sibi locum vendicare, quando adest læsio; quia in alijs vnus ex quatuor comprehenditur; Secundo in fideiussione eadem ratione, quia vnus ex quatuor in ea comprehendi dicatur, læsionem adesse; Tertio quod hæc decisio sit intelligenda, vt procedat, quando vnus ex quatuor sub aliorum velamento comprehenditur, & iuxta decisiones prædictas.

Quo igitur ad primum concedimus, vt diximus, in deciss. præfatis, in hac deductis, cõcludi; Statutum non solum in quatuor expressis, & in alijs quando adest læsio, & comprehenditur vnus ex quatuor locum habere, sed etiam in omnibus alijs non enumeratis contractibus, idem concludi probauimus; quando, etiam indirectè, vtcũq; intercedere possit, possibilis est læsio; & eadem deceptionis, & fraudis ratio viget; quod ex supra deductis optimè patet, ex quibus etiam in eis hoc haberi conclusimus: Quod autem vnus ex enumeratis in fideiussione comprehendatur, gratis dicitur, quia in abstracto, & secundum ipsius naturam, nec donationem, quietationem, pactum de non petenda, vel renũciationem continere, nec in aliquo eorum contineri fideiussio dici potest, alias ab omnibus prædictis distinctus contractus non esset, sed vel alicuius ex eis species esset, vel genus. In concreto autem in hoc, vel alio casu fideiussione considerata, impropriè & per accidens eam aliquem ex prædictis continere, seù palliare potiùs, facti quæstionem habet, & nisi concludenti ratione patefiat diuinationem præsefert; & ideò prudentissimè Domini de Rota pro casuum diuersitate, quando fideiussio ex enumeratis aliquem tegere, cõtinereuè potuit, ex eo capite contractum Statuto subiacere, dixerunt; vt ex palliata donatione, remissione, seù renũciatione, ad quam mulier dolosè induci potuisse censebatur: *in pluribus ex prædictis deciss. vetustioribus. Cresc. Put. & aliorum, & in præcedenti proximè prima post Pic.* quando verò nullũ ex eis tegere videbatur, eius natura perpensa, ex qua deceptio, & fraus, læsio, & damnum contingere potest, idem affirmarunt; *vt in decis.* 1187. *&* 1242. *apud* Seraph. 333. *num.* 2. *apud Sanctissimum Gregorium XV. & in alijs*, & in hac decisione viceuersa, quia Rotę resolutioni difficultas ingerebatur, quia ex enumeratis donationem, Statuti tamen solemnitatibus exemptam,

tam, & ad eam validandam fideiussio comprehendere poterat, specialiter responsum fuit; huiusmodi præsumptionem excludi, quia Dominæ Lucretiæ
3 expresse † releuatio promissa fuerat, ex quo noluisse donare apparet, quod etiam si dicta releuationis promissio expressè nequaquam adiecta fuisset, procedere videretur, cum ex ipsius fideiussionis, & obligationis in re ad aliũ pertinẽti natura, emisse;
4 † tacitè id actum videatur, *ad Baldũ in l. Constitutionibus, C. de vsuris; cum alijs per Gratian. disc. forens. cap.* 549. *nu.* 3. cui impar effectus, ac expresso, tribui minimè solet, & eo maximè, quia semper est excludenda donationis præsumptio, idq; propter ipsius naturam, in muliere præsertim, donec alia subesse possit. Quod donationis exclusiuum fundamentum multò magis admittendum erit quando ad minorum, vel mulierum cõtractus confouendam nullitatem donationis præsumptio capitur, si, etiam quando ad validitatem deducitur, admittitur, vt in hac
5 decisione, cum † validitati magis fauendum sit, *l.* 2. *ff. de his, quæ pro non scriptis, Surd. cons.* 428. *nu.* 14. *cum seq.* si enim talis donationis præsumptio cessare debet, quando ea intercedente actus sustineri potuisset, multò, & quidem magis, quãdo per eam actus perimitur, excludi debet, prout præsumptionem hanc donationis exclusiuam, & in his terminis decisionem nostram admisit sacrum Palatium *in decis.* 59. *num.* 12. *&* 60. *nu.* 4. *post Picum*, in quarum prima dicitur, quod consensus non ad donandum, sed contractum validandum præsumitur; in secunda quod filius cum patre non contrahebat, nec ei donare dicebatur; sed eidem patri ad fauorem Regiminis consentiebat; quod attenditur. Et quamuis
6 dici soleat, quod † fideiubere sit perdere, remittere, donare, ac patrimonium periclitari, ex quo multoties ex huiusmodi obligatione talia euenire soleãt, *vt in dicta decis.* 3. *Cresc. de Constitut. decis.* 333. *nu.* 2. *&* 3. *apud Gregorium, & per Gratian. discept. forens. cap.* 513. *num.* 19. nõ tamen id prouenit ex ipsius contractus natura propria; vel, præsertim fideiubentis, partium voluntate, cum saltem implicitè actum, & cogitatum videa-
7 tur, quod † fideiubens immunis conseruetur, *iuxt. dictum Baldi in d. l. Constitutionibus, num.* 1. *cum alijs per Gratian. d. cap.* 549. *nu.* 3. & ità intelligi non debeat,
8 vt in perniciem † fideiubentis resultet, & releuatio cesset, *vt apud eundem Gregoriũ dec.* 333.

ad

ad fin. cum non sit ferendum
9 † fideiubendi officium illi esse damnosum, *arg. text. in l. aduersus, §. Tutores, ff. de inoff. Testameto*, & in fideiussore in puncto, *Gratian. discept. forens. c. 459. num. 20.* & contra ipsius voluntatem remissionem, renunciationem, aut donationem induci, *vt in hac decis. dicitur num. 10.* Cum igitur donationis præsũptio ex prædictis in hoc casu cesset, & nisi cessaret contractus sustineri potuisset, nec de aliqua remissione, renunciatione, quietatione, pacto de non petendo, actum videri posit, & tamen in fideiussione, imò, & vltrà expressos, generaliter in alijs Statutum locum obtinere, responsum fuisset: sequitur probari, Statuto in fideiussione, & alijs vnum ex quatuor nõ comprehendentibus, locum esse; & ob id, & hoc tertium concernebat; intellectum assignatum hanc Rotæ resolutionem non pati: & ità quando decisiones antiquiores intelligi possent, prout Domini de Assettamento suadere conantur; per hanc ad contractus omnes, in quibus ob possibilem læsionẽ, fraudem, & dolum, rationi Statuti locum foret, extendi viderentur; nulloq; modo per eas
10 ipsã restringi, † quã generaliter Statutũ loqui voluisse, & vltrà expressos in omnibus alijs vbicunque mulieres, ac minores lædi, & decipi possent; clarè professa est Rota, *vt apud Gregorium XV. decis. 164. num. 4.* vbi ità non solum hæc; verùm etiam omnes in ea adductæ intelliguntur 260. *nu.* 3 333. *nu.* 1. *in Bononien. Census 17. Martij 1608. coram Card. Marquemont apud Pic. 59. num. 20. quæ eadem est 153. par. 1. & 218. par. 2. recent. & nouissimè in Romana Nullitatis contractus 13. Nouembris 1628. coram Reuerendissimo D. Decano*, in quibus omnibus habetur hanc decisionem coram R.P.D. Ortembergo, & Statutum procedere, & respectiuè intelligi, non solùm in quatuor à Statuto enumeratis, sed in omnibus etiam alijs, in quibus læsio, ac deceptio contingere potest, verbis vniuersalibus, ac præcisis; cuius Rotæ declarationi, & auctoritati, sicuti dignum est potiùs stari; ità & tutiùs, cum pro ea fundamenta iuris sint clara, & iudiciorum vsus accesserit.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus sine tutoris authoritate non obligatur. Etiam pubertati proximus, num. 2.*

3 *Minor pupillo maior, siuè adultus curatorem habens sine eo contra-*

trahere, & obligari nequit.
4 *Statutum nostrum vltrà cõtractus in eo specificatos omnes comprehendit, in quibus mulieres, & minores etiam indirectè lædi possunt.*
5 *Læsio in emptione cadit, & num. 9.*
6 *Statutum nostrum in emptione procedere hac decisione habetur.*
7 *Decis. 164. Sanctissimi Greg. XV. adducitur, & intelligitur.*
8 *Fraus, & deceptio in contractu emptionis possibilis.*

DECISIO VNDECIMA.

1604. 26. Martij. Romana Nullitatis contractus coram Sanctissimo æquè; ac doctissimo gloriosæ mem. Greg. XV. *inter impressas ipsius 164. in recent. decis. 214. par. 2.* In qua, cum D. Paulus Emilius Vrsinus bona q. Valerij de Vrsinis emisset; ac de effectuatione obligationis Dñi Pauli Emilij ageretur, de validitate dicti contractus dubitatum fuit, &, omnibus idem Dominis sentientibus, pro nullitate resolutum. Fundamenta resolutionis duo fuere; Primũ ex iuris communis dispositione; nam siuè Dominus Paulus Emi-
1 lius fuisset † pupillus, & non poterat, nisi Tutoris authoritate intercedente, obligari, ac contrahere, *l. obligari, ff. de auth. tut.* §. *pupillus, Instit. de inutil.*
2 *stipul.* etiam si † fuisset pubertati proximus, *ad d.* §. *pupillus, cum alijs ibi, num.* 1. & 2. siuè
3 † adultus, & cum curatricem haberet, nec absque interuentu illius validè poterat contrahere, *l. si Curatorem, C. de restit. in integr.* Alterum ex Statuto nostro Cap. 151. lib. 1. ex quo in contractu prædicto solemnitates, ac signanter proximiorum Domini Pauli Emilij præsentia, & consensus non accesserant;
4 quod † Statutum, vltrà contractus in eo expressos, habet locum in quolibet alio, in quo minor, & mulier etiam indirectè lædi possint, *Cresc. d. decis. 3. de Constit. Put. 162. num. 2. lib. 1. secundum verò nouiss. impress. 158. cum alijs de quibus suprà;* in emptione autem respectu
5 precij, & eius excessus † læsio potest interuenire, *l. 2. C. de resc. vend.* Huic decisioni, in qua Statutum non habere locum in emptione contineri, verba voti indicãt, siuè typographorum in curia, ac impressionis moderatoris negligentia, siuè DD. Scribentium ex abundantia cordis acciderit, per se claræ; tùm quia
6 † loquitur in contractu emptionis in se ipso, & secundum ipsius naturam considerato; tùm quia habet verba prægnantia & præcisa, Statutum comprehendere vltrà expressos quoslibet alios in

in quibus læsioni possit esse locus & expressæ rationi à statuẽtibus præmissæ; Agnoscentes Domini de Asse tamento inexplicabilem difficultatem: respondent eam sustineri posse, quando vnus ex quatuor in ea contineretur; prout loqui dicunt decisiones in ea adductas; expressè affirmantes, illas pro fundamento resolutionis allegatas contrarium firmare; Secundo decisionem principaliter super hac nullitate non fundari; & demùm ea verba, ex quibus deducebatur possibilitas læsionis, ac deceptionis, *de quibus num.* 5. peiora prioribus addentes; tãquam non ex mente Dominorum apposita, & per transennam emissa minimè fore attendenda, concludunt; & quãuis satis appareat ex hac ipsa responsione hanc decisionem nostram firmare sententiam, contrariam destruere, cum id explicitè decisionem probare concedatur: licet quoad resolutionem sustineri non posse, quoad rationem & applicationem non attendendam affirment; attamen, & huic conuicio potiùs, ac negationi, quam responsioni satisfaciemus. Et quoad primam partem, quàm iam deducta repellunt, cum fuerit ostensum, decisiones in hac resolutione deductas ad quatuor directè, vel indirectè expressos non restringi, sed generaliter in omnibus, in quibus ratio viget, Statutum locum sibi vendicare, affirmare; ac ità passim, & in hac signanter, per Dominos de Rota intelligi; in qua; verbis rotũdis, in quatuor, & vltra eos in quolibet alio procedere intelligũtur, prout hác ipsá, de quocunque contractu agere sacrũ ipsum Palatiũ optimè põderauit *in Romana Rescissionis contractus 2. Iunij 1628. coram R.P.D. Merlino*, & miramur, ni contradicendi studio immemores, Dominos de Assettamento dicere, decisiones in hac pro fundamento resolutionis adductas, contrarium firmare, vt clarè dicunt *in Vers. tamen id non videtur, ibi cum decisiones pro fundamento resolutionis allegatæ cõtrarium firment, &c.* cum hoc sit dicere, Rotam doctrinas, ac decisiones resolutioni, ac intentioni propositæ contrarias adduxisse: quod minimo Doctorello indignum fuisset obijcere; ac cõcedere contra Rotæ mentem, quæ non solum eas hic nõ improbat, vel reuocat, sed pro sua opinione adducit ac sequitur, à dictis antiquioribus resolutionibus fuisse recessum; quod ijdem Domini de Assettamento sibi ipsis minimè constantes *in principio voti, & col. 6. in vers. & quia*

quia Rota in deciss. emanatis, etc. iam non obscurè negauerant; affirmantes, eandem Rotam à dictis antiquioribus deciss. tacitè, vel expressè minimè recessisse. Quod & verissimum est, si vetustiores prædictæ decisiones generaliter, prout verè loquuntur, & in hac alijsq; decisionibus recentioribus Rota, vt ostendimus, intelligit, accipiantur; sin verò prout Domini de Affettamento in hac, & alijs prædictis recentioribus, ostendere conati sunt, intelligerentur: quæ claris verbis eam interpretationem respuunt, recessum necessariò fatendum esset; prout contraria continere, & male Domini de Affettamento coacti sunt asserere. Quo verò ad secundam, Rotam nempè in hac decisione, in huiuscemodi Statutaria nullitate, principaliter minimè fundamentum constituisse; contrarium apparet ex lectura decisionis, in qua pluribus agitur, in reijciendis oppositis, pro nullitate hac sustinenda: & in alia decisione huius confirmatoria, in hac ipsa causa *coram eodem Sanctissimo, in ordine* 178. in qua, cum de prima nihil fuerit actum, tota difficultas, & fundamentum, in hac nullitate fuit repositum; & ex hoc potissimum Domini in resolutis perstiterunt. Nec tandem sunt audiendi Domini de Affettamento affirmantes, ea verba, *in emptione autem potest interuenire læsio respectu precij, & eius excessus, &c.* non esse attendenda, tum quia ratio est verissima, *ex l. 2. C. de rescind. vendit.* ibi adducta, cum concordantibus optimè comprobata, nec alias deceptiones, quæ in eo contractu intercedere possunt, *iux. tex. in l. 5. C. eodem titulo,* excludit; sed ostendere sufficiens fuit, læsionem in eo possibilem, vt deceptio re ipsa, ac dolus præsumeretur; tum quia, quod possint videri, præter Dominorum mentem, ac parum accuratè adiecta, omninò excluditur; nam, vltrà quod durum est sapientissimo, ac cordatissimo viro causæ Iudici hoc vitium dari, ac solet Domini de Rota circumspectione maxima, ac solertia vti, & id, quod non omnes Domini recipiunt, designare; attestando, vel ab aliquibus dici, vel à maiori parte, vel difficultatem habuisse, vel alias: excluditur omnis prætensa amaritudo; nam ad resolutionem, omnibus idem sentientibus, dicitur processum; & eisdem, decisione iam per manus tradita, vt moris est, dum disputatur, an sit recedendum à resolutis; & maturè discussa, consentientibus confirmata, *vt in dicta decis.* 178. in qua procul-

E du-

dubio, si in aliquo Auditor ille excessisset, correxissent, ac arguissent; *prout in decis. coram Comitulo,* 44. *post Pic. num.* 11. & multò id quidem magis, cùm *in d.* 178. specialiter hæc reuocaretur in dubium; & principaliter de ea ageretur; quod tamen non videtur ab alijs vsurpandũ; & tandem quia hac eadem † ratione vsa est Rota, *coram eodem Sanctis. decis.* 496. *num.* 7. *&* 8. quam, iterum propositam, ac ventilatam DD. approbarunt, *decis.* 510. *penès eundem Sanctissimum.*

9

SVMMARIVM.

1 *Constitutio Marchiæ per Card. de Carpo ad omnes contractus, & instrumenta producta.*

2 *Constitutio Marchiæ, etiam citrà extensionem Carpensis, cessionem & remissionem enumerans, transactionem comprehendit.*

3 *Constitutio Marchiæ, etiam extensione Carpensis circumscripta, habet locum in quolibet cõtractu, in quo expressa rationis vires operantur, & est possibilis læsio.*

4 *Decisio* 260. *Sanctis. Greg. XV. generaliter intelligitur, & approbatur.*

5 *Statuto nostro, & Constitutioni Marchiæ, eadem ratione, aquè locum fieri.*

DECISIO DVODECIMA.

1606. 24. Maij coram eodem Sanctissimo. Camerineñ. Transactionis *inter illius impressas* 260. Huius causæ species satis perspici nequit; hoc autem clarè desumitur, ad quandam transactionem per minorem, absque insinuatione, ac legitimi Curatoris interuentu, deuentum fuisse; qua propter, cum, an dicta transactio nulla fuisset, dubitaretur; affirmatiuè Domini responderunt. Et omisso defectus Curatoris capite, in quo ad rem nostram decisio minimè facit; ex capite insinuationis, per Cõstitutionem Marchiæ requisitæ, omissæ nullitatem deducebant. Verùm, quia in Constitutione, inter enumeratos cõtractus, trãsactio non legebatur, ex quo resolutio impugnari videbatur; tres fuerunt per Dominos responsiones assignatæ. Prima
1 quod † Constitutio fuerat per Card. Rodulphum de Carpo ad omnes cõtractus, & instruméta producta; & extensione circũ-
2 scripta, quia † Constitutio enumerans remissionem, & cessionem, quam transactio includit, transactionem comprehendit, *Put. decis.* 4 *de Aegid. Verall. decis.* 195. *par.* 3. & hæc erat secunda; & tandem eodem themate

mate retento, ac extensione cessāte, tertio loco reijciebatur
3 obiectum, quia † Constitutio in quolibet alio contractu locum habet, in quo minor etiam indirectè lædi posset, ac rationis expressę vires operantur, *iuxt. dictā decis.*3. *Crescent. de Const. Put. decis.* 162. *alias secundum nouiss. editionem.* 158. *in secundo dubio par.*1. Huic capitali decisioni; secundam ex dictis rationibus amplectentes, Dumini de Assettamento respōdent; loqui de transactione, quæ iuris remissionem includit, vt ibi expresse dicitur: quod est verissimum, ac nostræ controuersiæ limen excedit; in explicitè enim enumeratis per Cōstitutionem directè, & eos indirectè referentes, vt in transactione hic dicitur, Cōstitutioni locum esse non ambigitur, & in hac decis. firmatur, *in dicta secunda responsione, seu ratione, num.* 2. Quod verò, etiam citrà remissionem iurium, eaq; abstracta, transactio illa ratione generali comprehendatur; quia Constitutio, vltrà prædictos enumeratos, illosq; includentes, in quolibet alio, in quo læsionis ac deceptionis ratio militat, locum obtineat; quod hic *num.*3. *in tertia ratione* concluditur, per dictam responsionem DD. de Assettamento non tollitur; nostram tuetur; contrariamq; sententiam perimit. Quam decisionem generaliter intellectam in contractu quocunque, & ratione expressa, in puncto canonizauit sacrum Auditorium *in Perusina Fideiussionis* 26. *Nouembris* 1611. *coram Illustrissimo Domino Cardinali Pamphilio, apud Pic. decis.*8. *nu.*3. *&* 4. vbi æquè dicitur, ac in huius-
5 modi Cōstitutione, & † Statuto nostro locum fieri.

SVMMARIVM.

1 *Confessio de recepto pro residuo, seu pro reliquo importat liberationem.*

2 *Confessiones mulierum, ac minorum Statutum nostrum comprehendit.*

3 *Confessio liberationis, ac pacti de non petendo vim habens Statuto comprehenditur.*

DECISIO XIII.

1607. 9. Febr. Romana Societatis. coram Reuerendiss. Ortēbergo. *post Zacch. de mod. cōtrab. Soc. off. in ordine* 24. In qua, cum Petrus Genius plures pecuniarum summas, ad scut. 700. ascendentes, ad Societates officiorum diuersis temporibus à Cāmilla Panzina accepisset; coq; diem functo pro illorum restitutione cō-

tra hæredes iudicium institutũ fuisset; qui, ad docendum de solutione, scripturam solidationis computorum produxerant; In qua Petrus, pro integra solutione totius crediti Cãmillæ, comprehensis omnibus fructibus societatum vsque ad mẽsem Nouembris, tunc proximè futuri, & alijs calculis hinc indè vertentibus, cum annullatione quarũcunque scripturarum, & rationum inter illos factarum vsque ad illam diem, eiusdem Cãmillæ certæ summæ se debitorem recognouerat; quod debitum pro residuo ipsa Cãmilla agnouerat, & acceptauerat; hacq; ratione à petitis absolutionem reportassent, & causa ad Rotam deuoluta, de Iustitia huiusmodi sententiæ dubitatum fuisset; pro reuocatione steterunt DD. Fundamentũ verò resolutionis fuit, quia ex publicis documẽtis, probationem probatam continentibus, de credito claro Cãmillæ constiterat; cuius solutionem ex prædicta scriptura, pluribus rationibus, minimè probari dixerunt; & rem nostram haud attingentibus sepositis, ea ratione moti, quia dicti debiti pro residuo acceptatio Cammillæ solu-

1 tionis † confessionem in reliquo importaret, & per consequens liberationem, *l. si ex pluribus, vbi glos. in verb. Reliquum, & Imol. num. 2. ff. de solut. cum alijs hic num.* 1. ideòq; fuisse nullam ex Statuto nostro 151. refutationes, quietationes, & donatio-

2 nes, sub quibus & † confessiones intelliguntur, sine solemnitatibus prohibenti, *iuxt. deciss. 7. & 55. Put. lib. 3. & Cresc. 2. de confess.* & inferiùs adijcitur, quod

3 † confessio in hoc casu ad liberationem tendebat, ac pacti de non petendo vim habebat, *Federic. de Sen. cons. 128. nu. 3. Socc. Iun. cons. 57. num. 10. lib. 2.* quo casu requiruntur solemnitates Statuti, *vt hic numer. 2. 3. & 4.* Hanc dicunt DD. de Assettamẽtum esse claram decisionẽ, post illam Greg. XV. *nimirùm 164.* Statutum nouum intelligẽtem; prout antiquum Rota intellexerat; imò & nos addimus, prout intellexerat, intelligit, & intelliget, cum nec aliter intelligere potuisset, potest, vel poterit, nec contrarium dicit sacrum Palatium in illa Greg agitur nempè in hac decis. de casu, in verbis ipsis Statuti, comprehẽso; quietatione scilicet, & pacto de non petendo, *vt clarè dicitur num. 1. & 4.* vel saltem de confessione indirectè casum expressum referenti, *vt num 3.* quo casu, hæresim in iure saperet, negare, Statuto locum fore; quod citra controuersiam est, vt sæpè diximus; quod autem Statutum ge-

generaliter in omni casu, etiam vltrà expressos, in quo ratio læsionis, & deceptionis insit, locum habeat; & præfatæ & infra dicendę decisiones concludũt, prout nostra tenebat assertio; & in hac, ni visus me fefellit, minimè negatur, quod necessariò ostendendum fuisset, vt decis. Greg. aduersari diceretur; nullam etenim, vt sæpè diximus, contradictionem habet assertio, Statutum locum habet in expressis, ac enumeratis, illosq; referentibus, cum assertione, quod etiam eidem vltrà eos in omnibus locus sit, vbi ratio Statuti viget, hæc quamuis latiùs pateat: quod in decisionibus in hac adductis pleniùs ostendimus.

SVMMARIVM.

1 *Statutum nostrum in omnibus contractibus locum habet, in quibus mulieres, & minores etiam indirectè lædi possunt, ac decipi.*

2 *Fideiussio de sui natura læsiua, & damnosa.*

3 *Fideiussio mulieribus interdicta.*

4 *Fideiussio mulieris pro viro ipso iure nulla.*

Decisio 333. *apud* Sanctissimum *Gregorium Decimumquintum intelligitur; pluribusq; sacræ Rotæ resolutionibus exornatur, & comprobatur.*

DECISIO XIV.

1607. 27. Iunij Romana Argentorum. coram Sanctissimo Gregorio XV. *inter impressas* 333. Casus huius decisionis nõ satis percipitur; hoc tamen non dubiè desumitur, fuisse Iudicem ad fauorem Marchionis interlocutum, arg enta quędam ei restitui, facta per vxorem de conseruando forsan, & restituendo obligatione, in cuius decreti executionem Marchionissa, etiã solemnibus emissis, pro d. eius viro intercessit. Cum autem occasione dictæ obligationis impeteretur Marchionissa, fuit resolutum ad aliquid non teneri, eiusq; obligationem vigore Statuti nostri 151. fuisse nul-
1 lam, † quod locum habet in omnibus contractibus, in quibus minor, & mulier lædi possunt, *Cresc. decis.* 3. *de Const.* Put. 162. *alias* 158. *numer.* 2. *lib.* 1.
2 *cum alijs hic num.* 1. † fideiussio autem non solum est contractus de sui natura læsiuus, *l.* 1. *C. de fil. fam. minor. cum*
3 *alijs num.* 2. verùm † etiam mulieri interdictus, signanterque
4 pro viro à iure † improbatus; *num.* 3. Nullitas verò, *vt num.* 4. ex legitimæ causæ à Statuto requisitæ defectu, deducebatur. Concedunt, nec negare poterant, Domini de Affectamento

in hac resolutione, conclusionem poni, in omnibus contractibus, in quibus mulier, ac minor lædi possunt, Statutum locum habere, *ex deciss. Crescent. Put. Clem. & Attrebaten.* quas tamen anteà pluries hoc probare negauerant, hancq; conclusionem ex illis verbis, *de quibus num.2. fideiussio non solum, &c.* statim restringi dicunt, vbi minor, & mulier per vnum ex illis quatuor enumeratis læderentur, prout in fideiussione donationem adesse, Rotam declarasse *in dicta decis.1. post Pic.* concludunt. Et quamuis ex ipsa decisionis inspectione huiusmodi interpretatio tollatur, nè tamen tantorum Virorum iudicio nostro authoritatē subijcere videremur: placuit sacri Palatij eam reijcientis supremum iudicium demonstrare; *in Bononien. Census 17. Martij 1608. coram Card. Marquemont.59.post Pic.nu.20. qua eadem est 153.p.1. & 218. par.2.recent. & in Perusina Fideiussionis 26. Nouembris 1611. coram Illustrissimo Card. Pamphilio post eundem Pic. 8. num.4.*

5 in quibus hanc † decisionem in omnibus contractibus, in quibus læsio contingere potest, generaliter intelligit; illatio enim, & consequentia ex præcedenti regula hic ducitur, non limitatio adijcitur: vt in puncto declarauit Rota *in d. decis.8. num. 5.* Quod & clarè ex eo apparet, quod Domini de Rota in hac decisione fideiussionem non vnum, vel alterum ex in Statuto enumeratis contractum referentem, *vt in decis. 1. post Pic.* considerarunt; quo casu nominatim ex relato in Statuto capite comprehendi potuisset, & comprehendi dixissent; sed secundum ipsius propriam naturam potiùs ab enumeratis distinctam, vt superiùs notum fecimus, hac regula & ratione comprehensam; qua attenta, etiam si eiusdem, vel damnosioris conditionis expressorum fideiussio diceretur, prout alias ponderauimus, aduersantium sententiam impugnat, nostræ famulatur, ac prodest.

Nec prætereundem est hanc esse fortissimam resolutionem, cum omnibus intercedentibus solēnibus emanauerit, sola causarum sufficientia in dubium reuocata, pro qua etiā propter decretum, & alias solemnitates in dubio præsumendum erat, *vt in decis.32.num.4.& 33.num.5. post Pic.*

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum dolo, ac fraude à Statuto præsumpta extortum non obligat.*

2 *Causa*

2 *Causa ex Statuto in contractu minorum, & mulierum requisita eorum personam respicere debet.*
3 *Statutum nostrum in diuisione, & permutatione locum habet.*
4 *Decisio 41. post Pic. ad Statutum nostrum intelligitur.*
5 *Statutum 151. locum habet in omnibus contractibus, etiam comprehensis in Cap. 113.*

DECISIO XV.

1607. 3. Decembris. Romana de Sancta Cruce. coram Card. Sacrato *post Pic. in ordine* 41. Facti species, proposita in ea, videtur huiusmodi. Fuit inter D. Bartholomæum de Sancta Cruce minorem, ac impuberem, ac D. Episcopum eius Patruũ solemnitatibus emissis permutatio celebrata, in qua recepta vinea Bartholomæus dicto eius Patruo Casale dimiserat, & iureiurando omnia confirmauerat. Huius permutationis validitate in controuersiam euocata, pro nullitate sacrum Palatium sententiam dixit. 29. *Ianuarij.* & 30. *Marty* 1607. *apud Pic. decis.* 32. & 33. iterumq; super eisdem causa proposita, in hac nostra decisione perstitit in resolutis. Fundamentum autem huius resolutionis fuit, causarũ expressarum insufficientia, ac ineptitudo; quod non prosequimur. Inter alias autem rationes ad probandam validitatem contra resolutionem per informãtes deductas; præcipua videbatur, ex vi, & efficacia iuramenti, vt in omnibus dd. deciss. & in hac signanter apparet; cui cum multæ responsiones applicatæ fuissent, placuit etiam maiori parti Dominorum, quibus cæteri non aduersabantur, ex Statuto Vrbis deducta sub Cap. 113. & 151. lib. 1. tùm quia
1 eis coniunctis iuramẽtum † tollebatur ex Cap. 151. videlicet, *iuxta doctrinam Bartol. in l. omnes populi, num. 24. ff. de Iust. & Iur. Seraphin. de Priuil. Iuram. priuil.* 83. *numer.* 79. & *Pic. ad Statutum nostrum glos.* 23. *nu.* 5. *cum seq.* tùm etiam quia fuit re-
2 solutum, † causam non esse sufficientem, mulierem, vel minorem minimè tangentem, *vt apud Gregorium XV. decis.* 333. & *hic num.* 5. Ex hac decis. Domini de Affettamento absolutè firmari dicunt, in permutatione; sed verà cum Cap. 113. in quo rerum minorum sine certis solemnitatibus alienatio prohiberi dicitur, obtinere Statutum Cap. 151. sed quod in muliere maiori decisio nulla legitur, quæ dictorum Statutorum concursum admittat; tacitè subinferẽtes, in maioris mulieris alienatione Statutum 151. locum

non habere; in minorum verò alienatione coniunctim tantùm cum Cap. 113. Vtrumq, tamen contra mentem Rotæ dictum est, vtrumq; etenim Statutum in eodem subiecto concurrere, ità vt vtrumq; seruandum sit, non ambigitur: sed in eis solemnitatibus, in quibus concordant, verùm erit dicere, vel ex vtroque Statuto actū inualidari, vel eorum altero, vtrumq; enim validè id ex se operatur, quod coniunctim efficerent; negatiuè verò eorum altero nō irritari, falsum esset asserere; in eis autem solemnibus, & requisitis, in quibus se inuicem excedunt, eius tantùm dispositione actum infringi, cuius auctoritas spræta dignoscitur; ideòq; licet dixerit Rota, horum Statutorum in minorum contractibus dispositiones concurrere, non tamen alterutri sine altero vim, ac locum esse negauit; quin & vtrique quidem esse conclusit. Quapropter in diuisione, & permutatione nulla Statuti Cap. 113. ratione habita, & quia minores lædi possunt,
3 locum esse † Statuto 151. in terminis resoluit *apud Sanctissimum Gregorium decis. 473. nu. 4. vers. idem fuit conclusum, cum seq.* & ità ibi hanc nostram
4 † decisionem intellexit, quam educit, *num.* 7. & in hac nostra, iuramētum fuisse sublatum, non ex Cap. 151. vnà, & coniunctim cum Cap. 113. de iuramento namq; dictum Cap. 113. nihil disponit, sed tantum ex Cap. 151. ità hanc ipsam decisionem, de qua agimus, interpretando in puncto firmauit, *decis. 218. num. 12. ibi, nam vltrà quod dici potest iuramentum sublatum per aliud Statutum Cap. 151. eodem lib. part. 2. recent. quæ est 59. apud Pic. numer. 19.* vbi quod magis est, & ad rē nostram permaximè accommodatum, reddens Rota rationem, quare in hac alienatione Statutum 151. in qua & Cap. 113. locus erat, obtineret, adiunxit, quia in omnibus contractibus locum habet, in quibus minor lædi potest, *iuxta decis. Romana Releuationis 22. Maij 1602. 6. post Pic. corā D. Ortembergo, & Romana Argentorum 27. Iunij 1607. inter impressas illius 333. coram Sanctissimo,* quæ etiam in mulieribus loquuntur; expressè sentiens in mulierum maiorum, & minorum quorumcunque contractibus, ac quibusuis, etiam in Statuto sub Cap. 113. comprehēsis, alienationibus, pa-
5 ritate rationis, ac iuris † eidem locum esse; quod & *in dicta decis. 473. nu. 5. & 6. apud Sanctissimum,* non vulgari eruditione docetur.

Nec

Nec prædictis aliquod ingeritur præiudicium ex eo, quod dicitur, in muliere maiore eiusq; alienationibus, ac distractionibus nullam legi decisionem, quæ horum Statutorum cōcursum admittat; qualis nec legetur in posterum, cum ex illo sacro Tribunali huiusmodi errores emanare non possint; Statutum enim Cap. 113. in minoribus loquitur, nulloq; modo maiores comprehendit; ideòq; ob disparitatem dispositionum, sicut in maioribus combinationem, ac concursum fieri, ità per Dominos prudentissimos de Rota resolui, impossibile est; non tamen ex hoc sequitur quin in alienationibus mulierum maiorum Cap. 151. locum obtineat, cuius termini quoad hoc, latiùs patent; tunc igitur procedere posset pōderatio Assertamenti; quando concursus in alienationibus mulierum maiorum ex Statuto 151. excludi diceretur, quod falsum est; cum in eisdem, concursu excluso, & ipsum obtineat; Ex quibus certè indubiè firmatur nostra conclusio, vt ad enumeratos, eosq; referentes non restringatur Statutum, sed in omnibus locum habeat; prout millies, locum in omnibus habere, sacrum Palatium expressa ac generali ratione confirmauit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis Cap.* 113. *lib.*1. *cessante coniunctorum præsentia, & consensu requirit vltrà authoritatem Curatoris, seù Tut. generalis alterius Curatoris specialiter ad id deputati consensum.*

2 *Statutum Cap.* 113. *etiam in filijsfam. locum habet.*

3 *Statutum Cap.* 113. *non includit casum iuratum; sed declara, num. seq.*

4 *Statutum* 151. *quod loquitur in contractibus iuratis, supplet Cap.* 113. *& in eisdem contractibus concurrit.*

5 *Statutum* 151. *in contractibus comprehensis in Cap.* 113. *locum habet, & in omnibus alijs, in quibus viget ratio deceptionis, & læsio est contingens.*

DECISIO XVI.

1608. 17. Martij Bononien. census. coram Cardin. Marquemont. *Relata per Picum ad Statutum in ordine* 59. *in recent. par.* 1. 153. *& par.* 2. 218. confirmata 20. Februarij 1609. coram eodem *apud eundem Pic. decis.* 60. In qua, cum Theodorus Bononien. ob dilapidatam Regiminis d. Ciuitatis pecuniam, carceratus detineretur in Vrbe; fueritq; de anno

1600.

1600. inita transactio; in qua Theodorus cum promissione solutionis residui, si ad pinguiorem rediisset fortunã, prædicto Regimini annuum censum librarum 320. Isabellæ vxoris prædefunctæ dotalem cesserat; cui cessioni Annibal d. Isabellæ, Theodoriq; filius pubertati proximus, quamuis impubes, cum iuramento, Curatoris ad id specialiter deputati authoritate, Iudicis decreto, renunciatione minoris ætatis, ac de non contraueniendo promissione consenserat; Cumq; præmissis non attentis d. Annibal vti filius, ac hæres Isabellæ d. census fructus ab Alexandro illius antiquo debitore, qui tamen iam illum, mediante solutione librarum quatuor millium Regimini cessionario factæ, extinxerat, petijsset; lisq; inter ipsum Alexandrum, & Cameram Bononien. introducta, præuia auocatione, in Rota commissa fuisset; ac an Annibali agenti præfata cessio obstaret, dubitatũ fuisset; vtraque parte informante negatiuè resolutum. Fundamentum autem resolutionis desumptum fuit ex omissione formæ, ac solemnitatis Statutariæ tàm inspecto Statuto Bononien. originis, ac domicilij Annibalis, quàm Vrbis celebrati contractus, & dimisso primo ad rem nostram minimè facienti, *de quo latè ibi num. 1. & 2.* Nullitas ex defectu solemnitatum Statutorum Vrbis visa fuit insuperabilis, & signanter ex Cap. 113. quod absentibus proximioribus, Tutoris, & Curatoris, † vel
1 duorum Curatorum interuentum requirit, ac semper euidentem minoris vtilitatem. Cui Statuto, ad rem nostram maximè facientia, duo obijciebantur. Primùm, quod intelligi deberet in minoribus patre orbatis, non autem filijsfam. Secundùm, quod eidem locus nõ sit in iuratis dispositionibus, ac alienationibus. Primò dupliciter satisfactum, tùm quia † Sta-
2 tutum indistinctè, ac indefinitè loquens, generaliter intelligi debet, *l. 1. ff. de leg. præst. cum cōcord. superiùs in alio proposito deductis, vt in d. decis. 60. num. 1.* tum quia, propter alterius Statuti 151. concursum, quod in minore patrem habente, & in potestate illius existente loquitur, omnis difficultas submouebatur, *vt in eadem decis. 60. n. 2.* qua ratione, & secundum tollebatur obiectum; quia, licet
3 † Statutum d. Cap. 113. in casu iurato non disponere minimè negetur; ob concursum alterius
4 † Statuti 151. ex illius dispositione iuramentum erat sublatũ; quod ex hac nostra *decis. 59. num.*

num. 19. proximè demonſtrauimus. Huius verò Statuti concurſus magna euidensq; ratio affertur; quia, vt ſæpiùs reſolutùm fuit,
5 † in omnibus contractibus, in quibus minor lædi poteſt, locum habet; quod copiosè deductum dicitur *in dicta Rom. releuationis coram R.P.D. Ortembergo, & in Romana Argentorum coram Sanctiſſimo*.

Harum deciſionum allegationis occaſione, quas in fideiuſsione locutas, oſtendiſſe DD. de Aſſettamento affirmant, huic noſtræ, æquiuocè tamen, reſpōdent: eam eſſe iuxta illas intelligendam, & ob id nec contrarium ſenſiſſe dici poſſe. Poſſent etenim omnia hæc citrà noſtræ ſententiæ detrimentum, prout iacent, concedi. Verùm ſiquidem eſt, vt eiſdem ſuas voces reddamus, de fideiuſsione præfatas deciſiones loqui, agereq.; hanc ſecundum illas fari, & intelligi; & ab illis ne latum quidem vnguem diſcedere; illæ verò, vt ſuperioribus patefecimus ſcriptis, & in fideiuſsione, & in omnibus alijs, in quibus mulieres, & minores decipi, ac lędi poſſunt, Statutum firmāt generaliter obtinere, ergò & hæc ſecundum illas, & prout loquitur, generaliter eſt intelligenda; ità vt Vicariam interpretationem, vt in omnibus procedat, admittere, & referre cenſeatur, quæ noſtræ nimirum adſtipuletur ſententiæ, aduerſeturq; contrariæ, quod neminem laterè credimus; quatenus autem ex huiuſmodi reſpōſione ad fideiuſsionem præfatas ſacri Palatij reſolutiones, & hanc per illas reſtringi intelligerent, & ex illis, & ex hac in verbis ineuitabiliter arguerentur; nec tamen, vt præſtitimus, difficultatis claudum truſiſſent, tùm quia fideiuſſio inter enumeratos non legitur, tùm quia, etiam ſi tantum de fideiuſſione loquerentur, de reliquis idem intelligi non ſolùm non negāt; ſed etiam expreſsè concludunt; tùm demùm, quia in hac deciſione, quæ in ſeipſa clariſſima eſt, quoad punctum, de quo agimus, nullum verbum de fideiuſsione; cum potiùs, quàm obligatio emiſſa, facta ſolutio videretur: quæ ex abundanti dicta, cum deciſiones admodùm perſpicuæ ſint.

SVMMARIVM.

1 *Statutum noſtrum obligationem mulieris pro dote minimè includit, declara num. ſeq.*

2 *Statutum noſtrum obligationem mulieris pro dote, ad dotandum obnoxia, haud comprehendit.*

3 *Donatio mulieris cum Statuti noſtri*

ſtri ſolemnitatibus valet.

4 *Conſanguineorum defectus non vitiat, quando non conſtat die contractus celebrati in loco præſentes fuiſſe, ac legitimè interuenire potuiſſe*.

5 *Statutum Vrbis in obligatione mulieris pro dote, illiusq; augumento locum non habet, quãdo mulier dotare tenetur, vel dos eſt ſpecialiter priuilegiata, num. 6.*

7 *Statutum noſtrũ regulariter obligationem pro dote, & illius augumento, complectitur*.

DECISIO XVII.

1608. 1. Decemb. Romana Reſciſſionis contractus, coram Reuerendiſſ. D. Coccino Decano *inter impreſſas illius* 433. in qua Martha quædam in augumentũ dotis donauerat aliqua eius bona, eo tamen adiecto, quod donatarij eam alere, ac annua ſcuta 15. & poſt illius obitum decẽ, ſoluere tenerentur, quam Iudicis decreto, curatoris authoritate, alijsq; ſolemnitatibus Statutarijs interuenientibus, legitimè roborauerat, *vt in ea num*. 3. 4. *&* 5. *deſumitur*.

Cum autem huius nihilominus donationis validitas in dubium reuocaretur, & ſignanter ex defectu ſolemnitatum, requiſitarum ex Cap. 151. lib. 1. & ura hinc indè deducerentur, capta pro validitate reſolutione, artificioſo, ac pulcherrimo ordine, ac methodo, præmiſſo fundamento pro validitate de-

1 ducto, in limitatione † Statuti noſtri conſiſtenti, videlicet non habere locum in obligatione mulieris pro dote, eoq; quando

2 mulier † dotare tenetur, admiſſo, *Put. deciſ.* 160. *lib.* 3. *& Caputaq. dec.* 199. *p.* 3. req; iterum, cum non teneretur Martha dotare, ob præſumptam donationem, imò claram contra Statuti diſpoſitionem, in ancipiti poſita, fuit obiecto reſponſum; ſolemnitates fuiſſe ſeruatas, &

3 † donationem ob eas valuiſſe.

Neque obſtare dictum fuit,

4 Martham † conſanguineos habuiſſe; quia nullibi apparebat ea die, qua celebratus fuerat contractus, in Vrbe adfuiſſe, qui legitimè interuenire potuiſſent, *iuxta deducta in Firmana reſtitutionis dotis* 23. *Iunij* 1603. *coram Penia*, *& in hac nu*. 4.

Ex hac reſolutione, quam conformem alijs *Creſc. Put. Peniæ*, *& Attrebaten.* fatentur, inferunt DD. in eorum Voto, firmari regulam, Statutum in dote, & augumento illius minimè locum habere; Eamq; limitaſſe, quando fraus fieret Statuto; ideòq; ceſſare d. regulã, quando mulier dotare non teneretur, & donare prohiberetur; vide-

videretur enim tunc contra legis præſcriptum donaſſe.

Quid autem ex hac intelligentia eorum ſententiæ accedat, noſtræ detrahatur, nõ ſatis perſpicimus; quia ex datis per eos, vel caſus eſſet ſpeciali ratione, quod noſtræ non derogat, Statuti vinculis abſolutus; vel, ſub velamento abſoluti, indirectè in eo ſpecificè enumeratus: & conſequenter extra controuerſiam poſitus.

Attamen eos, mentē DD. de Rota aſſecutos, minimè fuiſſe, putamus; nam, ſi id verum eſſet, quod ipſi affirmant, dotem, & augumentum dotis Statuto indiſtinctè, & regulariter non comprehendi; & clarum eſt, eidem Statuto dotando, & dotem augendo nullam fraudem fieri potuiſſe; &, ac ſi ſolemnitates emiſſæ forent in caſu comprehenſo, quæ non requirerentur in hoc, fraudem, alioquin haud præſumendam, excludi; quod clarè probat hæc *dec. n.3. verſ. ſed videbatur ceſſare;* ideòque nec fallentiam aſſertæ huius regulæ eſſe potuiſſe, quando fierent prædicta in fraudem Statuti quã Statutum non comprehenderet; Ea igitur ni fallimur fuit DD. ſententia, vt concedere voluerint, eam fuiſſe limitationem caſui, de quo
5 agebatur, inſeruientem; † Statutum Vrbis non habere locum in obligatione mulieris pro dote, illiusq; augumento, quando dotare tenetur, *iuxta deciſ. Putei 160. lib. 3. Caputaq. 199.*
6 *lib.3.* vel † ſpeciali alia ratione, & priuilegio dotis, *apud Pic. d. deciſ.13. vt hic num. 1. & 2.* ac
7 conſequenter † regulam ſupponere in contrarium, etiam videlicet in dote, & augumento Statuto locum eſſe, *iuxta deciſ. Put. 160.* ideòq; benè, ac ſingulari animaduerſione, ni ſolemnitates intercesſiſſent, fuerat ponderatum, Statuto donationem prohibenti, & deceptionem præſumenti, in quo conſiſtit ratio. *Gabr. conſ.1 num.6. lib.2. in hac deducti, nu.2.* fraudem iniectam cenſeri debuiſſe: & conſequenter Statuto locum fore; alioquin, nec eidem fraudem fieri potuiſſe, Rotam cenſuiſſe, dicendum eſt; quod noſtram non modicum ſententiam comprobat, vt in deciſionibus in hac relatis oſtendimus.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſionem Statutum noſtrum includit.*

2 *Statutum noſtrum in contractu quolibet, in quo minores, & mulieres lædi poſſunt, procedit.*

3 *Tranſactio Statuto noſtro includitur.*

4 *Di-*

4 *Diuisio, trāsactionis species dicitur.*
5 *Permutationē Statutū cōprehendit.*
6 *Diuisio, permutatio dicitur.*

DECISIO XVIII.

1610. 21. Iunij. Romana prætensi erroris Calculi. coram Sanctiss. Greg. XV. *inter impressas* 473. confirmata 4. Febr. 1611. *dec.* 496. & 20. Iunij eiusdem *decis.* 510. Huius decisionis casus nullo pacto desumi potest; id autem ad propositum deducitur, quod, cum fuisset deuentum ad diuisionem quandam, in qua plures interuenerant minores, seù magis eam ratā habuerant, seruatis, non tamen legitimè, Statuti solemnitatibus; eaque fuisset per Michaelemangelum contra Alexandrum, & alios diuisionis tempore minores exhibita, ac de validitate, ac efficacia illius dubitatum; pro inualiditate, ex dispositione nostri Statuti, DD. responderunt;
1 quod, in † diuisione locū habere, non dubitabant; cum in
2 quolibet contractu † procedat, in quo minor lædi potest, *Put. decis.* 162. *in* 2. *dub. lib.* 1. *in Romana releuationis indemnitatis* 22. *Maij* 1602. *coram Ortembergo, & in Camerinen. transactionis* 24. *Maij* 1606. *coram eodem Sanctissimo*, & facere dicunt, quod † habet locum in transactione, *ad Put. decis.* 4. *de Constit. Caputaq. decis.* 195. *p.* 3. *& d. Camerinen.* & per conse-
4 quens etiam in diuisione, † quæ transactionis est species, *l. tres fratres, vbi Bart. & cæteri, ff. de transact.* item in permutatio-
5 ne, † *vt in dicta Romana de Sancta Cruce coram Cardinali*
6 *Sacrato*, cum † diuisio sit quædam permutatio, *l. cum pater, §. hæreditatem post mortem, vbi Bart. & Bald. ff. de leg.* 2. *Tiraq. de retract. lignag. §.* 32. *glos. vn. nu.* 88. *vt de omnibus, nu.* 4. *vers. idem fuit conclusum, cum plur. seq.* In hac decisione firmari dicunt in Voto, Statutum habere locum in diuisione, quia est species transactionis, & dum additur, habere locum in permutatione, adduci decisionem Cardinalis Sacrati, quam procedere in minore dumtaxat ratione Cap. 113. affirmant.

In qua responsione, cum Domini de Affettamento professi fuissent, se, vt vno ictu oculi quisque videre posset, pro eorū parte facere, in contrarium quāuis deductas, decisiones sacri Palatij, earum verba necessaria registraturos; non modicum miramur, quomodo in argumentum deducta in hac decisione, & in sequentibus posita, tam diligenter retulerint, ponderarint, ac pro fundamento

reso-

resolutionis habuerint: præcedentia verò, controuersiam medullitus dirimentia, in quibus principaliter resolutionis ratio posita fuerat, vt ex ipsis verbis decisionis, per nos ad vnguem transcriptis, patet; absque vlla penitùs responsione & prætermiserint, & silentio inuoluerint; non tamen absque prudentia gestum; nam, cum verba sint clara, quod *Domini non dubitabant, Statutum habere locum in diuisione, cum procedat in quolibet contractu, in quo minor lædi potest*, & in confirmatione reassumpta, *vt decis.* 496. *num.* 7. *&* 8. aut assentiebant, & contrarium fatebãtur ab eo, quod defendere proposuerant; aut negabant, & id tribuisse Rotæ coacti fuissent asserere, quod nec dixerat, quin & de cuius contrario haud dubitauerat quidem; quæ tamen nec alias, vt ostendimus, abnuere. Quo verò, ad illud, quod ponderabatur, & ea ratione Statutum diuisionem comprehendere, quia in transactione locum habet, cuius species diuisio; credimus ex iam dictis plures colligi responsiones, tùm quia ex hoc nequaquam idem in alijs excluderetur, tùm quia non etiam sequeretur, quin ipsamet diuisio, transactionis natura circumscripta, possibilis læsionis, deceptionisq; ratione, Statuto subijceretur; quod & in hac decisione desumitur, cũ hæc ratio ad derogandum possibilis læsionis præcedenti rationi non fuerit, sed ad illius comprobationem, adiecta; *vt num.* 5. *vers. & facit, & in dec.* 496. *num.* 6. *&* 7. in qua optimè diuisionis comprehensio sola contingentis læsionis ratione deducitur; Et tandem quoad permutationẽ non immoramur, cùm abundè *in d. Romana de Sancta Cruce. coram Cardinali Sacrato*. peritis satisfecerimus.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio videtur quodãmodo actus necessarius.*

2 *Remedium l.* 2. *C. de resc. vend. in diuisione locum habet.*

3 *Statutum in omni contractu locum habet, in quo mulieres, & minores lædi possunt.*

4 *Ratihabitionem ex l. fin. C. si maior fact. excludit dolus ex Statuto præsumptus.*

5 *Statuto nostro videtur & in actu necessariò locum fieri, quando in eo explicando deceptio potest contingere, & non est certus explicationis modus.*

DECISIO XIX.

1611. 4. Febr. in eadem Romana prætensi erroris calculi. coram eodem

eodem Sanctissimo. *impressa in ordine*. 496. in qua, in dubium reuocata proximè relata decisione; Domini sine vlla difficultate vnanimiter steterunt in resolutis. Et quia in eo insistebant pro validitate informan-
1 tes, quod diuisionis † actus videbatur quodammodo necessarius, quod non negabant Domini, cum tamen necessarium non sit, hoc vel illo modo diuidere; & propterea possit in diuisione cadere læsio, in qua
2 locum habet † dispositio *l. 2. C. de resc. vend. vt ibi per Bald. & Salyc. & Gabr. de empt. & vend. concl. 1. num.* 25. intrare Statu-
3 tum responderunt, † quod in omni contractu, in quo minor lædi potest locum habet, *Put. decis.* 162. *cum alijs in decis. adductis num. 6. 7. &* 8. Resolutioni perspicuæ huic Domini de Allettamento obijciunt, quod de actuali læsione, non in potentia, intelligi debeat, *iuxta decis.* 473. quod ex verbis, & decisionis vtriusque lectura arguitur, quæ tamen actualis læsio licet, quando adfuisset, eò clariùs contractum inficeret, nō tamen ad nullitatem producendam necessaria fuisset: cum solemnibus prætermissis, illius data possibilitate, eam Statutum præsumat; in qua iuris præsumptione, possibilis læsionis deducta ratio, vt superiùs demonstrauimus, communiter fundatur; & ideò *in d. decis.* 473. dum validitatem affectantes ad tacitam ratihabitionem confugissent, ex dispositione *l. fin. C. si maior. fact.* non verum dolum ex actuali læsione Domini de Rota deduxerunt, sed possibilis læsionis; rationi, ac præmisso themati prudenter inseruientes; ex Statuto nostro præsumptum;
4 † qui dictam ratificationem excludit, *vt nu.* 18. *& ibi addentes nu.* 24. Quinimò ex hac nostra decisione limitationis Statuti, quæ in actibus necessarijs passim adfertur, sublimitatio desumenda videtur, quod siquidem non procedat, quando, licet actus necessarius sit; modus tamen ipsum actum explicandi indeterminatus, ac voluntarius sit, deceptionemque, & læsionem admittere possit, cum tunc ratio, mensq; Statuti intret, *vt num. 6. vers. & licet actus*. Nec dici potest has rationes obiter, ac, vt aiunt, per transennam prodijsse; cum & tertio loco agitatæ, probatæq; *vt in decis.* 510. *in princ. affirmatum fuit*, Dominis placuissent.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussio minoris absque insinuatione ex Constitutione Marchiæ*

chiæ requisita, est nulla, & nu.3.
2 *Statutum nostrum, & Constitutio Marchiæ in omnibus contractibus locum habẽt, in quibus minores, & mulieres decipi, ac lædi possent.*

DECISIO XX.

1611.26. Nouembris. Perusin. Fideiussionis. coram Illustrissimo D. Cardinali Pãphilio. *post Pic. ad Statutum nostrum* 8. confirmata 2. April. 1612. *vt in decis.* 385. *par.2.recent.* coram eodem Illustriss. Pamphilio, licet corruptè bon. mem. Manzanedo adscribatur. In qua, cum Ludouicus quidam minor in Ciuitate Perusij pro patre fideiussisset, ac ad promissorum forsan adimplementum conuentus, absolutus fuisset; causaq; ad Curiam deuoluta, & in Rota commissa, dubitatum fuerit de more, an sententia esset confirmanda, vel infirmanda; pro confirmatione Domini steterunt; Iustitiam namq; illius ex eo colligi dixerunt, quia fideiussio per Ludouicum facta, ex defectu insinuationis, in Cõstitutione Marchiæ in contractibus minorum requisitæ, nulla fuerit; *iuxta decisionẽ in causa Sancti Seuerini bonorum* 18. *Maij, & 1. Iulij 1611. & in hac coram eodem nu.1.* Quam Constitutionem, ad prædictam Ciuitatem porrigi, cũ per Paulum eiusnominis Tertium, ad totum Ecclesiasticum Statum extensa fuisset; Domini non dubitarunt. Cum autem validitati patrocinium præstãtes, idem, quod nostræ sententiæ Domini de Assettamento in præsens, obijcerent, quod Constitutio videlicet in certis minorum contractibus tantum loquatur, inter quos fideiussionis expressus non reperiretur; Responderunt Domini: Statutum, cum ad minorum, & mulierum indemnitati consulendum emanasset, & nè ob eorum facilitatem læderentur, ac deciperentur, in omni contractu, in quo lædi possent obtinere debere, vt in terminis huius Cõstitutionis Marchiæ *in Camerinen. Transactionis.24.Maij.1606. coram Sanctissimo Greg. XV. & inter impressas* 260. Quod in simili ex eo ad terminos nostros confirmarunt, quod Statutum nostrum, licet specificè in quatuor expresis loquatur, sæpiùs in Rota decisum fuerit, in omnibus, in quibus minores lædi possunt, locum habere, *vt per Put. decis.7. & 55. lib.3. in Romana Argentorũ 27.Iunij 1607. coram eodem Sanctiss. Greg.XV.* & per consequens etiam in fideiussione, quæ iacturam vt plurimũ continet, & læsionem,

 vt

vt hic num. 3.4. *&* 5. In quibus vltimis illatiuis, & conclusiuis verbis, ne dum Domini de Rota præcedentia non declarant, vel restringunt, quod Domini de Assettamento prætendunt, vt etiam ex præcedentibus ad sequentia inferant, quod, & *in dicta Romana Argentorum* insinuauimus. Quinimò verba præcedentia vniuersalia, ac pręcisa nullo modo dictam restrictionem patiuntur, ex quibus Domini generaliter in omni cõtractu, Statutum locum habere, intelligentes, & consequenter in ipsa, de qua agebatur, fideiussione: prætensæ restrictioni obuiam ierunt.

SVMMARIVM.

1 *Desertio causa appellationis per lapsum quadriennij absque fatalium prorogatione inducitur.*

2 *Rota extra Tribunal latas sententias absque Iustitia cognitione haud attendit.*

3 *Venditio, ac impositio census Statuto nostro comprehenditur.*

4 *Statutum nostrum non solum in expressis, sed etiam in omnibus alijs, in quibus eadem ratio subest, locum habet.*

5 *Hypotheca, & pignus ex contractu nullo non oritur.*

6 *Decis.* 385. *par.* 1. *recent. perpenditur.*

DECISIO XXI.

1612. 17. Februarij Romana census. coram R. P. D. Pirouano. *inter recentiores* 385. *par.* 1. Fuerat in hoc casu per Dianoram quandam absque coniunctorum consensu, Iudicis decreto, ac causæ cognitione, recepto tamen pretio, impositus, ac venditus census; Cuius bonam fidem quasi agnoscens, pluries fructus viuens persoluit. Cum autem, ea mortua, pro fructibus cõtra Federicum hæredem fuisset per Christophorum iudiciũ Saluiani intentatum: & per Federicum exceptio nullitatis dicti census, vigore Statuti nostri, proposita: & per AC. Federicus absolutus; Iterumq; forsan, post plures annos, Christophorus eosdẽ fructus consequi tentasset; Dubitatum fuit, an rei iudicatæ exceptione submoueretur; Et affirmatiuè responsum, non ex eo simpliciter, quod à die appellationis quatuor anni elapsi fuissent, & absque fataliũ sufficienti prorogatione causa
1 † deserta remansisset, *c. cum sit Romana, de app. auth. ei qui C. de temp. appell.* sed quia de ipsius sententię iustitia apparebat, sine qua extra Tribunal sententias
2 latas † Rota attendere minimè solet. *Mobed. dec.* 11. *tit. de sentẽt.* Iustitia autem satis fuit ad rem nostram

nostram deducta, quia census
3 impositio, ac † venditio sine solemnitatibus, de quibus in Cap.
4 151. lib. 1. fuit nulla; quod † Statutum nõ solum in quatuor expressis locum habere; sed etiã in omnibus alijs, in quibus læsionis ratio adest, procedere, sæpiùs resolutum fuit, *Put. decis. 162. nu. 2. lib. 1. & decis. 7. nu. 2. & 3. & 55. nu. 1. lib. 3. & in Romana Cambiorũ. 26. Maij. 1593. coram bon. mem. Card. Millino*,
5 qua nullitate stante, & † hypotheca cessat, ac fructuum perceptio, *vt in hac decis. optimè n. 2. & 3.* Huius decisionis, cui nullum responsum aptum accommodare valuere, sensum contorquere conatur; quod tamen iam pluries admisere, eo prætextu, nè scilicet dicamus contrarium in hac firmari; quam quod dicunt decisiones, super quibus hæc coram R. P. D. Pirouano fundatur; quas loqui ostendisse profitentur, quando sub alterius nomine, ex illis quatuor, vnus celebratur; quod, cùm certissimum sit, census huiusmodi alienationem ad expressos non redigi, hancq. decisionem huiusmodi restrictionem non pati, & agere de omnibus alijs; idem est, quod dicere, hãc eandem decisionem intentioni propositæ cõtrarias decisiones, ac doctrinas induxisse; quod quàm indecẽter ingeratur, quãque longè à veritate aberret, nemo est quin videat. Et cum falsum sit, decisiones in hac adductas, quod superiùs ex Sacri Apostolici Palatij multiplici interpretatione, ac obseruantia ostendimus; Statutum ad quatuor tantũ expressos contractus restringere; ac verissimum omnes alios, inquibus læsionis, ac deceptionis ratio viget; non secus in hac, prudentissimè comprehendere voluisse; cessetq; ideò prætensum absurdum; & adductas, & hanc mutua conuenientia sibi inuicem consentire, concludendũ est; vnamq; semper Sacrum Auditorium, non verbotenus casuum differentia perpensa, sed rationis cõgruentia, vt amplissimos decuit Viros, sententiam tenuisse.

Hæc paucis verbis plurima
6 doctissimè referens † decisio, multifariam aduersantium opinionẽ impugnat, loquitur enim in casu inter expressos, ac enumeratos, nec directè, nec indirectè comprehenso; idemq; firmat in omnibus alijs obtinere, in quibus non læsio & deceptio re ipsa interuenerit; sed in quibus deceptionis, & læsionis ratio adsit; loquitur in alienatione mulieris maioris; talis enim dicitur census constitutio, *Corbul. de causis priuat. ob alien. n. 3. & 4.*

& 4. ampliat.49. Rot.dec.678. num. 2. par. 1. recent. nouissimè D.Scacc. de Commerc.§.1.q.1.n. 188. & ob id, in qua concursus alterius Statuti sub Cap. 113. minimè datur;& tandem in cōtractu,in quo mulier receperat; & per solutionem fructuum pluries comprobato, vt ex lectura illius apparet *nu.2.6. & 7.*

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones firmant regulam.*
2 *Electio bonorum, super quibus hæres beneficiatus, & creditor velit satisfieri, vrgentibus creditoribus necessaria.*
3 *Statutum nostrum in actu necessario cessat.*
4 *Valor attendi debet de tempore cōtractus, & receptionis.*
5 *Mulieribus, & minoribus non est in alterius damnum opitulandū.*
6 *Statutum nostrum, vt minores, & mulieres cum alterius iactura lucrum facerent, non emissum.*

DECISIO XXII.

1613.9.Decembris. Romana Saluiani. coram Reuerendiss. D. Coccino Decano. In qua, cum Laura quędam creditrix pro sua dote scut. 5000. vigore publici Instrumenti, post mortem viri creditoribus impellentibus declarauerit, cēnsum in dotem datum, ac mobilia in inuentario descripta, pro sua dote retinere velle, de quorum valore, tempore factæ declarationis, minimè constabat; pro executione eiusdem Instrumenti cōtra tertios possessores pro residuo ageret; & dato dubio, an dictum Instrumentum, contra Quintiliū Cartheriarum possessorem foret exequendum: ex eo, ad rem nostram facienti, alijs prætermissis, negatiuè responsum fuit: quia prædicta declaratione stāte; de aliqua quantitate, pro qua executio fieri potuisset, minimè liquebat; quam certam quantitatem æstimatio præfatorum bonorum, quæ vsu consumebantur, longè posteà adhibita, nequaquam reddebat. Verùm, quia huic declarationi obijciebatur nullitas ex Statuto nostro Cap.151., cum ad eam Laura, non seruata illius forma, processisset; fuit replicatum; quod, cum per eam electionem fuisset Laura, quod sibi debebatur, vel eius partem consecuta; nō propterea secuta fuerat alienatio, pactum de non petendo, quietatio, seù donatio, de quibus Statutū loquitur, *vt in decis. 344. nu.7. coram Card. Mantic.* Huius respōsionis occasione ex hac decisione, vltrà illa verba *non propterea fit, quod fuerit secuta alienatio, & multò minus pactum de non petendo, quietantia,*

tantia ; seù donatio , de quibus loquitur Statutum , in quibus fieri vim ab eis , *& in d. decis. apud Card. Mant.* 344. & in hac manifestè apparet: DD. de Affettamento duo potissimum deducunt, Statutum videlicet in hac electione minimè obtinere ; ac tantum abesse, Rotam tenuisse, eidem locum esse in omni casu , in quo sit possibilis læsio; vt, eadem concludenter haud probata, mulieri succurri noluerit .

Omissa igitur vlteriori dictorum verborum disceptatione, ex quibus nec desumi potest , vel Statutum , licet de illis loqui dicatur, de alijs non loqui , & multò minùs disponere , ac ratione complecti ; vel è contra electionem huiusmodi aliquo ex expressis, aliasvè Statuto cõtentis , comprehendi; exempla namq; minimè restringunt : siculi enim sapientissimi Domini de Rota obiectioni obuiam eũtes , dixere ; electionem hanc , alienationẽ, donationem, quietationem, pactum de non petendo , de quibus explicitè Statutum loquitur , non sapere ; ità identitatis ratione dixisse vidẽtur : nec alios , vltrà prædictos specialiter enumeratos, sapere ; in quibus Statutum locum obtineat ; quod, & hic minimè negant , & in mille alijs resolutionibus expresse firmare ; à quibus in hac, vel posterioribus nec discessere , *& signanter coram Reuerendissimo Decano , in dicta Romana Depositi , & nouissimè in Romana Nullitatis contractus* 13. *Nouembris.* 1628. Quod , dum egimus de dicta decisione 344. *coram Card. Mantica* , rationibus latiùs cõprobauimus . Primũ quidem, citrà vllam nostræ sententiæ labem , admitti potest ; quacunque ratione id accidat ; electione namque Statuto haud hac cõprehensa, hocque concesso, quomodo præiudicetur regulæ non videmus ;
1 limitationes enim , ac † exceptiones eò abest , vt regulam destruant, quod eam firment. *Bart. in l. quæsitum, §. denique. ff de fund. instruct. Doct. in l. 1. signãter, Dec. nu.* 27. *& Cagnol. nu.* 31. *ff. de reg. iur.* cum etenim ad eam faciẽdam Laura cogi potuisset , quin , & vrgentibus creditoribus, coacta fuisset , ad quam legis necessitate tenebatur ; talẽ
2 † electionem actum necessariũ Domini iudicarunt , *vt in dicta decis.* 344. *num.* 5. *&* 6. & in
3 actu necessariò limitari † Statutum latè exornat , *Pic. ad illud glos.* 7. *limit.* 5. 6. 7. 8. 9. *&* 10. *num.* 209. *ad* 215. & signanter ex necessitate legis Statuti, vel consuetudinis, *nu.* 211. *&* 214. Quo verò ad secundum , ipsa decisionis lectura arguũtur; nec

enim de læsione verbũ aliquod in ea legitur; agebatur enim in ea de exequendo, vt diximus, Instrumento, ad cuius computum censum,& mobilia receperat Laura, de quorum mobiliũ precio tempore receptionis, ac declarationis, minimè cõstabat, &ità ignotum reddebatur, pro qua summa esset executio concedenda; & quia prætendebat mulier hoc deduci ex prætensa æstimatione illorum, longè post declarationem,& receptionẽ in computũ dotis,facta; responderunt Domini, hanc æstimationẽ attendendam non esse, cum de rebus, quæ vsu consumebantur, ageretur; in quibus de præsenti
4 non infertur in præteritum,† valor enim de tempore receptionis attendi debuit, *iuxta notat. cõmuniter in l. 2. C. de resc. vend.* nedùm igitur de mulieris læsionæ non tractabatur: quæ petitoris partes agebat; sed de liquidatione facienda necessaria, nè in præiudicium tertij indebitè
5 lucrum faceret, † ad quod nec eidem opitulandum, *l. iura naturæ*, 206. *ff. de reg. iur.* nec
6 † Statutũ emanauit, *l. assiduis, ad fin. ibi. non enim pro lucro fouemus mulieres; sed ne damnum patiantur, suisq; rebus defraudentur, curamus*; *C. qui pot. in pign. habeantur*, *vt post Pic. decis.* 44. *num.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Statuti nostri dispositio in quocunque, etiam per indirectum læsiuo, contractu locum habet.*

2 *Decis.* 592. *par.* 1. *recent. intelligitur.*

DECISIO XXIII.

1614. 9. Maij. Vrbeuetana Bonorum. coram Reuerẽdissimo Dunozet Episcopo Seleucien. *inter recent.* 592. *par.* 1. In qua, cum fuisset per DD. Galeatium, & Sfortiam, in minori ætate constitutos, absque solemnitatibus Statutarijs Cap. 113. & 151. lib. 1. inita concordia, superque illius nullitate sententia emanasset, pro confirmatione Rota resoluit: non enim de iustitia illius dubitauit, cum huiuscemo-
1 di † nullitas in quocunque læsiuo, etiam per indirectum, contractu locum habeat, *Crescent. decis.* 3. *de Constit. & Put. decis.* 162. *num.* 2. *lib.* 1. Ex hac decisione eorum opinionẽ firmari, DD. de Affettamento profitentur: quod, non negare, non possumus; siuè namq; intelligamus, prout millies intellexit Rota, *& in puncto decisionis huius*, *in Ro-*
2 *mana* † *Nullitatis obligationis 16. Ianuarij* 1626. *coram R.P.D. Durano, & doctissimè in Romana Rescissionis cõtractus.* 2. *Iun.* 1628

coram

coram R. P. D. Merlino, illud verbum læſiuo, pro ad lædendũ apto, & ſic etiam in potentia tantùm læſiuo; ſiuè actu, & vtroque caſu verùm eſt ſtare pro noſtra, ac eorum impugnare; clariſsimum eſt enim, in ea concludi, nullitatem in quocunque contractu, etiam indirectè læſiuo, locum habere; ergò non in quatuor tantùm expreſsis, ac enumeratis; & hic reminiſcendum eſt, licet aliquando in hoc voto dixerint, Statutum realem deceptionem requirere, ac læſionem, non potentia, & habitu; quod nos confutauimus, ac in præſens improbamus: noſtram hoc non percutere principalem diſceptationem; in qua, illis negantibus, Statuto, præterquam in enumeratis, illosq; referentibus, locum fore; & de alijs agere, aliosq; comprehendere, nos tueri conati ſumus: æquè igitur Dominorum de Aſſettamento ſententiæ detrahit deciſio huiuſmodi, ſiuè legis præſumptione ex potentia, ac contingentia læſionis, ſiuè re ipſa & actu deceptio intercesserit, dummodò id vtroque caſu certum ſit, quod in dictis verbis negari nequit, Statutũ ad enumeratos non reſtringi, ſed omnes indiſtinctè complecti.

Nec eſt habenda ratio, quoad hanc deciſionem attinet, quod in concordia inſit refutatio, & ob id minorem læſum fuiſſe; quia, vltrà quod illa refutatio in tranſactione non ſolum ſine læſione, ſed cum vtilitate, propter correſpectiuitatem, & reciprocationem, cõtingere poteſt, hoc ſpeciali medio ſacrum Palatium minimè vtitur, ſed generali, & omnibus contractibus ferè communi, ac proportionato, noſtræq; ſententiæ conſentaneo, quod & pluries admiſit, & nos iam inſinuauimus.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa vtilis mulieribus, & minoribus ex Statuto requiritur; cõtra. num. 2. & 6.*

2 *Statutum noſtrum cauſæ vtilitatem non requirit, & num. 6.*

3 *Statutum noſtrum requirit cauſam veram, & Iudicis arbitrio ſufficientem.*

4 *Statutum locum habet in damnoſis contractibus, & in omnibus alijs, in quibus læſio contingere poteſt.*

5 *Cauſa ad obuiãdum fraudibus in Statuto noſtro præmiſſa, expreſſa eſt, & finalis.*

7 *Statutum noſtrum, ſolemnibus ſeruatis, continet diſpoſitionẽ actuũ approbatiuam, & num. ſeq.*

8 *Dictio; Niſi. poſt negatiuam diſpoſitionem affirmatiuam inducit.*

9 *Statutum nostrum in dispositione approbatiua, nedùm expressos, sed omnes alios; in quibus decipi possunt mulieres, minoresq., comprehendit.*
10 *Contrariorum eadem est disciplina.*
11 *Statutum nostrum, tàm in dispositione approbatiua, quàm annullatiua, vltrà enumeratos, cõprehendit omnes contractus, in quibus illius militat ratio.*
12 *Fideiussio mulierum, & minorum ex nostro Statuto, ità solemnibus emissis est valida, sicut omissis inualida.*

DECISIO XXIV.

1614. 15. Decembris. Romana Saluiani interdicti. coram Illustrissimo Card. Pamphilio *inter recent. 619. par. 2.* In qua, cum D. Hieronyma se, suaq; bona omnia obligasset in quibusdam censibus, ab eius viro constitutis, ac DD. Antonio de Tassis, ac Lauiniæ coniugibus, eidemq; Lauiniæ, ac Victoriæ eius matri respectiuè venditis proq; eorum fructibus cõsequendis contra DD. de Dubliul, cuiusdam Casalis, tempore dictæ obligationis per Hieronymam possessi, detemptores, iudicium Saluiani institutum fuisset: censuit sacrum Palatium immissioni locum fore, *vt in ea num.* 1.

At quoniam contra hanc resolutionem ad rem nostram, alia etenim plura, quæ omittimus, deducebantur; objiciebatur obligationis Hieronymæ nullitas, ex defectu solemnitatũ
1 Statuti nostri 151. lib. 1. † causæ vtilis videlicet ipsi mulieri, quam requiri resolutum videbatur *in Romana Argentorum. 1607. & 1608. de quibus suprà*; Fuit per Dominos responsum,
2 in hoc Statuto, quod † causa vtilis esse debat mulieri contrahenti, minimè disponi; sed quod sit Iudici expressa, insinuata, & plenè cognita, & sic, vt contractus fiant cum causæ cognitione, *vt apud Seraph. decis. 1187. num. 1.* & ad hoc vt
3 † causa, ex qua mulier ad contrahendum mouetur, sit vera, & alias Iudicis arbitrio sufficiens, cui multum in hac materia tribuitur, *ad trad. per Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. cas. 171. nu. 6.* Idque ex ipso patere Statuto conclusum fuit, quod exprefsè loquitur in pacto de non petendo, refutatione, quietatione, ac donatione, quæ omnia sunt de sui natura damnosa, & vlteriùs
4 † locum habet in omnibus contractibus, in quibus mulier lædi potest, *Cresc. decis. 3. de Constit. Put. 162. lib.* 1. quod & dicitur suaderi ex eo, quod Statutum ad inhabilitandas mulieres, vt non possint, nisi ex causa vtili-

tatis

tatis contrahere, non emanauit; sed ad obuiandum fraudibus, ne scilicet ex earum simplicitate decipiantur, & fraudentur; vt
5 ex procemio, ex quo † causa finalis dignoscitur, *Dec.conf.*531. *num.9.Ofasc.decis.*59.*nu.*5.*& 6. vt ibi, num.*5.

Hanc selectissimam decisionem, quam, (quicquid sit de veritate huius conclusionis firma-
6 tæ, *num.* 5. de qua † dubitauit Beltram. *ad d. decis.* 333. *nu.*10. qui tamē se ipsum decepit, Statuti dispositionē longè à veritate alienā referendo, dum Statutum mandare ait, quod consanguinei iurent, in vtilitatem mulieris, vel minoris contractum cedere, cum in eo tantummodò habeatur; non esse in præiudicium; inter quæ magni interest, maximèq; subiecta materia perpensa;) multi, vt credimus legerunt; pauci percepere; singularem continere theoricam non ambigendum. Cum enim reliquæ omnes decisiones considerent dispositionem Statuti irritatiuam, & non seruatis solemnitatibus, contractuum an-
7 nullatiuam; è contra † hæc, seruatis solemnitatibus, dispositionem continere firmat approbatiuam, & confirmatoriam; nec videtur absque ratione maxima dictum, cum vltrà rationes ibi ponderatas, optimè desumi videatur ex verbis Statuti, quod, post decretum annullatiuum nullius sint roboris, vel momenti, adiecit, *nisi duobus coniun-*
8 *ctis, &c. cū cæteris,* quæ † dictio, nisi, post negationem adiecta, continet contrariam implicitè, adhibitis expressis, dispositionem; affirmantem videlicet, & approbantem. *ad text. in l.actione, vbi not. Bart. & reliq. C. de transact. Decian.conf.*78.*num.*5. *&* 12. *vol.*3. *Gratian.discept.forens. cap.*542.*num.* 22. *& plures Rota, vt decis.* 322. *num.* 4. *par.*1. *diuers. & in recent. decis.* 169.*nu.*2.*&* 639.*n.*2.*p.*1. quam
9 † dispositionem affirmatiuam non solum ad expressos, & enumeratos contractus refert; sed omnes, in quibus lædi ac decipi mulieres possent, comprehendere affirmat; *ex decis. Cresc.* 3. *de Constit. & Put.*162.*lib.*1. quæ loquuntur in dispositione Statuti annullatiua, ac negati-
10 ua; & benè; cum † cōtrariorum sit eadem disciplina, *l. fin. ff. de leg.* 3. *l. & si contrà tabulas, in fin. ff. de vulg. & pup. Instit. de his qui sunt sui, vel alien. iur. in princ. vbi not. Fabr. & Aret. & §. illud, de Societ. Surd. conf.* 1. *num.*92. *& Gratian. nouiss. disc. for. cap.*857.*nu.*26. In vtroque igitur directo videlicet, & cōtrario sensu, ex hac notabilissima
11 decisione habemus, † Statutum vltrà

vltrà enumeratos, omnes alios comprehendere, in quibus mulier lædi potest; vt sunt verba decisionis clarissima, & ità nec dubitatum fuisse in hac decisio-
12 ne, seruatis solemnitatibus † fideiussionem, vti comprehēsam in parte approbatiua, validam, ac efficacem fuisse; sicut è contra eadem ratione, eisdem cessantibus, in alijs decisionibus fuisse nullam, & inefficacem, *& signanter in Perusina Fideiussionis 26. Nouembris 1611. coram eodem Illustriss. ac Eminentiss. Card.* Pamphilio *per Pic. relata in ordine* 8. *in qua aliæ cumulantur, ac declarātur*; Huic DD. de Affettamento resolutioni, quæ eorum sententiam radicitus euertit, nihil respōdent, sed sicco pede, reticentes ea verba, post enumerationem specificatorum, *quod vlteriùs habet locū in omnibus, &c.* eam pertransierunt, dixeruntq; eam habere, Statuto locum esse in alijs, vt fideiussio comprehenderetur; quod nimirùm, cum eo casu, cui inseruire resolutio debuerat; de fideiussione ageretur; idem, & in alijs, vt alij contractus comprehensi intelligerentur millies dixerat, ac resoluerat; quod, maximè cum fideiussio ex enumeratis non sit, nobis sufficeret, ac insuper stimulum, cui se obijciunt; non remouet.

SVMMARIVM.

1 *Census venditio, est alienatio.*
2 *Obligatio mulieris sine solemnitatibus Statuti nostri est nulla.*
3 *Obstantium vno sublato, non tollitur aliud.*
4 *Causarū concursus magis inficit.*
5 *Terminorum habilitas semper requiritur.*
6 *Statutum* Cap. 151. *semper in alienationibus locum habet, in minoribus concurrendo cum alio Statuto* 113. *in maioribus mulieribus ratione deceptionis, & possibilis læsionis.*
7 *Census imposito, & venditio in Statuto nostro comprehenditur.*
8 *Statutum in alienationibus minorum, & mulierum locū habet.*
9 *Mulieres maiores minoribus ex Statuto nostro æquiparantur.*
10 *Dispositio eadem, plura pariformiter respiciēs, æqualiter omnia determinare intelligitur.*
11 *Census constitutio super re aliena non valet.*
12 *Statutum locum habet in omnibus contractibus, in quibus intrat ratio in eo expressa.*
13 *Statuti nostri ratio, est ad tollendas fraudes.*

DECISIO XXV.

1615. 22. Maij. Romana Census, seù Fideicommissi de Scalabrinis. coram M. Andrea. *inter recent.*

cent. 678. par. 1. Prætendebant Io. Baptista de Alberinis, ac Marinus de Hortis se esse q. Petri Pauli de Scalabrinis creditores, occasione trium censuũ, pro quibus contrà filios illius, possessores vnius domus, in hæreditate patris repertæ, fideicõmisso tamen Nicolai illorum aui subiectæ, iudicium instituerant. Verùm, cum pro parte d. Petri Pauli filiorum exciperetur de defectu crediti agentium, ad effectum, etc. & in casu, de quo agebatur; visum fuit super eo dubitare; & causa bis proposita, resolutum fuit, respectu census cõstituti per ipsummet Petrum Paulum scut. 300. de ann. 1591. constare de credito, quo verò ad censum scut. 200. ab Anna matre, & tutrice dicti Petri Pauli, ac aliorum filiorum Nicolai, tàm d. Tutricio, quàm ipsiusmet principali, ac particulari nomine, de anno 1576. & alium censum scut. 60. ab eadem Anna, dd. nominibus similiter impositũ de anno 1578. minimè constare; & penitùs dimisso capite census scut. 300., ex quo de credito constare dicebatur, nostrã disputationem minimè percutienti; Ea ratione, ac distinctè respectu census constitutionis, & obligationis Pupillorum, quia non fuerunt seruatæ solemnitates Cap. 113. lib. 1. in alienationibus rerum, ac iurium minorum necessariæ,

1 qualis dicitur † census huiusmodi constitutio, ac venditio, *vt post Corbul. de causis priuat. ob alien. ampl. 49. nu. 3. & alios firmat hic Rota num.* 2. respectu verò Annæ, quia cum obligatio, & constitutio fuisset quoad minores inualida, & cõsequen-

2 ter constitutio, & † obligatio Annæ remanserit sine causa, & sine releuatore, & sic ipsa decepta, contra Statuti Cap. 151. lib. 1. dispositionem, obligatio fuit nulla, *vt in Romana nullitatis obligationis* 23. *Ianuarij* 1602. *coram Card. Pamphil. & in Romana Argentorũ* 27. *Iunij* 1607. *coram Sanctiss. Greg. XV.* Ex distinctione, vt aiunt, in hac decisione facta, omnem difficultatis scrupulum tolli, DD. de Assettamento existimarũt. Dicunt enim in ea firmatum, in alienatione intrare Statutum Cap. 113. in obligatione verò ad fauorẽ alterius intrare Statutum in Cap. 151. Putamus nos verò difficultatem, quæ eorum intentioni resistit, nedùm non tolli, sed augeri; Prudentissimos autem DD. de Rota confictam distinctionem, nec somniasse quidem. Aliud enim proculdubio est, secundum personarum, factorumq; contingentiam resoluere, ob aliquius

requi-

requisitæ solemnitatis defectū ex Cap. 113. minoris alienationem nullam esse; quæ pariformiter, ex defectu alicuius requisiti ex Cap. 151., quod in Cap. 113. minimè fuisset comprehensum, nulla fuisset; cum
3 per remotionem † obstantium vnius non tollatur aliud, sed remaneat, *l. si quando, C. de inoff. testam. Surd. cons. 50. nu. 27. & Gratian. discept. forens. cap. 96. num. 8. & pluribus exornat Gonzalez ad Reg. 8. Cancell. glos. 13. num. 92. cum seq. Rot. penès Sanctiss. Gregor. XV. decis. 87. num. 6. quæ est 76. num. 2. par. 2. recent. & ibi Beltram. num. 16.* quod superiùs firmatum fuit *ex decis. 41. & 59. post Pic.* in quibus dicitur, horum Statutorum dari concursum, & multò magis ex defectu requisiti in vtro-
4 que Capite, eadem ratione † cōcursus, ob quem actus proculdubio magis inficitur. *Dec. cons. 442. num. 24. quem refert, & sequitur Becc. cons. 59. num. 10. lib. 1.* & mulierum obligationes esse nullas ex defectu solemniū in Cap. 151. assignatorum, in quibus citrà alienationem, & minoritatē, non potest talis dari
5 concursus, defectu † terminorū habilium, *§. in extraneis, Instit. de rerum diuis. Surd. cons. 234. num. 22.* Aliud verò contra distinguere alienationum contractus ab alijs contractibus, & obligationibus: quod nec statuentes, nec Domini de Rota peragere intellexerunt. Falsitas autem huius prætensæ distinctionis manifestè patet, quia, nō obscurè deducitur, huiusmodi
6 † Statutum Cap. 151. semper in alienationibus locum habere, in minorum videlicet, cōcurrendo cum alio Statuto Cap. 113. vt ostendimus; in mulieribus verò maioribus, quia intrat ratio læsionis, & deceptionis, de per se, vt in superioribus decisś. vidimus, *& signanter in puncto im-*
7 *positionis † census, de qua agitur hic fuit dictum coram* R.P.D. Pi-*rouano dec. 385. par. 1. & coram Manzanedo 775. n. 1. p. 2. recent.* in quarū prima dicitur censum fuisse nullum solemnibus dicti Statuti 151. deficientibus; In alia verò, eiusdem Statuti interuenientibus requisitis, ex census constitutione per Olympiā impositi, constare de credito, &
8 hypotheca, & † generaliter habere locū in alienationibus mulierum maiorum, tradit Picus *ad idem Statutum nostrū. glos. 7. n. 13. 58. 62. 77. & passim;* quod omninò falsum esset, ni Statutū hoc nostro Cap. 151. alienationes comprehenderet; liceret namq; mulieribus maioribus ad eas liberè prosilire, impedimentum minimè præstante Cap. 151.

quia

quia alienationes minimè comprehenderet; 113. verò, quia in maioribus locum non habet.

Quinimò, cum Domini de Assettamento concedant, nec negare poterant, ex decisionibus iam dictis, Statutum 151. cōcurrere in alienationibus masculorum minorum, & ob id ei locum esse in dd. alienationibus masculorum minorum, & ex dispositione nostri Statuti nulla diuersitatis ratio inter minores masculos, & mulieres maiores ad effectum, de quo agitur, assi-
9 gnari possit, cum † ex Statuto æquiparentur; & idem eisdem ob sexus fragilitatem, quod minoribus ætatis defectu, in ratione Statuti deesse censeatur, *vt in princip. Statuti in verbis. Rot. decis. 723. num. 13. par. 2. recent.* pariterq; de vtrisque, minoribus masculis videlicet, & fęminis maioribus disponat, vtique cōcludendum est, in masculis minoribus, & in fęminis maioribus, idem ius esse, eādemq; pariformiter determinationem intelligi; ne dicamus vnam, eandemq;
10 † dispositionem, æqualiter plura respiciētem, diuersimodè determinare. *contra reg. l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupil. Surd. cons. 242. num. 7. cum alijs per Gratian. discept. forens. cap. 940. nu. 23. Rota apud Sanctissimum decis. 85. num. 19. & 707. nu. 5. par. 2. recent.* & tandem hoc idē habetur in hac ipsa decisione; in qua, licet indirectè cēsus impositio considerata fuerit respectu Annæ, ad quam extinctio debitorum, quæ mediante pecunia, in impositione census recepta, extingui debuerant, nullo modo, spectare dignoscebatur, tanquam accessio quędam, & fideiussio, *nu. 4.* fuit etiam considerata, inspecta Annæ persona propria, & obligatione illius principaliter, & ad emptorem directè relata, quod principaliter agebatur in obligatione illa, in resolutione huius causæ inter emptorem census, seù causam ab eo habentes, & ipsam Annā imponentem, & filios propositæ, tanquam alienatio, & census constitutio, & venditio, & nihilominùs dictum non sustineri, *vt in princ. d. num. 4. ibi minùs*
11 *quoque dicti † census poterant sustineri; & in princ. num. 5. ibi illorum impositio, etiam respectu Annæ fuit nulla, tanquam facta super re aliena, & sine fundo, iux. Constit. Pij V. & num. 7. ibi. si census fuisset impositus cum debitis solemnitatibus, & ibi, sed vbi reperitur, prout hic, nulliter impositus.* Et ex his credimus omninò euerti prætensam distinctionem, ac multò quidem magis sententiam Assettamēti impugnari; siuè enim considere-
mus

mus dictæ Annæ obligationem principalem, & tanquam census venditricis, & iste est contractus in enumeratis non comprehensus, & alienatio; siuè quandam esse intercessionem, quod huic contractui minùs principaliter competit, ad effectum signanter, de quo in hac decisione, & similiter non est in Statuto enumeratus, licet quandam symboleitatem naturæ, ac conuenientiam habere videatur, sed ratione expressa, ac alias implicitè
12 comprehenditur; quia † Statutum locum habet in omnibus, *vt apud Pic. decis. 6. nu. 1. 8. n. 3. ibi. inter quos non reperitur expressus cōtractus fideiussionis, & num. 4. & 5. in dicta 619. nu. 5. par. 2. recent. & in alijs plurib.* & vtroque casu, verùm est, Statutū ad quatuor non restringi, sed in omnibus locum habere, in qui-
13 bus † ratio deceptionis, ac fraudis viget in Statuto expressa, vt *in hac decis. num. 4. 723. nu. 18. in fin. & 19. par. 2. recent. & in dicta Romana Nullitatis obligationis. coram R.P.D. Duran, de qua infrà*, ponderata, ac perpensa.

SVMMARIVM.

1 *Io. Franciscus Ferentillus author addictionū ad deciss. R.P.D. Buratti Commendatur.*

2 *Renunciationes mulierum, sine solemnitate Statuti nostri, inualida, limita num. 3. sed contra num. 4.*

3 *Renunciationes iuris quærendi solemnitates Statuti nostri minimè requirunt; sed contra n. 4.*

4 *Renunciatio etiam iuris futuri Statuto nostro subest.*

5 *Renunciatio, & remissio Statuto verbis specialibus; ac implicitè, & ratione comprehenditur.*

6 *Statutum in omnibus, vbi ratio expressa militat, locum habet, & num. 8.*

7 *Beltram. addictio ad dictas deciss. 164. num. 11. & 333. num. 9. perpenditur.*

9 *Stephanus Gratianus laudatur.*

10 *Statutum nostrum habet locum in omnibus contractibus, ex quibus directè, vel indirectè læsio contingere potest.*

11 *Læsio non videtur considerabilis in euentualibus, in quibus vtile præponderans contingere potest.*

12 *Iustitia, & iniustitia pretij in censu vitalitio, & alijs euentualibus consideratur.*

13 *Ratio Statuti nostri in censu vitalitio, & similibus viget.*

14 *Census vitalitij contractus ex emptione, & vēditione substantiatur.*

15 *Læsio, & fraus in contractu emptionis, & venditionis cōsideratur.*

16 *Statutum nostrum in emptione, &*

& venditione locum habet.

17 *Societas officij quoad quid cum censu vitalitio fraternizzat.*

18 *Statutum nostrum in Societate officij procedit.*

DECISIO XXVI.

1615. 12. Iunij. Romana Hęreditatis, & paragij dotis. coram bon. mem. inter Clariores Iurisconsultos præclaro, & integerrimo, nunquāque satis laudato, M. Buratto. 723. *par. 2. recent. inter illius decis. sub prælo degentes, in ordine* 120. cuius concordan-
1 tias † D. Io. Franciscus Ferentillus deducit, qui præceptoris optimi opus optimum, & illustre, doctissimis optimisq; notis, studiorū facilitati mirè proficiens, optimè, feliciterq; prosequitur. In qua, cum ad quorundam eius iurium renunciationem Faustina prosiluisset, ageretq; forsan ad iura renunciata; dubitatum
2 fuit, an eidem expressa † renunciatio obstaret; & negatiuè responsum. Ratio autem clara fuit; quia non fuerat seruata forma, Cap. 151. lib. 1. Statutorum, in contractibus mulierū, & minorum præscripta, *vt nu.* 1. Quoniam verò obijciebatur, solemnitates minimè necessarias
3 fuisse; quia † renunciatio erat iuris de futuro, & quærendi, *ex deductis per Tiraq. in l. si vnquā, in verbo donatione largitus, n.* 80. *cum seq. de reuoc. donat. & de ll. Connub. glos.* 5. *numer.* 31. *vt num.* 12. responsum fuit: & in
4 † renunciatione iuris de futuro, quæ potest esse læsiua, & ob id minores, & mulieres propter imbecillitatem iudicij ratione sexus, & ætatis decipi; locum esse Statuto, *ex not. in Rub. de pactis, per Curt. I un. numer.* 23. *Alciat.* 33. *&* 34. *Cagn.* 32. *vers. tertia Conclusio, & Bolognet. nu.* 53. *vers. sed breuiter, Tiraq. d. glos.* 5. *num.* 32. *in fin. cum alijs,* & in puncto in Statuto nostro, *Gabr. cons.* 6. *num.* 2. *& seq. vol.* 2. *Gratian. discept. forens. Cap.* 132. *num.* 22. *vers. quod magis; & nouiss. Pic. ad illud glos.* 8. *num.* 4. 13. *cum seq. vt hic numer.* 13. sumpta occasione allegationis *d. cons.* 6. *Gabr.* dicunt Domini de Assettamēto, firmatum fuisse, in remissione iuris de futuro habere locum Statutum, quæ comprehenditur sub refutatione; quod & si verùm sit, & ità com-
5 prehendi † remissio ex hoc videatur, quod ad casum enumeratum reducatur; non tamen excluditur, quin & ex eo, quod, sicut in alijs nō enumeratis, in ea militet ratio Statuti; vt declarat ipsemet doctissimus Gabr. ibi. *num.* 6. *in hac verba, & consequenter verba, & ratio Statuti simul concurrunt,* quam rationē magis,

magis, quàm verba amplexa est Rota, Picum secuta post alios, *gloss.*8. *numer.* 4. *&* 13. *cum seq.* ideòq; nec ex hoc potest inferri, ad restrictionem Statuti ad casus enumeratos; contra expressam mentem DD. quia, & generaliter in contractibus mino-
6 rum, & mulierum † Statutum *nu.* 1. procedere intellexerunt; & in renunciatione iuris de futuro, eadem possibilis læsionis, ac deceptionis ratione, iuxta alias resolutiones, *vt num.* 13. 18.19.*& per totam.*

Cogimur hic paulisper immorari, dum Domini de Affettamento notant hoc ipso anno. 1615. coram eodem Buratto, in Romana Census vitalitij, in qua pro validitate idem D. Maffeus Aduocati munere fungebatur, articulum hũc fuisse discussum, ac minimè resolutum; sed satis constare, Rotam eorum sententiam, ac nostræ aduersantem tenuisse; ex quo actores, contractum declarari nullam obtinere, minimè potuere, præfatas licet Greg. XV. *& signanter* 164. *& alias* deduxissent; sed si cre-
7 dimus † Beltramino; quem Domini de Affettamento reticere, *ad decis.* 164. *num.* 11. ac latiùs, & distinctè, *ad decis.* 333. *Sanctissimi Gregor. XV. numer.* 9. ac eius verba optimè pọderentur; satis cognoscemus illam discussionem parum, aut nihil rem nostram attigisse, nec articulum nostrũ in dubiũ reuocatũ fuisse, imò & nostræ sententiæ Rotã adhæsisse. Firmat igitur in primis Beltram. *d. num.* 9. Cum Rota *ibi num.* 1. conclusionem
8 nostram; † Statutum locum habere in omnibus contractibus; in quibus minores, & mulieres lædi possunt, latè referens omnes præfatas decisiones, & amplectens Pici opinionem *glos.* 7. *num.* 6. *cum seq.* & in hoc articulo, qui inter nos ad præsens principaliter disceptari videtur, nullum ponit obijcem; quinimò vlteriùs procedẽdo, ampliat dictum præcedens in omni cõtractu, ex quo non solum directè, sed etiam indirectè læsio cadere potest, *vt ibidem vers. Imò habet locum*, vbi decisiones deducit, quem refert, & post huiusmodi disputationem sequitur
9 † Gratianus, nostrorum temporum Scriptor eximius, ac sacri Palatij obseruantissimus, *Cap.* 961. *num.* 1. & hæc conclusio, tunc dicitur in dubium reuocata in Romana Census vitalitij, quando ex euentu, & accidenti tantum, qui & ad lucrum æquè se habere poterat, erat possibilis læsio, agebatur enim in ea: an census vitalitius propter dubiũ euẽtum à muliere emi potuerit absque Statuti solemnitatibus.

In

In qua disputatione, licet pro validitate tenentes deducerent, Statutum in quatuor specificatis, vel similibus tantùm locum habere; & demùm saltem non in omnibus, in quibus quomodocunque etiam per indirectũ, & ex accidenti, & futuro euentu, læsio potest intercedere, *iux. decis. Put. 162. alias 158. lib. 1.* tamen, vt diximus, non dubita-
10 batur, quin † Statutum comprehenderet omnes, in quo non solum resedit Gratian. *in dicto Cap. 961.* qui pro validitate patrocinium præstiterat, in eadem Romana Census vitalitij, *vt in Cap. 756. vol. 4.* sed etiam manifestè persiterunt DD. in alijs decisionibus successiuè emanatis, *in dicta Romana Nullitatis obligationis 16. Ianuarij. 1626. corã R.P.D. Duran. & in dicta Romana Depositi 13. Ianuarij 1625. & in alia Romana Nullitatis contractus 13. Nouembris 1628. coram Reuerẽdissimo Domino Decano;* quod etiam absq; vlla hęsitatione tenuit Gratian. *dicto Cap. 961. num. 1. & 2.* nec quando ex ipso contractu considerari læsio directè, vel indirectè potuisset, in quo etiã sunt clarissimæ Rotæ resolutiones, per nos superiùs relatæ, & per Beltram. ac Gratian. mox allegatos: imò nec quando ex euẽtu, & accidenti tantum, in quibus etiam terminis, est clara decisio pro nullitatę, *in Romana Hæreditatis de Ghisis. 26. Octobris 1588. coram Giptiõ, cum alijs relatis, à quibus nunquam Rota recessit,* nec d. decisio Put. vel aliæ contrarium dicunt, vt ostendimus; sed tota difficultas restringebatur, quãdo lęsio contingere poterat, ex euentu, & accidenti tantùm, ex quo etiam poterat vtilitas contingere, & quidem ipsi damno correspectiua, & præponderans, quo casu non videtur secundum aliquos
11 considerabilis † læsio, *Alex. in l. de fideicommisso, num. 2. C. de transact. Aym. cons. 114. nu. 16. & 142. nu. 8. post alios Gratian. discept. forens. cap. 27. nu. 23. & cap. 576. num. 30. in tertio vol.* & latiùs in eadem causa Romana Census vitalitij, pro validitate quamuis respondens, *in cap. 756. n. 8. 9. 10. 11. 12. & 13. & per tot. vol. 4. & Rot. post Pic. ad Statutum nostrũ dec. 10. n. 5.*

At, si verum amamus, saltem in terminis Census vitalitij, de quo tunc agebatur, non videtur eatenus huiusmodi ratio procedere, vt à regula firmata per Rotam iste casus excipi videatur; quia, cũ, licet in eo dubius euẽtus lucri, & damni intercedat, læsio & inæqualitas damni ad
12 lucrum, & è contra, † iustitia & iniustitia precij considerentur;

cum tàm lucrum, quàm damnũ imminens, sit pecunia compensabile, & æstimabile; vt deducit latè Molina *de Contract. disput.* 388. *num.*5. & alijs relatis probat doctissimè D.Scac. *de Commerc.*§.1.*quæst.*1.*num* 294.*cum*
13 *plurib. seq.* viget † ratio deceptionis, ac læsionis; vt respectu periculi, ac precij modicum lucrum recipiat, vel respectu lucri lõgè maius periculũ subeat, ac precium soluat, in Statuto expressa, & in alijs considerata; ideò & iuris dispositio; quinimò, cum in huiusmodi cõtractu difficilior, quàm in alijs multis, in quibus Statuto locum esse resolutum fuit, sit iustitiæ cõtractus indagatio, faciliorq; , non satis prudentis viri, ac perspicacis, deceptio; multò magis idem, & in hoc concludendum videtur; per argumentum à maioritate rationis in l.expressæ, *vt per Euerar. latè in dicto loco à ratione legis, num.* 18.*&* 19. quæ & maximè fortificantur ex eo, quod
14 † huiusmodi contractus substantiari videtur ex contractu emptionis, & venditionis, vt per D.Scacc.post alios *in dicta q.* 1. *nu.* 281. *&* 295. & optimè per Rotam *decis.*552. *num.*7.*par.*1. *recent.* in quo, vt superiùs dedu-
15 ximus, † læsio consideratur, ac
16 deceptio, & † Statuto locũ esse, fuit resolutũ apud Sãctissimum Greg.XV. *in decis.*164.*n.*4.*&* 5. 496. *numer.*7.*&* 8. *& in alijs*; & tandem quia videmus, quod
17 in Societate officij, quæ † saltẽ quoad hoc, vt se habeat ad cõmodum, & incommodũ ex futuro euentu, cum censu vitalitio fraternizzat; & in qua non esse considerandam læsionem, eadem ratione in puncto põderauit Gratian. *d.cap.*576.*nu.*30. *in* 3.*vol.&* 756. *nu.*42.*&* 43.*in* 4. absque difficultate recipitur locum esse Statuto, & solemni-
18 tates † esse necessarias in mulieribus, ac minoribus, *vt probat latè Zacch. Rotæ resolutionibus relatis*; *de modo valid. contrah. Soc. super off. num.*182. 190. *&* 194. & nouissimè recipitur *in d. Romana Nullitatis obligationis* 16.*Ian.*1626.*coram R.P.D. Duran*, quæ obiter dicta prudẽtissimorum Dominorũ Iudicio, quando casus sese obtulerit, ac authoritati supponimus.

Nec est admittendum argumẽtum ex non resolutione Rotæ desumptum; quam, vt percepimus, reorum partes tenentes restitutione pecuniarum, in non modica quantitate impediere.

SVMMARIVM.

1 *Statuti nostri solemnitas est de forma contractus, qui sine ea corruit.*

2 *Sta-*

2 *Statutum nostrum quotiescunque mulieres, & minores lædi possũt, locum habet.*

3 *Exempla non restringunt regulam.*

4 *Renunciatio in Statuto nostro comprehenditur.*

5 *Renunciatio in specificatis verbis, & generalibus, ac expressa ratione in Statuto nostro comprehenditur.*

DECISIO XXVII.

1625. 13. Ianuarij. Romana Depositi. coram Reuerendiss. D. Decano. Quærebatur, cum ad instantiam creditorum mariti mobilia penès vxorem deposita fuissent; quæ illa nomine depositi tenere, ac ad omne mandatum Domini Iudicis restituere in forma Cameræ se obligauerat; an talis obligatio, sine solẽnitatibus Statuti nostri 151., substineretur, & negatiuè resolutum; ea quidem ratione, quia

1 cum † Statutum det formam, illaq; non fuerit seruata; dicta obligatio corruit, *glos. in Clem. 1. in verbo inhibentes. de Iurepatr.*

Verùm quoniam, etiam tunc opponebantur eadẽ, quę nostræ sententiæ ad præsens Domini de Affettamẽto obijciunt; asserendo Statutum loqui in quatuor tantùm specificatis; ad eosque tantùm restringendum esse; responsum fuit, hoc minimè ob-

2 stare, quia † nihilominùs, quotiescunque mulier lædi potest, locum habet, *Cresc. decis. 3. de Constit. Put. decis.* 158. *num.* 2. *lib.* 1. *Rot. decis.* 529. *num.* 4. *in fine, par.* 1. *diuers.* vbi etiam additur, fuisse sæpissimè resolutũ; quod ex iam dictis probauimus; in hoc autem casu, cum mulier ad huiusmodi bona restituenda sese obligasset, lædi potuisse, DD. ponderarunt, vel quoniam, ad sui præiudicium, iuri suo renunciabat, vel ex alio capite restitutionem concernenti.

Quapropter DD. de Affettamento, tantùm abesse, affirmarunt, decisionem hanc eorum sententiã impugnare, quod per nos proponebatur; vt eã optimè cõfirmare asseruerint, dũ exemplificando possibilitatẽ lęsionis, renunciationis proprij iuris, vel bonorum restitutio deducitur; & ità vel renunciatio in verbis Statuti specificata, vel tacita, & indirecta donatio, mediante restitutione, in fraudem Statuti; vndè ostendisse putarunt, illam eorum opinionem cõprobasse, ac Statutum ad quatuor specificatos restringi conclusisse; eos autem, quibus id suadeant, difficillimè inuenient, cum etenim in disceptatione huius resolutionis, dũ Dominis, vt vidimus, prædicta interpretatio, Statutũ ad specificatos quatuor casus re-

restringens, insinuaretur; in eam insilijsset Rota; ac verbis rotundis; iuxta præcedentes alias resolutiones, non solum in eis, sed etiam quotiescunque mulieres, & minores lædi possent, nihilominùs Statutum obtinere professa fuisset; si in exemplificatione, à prædicta respósione recessisse, ac ad repulsum obiectum redijsse diceretur, prout DD. de Assettamento interpretantur; vel instantanea correctio, ac recantatio necessariò Dominis de Rota ingereretur; qui quam durus sit sermo; contradicendi, vincendiq; libidine seposita, ijdem, animaduertant, ac diiudicent; vel propositæ, ac firmatæ conclusioni, ac regulæ, deducta exempla è contrario minimè conuenire, concedendum esset; quod, quam indecorum, quàmq; inconueniens sit, cum agatur de Primarijs totius Orbis Iurisconsultis, nemo est quin videat, cum tamen lateat neminem, † exempla
3 regulam non restringere, *l. regula, §. final. ff. de iur. & fact. ignor. cap. 1. ne Clerici, vel Monac. Euerar. in sua Cent. in loco à ration. leg. numer. 38. & Gratian. qui alios refert, discept. forens. cap. 900. numer. 11.* quod vtique, dicta Dominorum de Assettamento admissa intelligentia, sequeretur [illegible]

His igitur animaduersis putamus, proposita exempla cęteris conuenire, ac Dominos de Assettamento sacri Auditorij mentem non assecutos. Ad primum igitur exemplum redeuntes, in quo Rota præiudicium mulieris, seù læsionem, quia iuri suo renunciare videbatur, considerabat; ex quo DD. de Assettamento, hanc decisionem eorum sententiam confirmare,
4 argumentantur, cum talis † renunciatio specificis verbis Statuti comprehendi videatur, *iuxta not. per Gabr. d. cons. 6. num. 1. cum seq. vol. 2.* quamuis hoc verum esset; facilis responsio; nam voluit Rota, materiæ propositæ, & firmatæ conclu-
5 sioni inseruiens, talem † renunciationem, tanquam præiudicialem, ac læsiuam, cum cæteris alijs in ratione Statuti comprehensam, potiùs considerare, quam in illis specificis verbis expressam: quod non est nouum, & optimè obseruatum apparet apud Sanctissimum Greg. XV. *dd. decis. 260. 473. & 496. & in d. 723. par. 2. recent. & in alijs, in quibus iam tradidimus, & fit patens*; ideòq; communi illa regula, quod Statutum locum habet, quotiescunque minores, & mulieres lædi possunt; nulla habita verborũ Statuti, & casuũ enumeratorum consideratione, ad

ad dubij resolutionem processum fuit; quod & multò magis de exemplo posteriori dicēdum est, etiā quod alias posset, prout verè nequit, considerari donatio; cum DD. de Rota non ex hoc capite, sed tanquam læsiuam, ad lædendum scilicet aptam, vt quia bona inutiliter cōsumpta, vel ampliùs forsan non existentia, restituere cogi contingeret, *ad not. per Lambertēg. de Contr. mulier.glos.1.num.65. cum simil.* obligationem de restituendo Statuto includi censuerint; quinimò, secundum opinionem DD. de Affettamento in vltimo voti articulo, non solùm excluderetur omnis suspicio donationis; sed, cum sit certum bona mulierem recepisse, sine solemnitatibus obligatio valuisset, & iuris necessitate potiùs, quàm voluntate, ad restituendū coacta diceretur; contra tamen hanc, & alias Rotæ resolutiones, de quo suo loco agendum erit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum nostrum, vltrà explicitè enumeratos, habet locum in omnibus contractibus, in quibus mulieres, & minores lædi possunt, & signanter in Societate officij.*

2 *Fideiussio dicitur de sui natura damnosa, & læsiua, & quomodo.*

3 *Fideiubens dicitur malè vti substantia sua.*

4 *Statutum nostrum in fideiussione locum habet.*

5 *Fideiussio in quatuor enumeratis Statuto nostro minimè comprehenditur, sed implicitè verbis generalibus, & ratione, & num.10.*

6 *Principalis dicitur ille, ad quem pecunia, & commodum contractus peruenit.*

7 *Principales dicuntur omnes, qui vnà contrahunt vti tales, licet res ad alterum spectasset.*

8 *Societas super officio alteriùs, ad id per officialem Dominum accommodato, vel emendo valet.*

9 *Sigismundus Scaccia, multarum singulariumq; virtutū meritis honestatus, non satis condignè pro illis commendatur, ac laudatur.*

11 *Contractus omnes in verbis Statuti comprehensi dicuntur, quibus ratio expressa congruit.*

12 *Io.Baptista Fenzonius Vrbis quondam eminentissimus Senator, & Capitaneus Appellationum.*

13 *Federicus Monaldensis q. Secundus Capitolij Collateralis.*

14 *Marcus Antonius Gozzadinus Primus quondam Collateralis.*

15 *Vota, iuxta quæ fuit in Affettamento resolutum, Statutum, vltrà quatuor contractus enumeratos, in aliis locum habere, receptione non obstante.*

DECISIO XXVIII.

1626. 16. Ianuarij. Romana Nullitatis obligationis. corã R.P.D. Duran. Fuerat inter Alfonſum Vidaſcum, & Andream Scalmanum, S. D. N. Curſorem ſuper dicto eius officio inita Societas ſcutorum mille; ad cuius Vidaſchi fauorẽ, Bartholomæus Bonadies, ac Ioſeph de Ceppis, ambo minores, vti principales, principaliter, & inſolidum acceſſerunt; cum autem Bonadies, ad quem pecuniæ peruenerant, quique bonam fidem recognouerat, ad reſtitutionem, mediãte mãdati relaxatione, cogeretur; appellatione interpoſita, cauſã in Rota cum clauſula, ſi quid exequendũ, committi obtinuiſſet: ac dubitatũ fuerit, an dictũ mandatum eſſet exequendum, vel reuocandum; reuocandum Domini cenſuerunt. Cum enim Societas, cum Bartholomęo minore ſine præſentia, & conſenſu duorum propinquorum, nulliter contracta fuerit, Cap. 151. lib. 1.
1 quod, etſi † Statutum explicitè non habeat; cum, ad captioſas circumuentiones euitandas, ac obuiãdum fraudibus emanauerit, non ſolum pacta de non petendo, donationes, quietationes, & alios cõtractus in eo expreſſos annullat: ſed etiam omnes alios contractus, per quos minor lædi poteſt, & ſic contractum Societatis, de quo agitur, in quibus eadem militat ratio, *Creſc. deciſ. 3. de Conſt. Put.* 158. *lib. 1. in nouiſſ. impreſſ. coram Gregorio XV. deciſ.* 164. *cum alijs per add. relatis, num.* 11. 6. *apud Pic. num.* 1. *& inter recent. par.* 1.
2 592. *num.* 1. & quia † fideiuſſio eſt de ſui natura læſiua; cum
3 † fideiubere à notorio ſit, ſua ſuſtantia malè vti, *ex notat. in l. perſona,* §. 1. *ff. de pact.* multò
4 magis fideiuſſoria † Bartholomæi minoris obligatio nulla fuit, quã obligatio principalis.

Huic deciſioni, quam dicunt loqui in terminis caſus per eos reſoluti, reſpondent DD. de Aſſettamento; quod, dũ dicit Statutũ habere locum in omni cõtractu, in quo minor lædi poteſt, & allegat deciſiones prædictas Put. & Creſc. iuxta illas eſt intelligẽda, prout Dominos verè intellexiſſe affirmant, cum ſtatim minorem fideiuſſiſſe dictum ſupponatur, & ità obligationem fuiſſe nullam, tanquam de ſui natura læſiuam videlicet fideiuſſionem, ſub Statuto comprehenſam. In qua quidem reſpõſione illud apprimè eſt ponderandum; quomodo poſſit procedere, cum ſupponatur huiuſmodi deciſionem eſſe in puncto, & eiſdem terminis caſus in Aſſettamento diſcuſſi; deciſiones Putei,

Putei, Crescentij, & aliorum esse intelligẽdas, prout ipsi Domini de Assettamento intelligunt; quod Domini de Rota pro nullitate pronunciauerint; pro validitate verò, hanc decisionem eorum opinioni conformem, se Rotæ sententiam sequi profitentes, DD. de Assettamẽto respondiderint. Nec dicatur, hoc prouenire ex receptione pecuniarum, quia nec in cõsideratione Rotæ fuit, quæ ea non obstãte pro nullitate stetit; nec Dominorũ de Assettamento, qui separatim, de hoc tractarunt, & vsque modo eam circumscripsisse videntur, cũ stare cũ opinione Rotæ profiteantur; in articulo verò receptionis ab hac ipsa decisione, & alijs similibus dissentire; Nec etiam ex
5 natura † fideiussionis, quam dicunt læsiuam; quia, vt suprà demonstrauimus, non per hoc in quatuor casibus, Statuto specificatis, comprehenditur, sed ratione præfata deceptionis, & lęsionis, & eò faciliùs, quia damnosior, *vt in decis. 1187. apud Seraph. decis. 6. num. 1. & 2. & 8. num. 3. 4. & 5. penès Pic. ad Statutum nostrum. 333. coram Sanctissimo Greg. XV. nu. 1. 2. & 3. 619. num. 5. recent. par. 2. & in alijs*, in quibus, quando etiam aliquando in dd. quatuor potuisset comprehendi; fuit tamen, nontanquam in eis; sed alias, & ratione prædicta Statuto inclusa, considerata. Verùm quo faciliùs responsionis vigor tollatur, certiùsq; nostræ sententiæ veritas deprehendatur; huiusmodi doctissimæ resolutionis Rotæ altius repetenda sententia, quàm diminutè relatam DD. de Assettamento cõniuentibus oculis, vel prudentes reticere; vel negociorum multiplicitate, ac grauitate implicati; temporis angustia præssi, ad saturitatem vsque minimè aduertere; habet enim hæc decisio mirabilis, coram oculatissimo, doctissimoq; Durano, plùs in recessu, quàm in fronte, nullãq; aliam, ex æquo similem, admitteret, nisi adesset *Romana Census, seù fideicommissi de Scalabrinis. 678. par. 1. recent.* coram alio insigni optimoq; Viro Hispano bo. mem. Andrea. Duas igitur distinctas Bartholomæi obligationes in ea considerarũt Domini: Primam videlicet vti principalis, principaliter, & insolidum contractam; in qua Bartholomæus, vti principalis, & socius reputatur; Alteram verò accessoriam, & consecutiuam, in qua vti fideiussor officialis, & aliorum consideratur: verba autem clara sunt; de societate *in princ. ibi. Cum enim societas cum Bartholomæo mino-*

re sine præsentia, & consensu duorum propinquorum, & alijs solemnitatibus per Statutum Vrbis requisitis, Cap.151. lib.1. nulliter contracta fuerit; & in vers. Quæ publicæ vtilitatis. ibi. sic cõtractum societatis de quo agitur; De fideiussoria verò obligatione, *in princ. ibi. Cui d. Bartholomæus, & Ioseph de Cuppis, ambo minores, vti fideiussores principaliter, & insolidum accesserunt, &c. & in eodem vers. Quæ publicæ vtilitatis, ibi. & quia fideiussio est de sui natura læsiua, &c. multò magis fideiussoria obligatio Bartholomęi minoris nulla fuit, quã principalis obligatio.* Cũ igitur, licèt, vt diximus, fuerit huiusmodi Bartholomęi obligatio tãquam principalis, ac fideiussoria ponderata; de ea agatur tanquam de societate, & obligatione principali: quod, non solùm expressè in decisione firmatur, *d. vers. quę publicę vtilitatis. ibi. sic contractum societatis, de quo agitur;* verùm etiam dedu-
6 citur, ex quo † Bartholomæus pecunias recepit, *iuxt. gloss. in Auth. de fideiuss. in princ. Aym. cons. 77. nu. 3. & 91. num. 2. cum alijs per Gabr. cons. 63. num. 8.*
7 *vol. 2.* & se † principaliter, in eodem forsan instrumento, & vnico contextu cum officiali obligauerat, *Bart. in l. fin. col. 2. C. de duobus reis, Gabr. d. cons. 63. n. 7.* vel aliter officialis consensum ipsius, vt officium subderetur, & super eo Bartholomæus contrahere tanquam officialis, ac dominus posset, accõmodauerat;
8 quo casu † societas super officio alteriùs valet, *vt alias fuit in Rota decisum in causa Romana Societatis. 9. May. 1588. corã Giptio*, relata inter alias ad materiam societatum officiorum pertinentes per Zach. *in ordine. 31. num. 3. 4. & 5.* qui eam *in suo discursu* reassumpsit, *nu. 23.*
9 & doctissimus D. † Scacc. probitate, ac multarum virtutum meritis ornatissimus; deq; nostra legali hac scientia optimè meritus, *in tract. de Comm. §. 1. quęst. 7. par. 1. num. 89.* vtique excluditur, quod in respõsione Assettamenti habebatur, quod posset intelligi capta resolutio, quia dictum fuerit minorem fideiussisse, eamq; ad hoc restringi: & absolutè sequitur, Rotam iuxtà inueteratam ipsius interpretationem, nostramq; sententiam *Put. & Cresc. decisiones* generaliter intellexisse in omnibus, prout de omnibus firmatur in hac resolutione, & de societate in indiuiduo; quæ, non solum de sui natura læsiua dici nõ potest, sed communiter fiat ad lucrum, & quæstum; quinimò eatenus verum est, ex considerata fideiussione regulam, ac in præ-

præcedentibus posità; minimè restringi, vt distinctè etiam ex ea, & magis quidem, quam ex principali prædicta, ob eius naturam damnosiorem, nullitatem inferri, concludatur. Verùm enimuerò dato etiam, quod ex eò fuisset conclusum, obligationem fuisse nullam; quia fideiussionem continere diceretur; Domini de Assettamēto calcar eos vrgens minimè amouere; ete-
10 nim & † fideiussio in specificatis nō comprehēditur, sed alias, & ratione expressa includitur; *vt proximè ostendimus*, *decis.* 8. *post Pic. num.* 3.4. *&* 5. *&* 619. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* & quatenus comprehenderetur, non ea ratione fuit hoc firmatum; sed læsionis, ac deceptionis ratione, & ità non recessum à regula; cui tantùm abest, quod fuerit ex fideiussione derogatum, vt ex ea ad fideiussionis comprehensionem fuerit facta illatio, *vt in decis.* 333. *coram Sanctiss. Gregorio XV.* 8. *post Pic. nu.* 4. *&* 5. *& in hac, de qua agimus*, quod debet attendi, ad dignoscēdam Rotæ sententiam, quod principaliter nunc agitur. in disquisitione decisionum.

Ex quibus omnibus decisionibus, fideliter relatis, super vtroque & antiquo, & nouo Statuto emanatis, manifestissimè apparet, opinionem Assettamenti si Assettamenti, quam modo tenent in voto, ea fuerit; nūquam sententiæ Rotæ fuisse conformem, vtpotè, quæ nunquam ad casus specificatos restringere; quin identitate rationis in omnibus locum habere, in quibus fraus, ac deceptio possibilis cēseatur, iugiter intellexit. Quinimò cum ratio sit vnica, & expressa, omnibus cōtractibus con-
11 ueniens, † omnes esse dicuntur in Constitutione comprehensi, etiam si verba deficerent. *glos. in cap.* 1. *in verbo Italia*, *de temp. ord. lib.* 6. *Aym. cons.* 183. *nu.* 3. *circà medium. Rota apud Sāctiss. Greg. XV. decis.* 293. *num.* 14. & cuiuslibet contractus dicitur casus in verbis comprehensus, & expressus, ratio enim non minùs, quàm verba disponit, *Euerar. in loc. à ratione legis, num.* 19. vbi quod lex dicitur loqui, *Rot. decis.* 10. *nu.* 2. *&* 3. *par.* 1. *recent.* & in puncto Statuti nostri coram Puteo *dicta decis.* 55. *num.* 6. *lib.* 3.

Verùm, quoniam aliquibus negocium facessere admodum videretur, non variata, ac perpetua Dominorum de Assettamēto sententia: de qua, Clarissimorum Virorum seriè facta, in hoc voto ijdem DD. testati sunt; eo modò quo potuimus meliori, cum Assettamenti vota. illorumq; rationes, in priua-

tis

tis Codicibus delitescant, ne hac attestatione, constantique Assettamenti authoritate supposita, decepti d. voti Lectores remaneant; ac, vt in principio huius nostri Apologematis promissa reddamus; opere precium existimauimus ostendere, quo etiam tempore Viri Primarij Capitolij sublimes, antiquasq; sedes implebebant. bonæ memor. D.Gabriel Falconius insignis Senator, ac Clarissimus, & Excellentissimus I. V. D. Dominus Antonius Portius Foroliuiẽsis, Secundus Collateralis, in Curia Aduocatus celeberrimus; & successiuis temporibus Eminentissimus Senator, qui & pridem locum nostrum tenuerat, Dominus Ioannes Baptista Fenzonius, gloriosissimi sẽperq; Augusti, Ferdinandi Secundi, Romanorũ Imperatoris Italicarum rerũ Consiliarius, Reuerendissimus Pater, & Dominus Federicus Monaldensis, vtriusque Signaturæ Sanctissimi Domini Nostri Referendarius, ac Illustrissimi, & Reuerendissimi Dñi Scipionis Burghesij, gloriosissimi æternę memorię Pauli V. Pont. Opt. Max. Nepotis, ac Signaturæ Gratiæ Pręfecti, Cardinalis Amplissimi, meritissimè Vicesgerens, Secundus Collateralis; ac Illustrissimus, & Reuerendissimus fęlicis recordationis Marcus Antonius Gozadinus S. R. E. Cardinalis, Primus Collateralis; Curiam Capitolinam, ac Assettamentum nostram, quinimò Apostolici Palatij sententiam, non obscurè sequutum, idcircò ipsius Clarissimi Portij iuratam attestationem, nostri Notarij manu firmatam, & publicatam: nec non duo vota eiusdem Reuerendissimi Monaldensis, doctrina magis, quàm onerosa auctoritatum congeriè referta, maximaq; illius nos erga benignitate communicata; eadem puritate hic inserere decreuimus, iuxtà quæ fuit vnanimiter resolutum, diebus, mensibus, & annis; partium, ac Notariorum nominibus adiectis, vt oculata fide sibi ipsi, quisque possit, potiùs, quàm nostris scriptis, credere teneatur. Placuit enim Eminentissimi Iuriscõsulti, Andreæ Barbatiæ, pro viribus, consilio vti; qui, *in cons. 55. inter Conss. Alexand. in quarto volum. num. 24. ex text. in can. plerumque. 27. 2. quæst. 7.* qui dicitur desumptus ex Homil. Diui Augustini de Pęnit. ibi in princ. per Cardin. Ioan. de Turrecremat. exprèssè dicit; bonos viros ea tacere, quæ legitimis documentis probare non possunt.

R.P.D.

R.P.D. MONALDENSIS.

Romana Societatis Offic. 1615. 24. Ian.

FElix Oliuerius dedit ad Societatem officij scut. 30. Leonidæ de Durantibus, qua disdicta, dixit Leonida se non teneri, cum sine solemnitatibus Statutarijs obligata fuerit.

Videtur Leonida à petitis absoluenda, quia ex contractu sine solemnitatibus inito ipsa minimè obligatur; actus enim contra formam Statuti factus, ipso iure est nullus, *l. non dubium, C. de leg. glos. in Clem. 1. in verb. Inhibentes, de iurepat. Corn. cons. 151. nu. 4 lib. 4. Rot. in Romana donationis de Cuppis 24. Maij 1600. coram bon. me. Card. Pamphilio.*

Non obstat, quod minor, & mulier tenentur saltem restituere id, quod ex contractu nullo ad eorum manus peruenit; quia respondetur, non teneri restituere, nisi in quantum facti sunt locupletiores, *ad not. per Surd. cons. 115. nu. 19. & 20. in primo vol.*

Nec eo ipso, quod cōstat ad manus mulieris pecunias peruenisse, præsumitur locupletata, *ex opin. glos. in l. vtrum, in verb. consumpsisse, ff. de pet. hæred. Ang. vbi, & Dec. nu. 3. in l. certi conditio, §. quoniam, ff. si cert. pet.*

Magis enim communis opin. est contra glos., vt Actor scilicet locupletationem probare teneatur, non autem consumptionem mulier. *Angel. in l. in Insulam. 43. §. 1. circà med. ff. solut. matr. Menoch. de præsumpt.* vbi de magis communi *lib. 6. præsump. 27. num. 6. vers. tertius est casus, & de recuper. rem 15. num. 586. & 587. & post eum de crebriori, Surd. cons. 290. num. 50. in 2. Gratian. latè discept. forens. cap. 101. num. 4 cum seq. Rot. in Rom. Societ. offic. 4. Febr. 1602. coram Penia.*

Et idem infertur ex communi Doctorū distinctione in hac materia; nam, aut contractus est ipso iure nullus, & mulier, seù minor recipiens excipiendo dicit se non teneri; actor autem illum, seù illam teneri, quia sit factus factavè locupletior; & cum sit fundamentum intentionis illius, actor probare tenetur; aut contractus valet; sed prætextu læsionis, & consumptionis petunt minor, vel mulier restitui, & tunc minor, vel mulier probare tenentur. *Socc. cons. 115. nu. 13. lib. 1. cum alijs per Lamberteng. de Contractibus, &c.*

Et ità in hac causa inter Leonidam de Durantibus, & Felicem Oliuerium per acta Tranquilli, fuit coram D. secundo Collaterali ad fauorem Leonidæ,

dæ, quæ pecunias receperat, ac bonam fidem recognouerat, nemine discrepante resolutum. die 24 Ianuarij. 1615.

EIVSDEM.

Rom. prætensi affictus Portarum. 1617. 22. *Aprilis.*

DOminus Octauius Gabriellius die 30. Martij 1616. Portas Appiam, & Latinam Io. Mariæ Zellio, ad annos quinque, pro affictu scut. 40. quolibet mense, in principio cuiuslibet mensis soluendo locauit, & die 7. Aprilis sequentis in sociam d. affictus Flaminiam assumpsit, quæ massaritias omnes pro scut. 140. bon. 57. cum dimidio ab Henrico emit; & declaratum fuit totum capitale, & scut. 150. occasione dd. Portarum soluta, esse ex proprijs pecunijs Flaminiæ: Ioannem verò Mariam solam, nudamq; personam, ac personæ ministerium ponere, ea conditione, vt pensio cõmuniter solueretur. Et in euentum in quem Io. Maria in negotiando fraudem commisisset, aut in fine anni lucrum non adesset, Flaminiæ liceret, à locatione discedere.

Mensibus elapsis Io. Maria foro cessit; &, vt prætenditur, Portarum pensiones per totum mensem Decembris præteriti Flaminia soluit: Cùm autem de mense Ianuarij pro alia paga conuenta fuisset, & dixerit non teneri; Videtur in hac quæstione clarum, ad pensiones decurrendas cogi non posse; nam, aut contra eã agitur vigore Instrumenti locationis, & cum in eò nec interuenerit, nec nominata quidem fuerit, non probat, nec contra eam est exequendum. *Bursatt. cons.* 361. *num.* 1. *in* 4. aut vigore Instrumenti societatis initæ super dd. Portarum affictu; & vigore illius minùs agi potest, quia non seruatis solemnitatibus Statuti Vrbis est nullum; Nullitas verò, quæ incõtinenti patet, etiam obligationis Cameralis executionem retardat: *Rota in Neapolitan. nullitatis instrumenti.* 4. *Iulij.* 1574. *coram Cotta.*

Quod autem Instrumentum sit nullum, ex illius inspectione probatur; constat enim solemnitates Statutorum in eo adhibitas non esse; quorum dispositio, quamuis quatuor solùm contractus enumeret, in quolibet contractu, in quo mulier lædi potest, locum habet: *Crescent. decis.* 3. *de Constit.*, *& fuit resolutum in Romana nullitatis Contractus* 26. *Martij* 1604. *in Camerinen. trãsactionis* 24. *Maij* 1606. *in Romana Argentorum* 27. *Iunij* 1607. *in Romana prætensi*

tensi erroris calculi 4.Feb.1611. coram Illustriss. Bononien. & in alijs passim: Et in specie, quòd in contractu societatis à muliere, seù minore inito, solemnitates requirantur. *Alex.cons.154. num.7.lib.2. Lamberteng.de contract.glos.1.q.9.num.21.quem sequitur Carpan.ad Stat.Mediol. c.328.num.52.*

Non obstat, quod D. Octauius dicatur esse in quasi possessione exigendi, in qua manutenendus videatur: quia, vltra quod nō agitur Iudicio possessorio, in annuis præstationibus, temporalem causam habentibus, non datur quasi possessio; cuius vigore remedia possessoria concedi possint. *Peregr. de fideicomm. art.46.num.18.vers. reperi etiam.*

Ex quibus crederem, nō posse relaxari mandatum executiuum pro pensionibus contra Flaminiam: licet contra eam agi posset, vt reddituum Portarum, à die discessus Io.Marię, rationem reddat: &c.

Et ideò, in hac causa inter Octauium Gabriellium, & Flaminiam de Capite per acta Scoloccij, dicta die fuit resolutum; absoluendam esse Flaminiam ab impetitis per Octauium, reseruato eidem Octauio iure contra Flaminiam, Portarū reddituum rationum redditionem petendi, à die discessus Io. Mariæ conductoris, perceptorū &c. In quibus Votis, vt in eis euidentissimè apparet, & alijs mille causis, vt ab alijs accepimus, & Iudicibus, ac Causidicis, vestigia tutissima Rotæ DD. de Assettamento calcarunt; rationesq; amplexi sunt.

Instrumentum Attestationis Excellentiss. D. Portij.

IN Nomine Domini Amen. Præsenti publico instrumento cunctis vbique pateat euidenter, & sit notum, quod Anno à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi millesimo sexcentesimo vigesimo nono, Indictione duodecima; die verò vigesima tertia mensis Nouembris, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. Vrbani Diuina prouidentia Papæ Octaui, anno eius septimo. Constitutus coram me Notario, & Testibus infrascriptis Perillustris, & Excellentissimus D. Antonius Portius Foroliuieñ *sponte, &c. omnibus, &c. declarauit, & in verbo veritatis affirmauit, & affirmat, ac attestatus fuit, quod per annos nouem cum dimidio circiter, quo exercuit officium secundi Collateralis in Foro Capitolino, semper in Assettamento, & coram eo, & alio Collaterali seruatum fuit, quod*

Sta-

Statutū Vrbis sub Cap.151.lib.1. non solum quando mulieres. & minores obligantur, in quatuor casibus ibi numeratis loquatur, et locum habeat: sed in quocunque alio casu, vbi viget eadem ratio, & mulieres, & minores lædi possunt; & quod in Assettamento hæc opinio fuit semper habita, & tenta pro vera, & quod ita semper iudicatū fuit, sicq; tactis &c. iurauit, super quibus omnibus, & singulis præmissis petitum fuit à me Notario publico infrascripto, vt vnum, vel plura publicum, seù publica instrumentum, seù instrumenta darem, atque traderem; veritatis tamen substantia in aliquo non mutata. Actum Romæ in Domo solita habitationis supradicti Excellentissimi D. Portij, præsentibus DD. Tiburtio Corrado fil. q. Bordoni de Papinea Interamnensis, & Io. Betio fil. D. Ermilei Foroliuiensi testibus ad prædicta omnia, & singula vocatis habitis, atque rogatis.

Et quia ego Iacobus Dinus Notarius *Appellationum, & Nullitatum Vrbis, de præmissis rogatus fui, in fidem me subscripsi, & publicaui, solitoq; meo signo signaui requisitus &c.*

INSPECTIONIS II.
PARTIS PRIMAE.

SVMMARIVM.

1 *Statutum loquens in aliquibus contractibus cæteros excludit : sed vid. infr.*

2 *Corn.conſ.121.n.6. cum ſeq.lib.3. & Pariſ.conſ.53.n.63.verſ.vndè cum in præcedẽtis lib.3.reycitur.*

3 *Constitutio Marchiæ, vltrà nullitatem actus, pœnam indicit contrahenti, &c.*

4 *Constitutio Marchia reprobato Pariſ. habet locũ in contractu iurato.*

5 *Bero.conſ.176.num.46.lib.1.reprobatur.*

6 *Incluſio aliquorum, reliquorũ excluſionem operatur; ſed quando procedat inferiùs habetur.*

7 *Statuti, ſeù alterius diſpoſitionis verba vbi non conueniunt, nec diſpoſitio locum habet.*

8 *Incluſio aliquorum, reliquorum, in quibus eadem ratio militet, quæ in expreſſis: excluſionem non operatur.*

9 *Incluſio aliquorũ, reliquorum excluſionem non operatur: quando excluſioni repugnat veriſimilis mens, & intentio diſponentium etiam ex coniecturis deſumpta.*

10 *Mens, & intentio, imò, & cauſa finalis diſponentium ex proœmio deſumitur.*

11 *Incluſio aliquorum, reliqua non excludit, quando contrarietas, & correctio ſequeretur.*

12 *Incluſio aliquorum, reliquorum excluſionem non operatur, quando alia via, vel iure includuntur.*

13 *Incluſio vnius, vel aliquorum, aliorum excluſionẽ minimè producit, quando expreſſio, & incluſio animo excludendi, & reſtringendi haud emiſſa; ſed ne expreſſum videretur omiſſum, & maioris declarationis gratia.*

14 *Contractus nomen, eſt generale.*

15 *Incluſio aliquorum reliqua non excludit, quando rationes extenſionem inducunt.*

16 *Extenſio etiam in correctorijs, & pœnalibus, ex ratione vnica in lege expreſſa fit, quinimò tunc eſt comprehenſio. nu. ſeq.*

17 *Comprehendi dicitur caſus, qui vnica, & expreſſa ratione legis, & Statuti includitur.*

18 *Ratio Statuti, ſeù l. comprehendit omnes caſus, in quibus militat, tanquam genus ſuas ſpecies.*

19 *Caſus, in quo eadem viget ratio,*

licet

licet non exprimatur, omissus non dicitur; sed comprehensus.

20 *Statutum nostrum contractus non expressos, in quibus viget ratio Statuti, sicut expressos comprehendere dicitur.*

21 *Verba parum attendenda, vbi sumus certi de mente, & ratione disponentium.*

22 *Statutum locum habet vbicunque ratio viget in eo expressa.*

23 *Statutum ad obuiandum fraudibus, quamuis exorbitans, & correctorium, est fauorabile.*

24 *Statutum Vrbis* Cap. 151. *lib.* 1. *est fauorabile.*

25 *Statutum exorbitans, certas species enumerans, non extenditur ad alias: sed vide infrà.*

26 *Statutum contractum annullans dicitur pœnale.*

27 *Ratio Statuti expressa generaliter disponit de omnibus, quibus inest, etiam diuersis.*

28 *Specierum post expressionem, generis enumeratio, generi nō derogat.*

29 *Statuti verba debent etiam impropriè intelligi, vt rationi, & menti conueniant.*

30 *Verba, semper contrahere, idem importans, quod in omni contractu.*

31 *Bero. d. cons. 176. num. 52. & 53. perpenditur.*

32 *Verba non sunt ad eum sensum trahenda, ad quem, salua ratione recti sermonis, trahi non possunt.*

33 *Pœna dicitur actus annullatio.*

34 *Extensio ex Statuti ratione expressa intellectiua, & intensiua, non impeditur ex eo, quod Statutum actum annullet, & hanc impropriam pœnam irroget.*

35 *Annullatio actus propriè pœna non dicitur, nec Statutum, seù Constitutio pœnalis, non seruata forma nullitatem inducens.*

36 *Statuti, seù Constitutionis principalis intentio attenditur, non quod secundariò agitur.*

37 *Statutum, seù Constitutio, quæ emanauit ad subleuandos minores, & mulieres, non in odium cum eis contrahentium, licet actus annulletur, & dd. contrahentes damnum sentiant in consequentiam quandam, iudicatur fauorabilis, & extendenda.*

38 *Statutum, & Constitutio in dubio fauorabilis iudicatur.*

39 *Argumentum ex l. vnic. §. vbi autem legatarij, vers. sin autem ad deficientis, C. de cad. toll. validum, & quando procedat. vid. in seq. ità desumitur. Statuentes, si quando aliquid comprehendere voluerunt, expresserunt, ità & in alio casu expressissent, si voluissent.*

40 *Argumentum ex d. vers. sin autē ad deficientis, l. vnic. non procedit, quando viget in contrariū legis ratio, & intentio disponentium, & num. 42.*

Argumentum prædictum cessat etiam, quando rationis identitas in omissis intercedit.

IN-

INSPECTIONIS II.
Pars Prima.

Postquam igitur DD. de Assettamento authoritatibus, ac Rotæ resolutionibus eorum sententiam firmasse, ac cōtrarijs satisfecisse censuerunt: idem, & de rationibus prosequuti: Rationes primū ipsis fauentes deduxere, contrarijs mox insiliere: Nos è contrà, in prima hac huius Inspectionis parte cōtrarias aggrediemur, nostras vltimo loco tueri, conabimur.

Prima igitur DD. de Assettamento ratio erat; quòd, dum
1 † Statutum in quatuor contractibus loquitur, in alijs locum non habet. Quam rationem, seù maius propositionem authoritatibus primum, rationibus deindè, suffultam cōtendunt. Et quod ad authoritates attinet, Corneum *cons.* 121. *num.* 6. *cum seq. lib.* 3. *& Parisium cons.* 53. *num.* 63. *vers. vndè cum in præsenti*, *lib.* 3. in terminis Constitutionis Marchiæ loquentes, deducunt; quos in eisdem terminis Rotam *apud Seraph. dec.* 1242. *in fin.* approbasse dicunt.

In terminis verò Statuti nostri antiqui Beroum *d. cons.* 176. *nu.* 46. *lib.* 1. in quibus eum Dominos de Rota in *d. decis.* 529. *n.* 4. *vers. Prout non obstat, par.* 1. *diuers.* sequutos affirmant, & ad propositum dictæ Constitutionis Marchiæ *apud Seraph. d. dec.* 1242. *in fin.* & demùm hanc opinionem fuisse longa temporum serie in Rota approbatam; *vt apud Put. dec.* 100. *lib.* 1. *&* 7. *de Constitutionibus. Caputaquen. dec.* 3. *&* 199. *par.* 3. & in Statuto nouo *apud Card. Mantic. d. decis.* 344. *& coram Reuerendiss. D. Decano in Romana Saluiani.* 9. *Decemb.* 1613.

2 Quo igitur ad † *Corneum d. cons.* 121. *& Paris.* 53. *indicatis numeris*, sicut eorum rationes falsæ sunt, quòd suis locis prosequeremur, & contrà regulas, assertionesq; communes, ità eorum sententia, non solùm non approbatur; prout Domini de Assettamento asseruere, sed etiā nominatim, quoad nostram cōclusionem, & in indiuiduo reijciuntur; & præcipuè in deducta decisione in contrarium *apud Card. Seraph.* 1242. *num.* 4. vbi clarè expressa ratione, illiusq; identitate ponderata, dixerunt Domini, modestissimis de more verbis vsi, cessare, in contrarium allegatam, doctrinā Corn. Paris. & Beroi. & *in Perusin. fideiussionis.* 26. *Nouembr.* 1611. *coram Illustriss. D. Card. Pamph. apud Pic.* 8. *nu.* 3. in qua propositione, qua Domini de Assettamento vtuntur, pro obiecto relata, prędictorum Doctorū summa

modestia, suppressis nominibus; Constitutionem in omni cõtractu locum habere, certos quãuis contractus exprimat; inter quos ille, de quo tũc agebatur, minimè enumeraretur, Domini resoluerunt, quod *die 2. Aprilis* 1612. ; eadem discussa, ac approbata resolutione, confirmarunt *inter recent.* 385.*p.*2. quòd, & anteà eadem modestia seruata præstiterat Rota, *in Cameriten. transactionis.* 24. *Maij* 1606. *coram Sanctiss. Gregor. XV. inter impressas illius in ordine* 260. vt in ea ponderauimus, quam sacrum Palatium in hac Perusin. canonizzauit.

Quapropter concludendum est, & tunc quidem magis, magisq; præfatorum Cornei, & Parisij sententiam respectu Statuti in argumentum deductam, reiectam videri, tùm quia

3 † Constitutio, vltrà nullitatem actus, contrahenti cum minoribus Iudicis arbitrariam pœnam indicit, vt considerauit idem Corn. *d. cons.* 121. *num.* 8. *vers. sed in casu*, tùm quia, & ad hoc excludendum, in terminis Constitutionis, simile de Statuto nostro proponitur, vt in *d. decis.* 260. *num.* 2. *&* 3. *& in d. decis.* 8. *post* Pic. *num.* 4. Et in ea parte, in qua Paris. *d. cons.* 53.

4 *num.* 62. firmauit d. † Constitutionem non habere locum in contractu iurato, quod non sic ausus firmare Corn., in puncto reprobatur per Eug. *cons.* 88. *nu.* 58. *cum seq.*

5 Quo verò ad Beroum † in terminis Statuti nostri, antiqui tamen, loquentem, tantum abest, quod per DD. de Rota approbetur, quod DD. de Assettamento professi sunt; vt, in adducta per eos decisione coram fel. rec. Clem. VIII. 529. *nu.* 4. *vers. prout non obstat, p.* 1. *diuers.* clarissimè reprobetur; cum non dubiè ibi per Rotam in responsione firmetur; quod, licet Statutum quatuor exprimat, & in alijs obtineat; *ad dec.* Put. 7. *&* 55. *lib.* 3. Et in simili, pro Constitutione Marchiæ inductũ, eandem Rotam mox reiecisse, ostendimus; apud Seraph. *dec.* 1242. *nu.* 4. & coram Illustriss. Pamphilio *apud* Pic. *d. dec.* 8. *nu.* 4. *& dec.* 385. *nu.* 1. *&* 6. *p.* 2. *recent.* Reiectionis etiam continere videtur speciẽ; quod pluries ad diuersa adductus, in parte obiectiua receptus fuerit per Carpan. *ad d. Statut. Mediolanen. cap.* 328. *vt n.* 192. *&* 227. in resolutiua verò impugnatus *nu.* 468.

Quo tandem ad decisiones, de quarum intellectu satis superiùs disseruimus, quando ita intelligerentur; prout Domini de Assettamento intelligunt, idẽ dicendum, ex *d. decis. Camerinen.*

apud

apud Cardinalem Seraphinum 1242. num. 4. vbi nominatim adducitur. 3. apud Caputaqu. lib. 3. & ex alijs præcitatis; ex quibus, hoc fundamento reiecto; clarè habemus, Statutum in omnibus obtinere; credimus tamen ostendisse, nec has à cæteris dissentire.

Hanc autem propositionem; quam sumptam dicunt ex Statuti verbis attendendis, duabus Iuris regulis, ac rationibus fulciunt. Quarum illa fuerat præcipua, quod enumeratorũ qua-
6 tuor † inclusio, aliorum exclusionem operatur; *l. cum Prætor. ff. de Iud. cum alijs latè per Surd. cons.* 135. *num.* 43. *in primo.* 313. *nu.* 81. 321. *nu.* 17. 328. *nu.* 7. *et* 8. 389. *nu.* 19. 448. *nu.* 28. *et* 452. *nu.* 11. *in tertio*. & in terminis per Corn. *d. cons.* 121. *num.* 9. *in princ. vol.* 3. Altera verò, quod
7 vbi verba † dispositionis non conueniunt, nec dispositio locum habet. *l.* 4. §. *toties, ff. de dam. infect. Surd. cons.* 152. *nu.* 38. *et* 179. *num.* 3. *lib.* 2. 401. *nu.* 10. *et* 430. *nu.* 16. *in tertio*. *Gratian. discept. forens. cap.* 930. *num.* 10. *Rot. dec.* 697. *num.* 7. *par.* 1. *recent.* & ad terminos Statuti nostri *Put. d. dec.* 158. *aliàs* 162. *lib.* 1. *et in alio Statuto Vrbis* Cap. 110. *lib.* 1. *Rot. dec.* 502. *nu.* 3. *p.* 2. *recen.* Quæ quidem regulæ, quamuis veræ sint, ad rem nostram minimè faciunt; & omisso, quod prima supponit taxatiuè, Statutũ de quatuor enumeratis agere: secunda verò, Statuti verba, extra illos quatuor, nulli ex reliquis conuenire, & sic illud, de quo disputamus, de quo inferiùs suo loco agemus: non obstant; & quidem prima.

8 Primo enim fallit † regula *d. l. cum Prætor.* quando in casu, qui dicitur omissus, eadem militat ratio, quæ in expresso, *glos. in ead. l. in verb. videtur, in fin.* quam dicit approbatã, *Gerard. de Petrasancta sing.* 7. *nu.* 8. *Dec. in cap. secundo requiris, nu.* 2. *de app.* Paris. *cons.* 111. *nu.* 39. *vol.* 1. Bero. *cons.* 147. *nu.* 26. *uol.* 2. *Menoch. cons.* 14. *nu.* 14. *vers. quarto non procedit*, *et* 333. *nu.* 21. *Cephal. cons.* 257. *num.* 21. *cum alijs per* Becc. *cons.* 82. *nu.* 16. *et* 111. *nu.* 36 *vers. denique regula, et Surd. cons.* 339. *num.* 30. *uers. respondetur tertio*, *uol.* 3. *Eugen. cons.* 97. *num.* 36. *Ant. Ciof. cons.* 113. *num.* 9. *par.* 1. & nouissimè voluit *Alex. Galuan. cons.* 18. *nu.* 68. *in princ. uers.* Primus *est*. At nostra disputatio est circà huiusmodi contractus, in quibus videlicet ratio fraudis, ac deceptionis in Statuto expressa, viget; in decisionibus præfatis ponderata; igitur, &c.

9 Secundo, etiam cessat † reg. prædicta, quando aliorum exclu-

clu-

clusioni repugnat veresimilis mens disponentium, etiam ex coniecturis desumpta. *Gratus cons.5.num.82.uers.prætereà illa regula.uol.2.Socc.Iun.cons.121. licet in occurrenti nu.22.lib.1. et eum sequutus Iac.* Berrett. *cons.116.n.52.Menoch.cons.14.n.14.* Becc.*d.cons.111. nu.36. in princ.* cum igitur ex proœmio Statuti
10 nostri de clara † mente, ac expressa, & finali causa,& ratione constet statuentium, ad excludendas fraudes,& deceptiones, *iux.doctr.* Bart.*in l.fin. ff.de her. instit.Oldr.cons.103.nu.1. Rot.in dec.59.nu.3. post* Pic.*ad* Stat.*nostrum*,& in puncto, alijs omissis, apud Cresc. *decis.3.nu.1. et in d. Rom. nullitatis obligationis. 16. Ian.1626.coram* R.P.D.*Durano.* quod & superiùs insinuauimus: ac ratio, & voluntas huiusmodi sit ad quatuor expressos,& alios generalis, vt probat ipse Picus *ad nostrum Stat. glos.7. in princ.* & ex discussis deciss. apparet; ergò,&c. Quinimò,& hoc stãte, quod ratio finalis, sit generalis ad omnes huiusmodi cõtractus; prout stat; ex illa quatuor casuũ enumeratione instantanea correctio induci videretur, & dero-
11 gatio, quo casu d. † argumentũ non procedit ex doctrina Salyc. *per glo.ibi in l.de crimine,in 2.oppos.C.de accusat.*Crauet. *cõs.984. nu.178.uers.septimo proximioris, in 6. uol.* & faciunt ea, quæ ipsemet ibidem deduxerat *nu.* 175. in argumento à contrario sensu excludendo.

Tertio, itẽ *d.l,reg.*limitatur, vt
12 † non procedat, quãdo id, quod ex verbis specialibus exclusum dicitur, alia via, vel iure includitur. *Dec.cõs.53.in fin. et 99.col.2. Iac.*Berret.*cons.116.nu.51.Surd. cons.262.n.57.in secundo.et 339. n.30.Alex.Galuan.d.cõs.18.n.68. uers.secundus est*;& ideò cũ alijs verbis,& clausulis ipsiusStatuti, & ipsamet ratione finali, in eò expressa, cæteri contractus comprehensi videãtur, talis enumeratio exclusionem nõ operatur, vt in simili in terminis comprehẽsionis ex alijs verbis, & clausulis eiusdem dispositionis declarat *Grat.d.cons.5.n.82.ibi,nec ad propositum facit, cum comprehendatur alijs verbis, et clausulis expressis*, vt in casu nostro ex subiectis verbis, ac semper, &c. *Aym.cons.987.n.88. uers.quarto respondetur.*

Quarto, remouetur *d. l. reg.*
13 quia † clarissimè non procedit, quãdo specificatio, & expressio non restringendi, ac excludendi causa facta fuit. *Cum.cons.161. n.4.circà med.uers.nec quemquã moueat. Fulg.cõs.193.col.3.uers. ad secundũ argumentũ. Aym.cons. 297. n.7.uers.8 respondeo;* vbi ꝙ inclusio vnius alterius exclusionem

nem minimè producit, quando quid exprimitur, nō restringendi ratione; sed nè videatur neglectū, & omissum, *& in d.cons. 984. num.178. vers. sexto inclusio vnius, & 987. num.38.* Becc. *d.cons.111. num.36. vers. & in casu nostro*, & ad maiorem declarationem. *Galuan. d.cons.18. num.68. vers. tertius est casus*, cū igitur, ex rubrica indefinitè
14 de cōtractibus posita, quod† nomen generale est. Bald. *in l. 1. num.4. ff. si cert. pet.* ex ratione in prefationibus generaliter expressa, & ex conclusione vniuersali post prætensam specificationem emissa, *& semper cū Iudicis, etc. cōtrahere debeāt, etc.* clarè constet, statuentes dicta specificatione non restringendi causa vsos; sed maioris declarationis gratia, vt innuit Eminentiss. *Cum. d.cons.161. num.4. circà med. d. vers. Nec quemquam moueat*, quod, & præsumitur rationis identitate vigēti. Bald. *in l. de quibus, num.35. vers. item nota quod non dicitur, ff. de legib. ibi. quando enim plura eandem rationem habent; licet de vno mentio fiat, exemplariter non respectiuè fieri videtur*, & faciunt not. per *Surd. cons.352. num.15.* Sequitur dictum argumentum cessare; verba enim generalia, quinimò vniuersalia, quæ specificationi adijciuntur, omnia proculdubio comprehendunt, & dictam rationem excludunt *per. text. in l. si seruus seruum, §. inquit lex, ff. ad l. Aquil. Cum. d. cons.161.* Aymon. *cons. 987. num.38. vers. quarto respondetur*, nec dubitari potest, expressionem huiusmodi maioris declarationis causa emissam fuisse, ex traditis in nostro voto, summaq; ratione quidem.

15 Tandem videtur cessare huiusmodi † regula. *l. cum Prætor, ff. de Iud.* quando rationes potentes sunt ad inducendam extensionem, vel repetitionem; vt singulariter limitat. Grat. *d. cons. 5. num.82. vol.2.* quod videtur efficacem rationem habere, cum alias nunquam de extensione tractari posset, contra Iura, ac Doctorum certissimas conclusiones. At ex ratione vnica, & in lege expressa
16 fieri † extensionem, etiam in correctorijs, & pœnalibus, non eundo per mendicata suffragia, probat Senat. Mantuanus, apud *Surd. decis.62. nu.26. & 27.* & nouissimè tradunt *idem Surd. cons.553. num.39. uol.4. Eugen. cons.12. num.23.* vbi de communi *Decian. resp.43. num.20. cum seq. uol.2. & resp.30. num. 12. uol.3. Roland. cons.72. num. 39. & 40. uol.1. post Crauett. cons.183. num.3.* quem sequitur Rota *decis.293. num.13. & 14.*

apud Sanctissimum Gregor. XV. Io. Gutierez de matrim. cap. 43. num. 30. et 31. vbi, ex hac ratione, dicit Iurium in contrarium facientium correctionem induci, ac si expresse facta fuisset, *et nouiss. Gratian. discept. forens. cap. 920. num. 2.* Quinimò nec extensionem tunc fieri, sed intellectiuæ interpretationis, ac
17 † comprehensionis vigore casum decidi. *iuxta dictum* Bald. *in l. quamuis, in princ.* C. *de fideicomm. ex illo text. et ex text. etiam in l. bis solis. ibi. satis tacitè cautum putamus,* C. *de reuoc. donat. tenuerunt idem* Bald. *Alex. et Ias. in auth. quas actiones,* C. *de sacr. sanct. Eccles. et post alios latissimè. Decian. respons. 43. nu. 20. cum seq. uol. 2. Rol. cons. 27. num. 6. et 7. et 72. num. 45. et seq. uol. 1. Eugen. d. cons. 12. num. 24. et 25. Ias. cons. 141. num. 14. lib. 2. et 63. nu. 18. lib. 3. et vtrobique* Becc. *Aym. d. cons. 183. num. 3. Surd. d. dec. 62. num. 25. et Rota d. decis. 294. num. 14. inter impressas fel. record. Gregor. XV. et in alia coram Penia, quam refert, et sequitur Gratian. d. cap. 920. nu. 3. et 4.* Ideòq; Baldus *in d. l. de quibus, num. 35. ff. de leg.* scribit, quod quando vna, eademq; †ratio omnes casus de-
18 terminat, non per extensionem, sed sicut genus suas species casus omnes illos dispositio comprehendit; & ideò, vno quamuis expresso, veniunt omnes, in quibus legis, ac dispositionis præfatæ ratio viget, ac ita argumentum deductum corruit, & Baldum reassumit, ac sequitur Insignis Doctor. *Castr. cons. 441. pro declaratione eius, quod quaritur, ad fin. cons. uers. nam vt inquit eleganter D. Bald. par. 1. Dec. optimè in c. secundo requiris, nu. 5. uers. nam quando in pluribus, de appell. ubi Bald. ibidem, et Castr. in cons. 83. Præsens casus, num. 1. uers. constat autem, p. 2. efficacissimè loquentes, sequitur Alba. cons. 441. num. 13. Aym. d. cons. 183. num. 3. uers.* Alibi *scribis* Bald. *optimè cons. 752. n. 16. 785. nu. 8. 866. nu. 16. 901. nu. 2. 970. n. 4. 1000. in corollar. n. 17. et 70. Ias. cons. 141. n. 14. ubi* Becc. *in 2. Surd. cons. 443. nu. 46. in 3. et decis. 276. nu. 9. Menoch. cons. 355. nu. 33. uers. et eadem ratio.* Becc. *cons. 233. n. 16. Cephal. cõs. 490. n. 20. Decian. resp. 86. n. 21. uol. 3. et resp. 63. nu. 22. uol. 4.* &
19 idcircò † casus, in quo ratio viget eadem, non dicitur omissus, sed comprehensus. *Aym. d. cons. 183. nu. 3. uers. nec dicitur, 752. n. 16. 785. n. 8. Rol. cons. 27. nu. 7. uol. 1. Surd. dec. 276. n. 9. Ias. cons. 63. nu. 18. et 19. ubi Becc. lib. 3. Menoch. cõs. 324. n. 10. 335. n. 33. 339. n. 10. 344. n. 12. et 432. n. 4.*

Becc.

Becc.conf.233.nu.17. et anteà in Statuto ad obuiandum fraudibus, conf.62.n.17. Caphal.conf.490. n.24. Decian.d.responso.43.n.20. cum seq. lib.2. & 63. n.21. in 4. Rot.dec.10.n.2.p.1.recen.& apud Sanctiss. d.decis.293.nu.14. Imò tanquam propriè, & non tacitè expressus, & ex significatione dispositionis inclusus post Bald. *conf.84.col.2.uol.5.* per Rol. habetur *d. conf.72.n.39.* Et in indiuiduo, huiusmodi extensionẽ
20 in † Statuto nostro admittendã, fuit resolutum in fundamentali *dec.3.n.9.apud Cresc.de Constit. & apud Put. dec.55.nu.5. & 6. lib.3.* vbi deciditur, quod non obstante, quòd caueatur, Statuta esse intelligenda prout iacent; huiusmodi intellectiua interpretatio, quæ non dicitur per interpretationem, seù extensionem sumpta; sed per viam cõprehensionis, non respuitur iux. superiùs notata; & ità firmauit *Pic.d.glos.7.n.2. & 3.* & admittunt decisiones omnes, de quibus in præcedenti Inspectione latè egimus. Quæ, ratione Statuti prædicta, ad omnes contractus Statutum nostrum extendunt, quibus ea insit.

His igitur stantibus corruit, & alia ratio, quod non conueniant verba, tùm quia casus dicitur in dispositione, & expressa ratione comprehensus; imò, & in verbis expressis vniuersalibus ipsius Statuti iuxtà nostram sententiam, de qua inferiùs,
21 tùm quia, cum constet † de ratione; ac mente, parùm curandum de verbis, *ad not. in l. cum Pater, §. dulcissimis, ff. de leg.2. & post alios ad rem Paul. de Castr. d. conf.441. in fin. vers. sed quando est alius, & Cur.Sen. conf.80. num.2. Rol. d. conf.72. num.44.* & ideò stante rationis identitate in lege expressę, proposito argumento non obstante, pro comprehensione consuluit, *Alex.in conf.50.vol.2.* vbicunque enim locum habet ratio
22 in Statuto expressa, & † Statutũ locum habet. *Castr.d.conf.441. in fin. & conf.83. nu.1.2. & 5. p.2. Aym. d.conf.227. num.4.5. & 6. & Dec.in c. secundo requiris, nu.5.6. & 7. de appellat.*

Et hæc maximè procedunt, quia, & si concedatur Dominis
23 de Affettamento, † Statutum nostrum à Iure communi exorbitare, & in aliquibus correctorium esse; nihilominùs, cum sit ad obuiandum fraudibus, licèt actus annulletur, est fauorabile, & latè interpretandum. *Bald. in l. qui exceptionem, in princ. ff. de cond. indeb. & in l. transactionem, vbi cat. notant, C. de transact. Arret.conf.2. Caphal.conf. 35.nu.35.cum seq. Becc.conf.62. nu.18. Tiraq.de ll.connub. glos.8.* num.

num. 214. *&* 215. *Carpan. ad Stat. Mediol. cap.* 328. *nu.* 226. *&* 227. vbi sequitur Beroum exaduerso adductum in parte obiectiua. *Buccat. ad Constit. March. glos. 6. nu. 79. & glos. 8. nu. 4. & in ead. Constit. Rot. decis.* 385. *nu.* 4.
24 *p.* 2. *recent.* & in indiuiduo † Statuti nostri *Rot. d. dec.* 3. *num.* 7. *&* 8. *de Constit. apud Cresc. & in d. Rom. nullitatis obligationis* 26. *Ianuarij* 1626. *corā R. P. D. Dunan. & Pic. ad illud glos.* 7. *num.* 4. *&* 5.

Secūda principalis ratio DD. de Affettamēto ea fuerat; quod,
25 cum † Statutum exorbitet à iure communi, enumerando certas species cōtractus; non extenditur ad alios, maximè diuersæ speciei, in quibus concurrat diuersa ratio. *ex Corn. d. cons.* 121. *Paris. cons.* 53. *nu.* 63. *et Bero. d. cons.* 176. *nu.* 48. *et* 49. *iux. tex. in l. ius singulare, l. quod verò cōtrà, ff. de ll. c. quæ à iure, de reg. iur. in* 6. *cum similibus, latè ibi congestis per eos, et per Euerard. in loco à speciali, nu.* 1. Quod maximè procedere voluerunt, cum
26 † Statutum annullet contractū, & ita sit pœnale. *Corn. d. cons.* 121. *nu.* 8. *vers. sed in casu nostro. Bero. d. cons.* 176. *num.* 55. vbi in specie de nullitate actus.

Quæ quidem ratio, sicuti in substantia parum à præcedentibus distat; ita deductis rationibus submouetur; nam, cū ostensum fuerit † rationem in principio expressam generalem dispositionem, ac diuersas species, quibus eadem inest, continere; *vt post Bald. dicit Castr. d. cons.* 441. *in fin. p.* 2. *Aym. d. cons.* 183. *nu.* 3. idq; comprehensiuè, & intensiuè, non extensiuè, vt probauimus; tollitur assumptum, quod Statutum agat de certis speciebus, cum imò de omnibus agat, prout in verbis indefinitè, & generaliter de omnibus disponit, de quo inferiùs; ideòq; dicta specificatio post generalem dispositionem maioris declarationis, & causa exempli emissa cēsetur; in puncto *Castr. d. cōs.* 441. *in fin. vers. et ideò expresso vno.* dicit enim ibi Castr. quod in hoc casu Statutū non expressit d. casum propter se, sed propter d. rationem. *Aym. d. cons.* 183. *nu.* 3. *et cons.* 227. *n.* 7. *et* 8. & est satis tritum, ac regulare, enumerationem † specierum post expressionem generalem, eidē generi non derogare; iux. doctrinā Bart. *in l. quæsitum.* 12. *§ si quis fundum, antè fin. vers. item prædicta vera, ff. de fund. instruct. Surd. d. cons.* 352. *nu.* 17. *in tertio. Rot. decis.* 257. *num.* 7. *cum seq. apud Sanctiss. Gregor. XV. vbi add. nu.* 13. *Gratian. discep. foren. cap.* 922. *num.* 1. *et* 2. quæ clariora sunt, si non cauillando,

verba

verba Statuti ponderētur, quia rationi, præmissæ in principio Statuti, non specierum enumeratio sola, & de per se tantum respondet; sed coniunctim cum verbis, *ac semper contrahere debeant*; ità, vt & legis † verba, & ratio inuicem conueniant, quod est omninò concludendū etiam verba impropriando, *vt post Rom. & alios ex pluribus concludunt, Alex. cons. 36. num. 8. 9. & 10. lib. 6. Roland. cons. 72. num. 38. & 39. lib. 1.* vndè, cum illa verba coniunctiuè, & ampliatiuè apposita, † *semper contrahere*, in eorum proprio significatu possint comprehendere, æquè ac enumeratos, casus non enumeratos; imò & magis propriè quidem; vt in nostro voto asseruimus, cū idem importent, quod in omni contractu, *glos. singularis, in cap. 1. in verbo Iure minoris, in fin. de in integr. restit. minor. Caldas. Pereira. de emption. & vend. cap. 4. num. 1. oculatiss. Barbos. in remiss. de dictionibus, dict. 310. num. 6.* vtiquè fatendū est, hanc magis conuenire Statuto nostro interpretationem, quam illam † Beroi *in d. cons. 176. num. 52. & 53.* vbi concedit largè, & impropriè enumeratos contractus esse; & tamen vult, potiùs impropriare illa verba semper contrahere, contra propriam naturam sermonis vniuersalis, & ipsius verbi cōtrahere, ad destructionem, ac derogationem expressæ rationis, etiam si salua ratione recti sermonis ea † verba ad eos restringi non possint, contra id quod not. Doctores *in l. si de certa, & signanter, Ias. nu. 5. vers. limitant tamen, C. de transact. Eugen. cons. 88. num. 67. & 68.* quam omnibus prædictis saluis, veritatem agnoscere; ac æquissimæ legi fauere, in quibus terminis cessant leges præcitatæ, ad hoc deductæ, *vt not. Euerar. d. loc. à speciali, num. 5.* quæ, nec excludunt præfatam extensionem comprehensiuam, vt latissimè probauimus; & sacri Palatij decisiones concludunt.

29 (beant) · 30 (pliatiuè) · 31 (tionem) · 32 (cti sermonis)

Nec aliquid facit, quod Statutum dicatur pęnale propter nullitatem actus; quæ dicitur † pęna; *vt ex Io. And. & alijs, in cap. fin. de rescript. dicit Beroi d. cons. 176. num. 55.* quia, vltrà quod authoritates, & decisiones per nos superiùs allatæ, loquuntur in Statutis, ac Constitutionibus decretū irritans habentibus, & in terminis nostri Statuti acta annullantis, & nihilominùs admittunt prædictam comprehensiuam extensionem, quinimò, & fauorabilia censentur; hæc non videtur propriè pęna, nec † impeditur ex l. expressa ratione intellectiua, & in-

33 (pęna) · 34 (pęna, nec)

ten-

tensiua extensio, vt concludit Abb. *in d. cap. fin. num.* 10. *de rescript. Dec. optimè, in cap. cognoscentes, num.* 19. *de Constit.* vbi, quod iura prohibentia extensionem fieri in pęnalibus locum nō habent, quando agitur de actus annullatione, ex qua nullum tollitur ius quæsitum: etiam si actus annullatio sequatur ex aliquo iure speciali; quicquid sit quoad pęnam extrinsecam, si quæ adesset, quæ in nostro Statuto non adest, *Euerar. in loco à ratione, l. larga, &c. nu.* 62. *& optimè probat Cephal. d. cons.* 35. *num.* 35. *cum seq. vol.* 1.

35 & quod non sit propriè † pęna, nec Constitutio dicatur pęnalis, quando ob defectum formę, & solemnitatum actum nullum reddit, etiam ex aliquo speciali iure, cum personam non lædat, nec patrimonium minuat; probat latissimè *post Dec. d. cap. cognoscentes, num.* 19. Rota apud Mantic. *decis.* 300. *num.* 1. *cum seq. & per totam*, & Gratianus *discept. forens. cap.* 508. *num.* 41. *cum seq.* quinimò, cum consideretur principalis dispositionis

36 † intentio, non quod secundariò accidit, & actus annullatio, vt post alios ibi probat, Ceph. & in Constitutione Marchiæ dixit Boccac. *d. glos.* 6. *num.* 80. eaq; magis apposita † fuerit ad leuandum minorum, mulierumq; personas à deceptionibus, illisq; obuiandum; quod est attendendum; quam in odium partis, cui si quod damnū contingit, venit in consequentiam: non redditur Constitutio odiosa, sed iudicatur fauorabilis, & extendenda; *vt voluit Dec. d. c. cognoscentes, num.* 18. *in secundo casu post Arret.* Soccin. *Alexand. & alios, in l.* 2. *ff. de liber. & posthum. Aymon. consil.* 118. *numer.* 9. *Cephal. dicto consil.* 35. *numer.* 35. *Bocc. ad dictam Constitutionem Marchiæ, glos.* 6. *num.* 80. *& Rot. decis.* 693. *n.* 4. *par.* 1. *recent.* prout etiam gene-

38 raliter in dubio † Statutum, & Constitutio fauorabilis, *vt post Bald. in l. fin. num.* 3. *C. qui non poss. ad libert. peruen. Alexand. cons.* 179. *num.* 2. *vol.* 7. *Tiraq. de retract. lignag. in Præfat. nu.* 66. *Surd. cons.* 314. *nu.* 7. *lib.* 3. & ideò quicquid sit, quoad pęnam extrinsecam contrahentis cum minoribus, in Constitutione Marchiæ appositam, & per Corn. adductum *d. cons.* 121. *num.* 8. *vers. sed in casu nostro*, ponderatam, vt dicit Abb. *dicto cap. fin. num.* 10. benè fuit resolutum, dictæ Marchiæ Constitutionē, tali nullitate cōtractuum minimè obstante, fauorabilem esse, quod & fortiùs stringit in casu Statuti Vrbis, nullam extrinsecam pęnam adijcientis.

Tertia

Tertia fuerat ratio ex eodem cons. Beroi 176. *num.* 53. *vers. quod suadetur*, desumpta; quod
39 videlicet, † statuentes, quando omnes contractus comprehendere voluerunt, expresserunt, *prout in secunda parte Statuti antiqui, in principio*, in quibus terminis loquitur Berous *in verbis, & in omnibus contractibus, & negotijs, &c. & in nouiss. in princ. Cap.* 154. ideoq; & in prima parte antiqui, & in Cap. 151. in nouiss. idem fecissent; quæ desumitur, *ex tex. in l. vnica*, §. *vbi autem legatarij*, *vers. sin autem ad deficientis, ibi, nam si contrarium volebat, nulla erat difficultas disponere, C. de caduc. tollen. cum concor. plenè per Tiraq. in l. si vnquam, vers. libertis, num. 3. & 21. C. de reuocan. donat. Ias. cons.* 108. *num.* 1. *vbi addentes lit. A.* 126. *num.* 8. *&* 127. *numer.* 9. *lib.* 1. *Decian. respons.* 17. *num.* 47. *in primo, &* 72. *num.* 15. *vbi alios refert vol.* 5. *Aym. consil.* 62. *num.* 13. *vers. sed dicet aliquis*, 363. *num.* 17. *&* 374. *num.* 1. *in tertio*, 574. *num.* 12. *&* 579. *num.* 18. *in quarto*, 956. *num.* 16. *in quinto, &* 987. *num.* 32. *vers. rursus qua ratione, & in responso pro genero, quod est* 1000. *num.* 339. *vol.* 6. *Surd. cons.* 426. *num.* 13. *& decis.* 322. *num.* 22. & in terminis nostri Statuti Rota *decis.* 619. *num.* 5. *post med. part.* 2. *recent.* quam, licet sit eiusdem farinæ, cum præcedentibus, ac præfatis rationibus sublata videri possit; vt in puncto optimè dicit Aym. *d. cons.* 987. *num.* 44. *in sexto*, non omnia recantantes; sed aliqua indicantes, singillatim reijcere non grauamur.

40 Ea igitur, † stante expressa Statuti ratione, ex qua clara desumitur statuentium intentio, & verbis vniuersalibus post specificationem adiectis, non solum cessat, quia reliqui contractus omninò omissi dici non possunt, in quibus eadem Statuti ratio viget, quinimò, vt probauimus, expressè comprehensi, vt in puncto declarat Aymon. *dicto cons.* 257. *num.* 6. *versic. rursus regula* quem alijs relatis, sequitur Becc. *cons.* 111. *nu.* 40. *vers. secundo respondeo*; verùm etiam
41 quia eidem † regulæ, identitate rationis in casibus omissis intercedente, minimè locum forè post alios, quos congerunt, tenuerunt, *idem Aymon. cons.* 62. *num.* 14. 130. *nu.* 7. 257. *nu.* 6. *vers. similiter, quia militat, Menoch. cons.* 14. *nu.* 15. *Becc. dicto cons.* 111. *num.* 40. *dicto versic. secundo respondeo, &* Surd. *dicta decis.* 322. *num.* 68. *ac omnium latiùs Berretta cons.* 116. *nu* 42. 43. *&* 44. tantò magis, quia, stan-

ſtantibus prædictis, non ſolum
42 de veriſimili † ſtatuentium
mente conſtare, dici poteſt; quod idem in caſibus non ſpecificatis, eandem rationem habentibus, voluiſſent, ſed de certa, & indubitata; qua item ratione huiuſmodi argumentum perit; quod non obſcurè firmarunt. *idem Aymon. dicto conſ.62. num.14. ad fin.& num. 15. & conſ.130. num. 7. verſic. alibi ſcribit Baldus, & verſ. alibi ſcribit idem Baldus, Becc. dicto conſ.111. numer.40. in princip. & Menoch. d.conſ. 14. num.15.*

IN-

INSPECTIONIS II. PARTIS SECVNDAE.

SVMMARIVM.

1 *Verba semper contrahere idem, quod in omni casu contrahere.*

2 *Distractus largè, & impropriè, contractus dicuntur.*

3 *Donatio est impropriè contractus.*

4 *Verba etiam impropriè intelligi debent, vt rationi conueniant.*

5 *Verba si etiam impropriè trahi debent, vt rationi congruant; multò, & quidem magis in proprio eorum significatu accipi debent, vt idem sequatur.*

6 *Clausula, & oratio generalis nunquam per specialem restringitur contrà expressam rationem, & mentem disponentium.*

7 *Clausula, & oratio generalis ex mente disponentium ad specificata refertur.*

8 *Distractus, & donatio saltem ex simultaneo consensu large contractus censentur.*

9 *Verba, & clausula generalis post enumerationem specierum adiecta, ad eas restringi debet; sed contrà, num. seq.*

10 *Clausula, & verba in fine posita ad omnia referri, & extendi debent.*

11 *Relatio fit ad omnia, quando in omnibus est eadem ratio, etiam si efficaciùs in vno, quam in alio, num. 12.*

12 *Ratio Statuti efficaciùs in vno casu militans, quam in alio, dũmodò in omnibus vigeat, non impedit ad omnia relationem fieri, & num. 16. & 17.*

13 *Relatio eadem conueniente ratione, etiam in exorbitantibus ad omnia fieri intelligitur, etiam in odiosis, vt num. 14. imò & in pęnalibus, num. 15.*

18 *Statuti nostri Cap. 151. lib. 1. Intellectus.*

19 *Specierum enumeratio post generalem dispositionem non restringit; sed stat declaratiuè, & ex abundanti potiùs.*

20 *Specierum enumeratio in dubio præsumitur potiùs ex abundanti, quàm restrictiuè.*

21 *Specierum enumeratio, etiam antè generalem dispositionem, illam non restringit, quando genus, & species cadunt inter casus, ad quos dispositio refertur.*

Clau-

Clausula, & oratio generalis, post specierum enumerationem, non restringitur ad illas, quando genus, & species cadunt inter casus, ad quos dispositio refertur.

22 *Clausula, & oratio generalis in fine posita, non refertur ad specificata, nec restringitur ad ea, quando versatur in oratione, & dispositione vnicum caput continenti, & clausula generalis non est emissa ad qualificandam specierum enumerationem, in cap. distincto, & num. 28.*

23 *Copula, &, quando ponitur inter talia, in quibus vnum, seu aliqua in alio comprehenduntur, dispositionem vnicam generalem efficit, & quasi in ipsum genus resoluitur.*

24 *Copulæ, &, natura est ampliare, & augere, non restringere.*

25 *Copula, &, etiam post specierum enumerationem generi adiecta, augendi vim habet.*

26 *Clausula, & adiectio ad amplianda apposita, non debet restringere.*

27 *Clausula in fine posita tunc ad proximè dicta restringitur, quãdo ex ipsius verbis apparet, illam ad ea qualificandum appositam fuisse.*

29 *Relatio fit ad omnia, quando etiam si continuatiuè verba starent ad proxima, eadem in omnibus ratio viget.*

30 *Clausula in fine posita, etiam si alias ad omnia referri deberet; non refertur, quando dispositio fauorabilis, & extendenda restringeretur.*

31 *Clausula in fine posita, etiam si alias ad omnia referenda esset, non refertur, quando absurdum sequitur.*

32 *Relatio clausulæ, & verborum in fine positorum non fit ad omnia, etiam si alias fieri deberet, quando contrà dispo-nentium mentem fieri videretur.*

33 *Relatio clausulæ in fine posita fit ad omnia, etiam quando alias minimè fieri deberet, si rationes suadeant.*

34 *Mens in qualibet dispositione primum tenet locum, ac cunctis dominatur.*

35 *Mens in qualibet dispositione totum facit, ac verbis quibuscunque præfertur.*

36 *Relatio illorum verborum, ac semper, &c. contrahere, &c. in* Statuto *nostro Cap.* 151. *lib.* 1. *ad proxima, & specificata, contrà rationem, & mentem statuentium restrictionem operaretur.*

37 *Clausulæ, & verba in fine posita, etiam si alias relatio fieri non deberet, ad omnia referuntur, vt menti congruant, ac rationi.*

Clau-

38 *Clausulę, & verba in fine posita, etiam si alias relatio fieri non deberet, ad omnia referuntur, ut menti, ac rationi congruant, etiam in materia pęnali.*
39 *Mens generalis arguitur ex generalitate verborum.*
40 *Semper, dictio, uniuersalis, ita ut intelligatur, in omni tempore, & in omni casu.*
41 *Clausulæ, & verba in fine posita non restringuntur ad proxima, & specificata: sed referuntur ad omnia, quando sunt uniuersalia, & signum vniuersale continent.*
42 *Absurda sunt euitanda.*
43 *Relatio verborum, & clausularum in fine positarum fit ad omnia, etiam si alias fieri minimè deberet, ut euitentur absurda.*
44 *Relatio ad omnia, etiam si alias fieri minimè deberet, clausulæ, ac verborum in fine positorum fieri debet, quando alias contrà expressam rationem fauorabilis, & extendenda dispositio restringeretur.*
45 *Corn. in consil. 121. lib. 3. & Bero. in consil. 176. lib. 1. In quibus ad rem decepti.*
46 *Relatio ad omnia, vbi commodè fieri potest, debet.*
47 *Relatio ad omnia facienda, ad quæ, salua ratione recti sermonis, fieri potest.*
48 *Relatio ad ea præcipuè facienda, ad quæ probabilius verba adaptantur.*
49 *Relatio omninò ad omnia fieri debet, quando seruata ratione recti sermonis, ac verborum proprietate, ad proxima excluderetur restrictio.*
50 *Nigrum declaratur per rubrum quantumuis imperfectam orationem continens.*
51 *Interpretatio semper ea est capienda, quæ rubro conueniat, & præsertim nigro aliquo modo eidem rubro congruenti.*
52 *Verba ad augendum posita, & cum signo vniuersali, salua ratione recti sermonis, non restringuntur ad specificata, & proximiora.*
53 *Relatio fit ad omnia, etiam si alias non fieret, quando verba starent frustratoriè, vel aliud sequeretur absurdum.*
54 *Verba ex quibus, quod tacitè inerat, vel generalibus verbis, & implicitè comprehendebatur, exprimitur, non dicuntur frustratoria, nec superflua.*
55 *Verba ad dubitationem tollendã emissa, non dicuntur superflua.*
56 *Verborum superfluitas potiùs tolleranda, quam mens disponentium lædenda.*
57 *Ac, Dictio pro, &, ponitur.*
58 *Ac, Dictio copulat, ac repetit.*
59 *Repetitio, ac communicatio qualita-*

litatum inter copulatiuè posità fit etiam in Statutis, num.60.

61 *Repetitio, ac communicatio qualitatum, & conditionum inter copulatiuè posita, praecedentium in sequentia, & è contrà fieri debet; maximè in eadem oratione copulatis, num.62.*

63 *Repetitio fit quotiescunque identitas rationis, ac mens disponentium eam suadent, quod & in Statuto procedit, num.64.*

65 *Repetitio tripliciter inducitur, & qualiter.*

66 *Dictiones, quae repetitionem suadent; quae; remissiuè.*

67 *Rubrica habens orationem perfectam indefinitè loquens, stante rationis identitate, non restringitur per nigrum speciale, sed vniuersaliter disponit; maximè si nigrum ità possit intelligi, vt rubro conueniat, num.68.*

69 *Nigri verba clara non recipiunt declarationem à rubro. sed vid. infrà.*

70 *Rubrum, etiam habens orationem perfectam, nisi, & decisiuum habeat, non disponit. sed vid. infrà.*

71 *Rubrica, quae verbo caret, nō dicitur continere orationem perfectam. sed vid. infrà.*

72 *Participium, valituris, resoluitur in relatiuū, & verbum sui temporis. vide infrà.*

73 *Relatiuum restringit dispositionem ad relatum.*

74 *Decis. 1242. coram Card. Seraphino perpenditur.*

75 *Correctio incontinenti, praesertim in Viris doctissimis, non est praesumenda.*

76 *Relatio verborū ad ea fit, ad quae proportionabiliter fieri potest.*

77 *Rubrica quando disponat, & orationem perfectam habeat. distinguitur remissiuè.*

78 *Glos. in l.1. C. de Capit. ciu. cens. exim. lib. 11. communiter approbatur.*

79 *Rub. de Capit. ciu. censib. exim. lib.11. orationē perfectā habere dicitur, ac disponere, & nu.80.*

80 *Rubrica generalior nigrò per nigrum restringi non debet.*

81 *Rubrica Statuti nostri 151. lib.1. habere orationem perfectam videtur, & disponere.*

82 *Rubricam habere orationem perfectam, vel non; certa regula non assignatur.*

83 *Rubrica in sua generalitate disponit; generalitate, ac identitate rationis, cum ea congruēti.*

84 *Rubrica generalis generaliter disponere omninò dicitur, quando & verba nigri possunt generalia iudicari, ac ipsi rubricae conuenientia.*

85 *Rubrica quaecunq; quarumcūq; legum, & Statutorū textui consentanea, & consonans generaliter, & indistinctè pro textu haberi, et allegari certissimū est.*

Ru-

86 *Rubricæ quamtumuis imperfectæ ad nigri declarationem admittuntur, & deseruiunt, & 110.*

87 *Lectura, & interpretatio legis, seù Statuti, pluribus lecturis datis, ea semper recipienda, quæ rubro consentiat, quod procedit secundum aliquos, quando nullæ aduersantur rationes, num.88.*

89 *Rubrica de Capit. ciu. censf. eximen. C. lib.11. & perfecta, & decisiua dicitur.*

90 *Rubrica Statuti nostri Cap.151. lib.1. perfecta, & decisiua videtur.*

91 *Rubrum, vel perfectum, vel nigro consentiens disponit, vel imperfectum declarat.*

92 *Rubrica de Capit. ciu. censf. eximenda, C. lib. 11. dicitur perfecta, nec carere verbo.*

93 *Rubrica non dicitur imperfecta sine verbo, cum subintelligatur.*

94 *Participium, valituris, resoluitur in relatiuum, & verbum sui temporis.*

95 *Participium, Valentibus, resoluitur in relatiuum, & verbum.*

96 *Relatiuum sine copula dicitur limitatiuè, ac restrictiuè stare. amplia num. 97. limita nu. 99. remissiuè.*

97 *Relatiuum, etiam in participio implicitè comprehensum, dicitur stare restrictiuè, & limitatiuè.*

100 *Relatiuum non magis stringit, quàm per ipsum demonstretur.*

101 *Relatiuum repetitionem inducit, cum omnibus qualitatibus.*

102 *Relatiuum, in participio implicitum, est eiusdem potentiæ, ac explicitum; & eandem repetitionem, ac relationem inducit.*

103 *Relatiuum in participio valituris comprehensum, in Rubrica nostri Statuti Cap. 151. lib. 1. refertur ad suum antecedens Contractibus, indefinitum, & vniuersale, ideò de omnibus intelligitur, cum antecedens videatur repetitum, cum suis qualitatibus, & in suo esse.*

104 *Relatiuum suum refert, & exprimit relatum, & antecedens, cum omnibus suis qualitatibus.*

105 *Referenti termino vis eadem tanta inest, quanta relato.*

106 *Relatiuum retentis terminis relati ex sui natura intelligitur.*

107 *Relatiuum non restringit generalitatem termini relati.*

108 *Relatiuum non restringit contra rationem dispositionis, & mentem disponentium.*

109 *Rubrica non solum stat ad demonstrandum; sed etiam si est perfecta, ipsius legis initium dicitur, & pars.*

111 *Rubrum etiam quoad aliqua perfectum, recipit quoad alia declarationem à nigro.*

La-

134 *Læsionis in donatione simplici, quæ à mera liberalitate proficiscitur, ratio non habetur.*

135 *Donatio de sui natura damnum, ac præiudicium donanti infert.*

136 *Donans dicitur perdere.*

137 *Fraus, & deceptio in donatione consideratur, & in minoribus, & mulieribus de facili presumitur.*

138 *Deceptus esse, ac dici quis potest, etiam si commutatiua iustitia inspecta minimè lædatur.*

139 *Dolus, & fraus consideratur etiam sine læsione.*

140 *Falsitas etiam non nocibilis, si dolosè prodierit, est punibilis.*

141 *Læsio sine deceptione, & dolo datur.*

INSPECTIONIS II.
Pars Secunda.

Rationibus iam, pro contraria sententia deductis; submotis, authoritatibus ex Rotæ sententia, millies canonizata, iugiterq; obseruata, reiectis; in hac Inspectionis Secundæ parte altera ad nostrarum defensionem rationum, vt proposueramus, promisimusq; descendimus.

Prima igitur fuerat ratio; quod, cum statuentes generalē, & seù indefinitam rub. de contractibus, ac generalem ad obuiandū fraudibus, ac deceptionibus, rationem expressam præmisissent, ac posteà quatuor expressis, pro specificatis, seù in indiuiduo nominatis; hoc adiectiuum, expressis, vt alias professi sumus, facilioris intelligentiæ gratia, cum DD. de Assettamento in hoc conueniāt, multoties, non de alijs denegantes; accipientes; vlteriùs procedendo copulatiuè adiunxerint, *ac semper cum Iudicis competentis decreto, causa illi in scriptis expressa, & insinuata, ac plenè cognita contrahere debeant*, hæc
1 † verba *semper, &c. contrahere, &c.* stent ampliatiuè ad enumeratos casus; & cum sint vniuersalia semper contrahere, in omni videlicet casu cōtrahere, *iuxt. glos. in cap. 1. in verbo Iure minoris, in fin. de rest. in integr. Pereira. de emption. & vendit. cap. 4. num. 1.* vniuersaliter intelligi debeant, & magis ad nō specificatos, & enumeratos, generalibus tamen verbis, & expressa ratione comprehēsos; quā expressos referri, cum enu-
2 merati sint† distractus, & largè, & impropriè cōtractus dicātur; vt concedit Berous exaduerso deductus, *in eodem cons. 176. num. 52.* & probant *Bocc. ad d. Constit. Marcb. glos. 1. num. 10. & glos. 8. num. 20. Carpan. ad*

Stat. Mediolan. dicto cap. 328. *num.* 192. *&* 193. etiam respe-
3 ctu † donationis, quæ etsi distractus non sit, impropriè tamen contractus intelligitur, *Mozz. de contract. tit. de diuis. Contract. artic.* 4. *num.* 5. quod mox ostendimus; cum imò è
4 contrà, potiùs eadem † verba, quatenùs opus fuisset impropriando, ad non expressos, idest minimè enumeratos, vt cęteris, & rationi conuenirent, trahi debuissent, vt relatis alijs concludunt, *Alexan. consil.* 36. *num.* 8. 9. *&* 10. *lib.* 6. *Roland. dicto cons.* 72. *numer.* 38. *&* 39.
5 *lib.* 1. ergò, † & multò magis secundum eorum naturam generaliter intelligi debent, vt conformentur rationi, ac menti disponentium; ità argumentatur in simili Aym. *cons.* 245. *nu.* 10. *vers. quarto respondeo*, cum nun-
6 quam generalis † clausula; & oratio; per specialem restringatur, contra mentem disponentis, & rationem expressam, vt, in simili Statuto Senarum, determinant solemnes Doctores Bart. Socc. *cons.* 251. *num.* 1. *col.* 2. *vol.* 2. & Dec. *in cons.* 660. *numer.* 2. *&* 10. quem sequitur ibidem Aym. *num.* 10. *vers. rursus nunquam*, *Gozad. consil.* 59. *num.* 19. *Natt. cons.* 546. *nu.* 20.
7 vbi è † contrà ex præfationibus, & intentione, tenet pro relatione ad specificata; *Paris. cons.* 53. *numer.* 35. *vol.* 2. *cum quò sentit Roland. consil.* 54. *num.* 11. *lib.* 4.

Huic nostro fundamento Domini de Assettamento respondent ex Beroi verbis: quod, cum
8 † quatuor specificati in Statuto, contractus saltem largè dici possint, ex simultaneo consensu, *ad notat. in l.* 1. *ff. de pact. glos. magna*, *in fin. in l.* 1. *ff. de act.*
9 *& oblig. cum alijs*, ac illa † verba, *contrahere debeant*, *&c.* in illis verificari, & ad illos referri, & continuatiuè ad enumeratos apposita dignoscantur, ad illos restringi, ac limitari debent, *ex text. in l. fin. vbi Bart. optimè*, *ff. de reb. dub. & in l. talis scriptura*, *ff. de legat.* 1. *& vtrobiq; Doct. Canon. in cap.* 2. *requiris. de appellat. cum concor. relatis per Bero. dicto cons.* 176. *numer.* 53. *vol.* 1. *Capyc. dicta decis.* 108. *nu.* 12. *& per Cephal.* qui hanc limitationem prosequitur *in cons.* 673. *numer.* 1. *vol.* 5. Cuius quidem argumenti resolutionem, pace tanti viri dictum sit, haud difficilem reputamus; clarissimum etenim primum est regulam esse in contrarium,
10 & † clausulam, ac verba in fine posita, ad omnia præcedentia relationem habere, ac ad omnia

omnia extendi, vt in exaduerso deductis ll. probatur, *& in l.1. C.de lib. præter. cap. 2. requiris. de apell. vbi omnes,& signanter, Dec.num.10. Ias. cons.47.nu.2. in princ. & 53. nu. 13. in princ. vol.3. & vtrobiq; Becc. in add. Surd. cons.282. num. 4. & 565. num.18. Honded. cons.64.nu.7. vol.2. Capyc. decis. 108. num.9. Rota decis. 227. numero primo, 231. numer. 1. & 666. num.1. vers. Non obstat, par. 1. diuers.* & alios plures refert copiosissimus Barbos. *in remiss. de Clausulis secundum primam impressionem, clausula 119. num.1.*

Et hoc sine dubitatione procedit, quando in omnibus est
11 eadem ratio,† vt præcitati omnes intelligunt, & signanter, *Dec. in d. cap. secundo requiris, num.11. Ias. d. cons.47. num.2. & 53. num. 13. Bero. cons. 81. numer. 18. lib. 2. Honded. dicto cons.64.num.10.* quamuis etiam
12 in aliquibus ratio † Statuti, & dispositionis, efficaciùs militaret, quia nihilominùs non impeditur relatio, vt doctissimè ponderarunt Domini de Rota, *in dicta decis. 227. num. 3. vers. Non obstat, part. 1. diuersor.* cum qua transit, *Surd. cons. 565. numer. 19. versic. & si dicatur, in 4.*

13 Eaq; † eatenus obtinent, vt ad merè exorbitantia amplientur, iuxtà doctrinam Illustris Doctoris Francisci Arretini, *in l. talis scriptura, numer. 5. ff. de legat. 1.* approbatam per Rotam, *d. decis. 231. num. 1.* cum qua simpliciter permanserunt. *Honded. dicto cons.64. numer. 16. & Surd. dicto cons. 565. numer. 18.*
14 & † in quantumuis odiosis sibi locum vendicent, vt post alios, reiecta contraria, voluit, *Capyc. decis. 108. num. 15. vers. Contra hanc, Ias. dicto cons.47. num. 2. vers. ista regula, & ad eum ibi. Becc. qui multos cumulat, in add. & cons. 53. num. 13. vers. ista regula, & Capycium nominatim sequuntur, Aym. dicto cons. 987. num. 16. Honded. dicto cons.64.*
15 *num. 15.* & tandem, † in pęnalibus locum habere, probat optimè *Dec. in dicto cap. secundo requiris, num. 17. cum pluribus seq. cuius sententiæ, in indiuiduo se subscribit Aym. cons. 808. num.11. in 5. vol. quem amplectitur Surd. d. cons. 565. num. 18. vers. & idem est.*

Cum igitur nostri Statuti ratio vnica sit, & expressa, nec ostendi possit, quomodo magis ad quatuor, quam ad reliquos contractus, referri possit, cum in omnibus decipi, ac fraudari possint mulieres, quod sufficit

16 ad hoc, vt relatio † ad omnia minimè impediatur, *vt notat. Bartol. & cęter. in l. 1. C. de lib. prater*, & *Canon. in dicto cap. secundo requiris*, & *signanter Dec. numer.* 10. & 11. *quem in indiuiduo sequitur* Paris. *consil.* 53. *numer.* 32. *volum.* 2. *cum alijs per Honded. consil.* 64. *num.* 10. *vers. seù saltem*, & *firmat Surd. dicto cons.* 565. *nu.* 19.
17 dicens sufficere, quod † ratio non sit diuersa, licet tanta, nec tàm efficax intercedat; & subdit, quod hoc ipsius iudicio omnem dubitationem tollit; sequitur rationabiliter retorqueri argumentum, & ad omnia, iuxtam regulã prædictam, faciendam esse relationem, vt in puncto respondit Aym. *dicto cons.* 808. *num.* 10. *in fin. vers. quartum etiam argumentum*, & *numero vndecimo, in quinto volum.*

Quinimò, vt omninò fiat, vrget, cum sit generalis; *Alex. cons.* 101. *numer.* 19. *circà med. lib.* 3. *Aym. cons.* 245. *numer.* 10. *vers. tertio respondeo*.

Concidit etiam Beroi argumentatio ex pluribus, ac euidentissimis rationibus; id autem ex his apprimè placet expendere, quod ipsammet argumentationem intrinsecus demonstret, germanumq; Statuti nostri sensum, ac mentem patefaciat.

Statutum igitur nostrum
18 † vnicam habet dispositionem, ac orationem, vnicam omnia complectiuè comprehendẽtem verborum structarum, quæ ab vno nomine, *volentesq;* ac vnico verbo *statuimus*, regitur, ac clauditur: in qua plures partes distingui: & considerari patet *vt in eo*; nullo tamen modo illa verba, *ac semper contrahere, &c.* ad qualificandum enumeratos contractus apponuntur, sed stãt de per se, & vniuersalem dispositionem cõtinent, tàm ad enumeratos, quàm reliquos, ac ad verbum statuimus, & nomen volentes referuntur; vndè sequitur ad species enumeratas, quibus non adijciuntur, in quibus terminis limitatio, & deducta per Beroum cessant, nequaquam restringi, *quod voluit* Paris. *cons.* 53. *num.* 31. *vol.* 2. *post alios, quos refert Roland. cons.* 54. *num.* 25. *vol.* 4. *qui Parisium sequitur, cum Surd. dicto cons.* 565. *num.* 19. *in* 4. quod,
19 & insinuatur; tum quia † species, siuè consideremus generalem præcedentem rationem, & dispositionem, & stare videntur declaratiuè, & ex abundanti potiùs, quàm restrictiuè, *vt post Bart. in l. Quæsitum, §. final.*

§. *final. ff. de fund. instruct. & Dec. in dicto cap. Sedes, num.* 46. *vers. circà doctrinam, de rescript. Corn. cons.* 67. *num.* 2. *circà med. vers. Ipse autem Bart. distinguit. vol.* 1. *Cephal. cons.* 372. *nu.* 19. *cum plur. seq. in* 3. *vol.* prout etiam quod potiùs ex abundanti, quàm restrictiuè enumeratio
20 † specierum facta fuerit in dubio præsumitur, *vt idem Bart. in dicto* §. *final. numer.* 4. *in fin. Corn. licet dicat hoc non dicere Bart. in dicto cons.* 67. *numer.* 2. *circà med. vers. Sed Iac. de Are. Afflict. decis.* 106. *num.* 3. 4. *&* 5. *Cephal. dicto cons.* 372. *num.* 29. siuè consideremus dictam clausulam posteriorem; &, cum versemur in vltima quæstione Bartoli, *in dicto* §. *fin.* quando scilicet genus, & species cadũt inter casus, ad quos dispositio
21 refertur; verùm † est generalem dispositionem, etiã sequentem, ampliatiuè stare ad species expressas, & vltrà eas locum habere, *ad l. stipulationes commodissimum, ff. de verbor. oblig. Alexand. cons.* 13. *num.* 9. *lib.* 2. *Socc. Sen. cons.* 251. *num.* 1. *col.* 2. *vers. nos autem sumus, & cons.* 300. *num.* 2. *in* 2. *vol. quem sequitur Dec. dicto consil.* 660. *num.* 10. *vers. Non obstat, & Aym. cons.* 209. *numer.* 7. *&* 227. *num.* 7. *&* 245. *num.* 10. *in princip.* quicquid sit in alijs terminis, in quibus etiam Soccinus ibi, non putat absolutè verum, quod verba generalia per specialia præcedentia, vel sequentia restringantur; tùm
22 quia, quando † oratio est per copulam continuata, & continuatio non est qualificatiua verborum, & specierum in diuersa dispositione, vel Capitulo enumeratarum; sed ad integrandam, & complendam orationem, & dispositionem, respectu totius principalis dispositionis, adiecta: non restringitur ad species enumeratas, sed refertur ad omnia, *vt tradit Surd. dicto cons.* 565. *numer.* 19. *vers. Non omitto*, & antè eum videtur firmatum per Capyc. *dicta decis.* 108. *numer.* 12. *&* 13. & hoc videtur habere rationẽ; quia, cum Berous cõcedat, illud verbum contrahere complecti enumeratos, impropriè quamuis contractus, quod nec im-
23 probamus, illa † copula, præcedens dictionem semper, videtur in vnicam dispositionem generalem omnia resoluere, quam non ristringit enumeratio; vt concludit Consil. Neapolit. *in dicta decis.* 106. *num.* 8. *Cephal. dicto cons.* 372. *num.* 18. *in fin. vers. vndè cum hic.* maximè at-
24 tenta natura † copulæ cuius est

ampliare,& augere non restringere, *l. ea tamen adiectio, ff. de legat.* 3. *l. qui dolo*, §. *hac lege, ff. ad l. Iul. de vi Publ. Alex. in cons.* 101. *numer.* 9. *lib.* 3. *Corn. dicto cons.* 67. *num.* 2. *antè med. vers. & natura, lib.* 1. *Surd. cons.* 315. *numer.* 17. *Gratian. decis. Marchia* 175 *num.* 8. *& discept. forens. cap.* 844 *num.* 10 *Gonzal. ad regulam octauam*, Cancell. *glos.* 3. *numer.* 5. *Rot. decis.* 680. *numer.* 5. *part.* 2. *recentior.* &, † etiam specierum præcedēti enumeratione, augendi naturam retinet, *Soccin. Sen. dicto cons.* 251. *ibidem, vers. & maximè propter copulam*, in quibus terminis eadem ratione dicit Dec. *dicto cons.* 660. *numer.* 10. *versic. ista generalis clausula*, quod cum talis † clausula, & adiectio, ad ampliandū inducta censeatur, non debet restringere, *ad text. cum concord. in l. legata inutiliter, ff. de legat.* 1. *& sequitur Aym. cons.* 227. *numero octauo, vers. & facit ratio*, *Natt. consil.* 546. *numer.* 23. *& voluit Viuius decisio.* 224. *numer.* 3. *amplectens Sign. de Homod. consil.* 103. *columna penultima*. Vndè etiam fit, vt cesset limitatio prædicta, in qua Berous fundatur, *ex eodem tex. in l. fin. ff. de reb. dub. vbi Bartolus adductus declarat: Alexand. cons.* 30. *numer.* 14. *volum.* 5. *Aym. dicto consil.* 227. *nu.* 9. *&* 10. *Alba. in cons.* 336. *num.* 26. *in princip.*

25 [margin number beside "tior. &, † etiam specierum"]

26 [margin number beside "sula, quod cum talis † clausula"]

Verùm ad rem proprius accedentes, limitatio, in qua ipsius Beroi responsio fundatur, specialibus rationibus euitatur, & quidem singulariter declaratur per Capyc. *decis.* 108. *num.* 12. *vers. sed aduertendum*, vbi quod eò casu tantum obtinet, quando, ex verbis ipsius † clausulæ in fine positæ, manifestè apparet, quod sit apposita ad qualificandum proximam dispositionem; quod, cum absolutè negari posse videatur in casu nostro, regulæ standum esse minimè ambigendum, eoq; fortiùs, quia, cum † vnica sit dispositio, & capitulum, non potest non fieri relatio, vt ponderauit cōcilium, *numer.* 13 *in fin. ibi. tantò magis, et Surd. dicto consil.* 565. *numer.* 19. *versic. Non omitto, et comprobat Aym. cons.* 987. *num.* 75.

27 [margin number beside "do, ex verbis ipsius † clausulæ"]

28 [margin number beside "cum † vnica sit dispositio"]

Iterum etiam declaratur eadem limitatio, vt non procedat quando, etiam quod stare videretur continuatiuè ad proximam dispositionem, seù capitulum, eadem in præcedentibus capitulis ratio vigeret; quia tunc ad omnia, in quibus identitas rationis militat, fit † relatio,

29 [margin number beside "titas rationis militat, fit † relatio"]

tio, *vt ex notat. per Bart. & Domin.* in indiuiduo sub limitat Dec. *in dicto capitulo secundo requiris, numer.* 13. *vers. quod dictum limitari potest*, & Deciũ nominatim sequitur *Paris.cons.* 53. *nu.*36. *vol.*2. cum igitur ratio, quæ in his distractibus est, etiam in contractibus vigeat, de quibus indistinctè egit rubrica, & ratio expresè præmissa; sequitur relationem ad totam dispositionem fieri; & clausulã, de qua agitur, in sua generalitate esse intelligendam, quod & clarius demonstrabimus.

Quinimò, vt clariùs tollatur obiectum, vlterius progrediendum censemus; nam, sicut ali-
30 quando huiusmodi † clausulæ finales, & posteriores, ad omnia referri non debent, licet alias regulariter relationi locum foret, vt si ex relatione aliquod absurdum exurgeret. *c. Ecclesia vestra*, 2. *ibiq; Abb. in 6.not. de elect. Dec. post Abb. & alios ibi per eum relatos, in d.cap. secundo requiris, nu.* 15. *de appell. Ias. post alios in l. talis scriptura, nu.* 40. *ff. de leg.*1. *Alex. cons.*17.*nu.* 10.*vol.*7. *Aym.d.cons.*245.*n.*10. *vers. sexto respondeo, & in cons.* 987.*nu.*77. *vers. per contrarium. Gabr. de Clausulis, concl.* 9.*n.*28.
31 *Hond.d.cons.*64.*nu.*18. Vel † fauorabilis dispositio extendenda restringeretur. *Ias. in d. l. talis scriptura, ibid. in* 6.*limit. Dec. in d. c. secundo requiris, num.* 22. *& in cons.* 92. *col.* 1. *circà med. Aym.d.cons.*245. *num.*10. *vers. quinto respondeo. Hond. d. cons.*
32 64.*nu.*19. Aut † tandem quando, contra disponentium mentem, fieri videretur, *vt ex text. in l. labeo, ff. de suppellect. leg. firmauit. Oldr.cons.*152.*num.*2. *in fin. Abb. in cons* 75. *in fin. p.* 2. *quos sequuntur Aym.cons.*70.*nu.* 9. *& cons.*808.*nu.*13. *Rol.d.cons.* 54. *num.* 11. *vers. relatio enim.*
33 *vol.* 4. Ita † è contrà, multòq; magis, cum reuertamur ad regulam, & generalium verborũ, & clausularũ naturã seruemus: etiam, quando alias minimè regulariter ad omnia referenda dicerentur; prædictis, vel similibus rationibus in contrarium intercedentibus, omnia, etiam remota, determinare concludẽdum est. ita in puncto argumentantur optimè *Anton. Cios. cons.*40.*num.*19.*uol.*2. *& Hond. d.cons.*64.*num.*20. *uol.* 2. Intercedunt autem, ni fallimur, eædem, aliæq; vrgentissimæ, ac plurimæ.

34 Et quoniam † mens in qualibet dispositione, tanquam regina, primum locum tenet. *l. in conditionibus* 19. *in princ. &* §.1. *ff. de condit. & demonstr. l. cum quæstio, C. de leg. l. semper in stipulationibus,* 35. *ff. de reg. iur. cũ in-*

infinitis propèmodum concord.
35 † quæ totum facit, ac quibuscunque verbis præfertur, vt latè post *Alex.conſ.*8.*nu.*8.*uol.*4. *Rol. d.conſ.*54.*num.*31.*uol.*4. *Cardin. Mantic. de conieᵭ.ult.uol. lib.*3. *tit.*3. *num.* 1. *cum ſeq.* & *de tacit.* & *ambig. conuent. lib.* 1. *tit.* 17.*num.*36. *Gratian.diſcept.for. cap.*814. *nu.*14. & *alij in quali-*
36 *bet materia paſſim omnes*; † relatio verò ad proxima reſtrictionem contra ſtatuentium mentem, ac expreſſam generalem rationem, vt credimus euidentem, operaretur, ex ſuperiùs notatis, & ſignanter per *Dec. in d. cap. ſecundo requiris*, *num.*1.*cum pluribus alijs*, & *per Crauett.d.conſ.*227. *num.*3.*cum*
37 *ſeq.* vndè dicta † verba, *ac ſemper*, &c. *contrahere*, &c. ad ſpecificatos non reſtringi, ſed ad omnia referri, ac generaliter intelligi, vt ſecundum mentem regulentur, eſt concludendum; *iux.not.in eodem cap. ſecundo requiris*, *ubi Dec. in princ.* & *in conſ* 660.*num.*10. *Pariſ.conſ.*53. *num.*35.*vol.*2.*Gozad. d.conſ.*58. *num* 19.*verſ. item vbi mens.* & *in conſ.*88.*num.*15.*in princ.uerſ. Ergo eodem modo.* & *eos ſequitur Rol.d. conſ.*54.*num.*11. *uerſ. quia reſpondetur*, & *nu.*31.*uerſ. nec obſtat*, *vol.* 4. *Aym. d.conſ.*
38 245. *num.*10. etiam in materia pœnali, vt poſt *Pariſ. conſ.*19. *num.* 73. & 79. *cum ſeq. lib.* 2. *concludit Hond.d.conſ.*64.*nu.*22. Cui accedunt, quæ dicta ſunt de identitate rationis, expreſſæ in principio Statuti, ex qua mens colligitur, vt prædiximus; & adſtipulatur vniuerſalitas verborum, de quibus agitur, vt inferiùs, ex qua etiam
39 † mens elicitur pro generalitate diſpoſitionis, & relatione ad omnia; vt ex omnibus proximè citatis, & ſignanter expendunt ex verbis. *Dec.d.conſ.*660.*n.*10. *Aym.d.conſ.* 245.*nu.*10. & *conſ.* 457. *nu.*9. *uerſ. ſeptimo*, & *ult. vbi è contrà ex uerbis rubricæ mentem elicit ad reſtringendum. Rol. d. conſ.*54. *num.*12. & *antè eos Alex.conſ.*101.*num.*10.*circà medium. lib.* 3. & *alij mox allegandi.*

Idem igitur ex vniuerſalitate horum verborum argumentari cogimur, *ac ſemper*, &c. *contrahere*, &c. quorum ſignificationem in ſuo Gloſſemate, tãquam certam, ac euidentem omiſit Picus; & ex eorum ſignificatione ſonant idem, quod in omni contractu, vt iam diximus, &
40 ſunt † vniuerſalia, ità vt intelligantur in omni tempore, & in omni caſu. *l. ſemper, ff. de iur. immun. gloſ. in l.*1.*ff.ſolut.matr. Pariſ. conſ.* 90. *num.* 28. *uol.*2. *Surd. qui alios refert. conſ.* 281. *num.*20. & 21. *in ſecundo*, &

pro

pro omnibus Barbos. in remiß. de Dictionibus, *dict.* 310. *num.* 1. 2.
41 *&* 6. quando enim † clausula continet signum vniuersale, & in effectu est vniuersalis, relatio nō restringitur ad proxima specificata, sed fit ad omnia, & per species enumeratas oratio non restringitur. firmat. *Dec. in d. cap. Sedes, in* 2. *limit. nu.* 42. *de rescrip. vbi nu.* 44. *vers. vndè pro solutione. dicit, quod quoad illum tex. limitatio est vera. Alex. cons.* 30. *nu.* 15. *ibi. tamen secùs si fuerit adiectum signum vniuersale, vol.* 5. *Castr. in cons.* 333. *num.* 2. *vers. si verò est prolata, par.* 2. quos nominatim refert; & sequitur *Aym. d. cons.* 209. *n.* 5. *cum seq. Mandell. d. cons.* 336. *num.* 26. *uers. & idem etiam est dicendum*, & pluribus relatis Castrensem mox citatum secutus *Iac. Berrett. d. cons.* 116. *nu.* 49. *&* 50.

Proximè præmissis accedit, quod si verba huiusmodi iuxtà Beroi interpretationē strictè ad enumeratos se haberent, nec rationem generalem respicerent, ac remotiora alia, proculdubio sequerentur absurda; nēpè, quia *verba sēper, &c. contrahere, &c.* cum idem importarent, superfluè, ac sine effectu remanerent, quod inferiùs patefiet, & dispositio à mente, ac expressa ratione aliena, ac correctoria rederetur, vt superiùs tradidimus;
42 at † absurda sunt euitanda. *l. nā absurdum, ff. de bon libert. & ad rem Ciof. cons.* 40. *num.* 16. *uol.* 2. ergò, etiam alias ad omnia re-
43 iecta, admitteretur † relatio. *c. cum olim, uers. nos igitur. ibiq; Butr. in* 2. *not. de rescript. Doct. in d. l. talis scriptura, ff. de leg.* 1. *Socc. Iun. cons.* 26. *in fin. lib.* 3. *Paris. cons.* 53. *num.* 34. *lib.* 2. *Aym. cons.* 70. *num.* 11. *in princ.* 396. *num.* 11. *in* 3. 987. *num.* 77. *in princ. in* 6. *Ciof. cons.* 40. *nu.* 20. *par.* 2. *& Hond. d. cons.* 64. *n.* 20. *uol.* 2.

44 Congruit vlteriùs, quod † cōtra rationem expressam dispositio fauorabilis, & extendenda restringeretur, in simili dicit Gozad. *cons.* 88. *nu.* 14. *cum seq.* & in puncto *Hond. d. cons.* 64. *n.* 20. Statutum verò nostrum, & fauorabile, & extendendum præfata concludunt; vndè nil mi-
45 rum esse apparet, quod † Corn. & Bero. in præfatis consilijs tenuerint, contra nostram sententiam, in hoc decepti; quod, & Constitutio Marchiæ, & Statutum Vrbis sint iura odiosa, pœnalia, ac correctoria, & ità omninò restringenda, etiam impropriando verba, quod tamen, & præcipuè in Statuto nostro, falsum videtur.

Non minoris item ponderis, ac considerationis, hoc ipsum euin-

euincens iudicatur, quod & ad
omnia vbi commodè fieri possit,
46 iuxtà regulam prædictã sit † re-
latio facienda. *l. 1. in fin. C. de
lib. præter. cap. secundo requiris,
de appellat. cum vtrobique not.
Ceph. cons. 117. num. 4. uol. 1.
Hond. d. cons. 64. num.* 8. & ad
47 † ea magis magisque, quibus,
iuxtà rationem recti sermonis,
verba præcipuè conueniant, vt
per *Hond. ibi. d. num. 8. in fin.*
48 & † probabilius adaptantur.
*Ruin. cons. 123. num. 12. lib. 3.
Ciof. d. cons. 1. num. 53. uol. 1.* om-
49 ninò † verò ad omnia, & gene-
raliter, quando ratione recti
sermonis seruata, & verborum
proprietate inspecta, benè mini-
mè starent, nisi ad proxima re-
strictione exclusa, ac relatione
ad omnia facta; tunc enim re-
strictio nullo modo admittitur,
*l. pluribus, ff. de acceptil. Bart. &
cæt. in l. si de certa, C. de transact.
Canon. in cap. 1. eod. tit. Castr.
optimè d. cons. 333. num. 2. par. 2.
Aym. d. cons. 209. nu. 5. vers. quod
maximè. Natt. cons. 546. nu. 23.
Alba. d. cons. 336. num. 36. uers.
prout etiam tales clausulæ. Rol.
d. cons. 54. nu. 25. lib. 4. & Surd.
cons. 303 nu. 35. in 3.*

Cum igitur, nulla diuersitate
rationis intercedente, imò iden-
titate expressæ rationis suaden-
te, ad omnia relatio fieri, & præ-
dicta verba generaliter intelligi
possint, quinimò stante eadem
ratione, & rubrica de contra-
ctibus agente; ex qua, quid-
quid dicant Domini de Affet-
50 tamento, declaratur † nigrum,
etiam si imperfectã orationem
contineret, vt tradunt om-
nes Dec. excepto, qui tamen
fatetur hanc communem *in 3.
lect. num. 12. in l. 1. ff. si cert. pet.
& signanter Bolognett. num. 16.
uers. cum hac tamen.* Alex. *cons.
101. nu. 4 lib. 3. & cons. 70. nu. 8.
uol 7. & qui multos aggerit* Surd.
cons. 163. num. 12. in 2. & osten-
dit in nigro, de contractibus
agi; sicq; proprius se habeant
verba *semper, etc. cõtrahere, etc.*
ad contractus propriè, quam
ad enumeratos, quos largè tã-
tùm, & impropriè sub verbo
contrahere venire, ipse Berous
concedit, nosq; ostendimus; &
51 sit capienda ea † interpretatio,
quæ eidem Rubricæ magis cõ-
ueniat, & præsertim concurren-
te nigri, cum expressa ratione
congruentia, *vt not. omnes, in
d. l. 1. ff. si cert. pet. & signanter*
Alex. *num. 8. & Bolognett. d. nu.
16. idem* Alex. *d. cons. 70. nu. 8.
ac concludit optimè Surd. d. cons.
163. num. 13.* & tandem atten-
to, quod, vt iam deduximus,
52 † verba huiusmodi, & ad au-
gendum apposita, & cum signo
vniuersali, salua ratione recti
sermonis talem restrictionem

pati

pati non possint, vt probat *Castr. d. cons.*333.*num.*2.*Natt.* 546.*num.* 25. *et Aym. d. cons.* 209.*nu.*5. *qui Castr. sequuntur*; omninò fatendum est, talem restrictionem verba non pati, & ad omnes contractus referri, ac suam generalitatem seruare, prout in practica quotidiè seruatur, & patet in præfatis sacri Palatij resolutionibus.

Id tandem satis ad sensum apertum videtur, quod restrictione admissa, & Beroi alioquin Viri Grauissimi, & Celeberrimi responsione; verba eadem, *semper, etc. contrahere, etc.* essent superfluè, ac frustratoriè apposita, nec aliquid operarentur; quod vt euitetur absurdũ, restrictio alias permissa denegatur, &

53 † relatio fit ad omnia, & generaliter verba intelliguntur. *ex not. in l. si stipulatus, ff. de Vsur. et in l. si quando, ff. de leg. primo. Paris. d. cons.*53. *nu.*25. *et nu.*33. *lib.*2. *Aym. d. cons.*209. *num.*4. *uers. tertio ad instrumentum. et cons.*227. *num.*14. *uers. postremò nisi verba.*

Nec obstaret si diceretur, retorquendo argumentum, quod, eadem ratione, exclusa videtur relatio ad omnia, & interpretatio pro generalitate verborum, quia enumeratio frustratoria remaneret; ex prædictis etenim huius difficultatis claræ

54 resolutiones insurgunt; † verba etenim ex quibus, quod tacitè inerat, vel generalibus verbis comprehendebatur; exprimitur, nec frustratoriè, nec superfluè apposita dicuntur, vt superiùs apparet; *ex not. in d. l. quæsitum, §. fin. ff. de fund. instr. Ceph. d. cons.*372.*num.*19.*&* 29. *& voluit Ruin. cons.*101.*nu.*10. *post med. vers. Vel secundo possumus respondere, vol.*1. *quem sequitur Aym. d. cons.*808.*num.*15. idq; maximè quando, vt in casu nostro, ad dubitationem pel-

55 lendam † emissa videri possunt, videlicet, ad declarandum comprehendi distractus, & impropriè contractus sub nomine contractus, & verbo contrahere: quod poterat in Statuto, in multis correctorio præsertim, esse dubium, vt alias deduximus, cum largè, & impropriè sint contractus, vt ipse Bero. in consilio, de quo agitur, fatetur, quod post alios latè firmant *Ruin. d. cons.*101. *num.*10. *post med. vers. tertio etiam potest dici, vol.*1. *Aym. cons.*25.*nu.*31. 70. *num.* 29. *&* 808. *nu.*14. & tandem omissis alijs; potiùs vide-

56 tur toleranda huiusmodi † verborum superfluitas, quàm statuentium mens lædenda. *l. verbis ciuilibus. vbi Alex. in* 2. *not. ff. de vulg. Dec. cons.*362.*num.*2. *post medium. uers. & dicunt ibi* Aym

*Aym.d.conſ.*70.*num.*29.*uerſ.tertio reſpondetur*, *& d. conſ.* 808. *num.*17.

Ex quibus certè patet, quam irrationabiliter damnetur huiuſmodi noſtra ratio, quam Domini de Aſſettamento dixerunt, in Statuto nouo, non meruiſſe allegari; cum rubrica ſit concepta de contractibus, & ideò non potuiſſent non venire, vel difficiliùs quidē illi quatuor venire, vim illam nigri declaratiuam rubricæ concedentes; quam alias negarunt; vtique ſub nomine contractus in Rubrica, & verbo contrahere, in nigro expreſsis, non poſſe non venire diſtractus, & imperfectos ac largè contractus, affirmantes; propriè verò, in quibus certè & expreſſa ſtatuentium ratio viget, contractus complecti, denegantes.

Demùm, nec noſtram rationem deſtruit prætenſum abſurdum contra mentem ſtatuentium; videlicet, quia ea admiſſa ſequeretur, quod in ineundis quatuor enumeratis, vbi coniuncti non adeſſent, decretum, & Iudicis authoritas ceſſarent, cum fuerit dictū, iſtos quatuor ſub nomine contractus, vel verbo contrahere minimè venire; negatur etenim hoc dictum; quinimò, & venire firmatum; difficiliùs tamen comprehenſos intelligi; ideòq; per ſtatuentes dubitationis tollendæ cauſa expreſſos; ac, qui ex Statuto per DD. de Aſſettamento excludūtur, magis multò proprijs contractibus, nominatim non expreſsis, iuxtà eorū proprietatē, ac ſubiectā materiam, cōuenire nec in expreſsis tantum verificari, ſed latiùs patere ad omnes; diximus enim dicta verba *ſemper*,*&c. contrahere*,*&c.* ampliatiuè, non autem excluſiuè ad præcedentem enumerationē adiecta, quod noſtri Voti ponderatione haud obſcurè dignoſcitur. 55

Verùm enimuero, & hoc aſſumpto admiſſo; quod videlicet nominatim ſpecificati quatuor, in generalibus verbis *ſemper contrahere*,*&c.* non comprehenderentur; ſi diſpoſitio noſtri Statuti ſolerti animaduerſione rimetur, ceſſat abſurdum; non etenim dubium eſt, verba huiuſmodi præcedenti enumerationi illorum quatuor per copulam (ac) † quæ pro (&) ponitur. 57 *l.*2. *uerſ. initium fuiſſe* . *ibi omne fas*, *& nefas*, *ff.de origin. iur. cum ſimil. Firman. in ſuo repert. in monoſyllaba*, *ac*, *& in dictione copula*, *&*; *& Barboſ. in ſuis remiſſ. num.*1.*dictione* 3. Et tenuit ſacrum Palatium *in Romana*, *ſeù Tiburtina Caſtrorum.*12.*Nouemb.* 1618. *coram*

inſi-

insignis mem. Buratto inter impressas eiusdem 353. num. 5. vbi etiam quòd stat ampliatiuè; & praecedentia implicat. meritòq;
58 † copulatiuam, ac repetitiuam vim obtinet. *vt not. Bart. in l. Seiae, §. Caio, num. 5. ff. de fund. instr. & alij passim, quos refert Io. Botta, cons. 27. num. 33. & Gratian. mox adducen.* copulatiuè adiungi in eadem oratione: quod & superiùs perpendimus; quo casu qualitatum inter copulatos casus, etiam ampliãdo,
59 communicationem, ac † repetitionem fieri nemo ambigit. *Bart. in l. Seiae, §. Caio, ff de fund. instruct. & in l. Praetor, §. eritq; haec differentia, ff. de vi bonorum rapt. Arret. cons. 1. num. 12. quem sequitur Curt. Iun. cons. 321. vbi latè nu. 11. & 17. cum seq. Surd. decis. 88. num. 24. & nouissimè Gratian. discept. forens. cap. 147. num. 16. & 17.* Quod & in ma-
60 teria † Statuti obtinet, in quibus terminis loquitur Bart. *in d. §. eritq; haec differentia, & declarat Socc. in cons. 48. num. 5. in fin. vers. Hoc in simili, vol. 1. quem sequitur Surd. d. decis. 88. num. 23.* Ita, vt non solùm praecedentium in sequentia, verùm etiam sequentium in praeceden-
61 tia, † repetitioni sit locus, *est glos. passim per omnes commendata per illum tex. in l. si sic 7. ff. quemadm. ser. ammit. Bart. in l. si legatarius. 8. §. cum ita, ff. de leg. 3. Roman. sing. 389. & cons. 231. Ias. in l. fin. num. 11. C. de success. edic. & in cons. 228. num. 13. in fin. vbi d. glos. dicit valdè notabilem, vol. 2. Socc. d. cons. 48. num. 7. Rip. post Felin. ibi in c. 2. num. 46. de rescript. latè, optimèq. Surd. d. dec. 88. n. 25.* & quicquid sit in orationibus pluribus imperfectis, minimè co-
62 pulatis: in † copulatis, vnica praesertim oratione contentis, in quibus terminis versari videmur, idem firmat Peregr. *de fideicomm. art. 16. num. 13. vers. sed contra, & num. 15. in 2. limit.* & in copula. Et, *num, 13. & 29. ad fin. & num.* 72. Quibus accedit, quod identitas rationis, & intentio disponentiũ
63 ex ea desumpta, omninò † repetitionem fieri impellunt, vt in vltimis voluntatibus firmauit Bart. *in d. §. Caio, num. 2, Arretin. d. cons. 1. nu. 14. Neuizz. cons. 72. nu. 20. Menoch in cons. 117. n. 60. 216. nu. 185. in rescriptis, tex. in d. c. secundo requiris, vbi Abb. et cat. de appell. not. Peregr. d. art.*
64 *16. num. 26.* & † in Statuto, in simili materia, cõtractuum prohibitiuo. *Anch. cons. 361. in prima col. vers. nec obstat, quod dixi, videlicet nu. 2. in princ. quem sequitur* Aym. *cons. 208. num. 6. vers. ad idem adduco;* Quae & optimè confirmantur, ex deductis

ctis in materia relationis, quæ cum hac, vt optimè norunt omnes Iurisperiti, proculdubio fraternizzat; & ex his non potest dubitari, quin repetitio facta censeri debeat, cum affirmet Baldus *in conf.* 153. *quidā testator, num.* 2. *uers. in contrarium videtur, uol.* 5. *quem sequitur* Bero. *conf.*48.*num.*8.*uol.*2. *quod tamen adducit in ordine* 447. *in* 2.*uol. Peregr. d.art.*16.*num.*26. *et Surd.d.decis.*88.*nu.*24. tacitā
65 † repetitionem fieri, aut ratione copulæ, & coniunctionis per dictionem, &, item, vel alias cō-
66 iunctiuas, & connexiuas,† quas latè cumulat *Peregr. d. art.*16. *num.* 15. *cum pluribus seq.* Aut quia plura reguntur ab eodem verbo, eiusdemq; determinantis verbi, totamq; orationem regentis clausura determinantur; Aut tandem per rationis identitatem. E contrà verò per aduersationem orationis; vt in dictionibus, sed, secùs, vel similibus; Dispositorum separationem, & tandem per aduersationem rationis; Cum igitur hæc omnia cessent, prædicta verò intercedant, sequitur ex repetitione absurdum cessare, ac rationem subsistere.

Secunda fuerat nostra ratio. Quod Statutum de omnibus contractibus intelligendum sit, non ad quatuor restringi, ex ipsa rubrica de Contractibus, quæ perfectam orationem continere videtur, & ita indefinitam dispositionem; quæ, vt superiùs ostendimus, stante identitate rationis, vniuersali æquipollet,
67 & † non restringitur per nigrum speciale, etiam dato quod tale nostrum esset. *iux. glos. ab omnibus passim, et communiter approbatam in l.*1. *C. de capit. ciu. cens. eximen. lib.* 11. *Doct. et signanter Alex. et Dec. num.* 4. *Curt.Iun.nu.*5. *Cagnol.num.*46. *et Bolognet.num.*11. *ff. si cert.pet. et per Rotam apud Sanctiss. Gregor. XV. decis.* 5. *num.*2. & hoc
68 multò magis dicendum, † cum, & nigrum, vt ostendimus, ita intelligi possit, vt rubricæ generalitati conueniat, quod præcitati Doct. ac præcipuè Bolognettus *nu.*7. *in d. l.*1. *ff. si cert. pet.* non obscurè notarunt. Quo argumento in terminis Constitutionis Marchiæ vsa est Rota *in d. Camerinen. prædij.* 16. *Nouemb.*1597.*coram* Cardin.*Seraphino inter impressas* 1242.*nu.*3. *uers. hoc quoque videtur confirmandum*.

Huic rationi respondent primo loco Domini de Assettamēto, Rotæ authoritatem euadere conati, parum illam vrgere sensisse Cardinalem Seraphinū, ex illis verbis, *quod si posset habere aliquam difficultatem*, etc.

adij-

adijcientes hoc præsertim locum obtinere, quando verba
69 † nigri, vt in casu nostro, sunt clara, quo casu non recipiunt à rubro declarationem, vt post alios voluit. *Surd.consf.*81.*nu.*21. *in* 1.*uol.*

Secundò aduersantur, negantes rubricam nostri Statuti perfectam orationē continere, prout supponūt loqui Doctores per nos allegatos, & præsertim Bolognett. *in l.* 1. *nu.*15. *ff.si cert. pet. corruptè adductū in rubrica*
70 *nu.*25.*eodem*. Ac † dato etiam, quod talem contineret, non sufficere affirmantes; nisi & decisiuam orationem habere dignosceretur. *Alex. in d.l.*1.*n.*4. *ff. si cert.pet.& consf.*6.*nu.*3.*lib.*7. *& Ias. consf.*52.*num.*9.*lib.*1. *&* 205.*nu.*1.*p.*2.

Probant verò, hanc nostram
71 † rubricam perfectam non esse, quia verbo careat, & adducitur Alex. *in d.consf.*6. *num.*2. *& consf.*82. *num.*20. *vol.*3. & nihil de se importare, sed tantùm per relationem ad verba nigri dispositiua, vt in terminis Constitutionis Marchiæ, dicit Corn. *d. consf.*121.*nu.*7. *ad fin. versf. maximè cum illa*, *vol.*3.

Tertia fuit responsio, quod nostra rubrica sit particularis, non generalis, illius namq; verba. *De Contractibus sine certa solemnitate non valituris*; secundum regulas grammaticales resolui affirmant; de cōtractibus, qui sine certa solemnitate non valebunt: *iux.glosf.in Clem.*1.*de praeben.in verbis, si Dignitatibus. Bart. in l. Centurio, num.* 25. *in fin. & Iasf.num.*43.*ff.de vulg.& pup.Corn.consf.*189.*nu.*7.*in princ. vol.*4. *& Ruin. consf.*160.*nu.*11. *lib.*2. cum igitur huiusmodi relatiuum, qui; vt asserunt, ad disposita in nigro relationem habeat, sequitur, vt ad disposita in eò illam restringat. *l. ea tamen adiectio* 44. *cum ibi not. per Bart. & cæt. ff. de leg.*3.

Quartò tandem respondent, quod si nostra ratio vera esset sequeretur absurdum; nam nisi rubrum à nigro restringeretur, vtique comprehenderentur in illo, nedùm mulierum, minorumq; contractus; verùm etiam maiorū, quod absonum, & absurdum esse, nec nos quidem negamus; sicut igitur, ne hoc sequatur absurdum, ad contractus mulierum, ac minorum restringitur, de quibus in nigro disponitur, ita etiam ad illos quatuor dumtaxat relatio est facienda, quorū specialis mentio facta fuit.

Ijs autem minimè refragantibus, credimus rationem subsistere.

Primam igitur responsionem aggredientes, Dominorum de

Rota in *d. decis.* 1242. *coram Cardinali Seraphino*, Dominos de Affettamento mentem haud assecutos existimantes; cum etenim sacrum Palatiũ, aliquibus fundamentis in eò contractu, Statuto locũ esse firmasset; & illud ex generalitate rubricę amplectens, his verbis resolutum roborauerit. *Hoc quoque videtur confirmari in generalitate rubricæ, & proœmij dictæ Constitutionis, in genere de contractibus minorum loquentis, etc.* & quamuis adiecta prædictis ea verba sint; *Quod & si posset habere aliquam difficultatem, etc.* ex quibus, argumentum ex generalitate rubricæ desumptum, dicitur in dubium reuocatum, cum ad illud videantur relata; ea tamen non fuit intentio Dominorum de Rota; quibus, cum Doctissimi, ac Celeberrimi fuerint,
75 nullo modo instantanea † correctio ingeri potest. *ad l. nam ad ea, ff. de cond. & dem. l. præcipimus, in fin. C. de appell. Surd. cons.* 241. *nu.* 19. & 20. nec ad argumentum prædictum verba ponderata relationem habent; sed ad articulum principalem; quod ex ipsa lectura, ac immediatè emissis verbis, clarissimè insurgit; in quibus dicitur, quod ea difficultas, si quæ adesse poterat: visa fuerat eò casu cessare propter obligationem insolidum Octauij, omninò eidem Octauio præiudicialem; ex hac enim ratione adducta declaratur, mentem Dominorum fuisse,
76 † illa verba ad dictum principale referre, ad quod erat proportionabilis. *l. cum mulier, vbi Alex. in* 5. *not. ff. solut. matr. Bart. in l. non dubium, nu.* 10. & *Bald. n.* 8. *C. de ll. Aym. cons.* 227. *n.* 11. 243. *nu.* 4. 900. *nu.* 12. & *passim alij*. Et quamuis hoc sufficeret ad tollendas omnes responsiones, quæ huic nostro fundamẽto fuerunt allatæ; cum pro eo, ponderatione prædicta minimè resistente, stet authoritas Rotæ ferè in terminis; cum, vt iam insinuauimus, non semel decisiones hanc Constitutionem, & Statutum nostrum, pro similibus habuerint, & resolutiones vnius ad alterius determinationem, ac intelligentiam transtulerint, & signanter in alia *Camerinen. coram Sanctiss. Gregor. XV. inter impressas* 160. *nu.* 2. & 3. & *in Rom. prætensi erroris calculi* 473. *nu.* 5. & *in Perusin. fideiussionis coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, post Pic.* 8. *num.* 3. & 4. attamen non credimus subsistere, quod nigrum Statuti nostri sit adeò clarum, pro comprehensione quatuor dumtaxat enumeratorum, vt non admittat ex rubrica interpretationem ad

alios;

alios; contra rationes, in præmissis firmatas, ac tot sacri Palatij certissimas resolutiones; quinimò, & nigrum explicitè in omnibus conuenire videtur, vel saltem eatenus pro comprehensione dispositum, vt ex qualitate rubricæ, etiam quantumuis imperfectæ, ac ad simplicem indicationem positæ, ad eam certum, ac determinatum reddi videatur.

Nec item nostræ rationi secunda responsio refragatur; nã omissis in hac materia, quan-
77 do † rubrica disponat, & orationem perfectam habere dicatur, in qua non parum intricatè Doctores loquuntur; distinctionibus traditis per *Salyc. Alex. Ias. Dec. Rip. Bolognett. & Cagnol. in l. 1. ff. si cert. pet.* siuè rubrum nostri Statuti orationem perfectam habere dicatur, vt nos in nostro Voto diximus, nec errasse, vel saltem cum communi errasse credimus, secuti *tex. cum sua rubrica, nostra simillima, indefinitè de Ciuibus agenti. in l. 1. C. de Capit. ciu. censibus eximen. lib.* 11. glossam, & Bartolum ibi. quam
78 † glos. per omnes approbatam testatur *in d. l. 1. ff. si cert. pet. Ias. numer. 6.* & cum qua Decius; licèt contrarium teneat, dicit stare communem opinionem, & nullum ab ea discrepare, & voluit *Curt. Iun. cons.* 5. *numer.* 15. *&* 107. *numer.* 2.
79 † quæ rubrica dicitur orationem perfectam continere, vt prædicti, & passim omnes videntur supponere, cum in ea sit fundata communis opinio, de qua mox agemus, & in puncto ponderauit *Curt. Iun. dicto cons.* 107. *d. num. 2. vers. & ideò etiam retenta.* & Clarum
80 † est, de per se sufficere ad decisionem causæ, cum sit nigro generalior, nec per nigrum restringi debeat, *iuxta glos. & Bart. in d. l. 1. C. de Capit. ciu. cens. eximen. lib.* 11. in qua, vt patet, cum in rubro tantum haberetur de Capitatione Ciuium censibus eximenda, & in nigro de Ciuibus Romanis tantùm fieret mentio; nihilominùs glossa, & communiter omnes voluerunt, post Bart. ibi, ex hac rubrica omnes Ciues quarumcunque Ciuitatum comprehendi, ac per nigrum speciale non restringi rubrum; & ideò generaliter ad decisionem causarum hanc, & similes rubricas, generalius nigro loquentes, ac orationem perfectam habentes, in sua generalitate seruatas, ex seipsis adduci tenuerunt. *in d. l. 1. ff. si cert. pet. Alberic. num. 5. Bald. nu. 4. Castr. num. 4. Salyc. num. 16. Alex. num. 2. 4. & 6. Arret. in*

*primo notab. Ias.num.*1. *vers. & quando nigrum, & num.* 3. *&* 10. *Rip.num.*8. *vers. Primus est quando. & num.* 9. Bolognett. *num.*11. *& Cagnol. num.* 24. *&* 25. *qui Dec. contrarium tenentem reprobat*, à qua nihilominùs non esse opinione recedendũ, propter communem monet ipse *Dec. in tertia lectura nu.* 8. *& Cagnol. num.* 39. *vers. in iudicando. Alex.* quem Patrem veritatis nominant, *in cons.* 190. *num.*5. *vol.*2 *cons.*1. *nu.*7. *lib.*4. 109. *num.*4 *lib* 5.89 *nu.*8. *lib.*6. *& cons* 6. *num.*2. *lib.*7. *Curt.Iun. d.cons* 5. *num.*15.65. *num.*2. *post medium. vers. hæc sola igitur, & num.* 3. *circà medium. vers. & sic resultabit, & cons.* 107. *num.*2. *Decian. resp.* 30. *num.*8. *lib.* 3. *& Surd. cons.*402. *nu.* 12. *in tertio*. & cum hac sacrum Auditorium pertransijt, apud Sanctissimum Gregorium XV. in alias adducta *decis.*5. *num.*2. Cum igitur habeamus rubricã de Contractibus indefinitè loquentem, & in cuius nigro de aliquibus actum tantùm dicatur, non debet restringi; sed de omnibus intelligi; cum nulla videatur assignari posse diuersitatis ratio inter hanc nostram, de Contractibus non valituris, & illam, quam communiter perfectam, supponunt omnes; de Capitatione Ciuium censibus eximenda; & satis concludendum est secundum subiectã materiam pro perfectione nostræ,
81 † exemplo, & authoritatibus in illa allatis, cum non sit dare
82 certam † regulam super huiusmodi perfectione, *vt post Rip. concludunt* Bolognett. *nu.*15. *vers. quando autẽ rubrica. & Cagnol. nu.*46. *vers. ideò non videtur. in*
83 *d.l.*1. *ff. si cert. pet.* † & tollitur omnis scrupulus rationis expressæ generalitate, ac identitate concurrenti. vt in puncto cõcludit Gabr. *cons.*12. *nu.*1. *vers. tertius casus. & num.*3. *vers. est igitur rubr. vol.*1. vbi de communi testatur.

84 Quæ quidem † cõclusio planiùs, apertiùsq; procedere videtur; si & verba nigri, iuxta præfatas cõsiderationes; generalia, quinimò vniuersalia iudicẽtur, vt dicit Cagnol. *in d. l.*1. *nu.*39. *post med. uers. quę cõis, ff. si cert. pet.* tũc enim generale est quas-
85 cunque ll. & Statutorũ † rubricas textui consentaneas, ac cõsonantes pro textu haberi, ac allegari *iux. glo. not. in rub. ff. si quis liber esse iussus fuer. Bald. in rub. C. an seruus ex suo fact. post ma. num. teneatur Bened. Forosẽpron. in add. ad Arret. in rub. C. de seru. fugit. Alex. in d. l.*1. *num.*5. *ff. si cert. pet.* Siuè etiam concedamus, non adeò perfectam, vt ex se possit pro textu deseruire,

hire, cum id præcisè in nostro Voto minimè habuerimus; sed, vt cum suo nigro declaratiuè staret, causæ resolutioni inseruientes, non autem subtilitates iuris huiusmodi indagantes, aut censuram somniantes; & est firma omnium conclusio, quan-
86 tumuis imperfectas † rubricas ad nigri declarationem sufficere, vt post alios in *d. l. 1. ff. si cert. pet. concludit Alex. num. 3. 4. & 8. Ias. num. 2. & num. 6. vers. quarto moueor. Dec. in 1. lect. num. 8. & 9. & in tertia num. 21. Rip. num. 12. & Cagnol. num. 49. optimè Alex. cons. 101. num. 4. lib. 3. Curt. Iun. d. cons. 5. num. 15. vers. Vbi autem quis vellet, & Surd. cons. 163. nu. 13. in secundo, ac 402. nu. 11. & 12. in tertio.* Ita vt datis pluribus nigri intellectibus, ac le-
87 cturis, † ea semper sit sequenda, quæ rubro conueniat, vt antiquioribus relatis firmāt, *Canon. in c. cum monasterium, de elect. in d. l. 1. ff. si cert. pet. Alex. n. 8. Dec. in prima lect. num. 9. vers. secundo arguitur, in tertia nu. 21. vers. similiter argui potest ex rubrica. Cagnol. num. 49. Imol. in Rub. de verb. obligat. nu. 5. Crauett. cons. 457. num. 10. Surd. d. cons. 163. num. 13.* Quod tantò magis procedit, cum non solùm nullæ aduersentur ratio-
88 nes, quo † casu excludi huiusmodi interpretationem rubro consentaneā, & prædicta limitari, *ex not. per Bart. in l. in ambiguo, ff. de reb. dub.* voluit Dec. *in d. l. 1. ff. si cert. pet. in 1. lect. n. 9. circà med. ibi, & hoc est verum; nisi pro alia lectura essent aliæ rationes, quæ præponderarent, & in 3. lect. num. 21. similiter circà med. vers. Et hoc intelligitur.* Sed etiam ratio, & mens statuentium, & nigri ipsius verba maximè adstipulentur; quo fit, vt argumentum ex rubrica deductum, in sua firmitate consistat, & Rotæ authoritas illæsa permaneat. *in d. decis. 1242. n. 3. apud Card. Seraph.*

Parum igitur curandum est, quod rubrica, vt de se ad causæ decisionem sufficiat, debeat esse dispositiua, & decisiua, quia, vel proculdubio, cum commu-
89 nis stet opinio, quod dicta † rubrica de Capit. ciu. cens. eximenda sit talis, quæ ad decisionem causarum sit habilis, intelligitur satis dispositiua. *Curt. Iun. d. cons. 107. num. 2. vers. nec*
90 *obstat præmissa.* quod † & in simili de nostra concludendum videtur; vel loquuntur, ad hoc probandum adducti, contra receptissimam, & communem, iam firmatam, cōclusionem. Ideòq; cessat Cornei responsio, quod rubrica de se nihil operetur, cū
91 id ex communi tribuatur † ru-

bro, vt vel perfectum, vel nigro consonans disponat: vel imperfectum declaret; & ita Dec., qui eadem sentiebat cum Corneo, de seipso professus, à communi non esse discedendum protestatus est, *in d. l. 1. ff. si cert. pet. in 1 lect. num. 6. uers. & licet*; quem, & alios tenentes contrarium, eorum rationibus respondens, reijcit, & communem firmat. *Cagnol. ibi num. 29. uers. sed non est recedendum, & nu. 30. et 39. uers. in iudicando*.

Nec facit, dum pro imperfectione rubricæ nostrę adducitur, defectus verbi, ex Alex. conss. præcitatis; tùm quia in nostris Codicibus, non potuit, hoc dicens, Alexander legi; tùm quia hoc idem potuisset in indiuiduo
92 ingeri præfatæ † rubricæ de Capit. ciu. cens. exim. quo tamen non obstante, fuit habita pro perfecta, vti, & nostra haberi debet, vt in puncto concludit. *Curt. Iun. d. cons. 107. nu. 2. antè med. d. uers. Nec obstant.*
93 tum † quia verbum non videtur necessarium; sed subintelligi dicitur, vt docuit Curt. *d. cons. 5. num. 15. vers. nec mirum videatur*. & denique, quia nec verbo carere censetur, cum illud
94 † participium valituris cōtineat vim sui verbi, & resoluitur de contractibus, qui sine certa solemnitate non valebunt, vt ipsimet Domini de Assettamento in 3. respons. ad hanc ipsam rationem, cōcedunt; *iuxta theoricam* Bart. *in l. Centurio, vbi eam sequitur Ias. nu. 43. ff. de uulg. et pup. et vltrà alios, quos refert; tenuit Aym. cons. 714. nu. 14.* &
95 in † participio valētibus, ex eodem verbo, *idem Aym. cons. 836. nu. 2. et cons. 880. nu. 16.*

Tertia quoque responsio ex prædicta cōmuni sublata videtur; quia, sicuti huiusmodi relatiuum, qui, virtualiter in participio eximenda comprehensum, minimè resistit, quominus d. rub. de Capit. ciu. cens. exim. perfecta dicatur, & generaliter intelligatur, ita nec illud, quod cōprehenditur in participio valituris, huic nostræ obesse poterit. Nec magnifacienda est, in his terminis, illa regula, quod
96 † relatiuum hoc sine copula stet restrictiuè, & limitatiuè, iuxtà firmatā distinctionem per Bart. & alios communiter in *l. ea tamen adiectio 44. ff. de leg. 3. in l. omnes Populi, ff. de iust. et iur. et latissimè in l. cunctos Populos, C. de sum. Trin. et fid. Cathol.* & omniū optimè per Clariss. Ang. de Arretio *in §. ius autem Ciuile, nu. 1. uers. in glos. moribus. instit. de iur. nat. gent. et ciu.* quod pro-
97 cedit etiam in † relatiuo implicitè in participio comprehenso. *Ruin. optimè post alios in cōs. 174. nu. 2.*

*nu.2.vol.2. et in conf.*158. *nu.*8. *vol.*3. *Surd. conf.* 127. *num.*48. *latiſſimè exornans,conf.*135. *nu.* 102. *et* 103. *in* 1.*vol. conf.*151. *num.*52. *in ſecundo* , *et* 315.*nu.* 23. *in tertio* . Quia, vltrà quod hæc non videtur propriè reſtrictio, ſed quædam adiectio, & demonſtratio rei, de qua agitur, vt declarat Bolognettus *in d. l.*
99 *omnes Populi*, *num.* 19. & † regula non eſt perpetua, quinimò multas limitationes, ac difficultates patitur, quas refert *Iaſ. in d.l.cunctos Populos*, *nu.*2. *cum pluribus ſeqq. et* Bolognet *in d. l. omnes Populi, num.* 18. *cum ſeq.* reſtrictio huiuſmodi, ſi reſtrictionis nomen, quod ei Doctores accommodauere, meretur; latiores fines non habet, nec
100 magis ſtringit, † quam per ipſum relatiuũ in adiectionis modum demonſtretur. *ita loquitur tex. et ibi* Bart. *in d. l. ea tamen adiectio*, *et perpendit Menoch. conf.*658. *num.* 3. in reliquis verò, tantum abeſt, quod reſtringat,
101 quod † repetitionem præſeferat cum omnibus ſuis qualitatibus; participio namq; im-
102 plicitum † relatiuum idem operatur, ac explicitum, & eandem relationem, & repetitionẽ inducit. *Ruin.d.conf.*174.*nu.*2. *vol.*2. *Surd.d.conf.*315.*num.*22. *vol.*3. ideòq; non ideò minùs in noſtra rubrica de omnibus indefinitè contractibus actum videtur; imò & quidem magis, cũ
103 & † idem de omnibus repetitũ cenſeatur. *ad tex. in l. à filio*, *§.teſtator*, *ff.de alim.et cibar.leg.* & hoc ſibi voluiſſe videtur Bolognett. *in d.l.omnes Populi*, *nu.* 19.*in fine*. *Rol.conſ.*58.*num.*23. *vol.*3.*Pariſ.conſ.*97.*nu.*94.*et* 95.
104 *lib.*1. vbi quod † relatiuum exprimit ſuum antecedens, cũ omnibus ſuis qualitatibus. *Surd.d. conf.* 315. *in puncto relatiui in participio comprehenſi vol.* 3. *et conſ.*460.*nu.*38. quod refert relatum cum omnibus ſuis conditionibus, & qualitatibus. *Gutierez conſ.*18.*num.*57. *et* 58. vbi quod tanta vis eſt in termino
105 † referente, quanta eſt in relato, *Rota apud Gregor. XV. dec.*433.
106 *nu.*9. *et* 10. in qua dicitur † relatiuum ex ſui natura, retentis terminis relati, intelligi; & ita, iuxtà terminos eiuſdẽ relati, ad oẽs extendi & referri, Grat. *diſc. for.c.*468.*n.*72.*et optimè Rot.poſt Corn. quem adducit.dec.*213.*nu.* 6.*p.*2.*diuerſ.* vbi, quod huiuſmo-
107 di † relatiuũ non reſtringit generalitatem verbi relati; ſed eã refert ſecundum naturam, & proprietatem ipſius, ita vt, retentis terminis, referentis, & relati, rubrica indefinitè loquitur de omnibus contractibus ſine ſolemnitatibus emiſſis, & vel de omnibus diſponit, vel ad

omnes nigrum, etiam si particulariter loqui quodammodo videretur, iuxtà præmissa declaratiuè extendi; nec enim illud relatiuum operatur restrictionem ad comprehensa in nigro, vel alia quæcunque extrinseca, prout Domini de Assettamento dixere, in quo stat æquiuocum; sed ad ipsam tantum adiectionem, & demonstrationem per relatiuum adiectam. Quæ eò maximè procedunt, quia cum ratio & mens statuentium ampliatiuè, & copulatiuè ad rubricam posita, sit generalis: quatenus nigrum speciale esset, & ad illud per huiuscemodi relatiuum fieret relatio,
108 talem eidem † relatiuo restrictiuam, ac limitatiuam qualitatem adimerent, *vt in puncto post Corn. scriptum reliquit Aym. cons. 936. Iussus D. Bartholomeus num. 12. vers. ad quam sententiam, vol. 5.* mens etenim disponentium, & in hoc præcipuè attenditur. *Alciat. cons. 6. in controuersia Magnifici, lib. 6. tom. 2.*

His igitur stantibus, nec nostra ratio, pro corroboratione adducta, perimitur; nec à natura rubricæ aliena videri potest, vt Domini de Assettamen-
109 to censuere; † quæ non solùm stat ad demonstrandum; sed etiam, si est perfecta, reputatur legis initium, & pars. *l. reg. 9. §. fin. ff. de iur. et fact. ignor. Bald. in cons. 34. Statuto seù Capitulo Communis Fauentini. n. 3. in fin. vers. nam rub. vol. 5. Dec. in d. l. 1. in 3. lect. num. 8. ff. si cert. pet. Gabr. cons. 12. nu. 6. vers. secundo, vt faciamus, vol. 5.* Si verò vt-
110 cunque † imperfecta, & nihilominùs vim nigri declaratiuam continet; vt probauimus, inuicemq; quandam tacitam relationem habere dicuntur, *vt not. DD. communiter in d. l. 1. ff. si cert. pet.*

Denique non obstat ponderatum absurdũ, quia & hac ipsa ratione, quia absurdum sequeretur, quoad personas, de qui-
111 bus in † rubro nihil actum fuit, à nigro recipiet interpretationem, & declarationẽ; licet quoad contractus perfectum iudicetur, cum ex eius verbis colligatur mens statuentium. *Curt. Iun. d. cons. 5. nu. 15. vers. nec mirum,* quem Gabr. mox citandus amplectitur, vt *post alios in d. l. 1. ff. si cert. pet.* in puncto declarauit Gabr. *d. cons. 12. nu. 6. vol. 1.*
112 cum nulla sit † dispositio quantumcunque vniuersalis, quæ per disponentem adiectã declarationem respuat. *Bart. in l. generali, §. vxori, ff. de vsufr. leg. Surd. cõs. 48. n. 25. 77. n. 26. 131. n. 22. 551.*
113 *n. 33. et passim alij;* nec † est trahen. ad casus & personas, quibus

mens

mens disponentium aduersatur, *vt probat post alios Aym. dicto cons.70. num.* 25. & in quibus
114 † eadem ratio minimè viget, *vt l. creditor,* §. *datur, in fin. ff. de bon. auth. Iud. possid. Aym. cons.* 144.*nu.*6.*Surd. cons.*461.*nu.*17. multòq; minùs si contraria vigeat; ideòq; Dominorum de Affettamento corruit argumentum, dum à restrictione Rubricæ personarum minorum, & mulierum respectu, iuxtà mentem, & rationem Statuti: contrà eandem, ad earundem obligationum, & contractuum restrictionem, inferunt.

Vltimum, ac tertium fuerat nostrum fundamentum, hanc eandem sentẽtiam ratione, nec immeritò & obscurè, probari; nam, cum huiusmodi nostrum Statutum sit fauorabile, vt pluries in prima Inspectione diximus,& in prima par. huius *n.*37. probauimus, ac ad euitandas fraudes, captiosasq; minorum mulierũq., quibus obnoxię sunt, circumuentiones, emanauerit; vt in principio illius, quam fi-
115 nalem † rationem Statuti huius in terminis pluries sacrum Palatium perpendit, *& signanter apud Cresc. d.decis.*3. *num.*1. *de Constit. apud Caputaq. decis.*190. *num.*2. *par.*3. *inter recent. decis.* 678. *num.* 4. *par.* 1. *decis.* 619. *num.*5. *&* 723. *num.* 18. *in fin. &* 19. *par.* 2. *& passim in alijs, & nouissimè in dicta Romana Nullitatis obligationis* 26. *Ian.* 1626. *coram R.P.D. Duran, & Pic. ad hoc Statutum, glos.*7.*n.*2.
116 *&* 3. *cum seqq.* † quæ, cum sit præcipuè expressa,& non solum in enumeratis contractibus, sed etiam in alijs vigere dignoscatur, ad omnes Statutum extendit, *iux.not. per Bald. & alios in auth. quas actiones, C. de Sacrosanct. Eccles. Cresc. d. decis.* 3. *num.*8. *&* 9. *& concludunt decisiones, de quibus latè in prima Inspect. & demùm in d.Romana Nullitatis obligationis* 1626. *coram R.P.D. Duran*, quod latissimè *hac eadem Inspectione p.*1. comprobauimus.

Canonizzatæ huic rationi opponunt Corneum *in sapè dicto cons.* 121. *nu.* 9. *versic. iste enim rationes, in* 3.*vol.* vbi dicit *quod*
117 *non decet huiusmodi* † *rationes, adeò generales, dicta specialia, maximè iurium correctiua, & pęnalia extendere: tunc enim iura in authoritate potiùs, quàm in ratione illa, nimis generali, fundantur, nec tunc ratio dicitur de lege disponere, ad Bald. in cap.* 1. §. *si decedenti, qui feud. dar. poss. in vsib. feudorum*.

Secundo dicunt, huiusmodi rationem minimi habendã esse, doceri in omnibus decisionibus sacri Palatij, in quibus firmatur,

tur, Statutum locum habere in illis quatuor tantum enumeratis,& argumentum ab hac fraudis ratione expressa desumptum,in alijs tãtum procedere, quando in illis vnus ex quatuor continetur, *vt in decis.3. Cresc. de Constit. & 55. Put. lib.3.*

Et quamuis rem actam agere videamur, cum ex præfatis satis colligi congruæ responsiones possint; attamen nè quid nostro muneri desit; & super his, breuiter tamen ac conclusiuè, insistimus.

Et quia totum fundamentum
118 Cornei sit in theorica † *Bald. in d. cap.1. qui feud.dar. possint*, quæ passim adducitur,*in §.si decedenti. nobis autẽ, §. & quia vidimus, num.54. vers. modò quæritur, quæ est ratio*; & non quidem in contextu Baldi, sed in quadam add *sub lit. C.* quod animaduertit, Tiraq. qui eam reassumpsit, *in tract. Cessante causa, in prima par.lit.L. n.172.* & quam in paucis libris haberi, pluries de ea lætatus, affirmauit Corneus ipse *cons. 227. ad fin. lib.2. cons.90. num.13. cons. 121. num 9. & 236. numer.6. post med. vol.3.& cons.53.n.11. in princip. vol.4.* qui quidem Baldus, vel quisquis ille fuerit,
119 dicit; quod aut † Statutum de ratione disponit, & seruamus Statutum, *l. prospexit, ff. qui*
120 *& à quibus*; aut † ratio de constitutione disponit, & seruamus rationem, quia prior in potentia est, *l.labeo, ff. de suppell. leg.* De huius theoricę applicatione videndum est; de veritate enim minimè congruit dubitari, cum vsque modo nullus,quem reperire potuerimus id ausus fuerit; & quidem Corneus, quicquid in alijs consilijs dixerit,vt benè retulerunt Domini de Assettamento, *in cons. 121. nu.9. lib.3.* Baldi theoricam inducit in terminis Constitutionis Marchiæ, in qua in principio, & in parte proœmiali, adducitur ratio numeribus penè omnibus rationi; in præfationibus Statuti nostri adductæ,conueniens; ad ostendendũ non rationem, sed Statutum in eo casu attendi debere; Statutumq; tunc de ratione, non è contra rationem de Statuto, disponere: in quo, licet Corn. eminentissimus fuerit Iurisconsultus, haud dubiè malè sensisse videtur; nec immeritò, magna tamen modestia, redargutus per Aym. *in cons. 227. num. 4. cum seq.* ex supra firmatis conclusionibus,& ratione finali in præfationibus emissa;
122 talis enim † ea iudicatur, *l. fin. vbi Bart.Bald.& cęt.ff.de hęred. instit.post eundem Aym. ibi n.2. vers.tertio causa finalis, quę mouit.traduntRolan.cons. 67.nu.70.*
71.

71. & 72. *vol.* 3. *Bursat.ex communi conf.* 93. *nu.* 13. *lib.* 1. & in terminis Constitution. Marchiæ *Boccat. ad eam glos.* 1. *num.* 5. qui Aymon secutus eundem Corneum sibi ipsi contrarium, ac repugnantem, *in cons.* 273. *num.* 3. *in princ. vers. ratio enim generalis*, *vol.* 4. de prædictis eiusdem Cornei consilijs specifica mentione facta, ex præfata
123 theorica Baldi cõclusit † rationem generalem in præfationibus emissam, extendere Constitutionem, ac de lege disponere, *vt nu.* 7. *vers. alibi scribit Bald.* quod iterum, *et in cons.* 243. *n.* 3. *et* 970. *num.* 4. secutum, eadem admittẽs, amplexus est *Menoch. cons.* 484. *num.* 8. *et* 9. vbi expressè firmat, generalem rationem de lege, non è cõtra disponere, & in indiuiduo Boccat. *in d. glos.* 1. *num.* 2. *et* 3. *ad fin.* qui Corneum ibi explicitè, & in alio nominatim refellit, *nu.* 15. & ex hac ratione in puncto Cõstitutionem Marchiæ extẽdi ad omnes, in quibus viget ratio, in Rota obtinuit, vt apud Sanctissimum Greg. XV. *in decis.* 260. *nu.* 3. *& apud* Pic. *decis.* 8. *nu.* 3. Parũ igitur curandũ est de Cornei dicto, qui ex ratione in præfationibus, finali disponentium, & in l. expressa credidit, non extendi ad omnia dispositionem; eamq; de lege minimè disponere; contra opinionem magis cõmunem, ac receptissimam, de qua superiùs latè; & in puncto
124 † Statuti nostri, rationẽ in præfationibus positam, de lege disponere, eamq; ad omnes contractus extendere, si extensio dici potest comprehensio; clarè firmatur authoritate sacri Auditorij *apud Cresc. d. decis* 3. *nu.* 9. *Put.* 55. *num.* 5. *&* 6. *lib.* 3. *in recent.* 619. *numer.* 5. *par.* 2 *& coram R.P.D. Durano, in dicta Romana Nullitatis obligationis.* 26. *Ianuarij.* 1626. *& passim in alijs.*

Qua propter remanet etiam sublatum, quod secundo loco deducebatur ex Rotæ authoritate, quæ ex ratione expressa Statutum passim extendit vltrà quatuor nominatos, vt in decisionibus in prima Inspectione relatis; quibus minimè aduersantur illæ, quæ dicunt Statutũ loqui de quatuor, quia non excludunt, & cęteros comprehendi, quod iam pluries insinuauimus; & probant optimè ea, quæ ad diluendũ argumentũ, ex ipso Statuto exaduerso desumptum, ab inclusione vnius ad exclusio-
125 nem aliorum, deduximus; † decisiones etenim Rotæ, tanquam magistrales, secundum iuris dispositionem intelligi debent, vt ipsimet Dñi professi sunt, apud Sanctissimum Gregorium XV. *decis.*

126 *decis.* 511. *num.* 25. quæ † cum in præfatis, in terminis, adsint, nõ est opus in similibus generalibus immorari, vt apud eũdem Sanctiss. Greg. XV. habetur *in decis.* 256. *nu.* 3. & cum faciant communem opinionem, ab omnibus Iudicibus propter D D. Auditorum grauitatem, ac præexcellentem doctrinam amplectendæ sunt; vt passim primarij Iurisconsulti agnouere; quibus subscribit; *Surd. cons.* 404. *nu.* 83. & 84. & Eminentissimus Dominus Scaccia *in tract. de Sent. glos.* 14. *quęst.* 14. *num.* 3.

Cętera, quæ præfatis, satis extra materiam nostræ quæstionis, subnectunt, & nobis ingerunt; vel ex superiùs traditis sublata remanent, vel scientes etiam condonamus, huicq; Inspectioni finem damus.

Verùm quoniam ex determinatione huius non præcedentis tantum rationis, vt Domini de Afflettamento retulere, quam habuimus disceptationis, in qua iam probauimus Statutum in omnibus locum obtinere, & signanter in emptione, & venditione, cessione, transactione, permutatione, deposito, societate, & similibus, qui non solùm de sui natura contractus præiudiciales non sunt, sed etiã multoties commodum afferunt, & vtilitatem; corruere affirmauimus distinctionem, quam ipsi firmare nituntur, inter contractus de sui natura læsiuos, & præiudiciales; & ex accidenti tales; tùm quia ex dd. resolutionibus cõfundi videatur, tum quia Statutum de læsione nihil dicit; sed tantum fraudem, circumuentionem, & dolum considerauerit, *vt in principio, & fine Statuti nostri cuiq; patet*, quam fraudem, & circumuentionem, etiam læsionem citrà dari asseruerimus; in hoc dictum insilientes dixere: esse contra Statuti verba, Rotæ authoritatem, ac omnium communissimam assertionem, *in l. 2. C. de rescind. vendit.* deceptum in pretio læsum, & læsum in pretio deceptũ, idem esse, habentem: opere pretium existimauimus, quamuis ex superiùs traditis iam distinctio confusa remaneat, & huic insultationi permodestè, nõ pro meritis, quantum possumus satisfacere; ingerunt igitur tria: Primo hoc dictum esse contra Statuti verba; Secundo contra Rotæ resolutiones; Tertio demùm contra cõmunem conclusionem omnium, *in d. l. 2. C. de rescind. vendit.*

Et quidem adprimum, ipsius Statuti verba satisfacient, in quibus mens, & ratio Statuti fundatur, videlicet, *volentes etiã fraudibus obuiare, &c. nè defrauden-*

dentur, &c. & in fine, & iuramentum dolo, & metu extortum censeatur, &c. nunquam tamen negauimus, quamuis Statutum fraudem, & dolum considerauerit, dolum reipsa, & intercedente læsione excludi; imò & magis, magisq; includi.

Nec facit, quod ex Statuto proximiores iurare teneantur,
128 non cedere in † præiudicium, quia huiusmodi verbũ adaptatur generaliter ad omnem factũ contra Iustitiam, & iniuriosum, *can. vlt. quia res. in fin.* 11.*q.*1. *Alberic. in suo Diction. L. P. in hac dictione. Præiudicium*, &
129 † latiùs patet, quàm læsio, ità
130 vt † læsio nulla considerari possit, vbi præiudicium cesset, *Odd. de restit. in integr. q.*17. *nu.*52. licet quandoq; pro synonymis haberi videantur, & promiscuo vsui deseruire; vndè & in Rota, in causa tamen nostri Tribunalis, & in qua nos iudicauimus, fuit sub dubio relictum, an hoc
131 † iuramentum ad donationem, in Statuto expressam, referri debeat, quæ non potest non esse damnosa, ac præiudicialis, licet in ea læsio nulla consideretur, quod inferiùs dicemus, *vt in Romana Nullitatis donationis.* 4. *Maij.*1626. *coram bon.mem.*
132 *Buratto*; quod † tamen apud nos modicam cõtinere videtur difficultatem, tùm propter orationis vnitatem, & æqualem ad omnia eiusdem clausulæ determinationem; tùm quia potest, & illud iuramentum secundum subiectam materiam, & naturã illius contractus, & aliorum similium, respectu quantitatis, & qualitatis rerum, modi & conditionum donationis; donantis, ac donatariorum status, & conditionis in multis cognitioni causæ, ac Iudicis informationi deseruire; Dominis tamẽ, & cognoscendum & resoluendũ, vbi sese præbuerit occasio, derelinquimus.

Quo verò ad secundum, excluditur omnis amaritudo, ex ipsismet decisionibus sacræ Rotæ, iam plenè relatis in prima Inspectione, quibus nedùm subscripsimus, & subscribimus, sed & famulari profitemur; in ijs enim habetur, Statuto locum forè in omnibus contractibus, in quibus directè, vel indirectè, & per accidens minores, & mulieres lædi possunt; ex quo & læsæ læsiuè præsumuntur, si solemnia omittantur; quinimò fraudes, & deceptiones forè consideratas non præiudicialitatem, ac damnum manifestè patet, ex
133 quo † Statutum mulieribus, & minoribus donationes permittit, & alios contractus præiudiciales, & damnosos, *vt in puncto sacrum Palatium ponderauit*

dicta

dicta decis.619.nu.5.p.2.recent. & ipsimet Domini de Assettamento firmarunt; *hac eadem Inspectione secunda*, §. *seù vers. sed quia in alienatione.ibi differt in hoc à Stat.*151., *in quo vtilitas non requiritur,cum omnes illi quatuor sint damnosi, & permittantur.*

Hocq; in donatione simplici, præ cęteris,manifestum fit, in qua, quia à mera donantis li-
134 beralitate proficiscitur, † læsionis ratio minimè habetur, *l.* 1. *ff. de donat. Gratian. discept. forens. cap.* 470. *num.* 42. *& alij*
135 *passim*, cum † de sui natura dãnum, & præiudicium donantis contineat, *Alb.cons.*77.*num.*22.
136 *&* 100.*nu.* 5. cum,qui † donat, perdat, *& nouissimè Pic. ad Statutum nostrum,glos.*7.*num.* 17. *& Rot. inter decis. per eundem ibi Collect.decis.*49.*num.*7.& ta-
137 mẽ omninò † deceptio, & fraus in ea consideratur, & in minore, & muliere verisimiliter intercessisse creditur, *vt voluit idẽ Alb. d.cons.*77.*num.*22.*&* 100. *nu.*5. *Curt. Iun. cons.*141.*n.*17. *& Rota decis.*102.*num.*8.*par.*2. *diuers.* & ideò, quod attinet ad Statutum nostrum, mulieres, & minores possunt quidem seruatis solemnitatibus lædi, & perdere, & tamen non permittuntur decipi, & fraudari.

Nec aliquo pacto aduersatur, tandem, nostrum dictum notatis, *in l.*2. *C. de rescind. vendit.* nec negat, deceptum in pretio dici læsum, & læsum,secundum subiectam materiã illius legis, & tituli, sub quo sita est,ex parte emptoris contractu considerato, in pretio deceptum intelligi; respectu verò venditoris, circà æquiualentiam rei ad precium, & quatenus commutatiuam iustitiam respicit, *vt notat. D.Scacc. de Commerc.* §.1. *q.*7. *par.*2.*ampl.*10.*num.*15. ex hoc tamẽ nullatenus deduci potest, minimè læsum in precio, & cõmutatiua Iustitia inspecta,deceptum dici nõ posse, quod & nos
138 asseruimus, † & probari videtur in alias deducta, *l.*5.*C.de rescind.vendit. cum ibi not.per glos. & alios*, vbi in vendente rem, quam vendere non intendebat, vel alias ex causa ipsum contractum,& qualitates,& modos contrahendi respicientes prout declarat. *Odd. post alios de restit. in integr. q.*4. *art.* 10. *n.*85. *cum seq.* vbi ostendit etiam circà interesse affectionis hoc locum habere, *& signanter, numer.*89. *ibi*, *vel quia læsus sit in ipso actu vendendi*, *quia nocuit ei rem suam vendere: licet pro iusto precio vendiderit*, *& q.* 58. *artic.*1. *num.*15. *cum seq.* quod nos in nostro voto intelleximus; dari autem fraudem sine lęsione negare,

gare, prout ipsi Domini de Assettamento negarunt, periculosum videtur, tùm quia ex hoc destrueretur cõmunis distinctio doli, & fraudis ex consilio, seù proposito: & ex euentu, seù re ipsa; cum, nisi daretur fraus ex consilio absque ea, quæ re ipsa dicitur, nõ cõtra distingueretur simpliciter ab ea; tùm quia, & dolum & fraudẽ sine læsione, & læsionem vicissim sine dolo dari, manifestè concludunt Iurisconsulti Primarij;

139 † dolum, & fraudem sine læsione, *Gemin. in cap* 1. *num.* 8. *vers. quod si dolus, de restit. in integr. vbi quærit, an ex huiusmodi dolo absque læsione restitutio detur, & dicit, quod non, & clariùs Odd. de rest. quæst.* 4. *art.* 3. *num.* 15. item probatur ex ea conclusione, an falsitas minimè nocibilis puniatur; in qua distinguunt, an dolus intercesserit, vel ne;

140 † concludentes expresfsè, dolo interueniẽte, et si nocibilis non sit, pęnę locum forè, *vt post alios Farin. de fals. & simul. quęst.* 150. *numer.* 339.

141 è contra verò † læsionem sine dolo, & deceptione dari, licet satis deceptiua, ac commentitia illa conuentio videatur, in qua quis re ipsa decipitur, dolus quamuis aduersarij minimè accesserit, *vt post Salic. & Natt. dicit Odd. dicta q.* 3. *art.* 2. *n.* 11. probant *Abb. num.* 4. *& Arret. num.* 24. *in cap. cum causa.* 42. *de testibus quos sequitur* Scacc. de Commerc. §. 1. *q.* 7. *p.* 2. *ampl.* 10. *num.* 52.

IN-

INSPECTIONIS III.

SVMMARIVM.

1 *Contractus recognitionis bonæ fidei, cum receptione pecuniarum, mulieris, & minoris* Statuto *nostro*, Cap.151.*lib.*1.*secundum aliquos non comprehenditur; sed vide contrà num.*2.*cum seq.*

3 *Principalis considerato effectu dicitur ille, ad quem verè pecunia, & vtilitas peruenit.*

4 *Principales dicuntur ex promissores, & qui principaliter se obligauerunt, suppositis habilibus, etiam in re, & ex re alteriùs.*

5 *Fideiussores videntur in* Societate *officij omnes obligati, respectu officialis.*

6 *Statutum nostrum* Cap.151.*lib.*1. *in recognitione bonæ fidei minoris, vel mulieris recipientis, siuè vti particulares, siuè vti fideiussores considerentur, locum habet; eadem vigenti ratione, & nu.* 8.

7 *Statutum* Cap.151. *lib.*1. *non habere locum in contractibus, in quibus minores, & mulieres recipiunt, quibus authoritatibus, & rationibus comprobetur.*

9 *Statutum* Cap.151. *lib.*1. *habet locum in contractibus quibuscunque minorum, & mulierum, etiã si mulieres, & minores pecunias, vel aliud receperint.*

10 *Mulieribus, & minoribus petentibus eorum obligationes nullas declarari vigore* Statuti *nostri, non obijcitur receptorum restitutio.*

11 *Beltramini conciliatio in add. ad decis.* Sanctiss.*Greg.XV. decis.* 721. *num.* 28. *vers.verum hæc conclusio, quo modo intelligẽda.*

12 *Minores, & mulieres, cum iactura alteriùs locupletari non debent.*

13 *Mulieres, & minores nulliter vigore Statuti nostri Cap.* 151. *lib.*1. *obligati, eatenùs ad receptorũ restitutionem tenẽtur, quatenus in rem eorum versum appareat.*

14 *Actio nulla oritur ex contractu sine solemnitatibus Statuti nostri* 151.*lib.*1. *per minorem, & mulierem, celebrato.*

15 *Mulieres, & minores ad receptorum ex cõtractu nullo, defectu solemnium Statuti nostri* 151. *lib.*1. *restitutionem, ex æquitate legis naturalis, & alia actione ex lege, conueniri possunt; non ex contractu reprobato.*

16 *Decis.* 36. *num.* 5. *post Zacch. de* Societ. *coram* Cardin. *Millino perpenditur.*

Rom.

17 *Rom.conſ.280.et 394.quid que-rat, & de eiuſdem doctrina intellectu. latè in ſeq.*
Statuto ſtante minorum, ſine certa ſolemnitate, & coniunctorum preſentia, bona ſua obligantium obligationem non valere; validè, ſine dictis ſolemnibus recipiẽtes, quietationem faciunt, & Inſtrumentum liberationis.
18 *Creditor recipiens, quod ſibi debetur, tenetur cautionem facere, & Inſtrumentum ad probandã liberationem, quæ ſolutione ipſo iure inducitur.*
19 *Romani authoritas magna.*
20 *Hypotheca, ac pignoris conſtitutio in Statuto noſtro comprehenditur.*
21 *Pactum, & obligatio de vlteriùs non petendo, ex quietatione reſultat.*
22 *Creditor recipiens, quod ſibi debetur, cautionem tantum ſimplicem, ad probandam ſolutionem, facere tenetur, ex l. neceſſitate.*
23 *Statutum, quod mulieres, & minores non poſſint, ſine ſolemnitatibus obligari, non procedere, quando legis neceſſitate obligantur; eò caſu intelligitur, quando obligatio, ex legis neceſſitate procedit, & legis neceſſitatem non excedit, & ſeq. num.*
Romanus conſ. 280. & 394. intelligitur.
24 *Quietationes, vel obligationes, quæ fiunt per minores, vel mulieres, prohibitas ſine ſolemnitatibus Statuti contrahere, ſeù obligari; valent ſine ſolemnitatibus, quando contrahunt, vel obligantur neceſſariò, ex legis authoritate, & quatenùs tantum legis neceſſitas vrget.*
25 *Quietatio facta per mulieres, & minores, recipientes ab eo, qui nulla ſoluendi, & tradendi neceſſitate coactus erat: & quod ipſi non arctabantur recipere: Statuto noſtro comprehenditur.*
26 *Deciſ. 344. apud Card. Manticam, quando procedat.*
Deciſ. Rom. Salu. Interd. 9. Decembris. 1613. coram Reuerendiſſimo D. Coccino, quomodo procedat.
27 *Mulieres, & minores, ex contractibus ſine ſolemnitatibus Statuti noſtri initis, recipientes, eatenùs ad reſtituendum recepta, ex æquitate legis tenentur; quatenùs locupletiores facti probentur, & in rem eorum verſa.*
28 *Deciſ. Rom. Societ. offic. 13. Febr. 1606. coram Litta, quomodo intelligatur, & procedat.*
29 *Obligatio mulierum, & minorum ſolemnis, in nouam transfundi, ſine ſolemnibus Statuti poteſt, & valet.*
30 *Mulieris obligatio pro alijs non obſtante Velleiano mero iure tenet, per exceptionem quamuis eli-*

L

elidatur, excepta obligatione pro viro, quæ ipso Iure est nulla. num.31.

32 *Excipiens in sua exceptione est actor.*

33 *Excipiens probare tenetur suam exceptionem, cum omnibus qualitatibus necessarijs, ad suam intentionẽ necessariò concludendam.*

34 *Mulier, quæ recepit, Velleiano incumbens, tenetur docere, ex receptione non fuisse locupletem effectam, alias censetur locupletata ad excludendam eius intentionem.*

35 *Contractus à mulieribus, & minoribus; initus sine solemnitatibus Statuti, præsumitur damnosus.*

36 *Locupletiorem, qui dicit minorẽ, vel mulierem ex receptione, probare tenetur.*

37 *Locupletior quis non dicitur, ex sola receptione.*

38 *Obligatio minoris, & mulieris, sine solẽnitatibus Statuti nostri, æquiparatur obligationi pro viro & cũ viro per mulierem habitę: non cum & pro alijs extraneis.*

39 *Dolus, & deceptio in obligatione mulieris pro viro, & cum viro, præsumitur, nisi concludenter in rem ipsius versio probetur.*

40 *Obligatio mulieris pro viro, & cum viro est nulla ipso iure.*

41 *Gratian. discept. forens. cap. 576. num. 32. cum seq. & cap. 879. num. 11. reijcitur.*

42 *Amissionis, & proiectionis possibilitas, in muliere, recipiente minimè consideratur; quod intellige, vt num. 43. cum seq.*

43 *Mulieres, & minores ex nostro Statuto pupillo, tutorem habenti, æquiparantur.*

44 *Regulæ l. in pupillo, ff. de solut. est locus in mulieribus, & minoribus, stante dispositione Statuti nostri Cap. 151. lib. 1.*

INSPECTIO III.

Deuenimus tandem, Deo dante, ad vltimã difficultatem, in qua Domini de Affettamento concludunt; minores, & mulieres bonam fidem in Societatibus officiorum regnoſcentes, ac pecunias recipientes, non seruatis solẽnitatibus Statuti nostri, valldè obligari: quod in fine voti, tamquam Rotę authoritate munitum: ac antiquorum de Affettamento rationibus optimus firmatum; tenendum, ac seruandum censuere. Et quamuis satis in hoc videri posset, cum non respondeant vltima primis; ipsos in vtroq; summoperè deceptos ostendere; cum nec Rota in ac sententia, vt ostensum fuit, resederit vnquam, vel in ea, ex confessione propria eorundem DD. de Affettamento, nunc saltem permaneat, *vt in hac tertia Inspectione, vers. Non obstat decis. a-*

manifestè apparet; dum dicunt, huic eorum sententiæ, & hæc sunt formalia verba *non obstare decisionem coram* R.P. *D. Duran, in qua in terminis fuit resolutum contrarium*; nec Assettamentũ perpetuò, & constanter eam custodisse videatur, *vt ex voto superiùs posito, cum resolutione Assettamenti euincitur*: Attamen quia, & nos in nostro voto, receptione minimè refragãti, esse locum Statuto posuimus, & aliqua in superioribus dicere polliciti sumus; & quoniam, hoc ex eò Dñi de Assettamento procedere, quia sub quatuor expressis, nec directè, nec indirectè continetur, voluerunt; quod immediatè percutit articulũ principaliter discussum, aliqua proponere decreuimus; nostræ, imò sacræ Rotæ, sententiæ inseruientia. Vt igitur in huius articuli disceptatione maturè, ac ordinatim procedamus; illud in primis dignoscendum, an huiusmodi contractus recognitionis bonæ fidei, cum receptione pecuniarũ, siuè ille, qui recepit principalis, siuè fideiussor iudicetur, in Statuto comprehendatur:
1 † quod, sicuti expressè DD. de Assettamento hisce verbis negauere; *Præterea hoc casu intrat ratio approbata à Rota, & Doct. quod hic cõtractus nõ est directè, nec indirectè vnus ex quatuor, cum non cõtineat donationem, refutationem, quietantiam, vel pa-*
2 *ctum de non petendo*; ita † nos, vtroq; casu affirmare, nequaquã hæsitamus; si etenim ipsos minores, vel mulieres inspectis effectu, & personis obligatorum; non dantium pecunias, & contractus substantia ex quo ad eos pecunia peruenit, & negocium
3 pertinere apparet, † vti principales cõsideremus, & pro principalibus habere velimus, *ad tex. in l. sed, & Iulianus, §. interdum, ff. ad Macedon Gabr. in terminis cons. 63. nu.* 10. *lib.* 2. vt pluries etiam tenuit sacrum Palatium, *in adductis Rom. Subbastationis, bonorum. 7. Iulij.* 1597. *coram Card. Lancell. impressa per Zacch. de Societ. offic. in ordine* 56. *nu.* 3 *& in. Rom. Societ.* 10. *Maij* 1604 *corã Sanctiss Greg. XV. post eũdẽ* 45. *nu.* 8. *in princ. inter impressas verò Sanctiß.* 167. *nu.* 6. *vbi Beltram. num.* 10. *plures collegit, & Zacch. mox citatus, nu.* 16. vel, suppositis habilibus, eosdem etiam respectu dantis, & contractus tales considerare valeamus, super officio alteriùs contrahentes, *iuxt. decis. in Rom. Societatis. 9. Maij* . 1588. *coram Giptio, apud Zacch.* 31. *nu.* 3. *cum seqq.* vt putà quia in eodem In-
4 strumento, tanquam † ex promissores, cum officiali contraxissent; *Surd. cons.* 150. *num.* 57

Rota decis. 153. nu. 6. p. 2. diuers. Beltram. ad d. decis. Sanctiss. 167. nu. 10. vers. Hoc autem procedit,
5 siuè etiam vti † fideiussores officialis, & aliorum obligatorum, *iux. not. per eundē Gabr. d. cōs. 63. nu. 1. cum seq. Honded. cons. 38. nu. 2. lib. 1. & alijs relatis, Card. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 2. nu. 18. Felic. de Societ. c. 29. num. 66. Zacch. nu. 15. Oliuer. ad dictam decis. 167. nu. 9.* &, cum semper eadem vigeat fraudis, ac deceptionis ratio, in Statuto considerata; intrat, & eadem
6 regula, vt in eis † Statutum locum habeat, *vt firmatur decis. 678. p. 1. recent.* & in puncto *in d. decisione Romana Nullitatis obligationis. 26. Ianuarij. 1626. coram* R. P. *D. Duran; vbi alia referuntur.*

Nec Dominorum de Affettamento responsum subsistit, dum dicitur Dominos de Rota, cum eò fundamento transire, quod ageretur de fideiussione de sui natura læsiua, & pura fideiussione illius, qui absque aliqua receptione in rem alteriùs se obligasset; quam includere donationem dixerunt; Immemores forsan dixisse *in prima Inspectione, n. 71.* hanc decisionem loqui in terminis casus nostri; *& mox in hac vltimam Inspectione,* in hac decisione in terminis resolutum contrarium, & ipsius decisionis tenoris, in qua explicitè, & pecuniarum receptio per Bartholomæum bonæ fidei recognitorem, & ipsius principalis obligatio discutitur, ac terminatur: vt latissimè in eadem animaduertimus; & satis extra rem donationis inclusionē, eos pōderasse, probatur; dum sumus in minore, qui realiter nō simulatè receperat, & cum extraneo contrahēti, inter quos donatio, nec præsumitur, nec prohibetur; nō in vxore, & marito; & sumus in terminis Statuti, in quo deceptionis præsumptio sufficit; non Iuris communis, in quibus dum id protulit, loquitur, *dec. 1. post Pic. ad hoc pōderata;* quæ & in ea prædiximus.

Hoc itaq; firmato, id tantùm discutiendū remanent: an receptione mulieris, vel minoris intercedente, Statutariam dispositionē contractus euadant, quod nos negauimus; Domini verò de Affettamento annuere; eorumq; opinionem authoritate primum Rotę ratione deinceps, vt prætendunt, munire.

7 Deducunt igitur † pro ea decisionem, *in Rom. Pecuniaria. 20. Octobris. 1593. coram* Card. *Millino, apud Zacch. de societ. off. contrah. 36. & in causa Romana Societ. offic. 13 Februarij. 1606. coram bonæ memor. Litta, relata per Picum in ordine 11.*

Ra-

Rationem verò eam proponunt; quod, cū mulieres, & minores non ex causa donationis pecunias recipiunt, legis necessitate obligantur, *ex Rom. conſ. 394. nu. 4. per Rotam apud Put. deciſ. 153. nu. 3. lib. 3. & coram Card. Seraph. deciſ. 1133.* quam dicunt, alias in Affettamento firmasse, proque ea deducunt, *tex. l. ſed ſi ego. 4. ff. ad S.C. Velleian. in l. ſi mulieri. 15. & l. ſi mulier. 16. & l. ſi mulieri. 22. eodem tit.*

Prædictis autē addimus, hāc videri opinionem obseruantia comprobatam, quicquid esset in puncto iuris, in quo etiam plura deducit, *Grat. diſc. for. c. 176. n. 25 & 33. & 879. nu 4. 9. & 10.*

His autem minimè refragantibus, in contraria nos sententia

8 persistimus; nō solum † in recognitione bonę fidei, cū pecuniarū receptione, in quibus terminis contra hoc votum Affettamenti alias idem Affettamentū resoluit. 24. *Ian.* 1615. & stat clara, & nouissima Rotæ *deciſ. in d. Romana Nullitatis obligationis. 26. Ian. 1626. corā R.P.D.*

9 *Duran*; sed etiam † in alijs contractibus, vt mutui, ac depositi recepti, emptionis, & aliorum; cum etenim, receptione non obstante, & ex consilio, & re ipsa possint multipliciter minores, & mulieres decipi, ac fraudari, & solemnitatibus cessantibus, stāte Statuti dispositione, decepti cēseantur: sequitur intrare Statutum; & regulam ex eo firmatam *apud Creſc. d. deciſ. 3. de Conſt. & in alijs præfatis*, & ideò in vēditione cēsus, recepto realiter pretio, pro nullitate fuit resolutū in Palatio Apostolico, apud R.P.D. Pirouanum, *in deciſ. 385. p. 1. recent.* & coram Martino Andrea. 678. *par.* 1. *recent.* in emptione apud Sanctiss. Greg. XV. *dec.* 164. in permutatione, *in Rom de Sancta Cruce* coram Card. Sacrato, *apud Pic. deciſ. 32. et 33. vbi n. 3. dicit, minorem ità in permutatione decipi poſſe, ſicut in venditione*, quam sacrum Palatiū deducit, ac sequitur coram eodem Sanctiss. Greg. XV. *deciſ.* 473. *nu.* 7. in deposito recepto, coram Reuerendiss. D. Decano, *in d. Rom. Depoſiti.* 13. *Ian.* 1625. *& in alijs paſſim ſimilibus.*

Quod eatenus verùm est, & adeò supponitur per omnes, &

10 in omni casu: vt † mulieribus, & minorib. de nullitate dantib. receptorū restitutio opponi nō possit, *iux. tex. in l. ſi emp. in fin. ff. de contrah. empt. l. ſi à te, C. de pact. int. emp. & vēd. & in l. ſi diuerſa, C. de tranſact. cum ſimil. latè in contrarium deductis per Menoch. conſ.* 644. *nu.* 14. quia contrariū videtur veriùs, *ex Rol. conſ. 7. nu. 3. lib. 3. vt poſt alias reſolutio-*

*nes voluit Rota apud Sanctiss. Greg.decis.*271.*nu.*16.*& ibi Beltram.nu.*28.*& in decis. eiusdem* 354.*nu.*17.*vers. & primo illa non habet,* & in puncto corã eodem Sanctiss.Greg.XV. *d.decis.* 473.*n.*21. *& in decis.Bononien. Census.*20.*Feb.* 1609.*corã* Card. *Lugdunen.apud* Pic.60 *n.*5.cum qua transit, etiam Grat.*d.c.*576. *nu.*37. Nec aliquid facit, dum, concordando has opiniones, ex decis. *in causa Mediolanen. Legati.*15.*Decẽb.*1593.*corã Giptio,*
11 † Beltram. *in add.ad d. dec.*721. *nu.*28.*vers.verùm hæc conclusio,* dicit; quod, licet minores, & mulieres possint ad nullitatẽ agere, & sentẽtias obtinere restitutione non facta; non possint tamen recuperare per eos data, & executionem restitutione non facta perficere; quia in his terminis nullitatis, id tãtùm intelligitur, quatenus, & nõ vltrà, nec alias, fuisset probatum versum in eo-
12 rum vtilitatẽ, cum non debeant fieri locupletiores, cum iactura alteriùs, *l.nam hoc natura, ff. de*
13 *cond.indebit.* quod probãt † optimè, *Natt.cõs.*631.*n.*5. *Cephal. cons.*207.*nu.*37.*cum seq. & concedit Rol.qui in eadem causa, cũ ipsis consuluit, d.cons.*7.*n.*28.*vbi. de communi lib.* 3. *qui ob id immeritò damnatur per Menoch. d. cons.*644.*num.*14.*in fin.* *Rimin. Iun. cons.*5. *numer.*76. *Gratian. dicto cap.*576. *numer.*38.*Rota dicta decis.* 60. *numer.*6. *post Pic.* Idq; non ex contractu reprobato, ex quo nulla nascitur
14 † actio; *Rom.cons.*12.*&* 437.*Rot. in d.Romana Nullitatis obligationis coram R.P.D.Duran*; sed
15 ex † æquitate l.naturalis, & alia actione, *l.*1.*S.impuberes, l.*2. *& l.*3. *ff.commod.vbi* Salic. *Ang. & Castr. vt latè in nostro voto tradidimus*, & doctissimè voluerũt in puncto DD. de Rota coram Reuerendissimo D.Decano, *in d.Romana Depositi.*13.*Ianuarij* 1625. & coram R.P.D. Duran, *in d. Romana Nullitatis obligationis.* 26. *Ianuarij.*1626. vndè manifestè concluditur, minimè receptioni vim esse, ipsos contractus validandi; alioquin ea interueniente, quod magis est, omnimodo minores, & mulieres à nullitate arcerentur; & frustratoria esset præcedens cõclusio, & discussio; cum igitur ratio Statuti, etiam receptione interueniente, sibi locum vendicet, sequitur, & eo casu nullitatem intrare; ex rationibus latissimè superiùs deductis, quas hic repetere superfluum iudicamus, maximè cum habeamus claras decisiones, ità vt non sit generalibus admodum insistendum; vt apud Sanctissimum Gregor. XV. dicitur *decis.*256. *num.*3.

Et

Et quoniã ex resolutione, in contrarium allatorum, magis magisq; huius sententiæ firmitas apparebit, ad eam properare non immoramur.

16 Quo igitur ad † decisionem coram Card. Millino, de qua in anteactis peregimus, summopere animaduertenda sunt verba ab illo sapientissimo Præsule, occasionẽ nacto omnium DD. ineundi gratiam, & sine præiudicio Iustitiæ; imò vt omnium votis satisfaceret; solita prudentia ac cautissimè adiecta, & per DD. de Affettamento haud gratis omissa; in quibus apparet, particulam decisionis hanc, in qua fit fundamentum, non fuisse de mente Rotæ: *& hac sunt verba, d. decis. 36. num. 5. quæ causa, scilicet simulandi, secundum aliquos ex Dominis in Tarquinia aderat; quia, cum vigore Statuti non posset obligari, sine solemnitatibus, & nec etiam de iure communi fideiubere: fuit simulatum, quod recognosceret bonam fidem, vt eius obligatio teneret. Roman. cons. 394. num. 4. & in hac recognitione consistit simulatio, quia verè ipsa pecunias non recipiebat, cum eodem instãti ad manus Iulij Cæsaris peruenire deberent*; quinimò & ex abundanti posita; cum iam fuerit dictum, sententiam super obligatione Tarquiniæ, non solum tanquam inter alios latam, nullum præiudicium attulisse Saluatori: verùm etiam tanquam super diuersis, nec obligationi officialis, de qua ibi principaliter agebatur; cæterum germana resolutio pendet ab eo; an simpliciter verùm sit in iure, stante dispositione huiuscemodi Statuti, quod recipiens obligetur sine solemnitatibus, quod *ex cons. 394. nu. 4. Rom.* & opinione aliquorũ fuit in hac decis. suppositum, *n. 6.* & solet sæpè incõgruere vsurpari.

Hanc conclusionẽ tractat latè D. Pic. ad Statutũ nostrũ, *glos. 7. n. 42. & glos. 9. n. 2.* & per totã, vbi licet non ità clarè loquatur, vt oportuit, optimè resoluit; quod, vt mox dicemus, apparebit. Fuit igitur originaria opinio

17 † Rom. *cons. 280. Præsupposito, quod viua voce*; quod fuit ad verbum duplicatum, *in cõs. 394.* vt animaduertit locupletissimus Tiraq. *de ll. Connub. glos. 8. n. 187.* stante Statuto, mulierum, & minorum nullam esse obligationẽ, bona sua, sine certa solemnitate, & coniũctorum præsentia, obligantium; mulieres, seù minores recipientes, quod sibi debebatur, absque d. solemnitate potuisse, de receptis quietantiã facere, ac liberationis Instrumẽtũ.

Duo verò fuerunt fundamẽta Romani, videlicet. Primũ, quia maritus vxori reddebat, quod de-

debuerat; ideòq; de necessitate
18 cogi poterat † vxor, ad faciendã cautionẽ, & Instrumentũ quietationis, ad probationem liberationis, quæ ipso iure fit per solutionem, *l. sicut datã, C. de liber. cau. l. plures apocis, C. de fid. instr. cum alijs per Bart. post glos. in l. 2. ff solut. matr. n. 15 et in l. si finita, §. eleganter, n. 3. ad fin. ff. de dam. infect. vbi Alex. n. 21. Cyn. in l. obsignatione, n. 6. C. de solut. Guido pap. sing. 506. in fin. Pic. ad Statutum nostrum, glos. 9. nu. 2.* vndè consequens dicit, cum legis necessitate, ac dispositione teneretur, quietantiam huiusmodi absque alia solemnitate facere potuisse; quod probat ex pluribus iuribus, in quibus legis ministerio inducitur obligatio: quę, licet possent pati aliquas difficultates, vt de singulis discutiendo patefieret, admittimus; cum tamen valdè intersit, quid legis dispositione absque ministerio hominis induci, quo casu legis prouidentia omnem fraudem adimit; vel per legem hominem ad aliquid agendum teneri; quo casu in hoc agendo; vt omnis suspicio fraudis tollatur, non est inconueniens per aliam legem modum, & solemnitatem adijci; quod singulariter decisum videtur, *in dec. 496. nu. 6. apud Sanctiss. Gregor. XV. vt superiùs in ea notauimus, Inspectione prima, parte secunda, decis. 19. nu. 5.* at quoniam nostrum institutũ transcendit; &
19 magna est authoritas † Romani, eiusq; opinio nimis inualuit, libenter acquiescimus; nõ tamen est omittendũ, quod ipse Eminentissimus Romanus, quamuis hoc ingenioso, ac satis iuridico fundamento vsus; quod, & ipsé multis comprobauit iuribus, cęteri amplexi sunt, ac sacrum Palatium approbauit: de eo non satis confisus subiunxit; & hæc sunt verba. *Hoc autem verùm esse in casu proposito notissimè demonstratur,* (& in hoc secũdum fundamentum consistit) *quia constitutio præmissa in obligatione bonorum loquitur, non autem de obligatione personæ,* & ità ostendit, eius casum in constitutione illa minimè comprehensum: ex his autem fundamentis, duo ad materiam notanda sunt: Primum, quod Constitutio, seù Statutũ, de quo Rom. in dd. consf. agit, nõ videtur per omnia cum
20 nostro cõgruere, in quo & † hypothecæ, & pignoris Cõstitutio, causatiuè tamen, cũ alias potiùs permissa sit, videtur prohibita, *vt tradit Pic. glos. 7. n. 72.* & per-
21 sonalis obligatio, quietatio, † & pactũ de nõ petẽdo, nominatim includũtur, vt patet ex superiùs dd. Secũdũ, quod Rom. respõdit pro validitate quietationis, ex

qua

qua ſola perſonalis obligatio ad non ampliùs petendū oriebatur, quæ ex ea neceſſariò reſultat. *iuxta not. in l. Meuia, §. fundus, vbi Bart. ff. ſol. matrim. & in l. iubemus, C. ad Velleian. Iaſ. in l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, num. 21. ff. de pact. ut præmiſerat ipſe num. 1. in parte obiectiua, in primo argumento, & poſt alios de communi Pic. gloſ. 9. num. 5.* & ideò, quę nullo pacto excedebat quie-
22 tationē ex l. diſpoſitione † creditori neceſſariam, *iux. not. per Bart. in d. l. ſi finita, §. eleganter, d. nu. 3. in fin. uerſ. ſed ſi peterem, ibi. non vt aliquid addatur, ff. de damno infecto. Gabr. d. conſ. 26. nu. 52. cum ſeq. vol. 2.* quæ ſunt notāda pro quietationibus, quæ quotidiè fiunt, tùm quia ex illo Statuto, de quo Romanus agit, non videtur prohibita vllo pacto perſonalis obligatio, quietatio, & pactum de non petendo, prout in ſpecie in noſtro Statuto includuntur, ex quo videtur induci derogatio contrariarum Conſtitutionum. tùm quia non videtur prohibita adminiſtratio, quod ſimiliter ex noſtro induci videtur, vt per *Pic. d. gloſ. 9. num. 4. & 5.* tùm demùm, quia etiam, quæ à creditoribus proficiſcuntur, cum ampliſsimis renunciationibus ſpecialibus, & generalibus in obligatione Camerali, ac bonorum prægnantiſsimis obligationibus, fiunt: vt omnibus clarè innoteſcit, ad quas de iure mulieres, & minores ex l. neceſsitate minimè tenentur, vt notant prædicti, ideòq; Statuti diſpoſitionem non euadūt;
23 nec intrat † Romani authoritas, quam Doctores omnes procedere intelligunt, & ſequuntur, quando quietatio ex neceſsitate fit, & quatenus iuris neceſſitas vrget. propterea Iaſ. in *d. l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, n. 29. in 2. limit. ff. de pact.* explicitè id determinat, ac *concludit; in libera-*
24 *tione, & quietatione, † qua per mulierem marito reddenti, ac ſoluenti, quod ei debebat, ex neceſſitate fieret, non excedendo terminos legis, & neceſſitatis.* Tiraquell. *d. gloſ. 8. nu. 187. qui dicit uxorem poſſe maritum liberare, cum id ſit neceſſitatis; licet aliter liberare non poſſit. Gabr. d. conſ. 20. num. 50. cum ſeq. uol. 2. & ità ipſe Pic. d. gloſ. 9. nu. 3. ubi alios refert in princ.* & ita pluries admiſit in quietatione neceſſaria ſacrum Auditorium, vt apud Puteum in ſæpiùs allegata *deciſ. 153. nu. 3. lib. 3. in caſu ſolutionis recipiendæ per creditorem, & cauſa ne-*
25 *ceſſaria*, & ideò † ibi, quia ſol-

soluens non tenebatur de iure, & recipiens arctari non poterat, & sic receptio non erat necessaria, resoluitur pro comprehensione in Statuto; *coram Tholomeo inter nouiss. dec. 867. num. 5. lib. 3. par. 3. diuers. & apud Seraph. decis. 1133. num. 2. ibi. nam quando mulier quietat ex causa necessaria*; & causam continere debere propriam, & præcisam necessitatem. *in d. decis. 60. num. 22. post* Pic. &

26 in his terminis procedunt † *dec. 344. apud Cardin. Mantic. & Romana Saluiani interdicti. 9. Decembris 1619. coram Reuerendiss. D. Decano, de quibus supra*. Quapropter difficulter videtur sustineri hæc quorundam, *in hac decis. 36. num. 5. apud Zacch. de Societ.* Dominorum interpretatio: cum nulla necessitate cogente Tarquinia reciperet, ac quietaret; verùm etiam quando ex sola receptione, quamuis voluntaria, quietare potuisset; quod ex prædictis falsum videtur, nullus tamen dicit, posse ad restitutionem obligari, & obligationem valere; cum clarum sit, aliter, &

27 in plus † similes personas ad restituenda recepta de iure haud teneri; vt in omnibus contractibus dicitur, sine solemnitatibus cum prædictis emissis: quã, & quatenus de versione per recuperare volentem, qui dederat, in rem earum doctum appareat: ipsasq;, quod iam proximè comprobauimus, locupletiores effectas. *vt in mutuo, et commodato probat ipse* Pic. *glos. 7. num. 70. & 71. in deposito est clara decisio Romana Depositi, 13. Ianuarij. 1625. in fin. coram Reuerendissimo Decano*, & in puncto in recognitore bonæ fidei, qui pecunias recepit. *in dicta Romana Nullitatis obligationis. 26. Ianuarij, 1626. coram* R. P. D. *Duran. in versic. non obstat prætereà*; ex quo remanet etiam sublatum fundamentum DD. de Assettamento

28 *in d.* † *decis. Romana Societatis Officij coram Litta, 11. post* Pic. quia in ea apparebat clarè de locupletatione mulieris, *ut ibi num. 1. cum seq. Gratian. discept. forens. cap. 576. in puncto num. 38.* quo casu cessat ratio Statuti, & Statutum ipsum: & inducitur ex ipsa lege, & naturali æquitate obligatio. Et in hac decis. maxima prudentia Dominorum est ponderanda, ac in resoluendis dubijs maturitas, & circumspectio, qui cum proposuissent dubium. An mandatum esset relaxandum, vel relaxatum exequendum; non responderunt dubio; sed

sed tantùm pro Iustitia mandati concluserunt, non obstante, quod in decisione adesset aliud fundamentum, ex quo directè etiam ex ipsa obligatione sinè solemnitatibus, validè agi posse videretur, quia in eò casu, potiùs dicebatur obligatio
29 † vetus, & solemnis, quam noua. *iux. tex. in l. tutor. in fin. ff. de adminiftr. tut. ex not. per Dec. in l. singularia, num. 9. ff. si cert. pet. cum alijs in ea relatis nu.* 4. *cum seq. & per* Pic. *qui eam sequitur, in d. glos. 7. num.* 218.

Remanet quoque ex prædictis sublata ratio, per eosdem Dominos de Assettamento proposita, quod mulier, vel minor recipiens pecunias, non ex causa donationis, legis necessitate ad restitutionem tenetur; quia, id quidem conceditur, quatenus locupletiores ex receptione effecti fuissent *iux. not. per Bart. & alios in l. prædiorum, C. de præd. minorum, & in alijs mox deductis*, & tunc non actione ex contractu, per eos inito, absque solemnitatibus nulliter, ex quo nulla oritur actio; sed ex l. dispositione, & æquitate, vt benè dicunt ijdem Domini, & fuit ostensum.

Nec prædictis obstant ll. ponderatæ ad ostendendum, quod mulier, quæ id recepit, pro quo obligatur non iuuetur Velleiano, quia vltrà alia, quæ singulis ll. prædictis responderi possent, rationes plures argumentum excludunt; & primò, quia termini sunt multum
30 diuersi, † obligatio enim mulieris mero iure tenet, quod Velleianum attinet, ipsaq; mulier, & naturaliter, & ciuiliter obligatur; & tantùm per exceptionem eliditur, vt concludunt communiter omnes in *l. 2. in princ. ff. ad Senat. Consf. Velleian. Bart. num. 2. Bald. in prima lect. uers. nota quod ista verba. Alberic. num. 3. Salyc. numer. 1. Arretin. in 6. not. & Castren. in l. 1. num. 2. eod. tit.*
31 excepta tamen hodie † obligatione pro viro, in qua mulier ipso iure est tuta. *auth. si qua mulier, C. eod. tit.* ideòq; insur-
32 git, cum † excipiens in sua exceptione actor censeatur. *Bart. in l. 1. per illum tex. ff. de excep. Paris. consf. 45. in princ. lib.* 1. &
33 probare † teneatur omnes qualitates necessarias ad effectum, vt concludat intentionem suã. *Franch. in cap. 1. in primo not. d. præscrip. in 6. Aym. consf. 226. num.* 8. *Rot. apud Sanctissimum Gregorium XV. decis. 278. nu. 1.*
34 *&* 2. quod † ex receptione censeatur locupletata, vel tuta; nisi

nisi ipsa, quæ vult elidere le-
gitimam obligationem, contra-
rium ostenderet, *iux. glos. com-
muniter receptam in l. prædio-
rum, C. de præd. minor. Menoch.
de præsumpt. lib. 6. præsump. 27.
num. 10. vers. cæterum. Rot. d.
decis. 678. num. 7. par. 1. re-
cent. & in dicta Romana Nul-
litatis obligationis. 26. Ianuarij
1626. coram R. P. D. Durano;
vers. non obstat vlterius.* In ter-
minis verò conclusionis nostræ,
in qua ob defectum solemnita-
tum, & Statuti præsumptionem
doli; mulieres, & minores de-
cepti, ac fraudati censentur;
35 & † contractus est ipso iure nul-
lus, & damnosus præsumitur.
*Bald. in l. quæcunque, in vers.
scias tamen, C. de bon. quæ liber.
Dec. cons. 532. num. 12. Rota
apud Verall. decis. 200. num. 3.
par. 3. Gratian. discept. forens.
cap. 27. nu. 7.* qui licet videatur
dicere, quod non præsumitur
vtilis, Doctores tamen, & Ro-
ta dicunt, quod præsumitur
damnosus; ex sola receptione
non potest præsumi locupleta-
tio, & in rem versio; sed qua-
36 tenus ex ea † mulierem, & mi-
norem actor obligatos præten-
dat, probare concludenter tene-
tur, vt in alio capite distinctio-
nis. *glos. in d. l. prædiorum.*
prædicti omnes firmãt, *& vltrà*
*eos tenuit Gratian. discept. forens.
cap. 27. num. 10. vbi dicit di-
stinctionem verissimam, & 101.
num. 4. cum seq. & 576. num.
32. vbi, quod ex sola receptione
37 non dicitur quis † locupletior, &
de communi testatur, & voluit
sacrum Palatium in d. decis. 678.
num. 7. & in dicta Romana
Nullitatis. coram R. P. D. Du-
38 ran.* vndè, in his terminis † obli-
gationis, ex defectu solemnium
Statutariorum nullæ, est potiùs
facienda æquiparatio obliga-
tionis vxoris pro viro, & cum
viro, quam cum extraneo, &
pro alijs factæ; in qua, nisi eui-
denter in rem ipsius versio pro-
betur: & metus, & delenimen-
torum, & blandiciarum ratio-
39 ne, æquè seductio, † & dolus
præsumitur. *Bald. in d. l. 2.
post glos. in lect. antiq. ff. ad Vel-
leian. & in Auth. si qua mulier,
num. 3. vbi Salyc. num. 5. & ult.
Castr. num. 3. ad fin. C. ad Vel-
leian. cum alijs latè relatis in
decis. 1. post Pic. num. 4. & la-
tiùs per Gratian. dicto cap. 576.
num. 34. & 35. & in cap. 879.
40 num. 11.* & † nullitas ipso iure
inducitur, est text. *in dicta Auth.
si qua mulier, ibi iubemus hoc
nullatenus valere. ubi glos. in
verbo nullatenus, & magis com-
muniter omnes. Bart. in l. fin.
num. 2. eod. tit. Arret. in §. item
si in*

si in iudicio, *num*. 5. *Instit. de except. Surd. decis.* 164. *nu*. 13. *& Rot. in eadem decis.* 1. *post Pic. num*. 3. in qua vtraque nullitas, Iuris communis, & nostri Statuti, ex æquo considerantur, quicquid † Gratian., satis inuolutè hanc decisionem deducens, crediderit, *tàm in d. cap*. 576. *n*. 32. *&* 34. *quàm in d. cap*. 879. *nu*. 11. cuius rationes, vt credimus, ex prædictis sublatæ remanent; obseruantiæ verò attestationi, tot claris resolutionibus in contrarium apparentibus, quotidiano forensi vsu receptis, parùm tribuendum est.

41

Cessant igitur alia euidenti ratione similiter ll. præfatæ: quia, & si regulariter perditionis possibilitas, & eius, quod accepit, dilapidationis in muliere minimè consideretur, prout in pupillo, *vt in l. pupillo*, 47. *ff. de solut.* vt in terminis nostris S. C. Velleiani *in adducta l. si mulier*, 16. *ff. ad Velleian*. singulariter notat Arretinus noster Doctissimus, per eam *in secundo notabili*; tamen, quia ex nostro Statuto minores, & mulieres, æquiparantur pupillo tutorem habenti, vt pluries notat. *Picus glos.* 7. & in puncto receptionis *glos.* 9. *nu*. 5. quem sequitur Rota *in dicta Romana Nullitatis obligationis coram R. P. D. Duran. vers. non obstat vlteriùs*. videtur & in hoc casu locum esse regulæ *d. l. in pupillo*, *ff. de solut.*

Ex quibus, omnibus satisfactum esse propositis, credimus, ad honorem D E I, Sanctorumq; Eustachij, & Sociorum laudem, in quorum Festiuitate Opusculo huic nostro supremam imposuimus manum.

F I N I S.

VOTI

VOTI D. CAPITANEI REPERTORIVM.

Con-

D

Depo-

Locu-

Suc-

Successoribus preiudicat confessio autboris. num. 45.

T

T*Ransactio continetur sub dicto Statuto .num.* 19.

V

V*Erba, quando stant ampliatiuè, vniuersaliter, & pracisè, non restringuntur ad casus expressos. num.* 4.

Verbis generalibus inclusum, dicitur expressum. num. 12.

Vtilis non præsumitur cōtractus, sed damnosus, quando fuit omissa solemnitas legis, in cōtractu requisita. num. 31.

Vtilis contractus, quatenus sine solemnitatibus sustineri teneatur, intelligitur, si de vtilitate euidentissimè constat. num. 30.

Vtilis contractus non continetur sub Statuto. n. 26. *contrarium. n.* 29.

Vtilis iudicatur contractus, ad effectum Statuti, *si ex parte mulieris, vel minoris nulla intercedit obligatio. num.* 32.

Vtilitas minoris nō attenditur in his, qua sunt de forma. nu. 28. *&* 29.

VOTVM D. CAPITANEI.

Romana Nullitatis contractus. *Lunæ* 29. *Nouemb.* 1627.

CVm fuissent sub die 9. Maij ad fauorem Hieronymi Ottoni scutorum ducentorum, & 4. Iunij anni 1610. ad fauorem quōdam Liuiæ Agazzariæ, aliorum scutorum ducentorum societates initæ: sub accessionibus Dominorum Scipionis, & fratruum de Vrsinis, ac Gasparis Saluiani, & q. Magistri Petri Antonij Falconerij; ac recognitione bonæ fidei D. Scipionis, ac releuatione indemnitatis dicti Gasparis per dictum Magistrum Petrum Antonium Falconerium; pro quibus, tàm d. Gaspar Saluianus, quàm Franciscus Falconerius vti fil. & hæres d. Petri Antonij molestias paterentur, Anno 1625. ac die decima prima mensis Decēbris; Idem Franciscus vti hæres prædictus, cum benef. tamen leg. & inuent. Saluo in primis, & reseruato consensu, & beneplacito D. Flaminij Anguillaræ Proprietarij, cura sumptibus, & expensis ipsius proprijs petendo, & impetrando, quatenus requireretur, & non alias, &c. & cum reseruationibus infra dicendis, & nō aliàs, &c. Cāmillæ Agazzariæ cessionariæ Cleriæ, & Magdalenæ filiarum, & hæredū Liuiæ, etc. præsenti, etc. in solutum dedit, cessit, etc. ac respectiuè etiam cum clausula constituti, etc. & alijs, etc. vendidit, etc. duas suas Domos hæreditarias d. q. Petri Antonij, cū hor-

to, etc. & alijs, etc. pro pretio, etc. scutorum quadringentorũ monetæ: In cuius pretij diminutionem idem Franciscus ex nunc, pro rata scutorum ducentorum, eidem Cãmillæ, etc. præsenti, etc. & cum reseruationibus infrà dicendis, & non aliàs, etc. acceptanti, etc. acceptam tulit, & excomputauit summam dictorum scutorũ 200. pro sorte principali dictæ societatis eidem Cammillæ debitæ, etc. vigore cessionis eidem factæ per Cleriam, & Magdalenam fil. & hæred. dictæ q. Liuiæ, etc. & de qua summa mutuo, & vicissim respectiuè quietarunt, etc. sub expressa tamen conditione, quòd in omnem casum, & euentum cuiuscunque euictionis, litis, vel molestiarum, etc. super dictis domibus, etc. aut aliqua earum, etc. quomodolibet, quomodocunque, & qualitercunque, etc. inferendarum, etc. à prædicto Hieronymo Ottono, seù alijs quibuscũque creditoribus prioribus, & potioribus, etc. seù coæqualibus eiusdem Cammillæ, & cet. & Hieronymi tantùm, & non aliàs, etc. siuè etiam in casum, & euentum nullitatis, inualiditatis, rescissionis, vel inobseruantiæ præsentis contractus ex quouis capite, & defectu, etiam in corpore Iuris clauso hic non expresso, & dē necessitate exprimendo, & ex quacunque alia causa, etiam penitùs incogitata resultanti; In quocunque ex casibus prædictis, & quibuscunque alijs, &c. insolidum liceret ipsi Cãmillæ, & suis, &c. vltrà tamen præcisam huius contractus, & contentorum in eò quorumcunque obseruationem, etc. redire ad eius primæua iurà, & actiones, & priuilegia quæcunque, etc. contra prædictos, etc. omnes, & alios quoscunque, etc. & illis in iudicio, & extra semper, & quandocunque vti, & frui, &c. eò modo, & forma, quibus sibi licuerat, antequam ad præsentis contractus stipulationem deuenisset, & non secùs, ac si non fuisset stipulatus, quæ propterea iura, etc. nullo vnquam tempore censerentur, aut essent finita, sublata, extincta, nouata, seù præscripta, sed salua semper, & integra, & illæsa vigeant, & remaneant, ad prænarratos, omnesq; alios meliores fines, & effectus: & hæc omnia citrà præiudicium generalis obligationis, & aliorum remediorum, tàm vigore præsentis contractus, quàm aliàs quomodolibet in sui fauorem resultantium, adeò vt vna via electa, etc. quia sic, etc. Reliqua verò scuta 200. etc.

pro

pro residuo pretij dictarum domorū, &c. eadem Cămilla, &c. ita volente, &c. dicto Francisco ibidem præsente, &c. soluere, & exbursare promisit dicto Hieronymo Ottono absenti, &c. Notario, &c. infra duos menses, ab ea die proximos, in satisfactionem prædictæ Societatis officij ad illius fauorem, vt suprà initæ, &c. data priùs per eum cautione idonea, ad cōtentamentum ipsius Cammillæ, de huiusmodi summa, in omnem casum, & euentum cuiuscunque euictionis, litis, vel molestiarū super dictis domibus, & horto, &c. aut aliqua earum, &c. quomodolibet inferendarū, &c. ipsimet Cammillæ, vel suis reddenda, & restituenda: aut prædictam summam deponere promisit, &c. in sacro Monte Pietatis Vrbis ad creditum ipsius Hieronymi sub cōditione, quod indè amoueri minimè posset, nisi præstita cautione prædicta, vel nisi ad effectum illam inuestiendi pro securitate eiusdem Cămillæ, & suorum in omnibus casibus prædictis, &c. litis, molestiarum, resciſſionis, & inobseruātiæ, &c. Quibus saluis, &c. & non aliàs, &c. eadem Cămilla, &c. omnia iura, &c. sibi cōtrà prædictos, &c. vigore dictæ suæ societatis, &c. competentia, &c. talia tamen qualia, &c. adeò vt cōtra ipsā, vel suos, &c. nullo vnquam tempore directè, vel indirectè retorqueri, nec cū ipsa concurrere possint, &c. & non aliàs de quo, &c. cessit, &c. dicto Frăcisco, &c. præsenti, &c. Quibus etiam saluis, &c. idem Franciscus, &c. non amplius vti, hæres, &c. sed vti principalis, &c. principaliter, & insolidū, & nomine proprio, sciens, &c. promisit, &c. & affirmauit dictas domos, &c. & alia, &c. fuisse, & esse hæreditaria, &c. & ad dictā hæreditatē, &c. esseq; libera, &c. ab omni, &c. præterquā à prædicto annuo canone scutorum quatuor cum dimidio, &c. debito D. Flaminio Anguillaræ illarum proprietario, &c. nulliq; alteri, &c. personæ, &c. præsentemq; in solutum dationem, &c. ac respectiuè venditionem, &c. cūctaq;, &c. in præsenti instrumento cōtenta, &c. esse ac semper forè bona, valida &c. & in ea, tanquam talia, facere cōsentire, &c. omnes personas, &c. aliàs in euentum contrarij, &c. nullitatis, inualiditatis, resciſſionis, & inobseruantiæ præsentis contractus, &c. ex quouis, &c. teneri voluit, &c. erga dictam Cammillam præsentem, &c. de omni, & quacunque, &c. euictione, &c. Iurisq; & facti defensione, &c. vniuersali; & particulari, &c. Quæ omnia, &c. successiuè

cessiuè promiserunt, &c. Promittens,&c. insuper eadem Cãmilla, atque etiam Gaspar Saluianus ibidem præsens, &c. totum præsentem contractum ab ipsa Cãmilla ratificandum esse, etiam cum decreto, & alijs solemnitatibus,&c. ad omnem ipsius Francisci requisitionẽ, &c. liberè,&c. aliàs, &c. de quibus, &c. quatenùs tamen opus sit, &c. & nõ aliàs,&c. Pro quibus, &c. idem Franciscus,&c. Cãmilla, &c. & Gaspar,&c. sese, &c. eorumq; hæredes, &c. & bona, &c. Iuraq;, &c. in ampliori,&c. obligarunt, &c.

Cumque Gaspar Saluianus mensibus elapsis molestaretur à Hieronymo Ottono pro restitutione sortis principalis prædictę societatis officij scut. 200., quã Cãmilla, vt suprà dictum fuit, soluendam susceperat, vigore præfatæ promissionis, instituit in Curia Capitolina Iudicium contrà eam. Et productis dictis molestationibus, sibi per Ottonum illatis, ac illius iustificato credito, & sua obligatione,&c. ac promissione indemnitatis ad ipsius fauorem per dictum Petrum Antonium Falconerium, præmissa citatione ad videndum reuocari quamcunque supersessoriam, & mandari expediri mandatum, & quatenùs opus esset, de nouo, &c. obtinuit, vt suprà; supersessoria quamuis nulla præcessisset, vel mandati decretum, vel relaxatio; mandari expediri mandatum, aliàs vigore obligationis Cameralis relaxatum, & quatenùs opus esset de nouo decerni, & relaxari, &c.

Interposita verò appellatione, & causa ad nos deuoluta, censuimus sententiam Domini Iudicis à quo, reuocandã fuisse, ac Cãmillam absoluendam, validioribus, ni fallimur, ac perspicuis rationibus, & fundamentis.

Quorum quidem, quod etiã euidentissimum videbatur, primum præcipuumq; fuit; quod contractus, de quo agitur; multiplices dictæ Agazzariæ obligationes continens, & signanter cessiones, & quietationem, viribus non subsistat, cum nõ fuerit seruata forma Statuti Cap.
1 151. lib. 1. † Cuius dispositio ex communi; & clarissima omniũ sententia, in omnibus contractibus locum obtinet, in quibus minores, & mulieres fraudari, ac decipi possunt, ac directè, seù indirectè circumueniri; quam sacrum Palatium iugiter admisit, ac inconcussè tenuit; tenetque, & quotidiè obseruat, vt apud *Cresc. dec. 3. de constit. Put. 162. num. 2. lib. 1. inter diuersas collectas per Pic. ad Stat. nostrum dec. 8. nu. 3. & 4. & 44. nu. 5. coram*

ram Sanctiss. Greg. XV. ferè in puncto, decis. 164. *nu.* 4. *&* 5. *vbi add. n.* 11. *alias refert,* 333. *n.* 1. *& ibi add. nu.* 9. *&* 496. *nu.* 8. *in nouiss. decis.* 529. *nu.* 4. *par.* 1. *&* 433. *par.* 4. *in recent.* 153. *nu.* 13. 385. *nu.* 2. 592. *nu.* 5. *par.* 1. 114. *nu.* 2. *&* 619. *nu.* 5. *par.* 2. *& in alijs passim propèmodum infinitis, & tenuit Pic. ad d. Statut. glos.* 7. *nu.* 6.

Nec facit, quod *Beltram. in add. ad decis. Sãctissimi* dixerit, hanc conclusionem fuisse in dubium reuocatam, coram R.P.D. Buratto æter. mem. Viro; quia nunquam contraria capta fuit resolutio; & post talem dubita-
2 tionem † eadem præualuit sententia, vt nouissimè tenuit *Gratian discep. forens. cap.* 961. *nu.* 1. *&* 2. *&* 969. *nu.* 31. & in sacro Auditorio obtinuit pluries, & signanter in causa *Romana Depositi* 13. *Ian.* 1625. *coram Reuerendiss. Domino Decano, & in Romana Nullitatis obligationis.* 16. *Ian.* 1626. *coram R.P.D. Durano*, in qua in puncto *Rota sequitur d. decis.* 164. *coram Sanctiss. Gregor. XV.* ad rem alteriùs contractus, de sui natura minimè læsiui.

Et licèt, stantibus prædictis Rotæ resolutionibus, per longa temporum curricula reiteratis, ac tot tantorumq; Patruum authoritate roboratis, superuacaneum videri possit, rationibus incumbere; lucemq; soli, noctuas, vt aiunt, Athenas afferre, videamur; cum non minimè periculosum, ac ferè temerarium, contrarium sentire, in iudicãdo existimaretur, attamen nec eas deesse scimus; nec reticere, sententiam alijs detrectantibus, opportunum censuimus.

3 Contractus † igitur omnes in Statuto nostro, in quibus directè, vel indirectè minores, vel mulieres decipi, ac circumueniri queunt, comprehendi: & verbis ipsis Statuti, aut certè ratione, necessariò affirmandum.

Verbis quidem, ni nostra nos fallit opinio, haud obscurè deducitur; Cum etenim statuentes post Rubricam generalem; de Cõtractibus videlicet sine certa solemnitate non valituris; præmissa ratione ad obuiandum fraudibus, quatuor casus enumerassent: pacti scilicet de non petendo, refutationum, quietationum, ac donationum; ad vlteriora procedentes copulatiuè adiunxerunt: Ac semper cum Iudicis cõpetentis decreto, causa illi in scriptis, expressa, & insinuata, ac plenè cognita, con-
4 trahere debeant; quæ † verba tantùm abest, quod ad casus expressos, & enumeratos restringi possint, vt stent ampliatiuè vniuersaliter, & præcisè, semper con-

contrahere ; ac ſi dictum eſſet
in omni contractu , *gloſ. in ver.*
Iure minoris, in fin. in c. 1. *de in*
integr. reſtit. Caldas Pereira de
emp. & vend. cap. 4. *nu.* 1. *Barboſ.*
in remiſſ. de dict. dict. 310. *nu.* 6.
& in expreſsis non verificen-
tur ; tum quia, vt diximus, ſtant
ampliatiuè ad præcedentia; tum
5 quia † donatione excepta, quæ
impropriè contractus dicitur,
Mozz. de contract. tit. de diuiſ.
6 *contract. art.* 4. *num.* 5. † ſunt di-
ſtractus, vt poſt alios, quos re-
fert, tenet *Boccac. ad Conſtit.*
March. gloſ. 1. *num.* 10. & *gloſ.* 8.
nu. 20. & *Carp. ad Stat. Mediol.*
cap. 328. *num.* 192. & 193. ac
7 propterea difficiliùs, † quàm
cæteri contractus, ſub illo ver-
bo contrahere ſignificantur, vt
in donatione dicit *Mozz. prox.*
adductus, ibidem; Et in diſtra-
ctibus. *Carpan. ibid. nu.* 186.
8 Id etiam ex ipſa Rubr. † Sta-
tuti noſtri, perfectam orationem
continenti, ſuadetur; quæ, ita vt
loquitur, generaliter intelligen-
da eſt, ac per nigrum ſpecia-
le; dato quod ſpeciale eſſet, mi-
nimè reſtringitur, iuxtà *gloſ.*
in l. 1. *C. de Capit. ciuil. cenſ.*
exim. lib. 11. *Doct. in l.* 1. & *ſi-*
gnanter Alex. num. 4. Dec. *num.*
4. *Curt. Iun. num.* 5. *ff. ſi cert.*
pet. Rota apud Gregor. deciſ. 5.
num. 2. quapropter, & multò
magis hoc dicendum erit, &
9 † rubricam, generaliter diſpone-
re, affirmandū; quando, & nigrū
ità intelligi poſsit, vt generali-
ter diſpoſuiſſe cenſeatur; ac ge-
nerali rubro conueniat, vt in d.
l. 1. *communiter not. Doct.* & *Bo-*
lognett. præcipuè nu. 7. *ff. ſi cert.*
pet. & hoc argumento, in termi-
nis ſimilis Cōſtitutionis, vſa eſt
Rota; in Camerinen. prædij. 16.
Nouemb. 1597. *coram* Card. *Se-*
raph. inter illius impreſſas. 1242.
num. 3. *verſ. Hoc quoque videtur*
confirmari. Caſus autem præ-
dicti ex eò ſpecialiter expreſsi
fuerunt, ne dubitari contigeret:
An in Statuto huiuſmodi, in
Rubrica de contractibus agenti,
& in ſequentibus per verbum
contrahere loquenti, venirent;
tùm quia, vt dicebamus, dona-
tione ſemota, diſtractus ſunt,
& donatio impropriè contra-
ctus: tùm quia vix eſt in illis;
10 & donatione præcipuè, vt † iu-
rari poſsit, in præiudicium mi-
noris, vel mulieris non tende-
re; quod tamen requiritur, vt
fuit ponderatū in donatione, in
cauſa *Romana Nullitatis dona-*
tionis. 4. *Maij* 1626. *coram*
inſignis mem. Buratto. Confir-
mantur autem validiſsimè præ-
miſſa ex ſtatuentium verbis, in
principio nigri Statuti noſtri; nā,
cū præmiſerint generale rubrū,
de contractibus non valituris,
ad diſpoſitionē ſtatim accedūt;
Volen-

Volentes etiā fraudibus obuiare,&c. statuimus, vt pacta,&c.& sic nigrū continuatiuè, implicatiuè. ac ampliatiuè ad titulū, & rubrū præcedens ponitur, ponderañ. illā dictionem, etiā, statim
11 adiectam, † quæ & casus magis dubitabiles implicat, ostendit, ac determinat; non eorum natura perpensa, sed relatione ad præcedentia, vt ex not. per *Barbos. in remiss. de dictionib. dict. 95. num. 1. 2. 4. & 6.*

Quibus stantibus, fundamento carere videtur distinctio; quam Dominus scribens pro Saluiano, conabatur firmare, inter contractus expressos, & non expressos; cum satis ceteri expressi dici possint, licèt specialiter non enumerentur, sub verbis dictæ Rubricę de contractibus, & nigri, semper, &c. contrahere debeant; quæ magis his proculdubio, qui non expressi dicuntur, quàm expressis conueniunt; iuxtà not. per *Carpan. d. cap. 328. numer. 186. cum seq.* & alios præcitatos,
12 † expressum si quidem satis dicitur illud, quod verbis generalibus includitur: *Bart. in l. Prętor 20. n. 1. ff. de oper. nou. nunc. Doct. in l. 1. ff. de vulg. & Pup. Surd. cōs. 181. n. 42. in 2. & 319. n. 17. in 3.* maximè quādo eadem est ratio in casu, qui dicitur omissus, quę est in expresso, vt inferiùs dice-
13 tur; † qui tunc nō dicitur omissus, vt post *Bald. Oldr. Socc. Iun. Paris. Crauett. Menoch. Tiraq. dicit idem Surd. cons. 391. nu. 41.*
14 cū & † expressum dicatur, quod sub ratione comprehenditur, *l. quæsitum scio. ff. de testib. l. si postulauerit. §. sed si negauerit. ff. de adult. Roland. cons. 27. n. 7. vol. 1. Rot. in decis. 101. numer. 3. par. 1. recent.*

Ratione verò idem affirmandū, & concludendum; nam, cum
15 † Statutum hoc sit fauorabile, vt post alios probat Pic. ad illud, latissimè, *glos. 7. num. 4. Cresc. d. decis. 3. de Constit.* & respiciat publicā vtilitatem principaliter, cū ad euitandas captiosas cōuentiones, ac fraudes; quibus minores, ac mulieres obnoxiæ sunt, & ad hoc expressè promulgatum dignoscatur; *Caput. dec. 190. n. 2. p. 3. Gratian. disc. for. c. 27. n. 28. vers. nam statuta inducentia.* Et firmatur in *d. Rom. Nullit. obligat. 16. Ian. 1626. coram R. P. D. Durano*, sequitur;
16 illud † necessariò; dato quod verba similes casus non complecterentur; omnes contractus, in quibus fraus, ac deceptio, ad quas reparandas statuentes disposuerunt, cadere posset; ratione expressa comprehendere. Vt superiùs dicebamus. *Pic. d. glos. 7. nu. 5. Cresc. d. decis. 3. nu. 8.* & firmatur in omnibus resolu-

tio-

tionibus in princ. relatis, & cessant ea, quæ de extensione non facienda adducebantur, quia in
17 hoc casu nulla dicitur fieri † extensio dispositionis, vtpotè, quæ dictos casus comprehendere dicatur; *l. nominis, & rei, §. verbum ex legibus, ff. de verb. signif. Bald. in l. de quibus, col. 3. ff. de leg. Paris. cons. 16. nu. 23. & seq. lib. 3. Aym. cons. 185. num. 3. Rot. d. cons. 27. nu. 6. & 7. vol. 1. Rot. in d. decis. 10. nu. 3. par. 1. recent.* & apud *Sanctiss. Greg. XV. 293. num. 14.* Concidit igitur, & alia distinctio, quæ per scribentes considerabatur, inter contractus de sui natura læsiuos, & læsiuos ex accidenti; tum quia in Statuto, de quo agimus, nullum verbum habetur de læsione; sed tantùm considerat fraudem, ac deceptionem, & in hoc consistit causa finalis Statuti nostri, *decis. 619. nu. 5. par. 2. recent. vers. & suadetur, & quod hæc sit ratio Statuti est, decis. 678. nu. 4. vers. quod ad euitan. part. 1. & 723. numer. 18. & 19. par. 2. recent.* quæ in multis cadere potest, etiã sine læsione, vt cuique patet; tum quia ex prædictis resolutionibus confunditur, nam in
18 terminis † emptionis, quæ in Instrumento, de quo agitur, continetur; per mulierem, vel minorẽ factæ; est *decis. 164. nu. 4. & 5. coram Sanctiss. Greg. XV.* *& anteà in d. Camerinen. Prædij apud Seraph. decis. 1242.* & respondit optimè *Gratian. discept. forens. cap. 26. nu. 12.* vbi loquitur etiam in ipsamet simplici emptione. & *cap. 27. numer. 14. In trãsactione apud Verall. decis. 195. num. 2. par. 3. Pic. d. glos. 7. num. 51. ad fin.* & in simili quo-
19 dam cõtractu † cessionis iuriũ, ad mixtam habentis emptionẽ, & venditionem, ac concordiam; apud *Seraph. decis. 1133. num. 3. Pic. ibidem, num. 59.* & simpliciter in cessione. *Rot. decis. 529. num. 4. vers. prout non obstat, p. 1. diuers. Galuan. cons. 37. num. 19.*
20 *vers. nec non in cessione.* In † permutatione, ac diuisione, apud eundem *Sanctiss. Greg. XV. decis.*
21 *473. num. 6. & 7.* In † deposito per mulierem recepto, in *d. Romana Depositi 13. Ianuar. 1625. coram Reuerendissimo Domino*
22 *Decano*, & in † Societate *in dicta* Romana *Nullitatis obligationis 16. Ianuarij 1626. corã R. P. D. Durano*, & in alijs contractibus de sui natura minimè læsiuis optimè, & latissimè per *Pic. in d. glos. 7.* per discursum, & sicut nullus est, qui neget, in contractibus de sui natura læsiuis; faciliùs deceptionem, necessariò verò læsionem intercedere: cum tamen, & illi ex legitima causa, ac solemnitatibus interuenientibus substineantur; vt in fideius-

iusſionibus, donationibus, & alijs: ità nullus eſt, qui in cęteris, etiam de ſui natura minimè læſiuis, poſsibilem, ac facilem, vbi maximè cum mulieribus, ac minoribus incantur: circũuentionem; ac fraudem non admittat; qua ratione præfatæ, ac infinitæ propèmodum reſolutiones, proceſſerunt; quæ omnes alias, licèt innumerabilibus laboribus, aſsiduiſque vigilijs Clariſsimorum Virorum, ac Patruum elucubratæ, pro nihilo haberentur, ac carperentur; quod abſque maxima diſcuſsione; ac euidentiſsima ratione; nullo pacto eſt ferendum; qualem tamen vſque modo nullam allatam vidimus.

Nec facit, quòd dicatur contractum emptionis, eſſe potiùs contractum de ſui natura lucratiuum, quàm læſiuum; quia, vltrà quod gratis hoc dicitur, & ſine aliqua ratione, vel lege;
23 cũ † emptionis titulus ſit oneroſus; vt ad literam probat *tex. in l. vnica, verſ. res verò, quæ memoratis*, ibi. ad alterum emptionis, vel cuiuſcunque contractus iure migrauerit, & ibi. contràq; ſi cuiuſlibet contractus exordio lucratiuæ nomen euaſerit, *C. de impon. lucrat. deſcript.*
24 *lib.* 10. † eſt potiùs læſionibus, ac deceptionibus notatus, ac aptus, *iux. tex. cum ibi not. in l.* 2. *C. de reſcind. vendit.* doloq;
25 † etiam ac machinationibus ſubiectus. *l. ſi dolo.* 5. *C. eodem tit. et in terminis noſtris fuit ponderatum in d. deciſ.* 164. *num* 4. *& 5. coram Sanctiſſ. Greg. XV. & per Gratian. d. cap.* 26. *nu.* 12. *& cap. ſeq.* quæ tantò magis in caſu, de quo agitur, admittenda ſunt, cum hic non ſit contractus ſimplex emptionis, ſed ceſsionem iurium, quietationem, bonorum obligationem, & alias promiſsiones admixtas habẽs, quas, & verbis indiuiduis Statuti contineri, haud durum eſſet oſtendere.

Nec me mouet, ſi dicatur,
26 † Statutũ non habere locum in contractu vtili ipſis mulieribus, & minoribus, iuxtà *gloſ. in l. neque.* vbi *Bald. not. C. de contrah. & comm. ſtipulat.* cum alijs latè relatis per *Pic., d. gloſ.* 7. *nu.* 185. *&* 186. & quod vtilis præſumatur; cum & condignum, & iu-
27 ſtum † pretiũ cenſeatur, ad *Bald. in l. per diuerſas, q.* 4. *C. mand. Natt. conſ.* 610. *num.* 3. *Maſcar. de probat. concluſ.* 1225. *adduct. per errorem.* 962. *num.* 3. *Rota deciſ.* 147. *numer.* 8. *impreſſ. per Zacch. ad oblig. Cameral.* Hæc enim facillimè diluuntur: nam, nec vera videtur opinio, in vtilibus non requiri ſolemnitates, cum eæ non fuerint in fauorem ſimpliciter, ac principaliter minorum, ac mulierũ inductæ; ſed

pro

pro forma principaliter fauore Reipublicæ, quod iam ostendimus:
28 † quo casu non consideratur talis vtilitas minoris contrahentis. *Bald.in l.fin.§.necessitate, num.*17.*vers.& ideò dicit.C.de bonis, quæ lib. Roland. cons.* 54. *num.*45.*lib.*2.*Gratian.d.cap.*27. *num.* 4. & ideò, non obstante
29 † vtilitate, seruandam esse formam Statuti, ex magis communi, & veriori opinione post alios tenuerunt, *Surd.decis.*278. *num.*19. *Ceuall.q.*675.*num.*13. *Gratian.d.cap.*26. *numer.*14. *& cap.*27.*num.*1.*&* 2. *& cap.*565. *num.*56. *Pic. ad nostrum Statutum, d.glos.*7.*num.*184. *&* 187. & tanquam magis communem admisit *Rota, in d. Camerinen. Prædij coram* Card.*Seraph.inter impressas.*1242.*num.*3. Et quatenùs admitteretur dicta opinio, ea esset intelligenda, quando de vtilitate mulieris, vel minoris, euidentissimè constaret, vt dixit *Rota, in d.Camerinen.prædij, quã canonizauit sacrũ* Palatiũ, *dec.* 60.*num.*8. *post* Pic. & intelligitur etiam minore ità volente, *vt in d.decis.*60.*nu.*7. vbi ex receptiori, *num.* 3. *ad fin. vers. sed & Doctor. contrarium tenentes*, *& tradit Gratian.d.cap.*27.*n.*6.

Nec vtilitas præsumitur, & deducta in contrariũ nihil probant, circà vtilitatem, sed solum concludunt, præsumi pro Iustitia, inter quæ magni interest, nec sibi locum vendicant, quando contrahitur omissa legis solẽnitate, in actu requisita, quia
30 tunc non solum contractus non præsumitur vtilis, sed damnosus, *Bald.in l.quacunque*, *nu.* 3. *vers. scias tamen, C.de bonis, quæ liber. Verall. decis.* 200. *num.*2. *&* 3.*lib.*3.*Gratian. d.c.*27.*nu.*7.
31 Et specialis † præsumptio circumuentionis, & doli generalẽ Iustitiæ præsumptionem excludit. Quinimò, eo tantùm casu euidẽter vtilis, ad hunc effectũ,
32 iudicatur † contractus; quando minor, vel mulier alios sibi deuinciunt, ex ipsorum verò parte nulla intercessit obligatio; vt in donatione illis facta, vel stipulatione ad eorũ fauorem interposita, ac sententia pro illis lata, & similibus, iuxtà distinctionem positam post alios per *Ceuall.d.q.*675.*num.* 20.*cum seq.* & in his terminis per *Gratian. d.cap.*27.*num.*10.11.*&* 12.

Prædictis tandem nec aduersari videtur; quod, cum per
33 † clausulã constituti in Cãmillam fuerit, bonorum in solutum datorum, ac venditorum respectiuè, translata possessio ciuilis, & naturalis; *l.quod meo.*cum ibi *not.ff.de acquir.poss.* ex traditio-
34 ne dicatur facta † locupletior, *iuxt. glos. in l.fin. in verb. locupletior, C.de in integ.restit.minor.*

cum

cum alijs not.per Gratian.discep. forens.cap.576.num.25.cum seq. & cap.879.num.9. Nam sufficeret responsio, quod Cammilla
35 nihil recepit, & dictum † constitutum in contractu nullo nihil operatur. *Doct.in l.1. §.si vir vxori. ff. de acquir. poss. Tiraq. de Iur.constit. limit.1.nu.1. cum seq. & per tot. Sess.decis. Aragon. 29.num.19. Barbos. in remiss.de Claus.clausula 14. num.11. Rot. decis.224. num.1. par.2. diuers. & in decis.694. numer.9. par.1. recent.* Quod & in casu nostro ex conditione adiecta affirmandũ; nam, cum contractus, de quo agitur, esto quod validus haberetur, contineat conditionem, de qua mox dicturi sumus; quã
36 eandem † constitutum recipit; ea non purificata, prout nec adhùc purificata fuit, non operatur possessionis translationem. *Bart. in l.si rem aliquam, ff. de acquir.possess. Paris.cõs.59.n.25. & alios referentes. Tiraq.de Iur. constit. ampliat.15. nu.3. & per tot. Mantic. de tacit. & ambig. lib.4. tit.17. num.3.* Verùm, & traditione admissa, ac respectiuè receptione, non videtur prædictæ opinioni acquiescendum; quãuis etenim negari nequeat, aliquam ex legis æquitate, ex receptione per mulierem, & minorem, obligationem contrahi; & tunc non receptionis pro modo, sed locupletationis, cum nõ sit ferendam illam, seù illum cum alteriùs iactura lucrum facere: nullo tamen pacto ex reprobato contractu, ac solemnitatibus prætermissis emisso, vel ex consensu in eo nulliter, ac
37 fraudolenter elicito, † obligationem aliquam induci, concedendum est; *l.1. §.impuberes, l.2. & l.3. ff. commod. & dicunt in d.§.impuberes, solemnes, ac grauissimi Doct. Salyc. in fin.* ibi ideò non potest dari actio commodati. *Ang.* optimè, ibi. Nota quod, si non tenet contractus, ex eo non potest oriri nec principalis actio, nec ratione doli; sed iste dolus punietur alia via, non per actionem ex contractu. *Castr.num.6. vers.Nota etiam secundum intellectum.* ibi, sed ista non oritur consensu: sed ex æquitate Iurisgentiũ; & ità doctissimè videtur resolutum, in *d.Romana Depositi. 13. Ianuar. 1625. coram Reuerendissimo D. Decano, & in d. Romana Nullitatis obligationis. 16. Ianuarij 1626. coram R.P.D. Durano,* in qua, receptione non obstante, dictum fuit: contractum, ex defectu solemnitatum nullum, nullam ciuilem, vel naturalem producere actionem; ex eo nempè reprobato cõtractu insurgentẽ; cui

cui lex *resistit. l. cum lex. vbi Bart. num. 6. ff. de fideiuss. cum aliis per Rom. cõs. 12. & in terminis mulieris. cõs. 437. Couar. in cap. Quamuis pactum, p. 2. §. 4. num. 6. de pact. in 6.* & cæteros ibi adductos; cum tamen aliquã ex receptione cum locupletatione actionem dari, non negetur, vt in *vers. Quod Bartholomæus non remanserit*; cum igitur in indiuiduo Cammilla fuerit condemnata, seù contrà eam relaxatum mandatum vigore dicti contractus nulli, & nullam producentis actionem, fuit nulliter, & sine actione relaxatum, & ità reuocatum; ac Cammilla absoluta.

Quam resolutionem eo ampliùs admittere coacti fuimus; quia, etiam data validitate præfati contractus, Cãmilla fuisset absoluenda; Clarum siquidem est, Franciscum ad prædictam dationem insolutum, & venditionem respectiuè processisse, saluo in primis, & reseruato cõsensu, & beneplacito D. Flaminij Anguillaræ Proprietarij, cura, & sumptibus ipsius proprijs petendo, & impetrando, quatenùs opus sit, & non alias, &c. cum igitur ex lectura Instrumẽti, & Iuris d spositione, in *l. fin. C. de Iur. emphit. & in cap. potuit. de locato.* cum vtrobique

38 notat. † consensum necessariò fuisse requirendũ, dubitari nequeat; eò minimè obtento, ac non purificata conditione, quæ
39 ex dictis † ablatiuis absolutis inducitur, *l. à testatore, ff. de cond. & demonstrat. l. fin. ff. de vsur. Doct. communiter, in Rubr. ff. solut. matrim. Aym. cons. 332. num. 4. & 335. num. 14. & 949. numer. 22. & Surd. decis. 331. num. 16. lib. 2.* ius aliquod non fuit quæsitum dicto Fracisco, & multò minùs alijs, ex ipsius persona; & fuit actum sine actione;
40 cum † conditio nihil ponat in esse, *l. cedere diem, ff. de verbor. signific. Bald. in l. per diuersas, in 10. quæst. C. mand. Dec. cons. 421. nu. 6. Aym. cons. 10. nu. 15. Cassad. decis. 3. numer. 16. de præben. Osasc. decis. 166. num. 5. Rota Ianuen. decis. 192.* & alij passim; itaut nec ex productione
41 † debitum probari dicatur, cum nec adhùc extet, *l. si quis itaque hæreditatem, ff. de condit. Instit. Bellam. decis. 135. nu. 2. Gratian. decis.* Piceni 112. *num. 17.*

Quinimò, & cum tantùm temporis spatium effluxerit, in quo Franciscus potuisset consensum requirere, ac expedire, prout promiserat, cum tempus aliquod statutum in contractu
42 non fuerit; † non solum reijciẽdus erat ex persona d. Francisci

ſci Saluianus ob nõ implementum, ad *text.in l.Iulianus*, §. *offerri*, *ff. de act. empt. cum concord. Rota apud Seraphin. deciſ.* 1477. *numer.*7. Sed ex defectu
43 conditionis † dicitur contractus reſolutus, *l. ſi ità ſtipulatus eſſem abſte*, *& l. ità ſtipulatus*, *verſ. Sabinus*, *ff. de verbor. obligation. Corn. conſ.* 207. *volum.*4. *Ruin. conſ.*131. *nu.* 11. *vol.*1. *Cephal. conſ.* 118. *numer.* 16. *& per tot. vol.*1. *Burſatt. conſ.*45. *nu.* 15. *Roland. conſ.* 63. *num.* 48. *verſ. ad ſecundum*, *vol.*4. Quorum ſententiam in ſimili canonizzauit ſacrum Auditoriũ, in Airetina Capellaniæ, 16. *Ianuarij.* 1619. *coram Doctiſſimo, & Integerrimo Buratto*. Quæ tantò magis procedunt, cum per ipſos Franciſcum, & Saluianum ſteterit, quo minùs conſenſum habuerint, cum non adimpleuerint adimplenda; vt apparet in extract. pag. 34. in proteſtatione facta per Procuratorem Domini Flaminij, & quia in Inſtrumento adeſt pactum reſolutiuum in caſu non adimplementi, & cuiuſcunque contractus nullitatis, & reſolutionis, de qua reſolutione contractus fuit oppoſitum per Cammillam; quæ reſolutionem acceptauit, & declarauit ad primæua Iura rediſſe.

Nec refragatur præmiſſis,
44 quod † conditio reſeruato, &c. habet in ventre aliam conditionem, quatenùs opus ſit, &c. quàm, etiam ſi expreſſum minimè foret, tacitè contineret; *Gabr. conſ.*82. *numer.* 19. *lib.* 2. *Rota deciſ.*519 *numer.*3. *par.* 1. *diuerſor.* Et in hoc caſu conſenſum haud neceſſarium fuiſſe; cum non conſtet, Dominum Flaminium eſſe dominum. Tollitur enim de facili, ac clariſsimè obiectum prædictum, ex facto; cum contrarium; & ex inſtrumenti verbis appareat,
45 & clara † confeſſione Franciſci, quæ ſufficit contrà habentes cauſam, & ius trahentes ab eo, vt in his terminis poſt alios tradit *Surd. in conſ.* 151. *num.* 37. *in* 2. *vol. & conſ.* 311. *numer.* 3. & tantò magis, cũ vigore illius Saluianus ege-
46 rit, illudq; † produxerit, vt in extract. pag. 3., abſque aliqua proteſtatione, *C. cum olim. de cenſib. l. Publia*, §. *fin. ff. depoſit. Surd. conſ.* 5. *num.* 37. *& conſil.* 449. *num.*15. Et tandem, & hoc videtur tollere omnem difficultatem, idem Saluianus in extract. pag. 33. Dominum Flaminium, citauit tanquam Proprietarium ad præſtandum conſenſum, & laudemium recipiendum, quæ requiſitio fuit acce-

acceptata adimpletis adimplendum. Quibus ſtantibus, neceſſariò concluditur, opus fuiſſe conſenſum requirere; ac adhibere, vt ſuperiùs præſtitimus.

Adſunt etiam, & alia fundamenta, ex quibus decretum poſſet redargui, ex reuolutione, & lectione proceſſus colligibilia, quæ cum abſolutionem in negotio principali non percutiant; omiſſimus.

Et ex his,&c.

Balthaſar Torinus Arretinus, Nullitatum, & Appellationum Vrbis Iudex, & Inclyti Populi Romani Capit.

F I N I S.

VOTI

VOTI DD.
DE ASSETTAMENTO
REPERTORIVM.

A

ALienatio ab vxore, cum viro fieri non potest sine solemnitatibus. num.3.

Annullatio contractus dicitur pena. num.78.

Adeuntes hæreditatem, ex testamento dicuntur renuntiare successioni ab intestato. num.34.

Appellatione coniunctorum veniunt, tàm agnati, quàm cognati. n.82.

Augumentum dotis non subiacet Statuto. nu.59. sed vid. nu.60.

C

CAusa obligationis mulieris, debet exprimi, & in scriptis redigi. num.81.

Census impositio sine solemnitatibus Statuti est nulla. num.64. & 68.

Cessio comprehenditur sub Statuto Vrbis lib.1. Cap.151. n.17. et 20.

Cognati veniunt appellatione cõiunctorum, sicuti agnati. num.82.

Compromissum necessarium vigore Statuti non comprehenditur sub Cap.151. lib.1. Statutorum Vrbis. num.5.

Concordia comprehenditur sub dicto Statuto. num.14. & 49.

Concordia inita inter minores sine solemnitatibus Statuti est nulla. num.66.

Concordia continet Iuris remissionem, & comprehenditur sub Statuto. num.52. & 66.

Confessio solutionis de reliquo importat liberationem. num.53.

Confessio receptionis precij facta per minores in Instrumento venditionis sapit donationem, & continetur sub Statuto Vrbis lib.1. Cap. 151. num.8.

Confessio habet vim liberationis, & pacti de non petendo. num.55.

Confessio in quolibet cõtractu subiacet Statuto, quando eidem potest fieri fraus. num.30. & 46.

Confessio minoris requirit solemnitates Statuti si est simplex, secùs si est adminiculata præsũptionibus. num.12.

Coniunctorum appellatione veniunt, tàm agnati, quàm cognati. num.82.

Di-

E

Iuris

Obli-

Sta-

VOTVM DD. DE ASSETT.

Romana societatis officij.

Martis 19. *Decembris* 1628.

LIcet Assettamentum ne dũ meo tempore, in quo prius extiterunt Primus Collateralis R.P.D. Stephanus Vayus, Secundus Collateralis R.P.D. Camillus Meltius, nunc Locumtenentes Illustrissimi D. Auditoris Camerae, deinde Primus Collateralis D. Laurentius Marcellus, Secundus D. Caesar Argelus, & Iudex Maleficiorũ D. Petrus Paulus Phaebeus nunc Auditor Turroni Bononiae omnes I.C. eminentissimi, sed & anteà de quo tempore extitisse clarissimos I. C. omnes sciunt, in ea perpetuò fuerit sententia, Statutum Vrbis Cap. 151. lib. 1. habere locũ in illis tantũ quatuor cõtractibus ibi expressis, in alijs verò eò tantum casu, quo inesset vnus ex dictis quatuor sub quaesito colore aliorum; Nihilominus, quia hodie nedũ controuersam, sed reiectã vidimus in gradu appellationis, ità vt multi credant contrariam esse veram tanquam perpetuò à supremo Tribunali Rotę approbatam, & pluribus rationibus cõprobatam, & cũ quotidie in omnibus Tribunalibus Vrbis super hoc Statuto veniãt cõtrouersiae deci-

decidendæ, Domini voluerunt videre, quæ vera sit opinio, & diligenter, ac maturè in vrba Romana Societatis officij corã me, discusso articulo steterunt in eadem sentẽtia, quam tenuit perpetuò Rota, illamq; verissimam censuerunt, tàm inspectis verbis Statuti, quã attenta mente statuentiũ, & rationibus allatis per Rotam, & DD. & pro faciliori explicatione DD. diuiserũt articulũ in tres inspectiones.

In quarum primã adducẽtur Rotæ decis. In secunda rationes, quibus mota fuit Rota, & Assertamentum, in tertia quod licet minor recognoscẽs bonã fidem in contractu societatis dicatur fideiussor, tamen Statutum non habet locũ in illius obligatione.

Et quoad primam inspectionem existimarunt Domini registranda verba necessaria decis. vt vno ictu oculi omnes videãt hanc fuisse Rotæ opinionem, licèt illæ allegentur pro cõtraria.

Prima decisio fuit Crescent. ante annum 1541. (cum ipse de anno 1542. fuerit creatus Cardinalis à Paulo III.) 3. de Constit. cuius hæc verba, [satis dictæ fraudis suspicio subesse videbatur, quia cum marito principaliter vendente, vxor sine solemnitate Statuti consentire

1 non valeat, cùm † consentire sit renunciare, & remittere ad *l. si debitor*, §. *in venditione*, *in fin.* *quib. mod. pignor. vel hypoth. solu.*

2 & † remittere est refutare, & donare ad *l. si quis delegauerit, ff. de donat.* Ita dicendum videbatur,

3 quod nec simul cum viro † vendere posset, quia videbatur esse quidam color quæsitus, vt per *Bald. post Nicol. de Mattarel. in auth. si qua mulier, C. ad Vellei.* alias de facili Statuto fraus per indirectum fieri posset, & Statutum elusoriũ redderetur,] pro qua decis. facit optimè *tex. in l. quidam, in fin. ff. ad S.C. Velleian.* ibi Paulus respondit, [& quæ in fraudem S. C. quod de intercessionibus fęminarum factum est excogitata probari possunt rata haberi non oportere,] & in *l. fin.* §. *item, ff. eodem*, vbi idem Paulus ait: [item si mulier creditori viri fundum vendiderit, & tradiderit ea conditione, vt emptor acceptam pecuniam viro referret, & hunc fundum vendicet exceptio quidem opponitur ei de re empta, & tradita; sed replicabitur à muliere, ac si ea venditio contra S.C. facta sit.]

Secunda decis. eiusdem Crescent. 2. de cõfess. cuius hæc sunt verba: [minor, vel mulier prohibiti per Statutum donare,

4 † prohibentur etiam confiteri in quolibet alio contractu quando per confessionem talem posset

alias

aliàs Statuto fieri fraus,quia in fraudem talis confesſio præſumitur ſecundum Dominos in vna Romana officij coram D. Piccolomineo.]

Tertia emanauit corã *Io.Paulo 4.April.*1541.*apud Put.dec.*100. *lib.*1. in noua impreſſione,cuius hæc ſunt verba nu.2.[& in eadẽ
5 fuit dictum, quod † Statutũ Vrbis de donation. & pactis non valitur. non haberet locum in muliere faciente cõpromiſſum, quoniam prima pars illius Statuti tãtùm comprehendit quatuor contractus inter quos non enumeratur compromiſſum. Nec etiam 2. pars in quo dicitur, quod mulier vltrà tertiam partem læſa] hæc eadem deciſ. legitur apud eundem *in tit. de Conſtit. 9. Aprilis, aliàs 7.*

Quarta coram Rainaldo 13. Iunij 1541. apud eundem *Put. deciſ.* 158. *in noua impreſſ. aliàs* 162. cuius hæc ſunt verba [cõtrarium tamen fuit reſolutũ 13.
6 Iunij 1541. ex quo † mandatũ ad lites non eſt de ſe actus læſiuus, & Statutum reſpicit actũ læſiuum, & cui non conueniunt verba Conſtitutionis, &c.] nec obſtabat,quod ſufficeret, quod ex ipſo mandato poterat quis lædi,] & infrà ibi [quia reſpondebam Ego,quod cõpromiſſum eſt quidam contractus, prout dicit Lanfranc. dicto loco, et ſi Statutum prohibet contractum, per conſequens prohibet compromiſſum, & tranſactionem. Sed in caſu Statuti Vrbis conſideratur actus læſiuus, & mandatũ de ſe non eſt actus lęſiuus.

Coram Thoma de Thanis 24.Iunij 1542. extenſa per *Gomes deciſ.*100. *poſt dec. Reuerendiſſ. Coccini*, cuius verba hæc ſunt [in nouis Statutis Cap. 19. de Pact.& Donation.nõ valitur. limitatur non procedere hoc
7 † Statutum in patre, vel matre donante filio per affectionem.]

Corã Put.7.Februarij 1547. dec.7.lib.3. cuius hæc ſunt ver-
8 ba [Propoſui dubium an † confeſsio de duobus millibus receptis per minores in inſtrumento venditionis factæ ſapiat donationem, ita vt comprehendatur ſub prima parte Statuti de Pact. & Donation. non valit. vel ſaltem ex ea minor dicatur læſus, & maior pars tenuit quod dicta confeſsio ſaperet donationem ità vt comprehenderetur in dicta prima parte Statuti] & infra [item quia ſi aliter diceremus de facili fieret fraus Statuto. Nam minor qui non poteſt directo donare faceret contractum, & fateretur ſe præciũ recepiſſe, & ſic quod vna via prohibetur, alia permiſſum foret] & infra ſub num. 2. [Non obſt. quod Statutum loquatur

in

in donatione, nos autem sumus in venditione; quia verum est, quod Statutum non habet locũ in venditione, sed quando ex venditione resultat donatio, tũc subintrat Statutum loquens de donatione] & infrà [quia resp. quod minor vendens, & in venditione confitens se recepisse, certè simpliciter confitetur, & non ob aliquam causam; licet enim respectu venditionis fateatur, tamen non est verum, quod aliquid ipse habeat.]

Coram eodem 26. Octobris 1547. proposito eodem dubio omnes Domini affirmatiuè responderunt ex supradictis rationibus quibus ædita alia, num. 7. his verbis [& longè maior fraus
9 interuenire potest in † donationibus, quæ fiunt sub aliquo colore putà confessionis, vel causæ, quam in donationibus simplicibus, cum in illis magis circũuẹniri posset minor: Et quod istis donationibus coloratis principaliter statuentes occurrere voluerint, patet, quia voluerunt consanguineos iurare, non cedere in præiudicium minorum, quod non potest aptari ad simplicem donationem cum illa sit
10 apertè damnosa cum † donare sit perdere.] Maiorem autem fraudem interuenire posse in alijs contractibus, & in illis multò faciliùs circũueniri posse minores, & mulieres, constat ex optima ratione Vulp. in *l. sed si ego, ff. ad Velleian.* ibi [quia faciliùs se mulier obligat, quàm alicui donet.

Coram Put. decis. 146 27. Iunij 1548. reproposita 8. Octob. eiusdem anni, quæ est dec. 153. lib. 3. in quibus fuit resolutum
11 † mulierem liberantem socerũ, vbi restituisset dotem, quæ erat restituenda marito, cum cautione, & absque cautione fuit restituta subiacere Statuto Vrbis ea ratione in 1. decis. adiecta nu. 3. his verbis [& ideò quia interueniebat læsio dicebant locum esse Statuto] & in 2. decis. his verbis [& sic pro istis omnibus Comes obligauerat bona sua, quod in euentum restitutionis, & dos, & donatio propter nuptias reperiebatur sine hypothecis; & ideò in hoc D. Liuia lædebatur per illã refutationem, quietationem, & pactum de non petendo; & ideò erat casus cõprehensus in Statuto.]. . . . .

Coram eodẽ de anno 1548. extẽsa per Acchil. de Gras. dec. 1. de confess. in qua fuit declara-
12 ratum † confessionem mulieris, seù minoris, requirentẽ solemnitates Statuti procedere in cõfessione simplici, quæ non esset adminiculata alijs verisimilitudinibus, secus autem si haberet aliquas præsumptiones pro se.

Coram

Coram Reomano 19. Octob. 1548. apud Put. dec. 160. lib. 3.
13 in qua fuit dubitatum an † obligatio mulieris pro dote comprehenderetur sub Statuto, & ratio dubitandi, quia vt ibi legitur his verbis, [quasi dicta obligatio saperet donationem.]

Coram Augustino 19. Decembris 1552. extensa per Cottã decis. 361. & per Caput. dec. 195. par. 3. in qua fuit firmatũ Statutum habere locum in
14 † transactione in qua fit ex necessitate refutatio.]

Coram Oradino 30. Aprilis 1554. per Caput. decis. 3. par. 3.
15 vbi fuit firmatum † Statutum nõ habere locum in ratificatione facta à minore instrumenti sponsaliorum, cuius hæc sunt verba sub nu. 3. [& quia Statutum Vrbis enumerat quatuor casus, in quibus non est cõprehensus casus supradictus, secùs esset in instrumento ratificationis solutionis pecuniarum.]

Coram eodem Oradino 30. Octobris 1554. confirmata 10. Decembris eiusdem anni per Caput. decis. 199. par. 3. in qua
16 fuit firmatum † Statutum non procedere in contractu dotis, & donationis propter nuptias addita ratione his verbis, [& quia Statutũ quatuor casus enumerat inter quos non est iste.]

Coram Cardinali Blanchetto, quam refert decis. coram Clemente VIII. 20. Februarij 1576. quæ est diuers. dec. 529. sub num. 4. his verbis. [Prout non obstat quod Statutum Vrbis non habeat locum in transactione, vt per Bero. allegat. Quia iste contractus est princi-
17 paliter † cessionis, quo casu Statutum locum habet, vt fuit resolutum in illa Romana Vineæ coram R.P.D. meo Blanchetto, licet enim Statutum in quatuor casibus loquatur habet etiam locum in alijs Put. decis. 7. & 55. lib. 3.]

Prædictam decisionem Cardinalis Blanchetti refert, & sequitur Litta in vna Romana hæreditatis 19. Decemb. 1602. & 8. Aprilis 1578. in eadem coram eodem Cardinali Blãchet-
18 to fuit posteà decisum † Statutum non habere locum vbi minor contrahit cum muliere, quia æquè priuilegiati, & fuerunt addita hęc verba dec. 558. par. 1. diuers. [Nec mouit Dominos, quod priuilegium Statuti respicit refutantem, non eum, cui refutatur, quia in hoc casu adest vicissitudinaria refutatio, & tàm minores in eò, quod cesserunt, quàm mulieres in eo, quod sibi cessum fuit] ex eo igitur transactio comprehenditur sub Statuto, quia fuerunt cessa hinc indè iura, & cessio; ideò

ideò sub Statuto comprehenditur, quia continet refutationẽ.

Et in prædicta coram Clem. VIII. fuit etiam dictum, quod etiam si adsit decretum Iudicis super donatione facta sub no-
19 mine venditionis † illam nõ valere his verbis: [Minus obstat mulierem potuisse donare ex traditis ab Angel. & Iacob. de S. Georg. in *l. cum hi*, *§. si prater*, *ff. de transact.* Quia tollitur obiectum ex doctrina *Bald. in rub. C. qui admitt. col.* 11. *relati à Tiraquell. de ll. connub. glos.* 8. *nu.* 180. & 181. asserentis, quod si partes simulabant vendere, & tamen contrahebant donationem, & Iudex decretum interponat donatio non valet, quia id notum non erat Iudici, & propterea inquit apertè, & taliter negotij naturã exprimendam esse, & nominatim debere dicere se velle donare, quod hic minimè factum fuit.]

Coram Card. Seraph. 5. Iunij 1595. decis. 1133. ibi [contrarium tamen resolutum fuit ex eò, quod iste contractus non est emptionis, & venditionis; sed
20 potiùs † cessionis iurium in quo habet locum Statutum, vt fuit resolutum in causa Romana vineę de Scapuccis coram R.P.D. meo Blanchetto iux. dec. Put. 7. & 55. lib. 3.

Coram Penia 8. Februarij 1602. decis. 434. par. 4. diuers. in qua nu. 1. in fin. legitur [Aliquibus ex Dominis non displicebat aliud motiuum ex eo de-
21 ductum, quod hoc † pactũ tanquam continens donationem, seù remissionẽ iuris petendi dotem in casu dissolutionis matrimonij per obitum mariti non poterat celebrari sine solemnitate Statuti antiqui Vrbis lib. 4. Cap. 19. quod habet locum vbicunque mulier directè, vel indirectè læditur, vel remittit ius suum.]

Supradictæ omnes decis. emanarũt super Statuto antiquo de tempore Alex. VI. emanato, in quo sub Cap. 23. lib. 4. & reformato sub Leone X. in Cap. 19. & in illo antiquo licet in rubrica fieret mẽtio de donatione, & in nigro fuerit omissa, in reformatione facta statuentes addendo & declarando expresserunt etiã donationem, & vlteriùs addiderunt. [Et in omnibus contractibus, & negocijs, vbi quis masculus, seù fœmina reperiatur læsus vltra tertiam partem eius, quod agitur iuramentum censeatur dolosè extortum, & ni-
25 hil operetur.] † Et de hac 2. parte fit mentio per Put. dicta decis. 100. lib. 1. dicta decis. 158. alias 162. eodem. & decis. 7. & 55. lib. 3. & in dicta decis. 158. fuit discussa hæc 2. pars

an

an haberet locum, quando minor posset lædi, & fuit resolutum negatiuè, quia Statutum requirit læsionem actu, non potentia, & sunt clara verba Statuti [reperiatur læsus] vnde antequam constaret de læsione Statutum non annullabat contractum, prout annullabat quãdo actus fuisset de sui natura læsiuus, vt in fideiussione dixit Rota in decisf. infra allegandis.

Cum igitur in Statuto nouo fuerit adempta dicta 2. pars, & additum aliud Statutum super læsione in Cap. 154. lib. 1. in quo correcta dicta 2. parte annullante contractus mandarũt
24 statuentes posse procedi ad † rescissionem contractus ibi [procedi possit ad rescissionem, quæ supponit validitatem cõtractus, *l.2. & tot. tit. C. de rescind. vendit.*] Non potest vlla ratione hodie sustineri opinio Pici in gloss. 7. Firmantis Statutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor lædi potest, nec eius opinio defendi potest ex decisionibus per ipsum allegatis, vt infrà ostendetur; nec etiam ex auctoritate DD. Carpan. Lamberteng. & aliorum, qui loquũtur super Statutis habentibus verba generalia comprehendentia omnes contractus specificatos per Pic. in eadem gloss.

Deueniendo igitur ad decisiones emanatas super prima parte Statuti, prima illa Cresc. clara ostendit Rotam noluisse comprehendi contractum venditionis; † sed solùm, vbi sub 25
nomine venditionis fit donatio, quæ comprehenditur sub Statuto ex rationibus supra allegatis: Quod & clariùs legitur in illis decisionibus 7. & 55. Put. vbi non solùm expresè Rota dixit Statutum non habere locum in venditione; sed, & quod plus est non defuerunt Auditores, qui in prima propositione in ea fuerint sententia, vt nec etiam
26 Statutum haberet locum in casu, quo sub nomine venditionis fuit facta donatio, & idem firmatur in decisf. Cott. Caput. Blanchett. & Clem. VIII. dum fuit resolutum, ideò comprehendi transactionem sub Statuto, quia in illa adest cessio, seù refutatio, prout etiam in casu *decis. Put. 146. & 153. lib. 3.* In illa verò *Caput. 3. par. 3.* in qua fuit dictum ratificationem solutionis factam à minore subiacere Statuto, licèt non allegetur ratio, tamen illa est clara, quia ratificatio importat quietationem de pecunijs non receptis per minorem, & in illa Cardinalis Seraph. expresè dicitur Statutum non habere locum in contractu emptionis, &

venditionis, & in illa Peniæ idē firmatur quod in dec. Crescent. 3. quam allegat.

Ex his autem decisionibus apparet nullo modo posse sustineri opinionem aliquorum asserentium Statutum habere locum in omnibus cōtractibus, ex quo in omnibus potest fieri fraus; nam omnes prædictæ decisiones firmant, tunc solùm in
27 alijs † contractibus habere locum, quando apparet verè fuisse factam fraudem Statuto, vbi scilicet sub nomine alterius cōtractus fuit vnus ex prohibitis à Statuto. Si enim Rota voluisset, comprehendi omnes contractus non fuisset opus in tot decisionibus discutere, an adesset in illis casibus, vnus ex prohibitis; sed vnico verbo omnem substulisset difficultatem respondendo, Statutum habet locum in omnibus contractibus.

Et quia Rota in decisionibus emanatis super Statuto nouo, nec expressè, nec tacitè recessit à supradictis decisionibus; sed resolutiones omnes fundauit in
28 Antiq. † decis. debent intelligi iuxtà has, prout alias Rota in vna Burgen. Abbatiæ de Salas 20. Nouembris 1615. coram Vbaldo dixit his verbis: [Et quamuis decis. 373. eadem par. lib. 3. residere videatur in eo, quod beneficia Prothonotarij absentis creati sint reseruata, quamuis non constet de acceptatione tamen venit intelligēda iuxta *decis. Crescen. 15. quam allegat iuxta doctrinam Bart. in l. non solùm, §. liberat. ff. de liberat. lega. cum vulg.*] Vndè dum
29 in illis legimus † Statutum habere locum in omnibus contractibus in quibus minor directè, vel indirectè lædi potest, debent intelligi de læsione resultante ex illis quatuor cōtractibus, directè quando simpliciter cōtrahuntur, indirectè, quando vnus ex illis inest in alijs contractibus, vt per Crescent. dicta decis. 3. de constit. ibi. [Aliàs de facili Statuto fraus per indirectum fieri posset,] & in dicta decis. Put. 7. lib. 3. [Nam minor, qui non potest directè donare faceret contractum, & fateretur se precium recepisse,] & quod minor, & mulier dicantur dicto modo læsi sunt clara verba Put. d. decis. 153. lib. 3. ibi; [& ideò in hoc Domina Liuia lædebatur per illam rufutationem, quietationem, & pactū de non petendo] nec desunt decis. super nouo Statuto, quæ etiam ità se declarant, vt ostendetur.

Secunda decis. Crescent. non dicit esse prohibitam omnem
30 † confessionem in quolibet alio contractu; sed solùm, vt ibi dicitur [quando per talem cōfessionem

sionem posset alias Statuto fieri fraus,] & sic vbi importaret donationem, prout in casu dec. Put. 7. & 55. lib. 3. vel alium cõtractum in Statuto expressum, & vbi alias confessio redditur verisimilis ex coniecturis confessio non subiacet Statuto, vt in dicta decis. Acchill.

Aliç verò decis. Put. 100. lib. 1. & 9. de Constitut. Caput. 3. & 199. par. 3. dum firmant Statutum habere locum in quatuor contractibus nominatis, sunt adeò claræ, vt interpretatione minimè egeant ad *l. ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de legat. præstan. maximè cum Put.* addiderit dictionem illam taxati-

31 uam [tantùm,] † quæ excludit omnes alios præter expressos, *l. 3. §. cum Titio, ff. de admin. leg. Card. Mant. decis. 109. n. 11.*

Nunc deueniendo ad decisiones emanatas super Statuto nouo.

Prima fuit coram Gypsio 26.

32 Octobris 1588. super † mandato procuræ ad adeundam hæreditatem, in qua dum fuit dictũ illud subiacere Statuto habente

33 † locum, quando quis lædi potest ex dec. 162. Put. lib. 1. decis. declarat se his verbis: [quo fit vt censeatur successioni ab inte-

34 stato † renunciare iuxta *doctrinam Bart. in l. ex testamento, in fine princ. de excep. rei iudic.* & faciũt tradita per *Rom. cons. 125. & Paris. cons. 77. vol. 4. cum alijs adductis per D. Iulium Petrucciũ*, quam renunciationem clarum est non potuisse fieri sine solemnitatibus statutarijs.] Et hæc est 1. decis. declarans Statutum habere locum non in omni alio actu, in quo minor potest lædi; sed solùm quando continetur vnus ex illis quatuor prout est renunciatio.

Secunda coram Comitulo 9. Decẽb. 1588. apud Pic. dec. 44. & apud Marchas. to. 1. fol. 455.

35 in qua fuit resolutum † retrouenditionem factam à muliere subiacere Statuto 154. ratione læsionis, vel Statuto 151. non quia illud habeat locum in omni contractu; sed quia mulier remiserat ius suum his verbis: [quare visum fuit Dominis locum esse Statuto Vrbis 154. seu 151. quod Rota interpretatur habere locum quoties mulier, vel minor directè, vel indirectè

36 remittit ius suum, & si talis † refutatio veniat in consequentiã alterius contractus extra illos quatuor ibi expressos,] & allegat Crescent. Cott. & Put.

Et ex hac decis. habemus Rotam tunc iuxtà distinctionẽ factam à nouo Statuto distinxisse, quod in alijs contractibus si adsit læsio in precio, hoc est si cõstiterit de læsione, tunc esse lo-

cũ diſpoſitioni Statuti Cap. 154. ſi verò in illis per indirectum remittatur, vel refutetur ius eſſe locum diſpoſitioni Cap. 151.

Coram Illuſtriſſ. D. Card. Millino 26. Martij 1623. apud Pic. dec. 25 num. 8. his verbis; [ſed placuit Dominis caput nullita-
37 tis † mandati defectu ſolẽnitatis Statuti, quod locũ habet vbicũque directè remittitur aliquod ius,] & allegat Creſc. & Cott.

Coram eod. 20. Octob. 1593. apud Zacch. de ſociet. deciſ. 36.
38 † fideiuſſionem mulieris nullam etiam ſi recognouerit bonam fidem, ea ratione his verbis adiecta. [Quia cum vigore Statuti non poſſit obligari, nec etiã de iure communi fideiubere fuit ſimulatum, quod recognoſceret bonã fidem, & reciperet pecunias, vt teneret eius obligatio. *Rom. conſ. 394. n. 4.* & in hac † re-
39 cognitione conſiſtit ſimulatio, quia verè ipſa pecunias non recipiebat cum eodem inſtãti deberent peruenire ad manus Iulij Cæſaris, *l. qui ſic ſoluit, ff. de ſolut.*] Et pro hac deciſ. ſunt optimi *tex. in l. quamuis 9. ff. ad* S.C. *Velleian. vbi Vulp.* [ſe cum eſſem tecum cõtracturus mulier interuenerit, vt cum ipſa potiùs cõtraham videtur interueniſſe] *in l. quidẽ, ff. eod. vbi Paulus I.C.* Quidã voluit hæredibus Lucij, Titij mutuam pecuniam dare, & cum eis contrahere; ſed quoniã facultates eorum ſuſpectas habebat, magis voluit vxori teſtatoris dare pecuniam, & ab ea pignus accipere, mulier eãdem pecuniam dedit hæredibus, & ab eis pignus accepit. Quæro an interceſſiſſe videatur, & an pignora, quę ipſa accepit teneantur creditori? Paulus reſpondit ſi creditor cum contrahere vellet cum hæredibus Lucij Titij euitatis ijs magis mulierẽ ream elegit: & in ipſius perſona S.C. quod de interceſſionibus fœminarum factum eſt locum eſſe, & pignora ab ea data non teneri] *in l. ſed Iulianus, §. idem ait. ff. ad* S.C. *Macedon. vbi Iul.* [ſi duos reos accepero filiumfam. & Titium, cũ ad filiumfam. peruentura eſſet pecunia; Ideò autem reum Titiũ acceperim, ne quaſi fideiuſſor S. C. vteretur vtilem eſſe exceptionem aduerſus fraudem dandam] *in l. cum ad eas, C. ad* S.C. *Velleian. vbi Imperatores Diocletian. & Maxim.* [cum ad eas etiam obligationes, quæ ex mulieris perſona calliditate creditorum ſumpſerunt primordium decretum patrum, quod de interceſsione fęminarum factum eſt ædicto perpetuo declaretur; ſi tamen creditor, qui contrahere cum alio propoſuerat, & mulieris perſonam eligit exceptione

contrà

contra petitores, secundum ea, quæ asseueras defendi potest.]

Coram Cardinali Mantica 26. Iunij 1595. decis. 344. in
40 † muliere eligente bona pro sua dote, in qua electione negari non potest potuisse cadere læsionem, nihilominùs Rota respondit non intrare Statutum, nu. 7. his verbis [Neque etiam obstat, quod electio sit nulla, cum solemnitas requisita à Statuto Vrbis lib. 1. Cap. 151. non fuerit obseruata: Quia cum per electionem ipsæ mulieres id, quod sibi debetur sint consequutæ: & ideò non potest dici facta alienatio, seù refutatio, & multò minus pactum de non petendo, vel quietantia, seù donatio, de quibus Statutum loquitur] Hæc decisio cùm sit per se clara non indiget interpretatione, vt suprà in decis. Put. & Caput. eadem ratione legitur.

Coram Cardinali Seraph. 13. Maij 1596. decis. 1187. fuit ha-
41 bitum pro indubitato † fideiussionem mulieris subiacere Statuto, rationem assignat in seq. decis.

Coram eodem 10. Nouemb. 1597. in qua dum dubitabatur
42 an † fideiussio comprehenderetur sub Constitutione Marchiæ, ex quo dum de illa non fuit facta mentio, non posset dici cõprehensa ex ratione deducta per *Caput. in supradictã dec. 3. lib. 3.* fuit responsum his verbis [Quæ fideiussio non potest censeri cõtractus lucratiuus, sed est eiusdem, & fortè damnosioris conditionis quàm cæteri in Constitutione enumerati, & ideò cessant ea, quæ in contrarium allegantur ex dec. 3. Caput. lib. 3.]

Coram Penia 16. Februarij 1601. par. 4. diuers. decis. 348.
43 fuit dictum † Statutum habere locum in retrodonatione.

Coram eodem 4. Febr. 1602. apud Pic. decis. 1. nu. 15. in qua optimè fuit declaratus hic articulus his verbis [in hoc tamen casu attendendum Statutũ Vrbis lib. 1. Cap. 151. prohibens mulierem donare; ideòq; etiam
44 esse prohibitam † fideiussionem pro marito, ne fiat in fraudem donationis à iure prohibitæ, *glo. in d. Auth. si qua mulier, in ver. nullatenus, vers. est ergo, C. ad Velleian. Soccin. cons. 23. nu. 26. in fin. lib. 4. Tiraq. de ll. connub. glos. 5. n. 107. vers. ideoque. Surd. d. decis. 164. nu. 11. vers. & ratio decis. est.* Ne fiat igitur fraus,
45 † & inducatur per indirectum donatio per Statutum prohibita, affirmatum fuit fideiussionẽ quoque sub Statuto cõprehendi, sicut per eandem rationem
46 sensit Rota de † confessione mulieris, *Put. dec. 7. & 55. lib. 3.*
47 Idemq; affirmatur in quolibet

 alio

alio contractu, in quo fraus donationi interuenire posset. *Crescent. dec. 3. de constit. & infra allegat. d. decis. Card. Mill. 36. apud Zacch.* Quæ decisio sola attendenda esset, vbi deficerent aliæ similes, cum dicere non possimus prædictas rationes per trãsennam, & non ex mente Dominorum fuisse deductas, prout aliquando euenisse constat ex decis. coram Comitulo dec. 44. in fin. fuit enim articulus duabus propositionibus maturè discussus, vt legitur in princ. decis. ibi [sola Constantia informante causa proposita visa fuerat exẽplaris, ideòq; dilata vt maturiùs articulus propositus discuteretur, iterum proposita causa vtraque parte informante Rota, &c.]

Coram Attrebaten. 22. Maij 1602. apud Pic. decis. 6. fuit
48 resolutum † fideiussionem mulieris sine solemnitatibus Statuti Vrbis Cap. 151. (& vt ibi dicitur) [Quod licet in quatuor solum casibus loquatur habet tamen etiam locum in alijs] & dum ad id allegat *decis. Put. Crescent. Clem. VIII. Comituli, Seraphin. Peniæ, Gypsij, & Cardinalis Millini*, intelligenda est cõclusio secundũ illas decis. quando læsio adest ex eo, quod in alijs comprehenditur vnus ex quatuor prout in fideiussione.

Coram Litta in Romana hæreditatis 29. Nouembris 1602.
49 fuit resolutum † transactionem factam à muliere esse nullam ob non seruatas solemnitates Statuti ex *decis. Put. 162. & ex illa decis. Card. Blanchett.*

Coram Gregorio XV. 26. Martij 1604. decis. 164. in qua
50 expresè fuit dictum † Statutũ non habere locum in emptione. Quia vt ibi legitur [Ex forma Statuti Vrbis lib. 1. Cap. 151. quod vltrà contractus in eo expressos habet locum in quolibet alio, in quo minor etiam indirectè lædi potest,] & *alleg. dec. Put. Crescent. Clem. VIII. Comituli, & Attrebaten.* sed cum vt supra visum fuit loquantur prædictæ decis. quando in contractu emptionis cõtineretur vnus ex quatuor, tunc enim dicitur indirectè læsus minor, hæc decisio substineri potest vbi vnus ex illis concurrit, & licet, nu. 5.
51 dicatur [in † emptione autem potest interuenire lęsio respectu pretij, & eius excessus, *l. 2. C. de rescind. vendit.*] Tamen id non videtur fuisse dictum ex mente Dominorum, cum decis. pro fundamento resolutionis allegatæ contrarium firment, & illa decisio principaliter nõ fundat se in hac nullitate, sed in ea, quod pupillus cõtraxit sine authoritate tutoris, & postea fuerunt

runt addita verba [Augetur nullitas istius contractus, quia non accessit consensus proximiorũ] vnde intrat illa responsio decis. Comituli 44. in fin. illa verba [in emptione, &c. tanquam per transennam, & non ex mente Dominorum apposita non esse attendenda.

Coram *eod.* 24. *Maij* 1606. *decis.* 260. *sub num.* 3. ponitur eadem conclusio ex dictis decisionibus, & casus decisionis
52 est super † transactione, quæ iuris remissionem includit, vt ibi expressè dicitur.

Coram *Attrebaten.* 9. *Februarij* 1607. *apud Zacch. de societ. decis.* 24. leguntur hæc verba [Nam ad hanc scripturam solidationis multæ fuerunt datæ responsiones, & prima cum ac-
53 ceptatio Camillę importet † cõfessionem solutionis in reliquo & per cõsequens liberationem, *l. si ex pluribus, vbi glos. in ver. reliquum. Imol. nu. 2. in fin. ff. de solut. Salyc. in l. si quidem, in fin. C. de transact. Ias. cons.* 100. *n.* 3. *lib.* 4. Idcircò est nulla propter Statutum Vrbis Cap. 151. lib. 1. prohibens fieri refutationes, & quietationes, & donationes, sub quibus prohibentur etiam con-
54 fessiones per quas Statuto fraus fieri possit. *Put. decis.* 7. *&* 55. *lib.* 3. *Cresc. decis.* 2. *de confess.* &
55 infrà (quia † cõfessio tendit ad liberationem, & habet vim pacti de non petendo. *Feder. de Sen. cons.* 128. *num.* 3. *Soccin. Iun. post Calcan. quẽ allegat. cons.* 57. *nu.* 10. *lib.* 2. quo casu requiruntur solemnitates Statuti.) Ecce clara decisio emanata post illã Gregor. Statutum nouum intelligi, prout intellexit Rota Statutum antiquum.

Coram *Greg.* 27. *Iunij* 1607. *decis.* 333. postquam enim decis.
56 posuit conclusionem † Statutũ habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor, vel mulier lædi potest *ex dec. Cresc. Put. Clem. & Attrebaten.* addidit hæc verba [fideiussio autem non solùm est contractus de sui natura læsiuus] quibus declarauit pręcedentem cõclusionem intelligi vbi minor læditur per vnum ex illis quatuor contractibus, prout in fideiussione adesse donationem declarauit Rota in illa coram *Penia decis.* 1. *apud Pic.*

Coram *Card. Sacrato* 3. *Decemb.* 1607. *apud Pic. decis.* 41.
57 in qua fuit dictum † permutationem esse nullam his verbis [Placebat etiam maiori parti Dominorum, & cæteri non cõtradicebant motiuum ex Statuto Vrbis Cap. 113. & 151. lib. 1.] ex qua decisione absolutè firmatur in permutatione obstare Statutum Cap. 151. sed vnà cũ

Cap. 113. in quo prohibetur alienatio rerum minorum sine certis solemnitatibus; sed in muliere maiore non legitur aliqua decisio, quæ admittat cõcursum dictorum Statutorum.

Coram *Card. Marcomontio 17. Martij 1608. dec. 153. n. 13.*
58 vbi fuit firmatum † Statutum in Cap. 113. super alienatione rerum minorum suppleri per istud 151. ex dicta decisione coram Sacrato, & deindè addita hæc verba [& potest habere magnã rationem cum sæpiùs fuerit resolutum illud Statutum habere locum in omnibus cõtractibus, in quibus minor lædi potest,] & allegat dictã decis. Attrebaten. & Greg. XV. in Rom. Argentorum, quæ vt supra fuit ostensum loquuntur in fideiussione, vndè non potest dici contrarium sensisse; sed est intelligendum iuxta prædictas decisiones.

Coram *Reuerendiss. Coccino Decano 1. Decembris 1608. decis.* 433. in qua firmata regula,
59 † quod Statutum non habet locum in dote, nec in augumento dotis. ex *Gabr. cons. 10. num. 6. lib. 1.* fuit in dicta decis. limitata his verbis, [Tamen placebat etiam quod hæc non habeant
60 locum quando † augumentum dotis præsumitur factum ad defraudandum Statutum, vt benè considerat in terminis Statuti Vrbis Gabr. dicto loco, & proptereà cum in casu isto mulier, quæ post contractum matrimonium fecit augumentum dotis non teneretur dotare, & prohibeatur donare; ideò dictum augumentum præsumitur factum ad fraudãdum Statutum.] Quæ decisio est conformis *dec. Cresc. Attrebaten. Peniæ, & alijs*, quæ hunc articulũ exactè tractarũt.

Coram *Greg. 20. Maij 1610.*
61 *dec.* 473. Fuit firmatum † Statutum habere locum in diuisione, quia est species transactionis, *l. tres fratres, vbi Bart. Alex. & Ias. ff. de trãsact. Decian. cons. 39. n. 104. lib. 1.* & dũ additur habere locum in permutatione, allegat dec. Cardin. Sacrati, quæ vt dictum est procedit in minore tantum ratione Cap. 113.

Coram *eod. in ead. 4. Februarij 1611. decis. 496. fuit confirmata decis. & licet, nu. 7. & seq.*
62 dicatur quod ex eò quod in † diuisione cadit læsio (& proptereà intrat Statutũ, quod habet locum in omni cõtractu, in quo minor lædi potest. *Put. dec. 162. lib. 3.*) Tamen debet intelligi de læsione actuali non in potentia iuxta d. decis. 473.

Coram *Reuerendiss. Pamphil. 26. Nouembris 1611. apud* Pic. *decis. 8. num. 4.* postquam fuit
63 dictum † Statutum habere locum in omni contractu, in quo mino-

minores, & mulieres lædi possunt, ex Put. & Rom. Argentorum declarat se his verbis. [Et per consequens debet etiam habere locum in fideiussione, quæ ex sui natura continet læsionem, vt fuit sæpissimè deductum in dicta Romana Argentorum.]

Coram R.P.D. *Pirouano* 17. *Februarij* 1612. *in recent. decis.* 385. *par.* 1. in qua fuit dictum
64 † censum impositum à muliere sine solēnitatibus Statuti Cap. 151. Fuisse nullum, quia vt ibi dicitur [Statutum, nedùm in quatuor casibus expresis; sed etiam in omnibus alijs, in quibus adest ratio læsionis procedere sæpè fuit resolutum] & ad id allegat decis. Caputaq. Put. & Illustrissimi D. Cardinalis Millini, in quibus iam fuit ostensum loqui, quando læsio adest ex eo, quod sub nomine alteriùs contractus celebratur donatio, vel alius ex illis quatuor, qui verisimiliter cōcurrebat in casu dictæ decis. cum ibi non exprimatur alia ratio læsionis, & ne dicamus fuisse contrarium decisū, quam quod dicunt dictæ decis. super quibus se fundat decis. R.P.D. Pirouano.

Coram *Reuerendissimo Domino Coccino in Romana Saluiani* 9. *Decembris* 1613. in qua
65 fuit resolutum † electionem factā à muliere de bonis pro dote non comprehendi sub hoc Statuto eisdem verbis vtitur, quibus fuit decisus similis casus in supradicta decisione Cardinalis Manticæ, hæc enim sunt verba [quia cum per electionem ipsa Laura fuerit consecuta id, vel partem, quod sibi debebatur non potest variare, nec propterea fit quod fuerit sequuta alienatio, seù refutatio, & multò minus pactum de non petendo, quietantia, seù donatio de quibus Statutum loquitur, vt fuit dictū in causa Romana, siuè Ciuitatis Castelli Census 26. Iunij 1595. coram Mantica], & quod maximè obseruandum in dicta causa; mulier voluit docere de læsione per æstimationem factam, & Rota dicit illā non suffragari, quia æstimatio longè posteà facta, & agebatur de re, quæ vsu consumebatur, in qua de præsenti non inferebatur ad præteritum, vndè tantum abest, quod Rota tenuerit Statutum habere locum in omni actu, in quo læsio cadere potest, vt nisi de læsione concludenter constet non succurratur minori, aut mulieri, agebatur enim de rebus mobilibus per mulierem electis, in quibus facillimè illa potuisset in precio decipi.

Corā *Seleucien.* 9. *Maij* 1614. *in recent. decis.* 592. *par.* 1. in qua le-

legitur [fuit enim lata super re-
66 scissione † contractus, concordiæ initæ à DD. Sfortia, & Galeatio in minori ætate constitutis, non seruatis solemnitatibus Statuti Vrbis Cap. 113. & 151. lib. 1. de contract. minor. Quæ quidem nullitas locum habet in quocunque contractu læsiuo, etiam per indirectum.] Ex Put. & Crescent. hæc enim decis. firmat opinionem Assettamenti. Quia in concordia, prout fuit dictum in transactione, inest refutatio, & sic per indirectum minores lædebātur. Vltrà quod decis. loquitur in concursu Statuti 113.

Coram *Reuerendissimo Pamphilio* 15. *Decembris* 1614. *in recent. decis.*619. *sub num.*5. *p.*2.
67 dicit † Statutum habere locum in alijs contractibus, ex Put. & Crescent. vt comprehenderetur etiam fideiussio.

Coram *Andrea* 22. *Maij.* 1615. *in recent. decis.*678. *par.*1. in qua fuit resolutū impositio-
68 nem census per matrem, & tutricem pupillorum esse nullam, tàm ex parte minorum, quàm matris minorum his verbis [respectu enim pupillorum non interuenerunt solemnitates Statuti dicitur ibi sic fuisse resolutum in Romana Donationis de Cuppis 24. Maij 1600. coram Cardinali Pamphilio. Respectu matris, num. 4. his verbis. [Quia cum obligatio quoad minores esset inualida, obligatio Annæ de proprio remāsit absque causa, quia tanquā Tutrix ipsa non tenebatur se obligare de ꝑprio pro soluendis debitis Testatoris. Nec constat quod ipsa habuerit releuatorem, & sic tantò magis apparet, quod mulier remansit decepta contrà Statutum Vrbis Cap. 151. lib. 1.] Ex distinctione facta in hac decisione tollitur omnis scrupulus difficultatis, cum in alienatione fuerit dictum intrare Statutum Cap. 113. in obligatione verò ad fauorem alteriùs intrare Statutum in Cap. 151.

Coram Buratto 12. *Iun.*1615. *in recent. decis.*723. *num.*13. *p.*2.
69 Fuit firmatum † Statutum habere locum in remissione iuris de futuro, quæ remissio comprehenditur sub refutatione, *vt per Gabr. cons.*6. *vol.*2.

Post annum 1615. coram eodem fuit discussus articulus in Romana Census Vitalitij, & licèt non fuerit resolutus, tamen ex hoc satis constat Rotam tenuisse hanc opinionem, ex quo actores non potuerunt obtinere declarari nullum contractum licèt allegassent d. decis. Greg. 164. & alias.

Coram *Reuerendiss. Decano* 13. *Ianuar.*1625. Fuit resolutū obli-

70 † obligationem mulieris de restituendo ad omne mandatum Dñi bona mobilia mariti penès ipsam ad instãtiam creditorum depositata fuisse nullã sine solẽnitatibus, & addita hæc verba. [Neque obstat, quod Statutũ loquatur in quatuor tãtum casibus, quia nihilominùs habet locum quotiescunque mulier lædi potest *Put. decis.* 158. *num.* 2. *lib.* 1. *in nouis. Crescent. decis.* 3. *de Constit. Rota diuers. decis.* 529. *num.* 4. *in fin. part.* 1. & fuit sæpissimè resolutum. In hoc autem casu, cum mulier se obligasset de restituendo hæc mobilia poterat lædi, vel ad sui præiudicium, ex quo iuri suo renunciabat, vel ex alio capite concernẽte restitutionem] hæc decisio allegata contra opinionem Assettamẽti tantùm abest, quod sit contra, quod imò optimè illam cõfirmat. Dum exẽplificando in quo possit dici læsa mulier, dicit, quia vel renunciat iuri suo, vel cogeretur restituere bona, & sic resultaret donatio, & per indirectum fieret fraus Statuto.

Coram R. P. D. *Durano in Romana Nullitatis obligationis*. 16. *Ianuarij* 1626. quæ loquitur in terminis casus nostri, dum

71 dicitur † Statutum habere locũ in omni contractu, in quo minor lædi potest, & allegat prædictas decis. Put. & Cresc. intelligenda est iuxtà illas, prout verè intellexit, cum statim dicat minorem fideiussisse, & consequenter cũ fideiussio comprehendatur sub Statuto, vti de sui natura læsiua fuisse nullam obligationem.

Et ex his omnibus decisionibus, quæ peruenerunt ad manus Dominorum de Assettamento, emanatis tàm super antiquo, quàm nouo Statuto visum fuit clarissimè constare opinionem Assettamenti fuisse omni tempore cõformem opinioni Rotæ.

Sed vltrà Rotæ authoritatẽ, cõcurrit etiam authoritas DD. non vulgarium nempè *Gabr. cons.* 6. *num.* 4. *& cons.* 20. *nu.* 55. *lib.* 2. Quia ità tenet, tàm ex mente Rotæ, quàm ex verbis Statuti, *Bero. cons.* 176. *per tot. lib.* 1. pro hac opinione consuluit, quem approbauit Rota coram *Clem.* 8. *& Card. Seraphin.* in decisionibus suprà allegatis, *Bero. sequitur Card. Tusc. in litera S. conclus.* 599. *numer.* 15. Licèt Rota non approbauerit

72 Bero. in eo, quod dicit † Statutum habere locum solum in donationibus, refutationibus, quæ per se fiunt, & principaliter, non autem quando fiunt in consequentiam alteriùs contractus. Nam in hoc contrarium sensit Rota, ne hac via fiat fraus Statuto.

Et pro eodem Statut. Corn. & Parif. qui in alio fimili Statuto confuluerunt, & fuerunt approbati à Rota coram Card. Seraph. in fuprà allegata *decif. Corn.conf.*121. *vol.*3. *Parif.conf.* 53.*num.*63. *vol.*3. Nec contrarium tenuit *Gratian.difcept. for. cap.*961. *tom.*5. Nam poftquam
73 firmauit † Statutum habere locum in contractibus, in quibus indirectè poteft cadere læfio, ex deciff. fuprà allegatis addit hæc verba.[Dicitur autem læfa Catharina tanquam fideiufferit pro marito, cum contractus fideiufsionis fit de fui natura læfiuus,] in cap.969. fub nu. 31. hæc leguntur verba. [Prout eft in cafu noftro in quo priùs fuerunt acceptata alimenta, vndè illis non poterat renunciari per acceptationē legati minùs vtilis, & multum læfiui, adeò vt ftante huiufmodi lęfione, magis procedat Statutum etiam in renūciatione iurifquærendi.]Nec etiam contrariū tenuit cap. 26. num.12.& 27. num.14. quia ibi non loquitur fuper hoc Statuto.

Et ex his, &c.

IN EADEM.

IN hac fecunda Infpectione Domini firmarunt opinionem Affettamenti, ex euidentifsimis rationibus, & quidem antiquifsimis temporibus allatis per DD. & Rotam, quas quilibet potuit legere in confil. & decif.

Harū prima allata fuprà 100. annos in fimilibus Statutis à *Corn. conf.*121. *num.* 6. *verf. eft ergò aduerten. & num.*7. *& feq. lib.*3. *Parif. conf.*53. *numer.* 63. *verf.* vndè cum in cafu præfenti lib.3. & fuprà 50. annos in puncto Statuti antiqui, *Bero. conf.* 176. *num.* 46. *lib.* 1. quem approbauit Rota coram *Clem.* 8. *in illa decif.*529. *par.*1. *diuerfor.* & omnes prædictos approbauit Rota coram Card. Seraph. in illa decif. 1242. in fin. eandem rationem fuprà 80. annos attulit Rota apud *Put. in illa decif.* 100. *lib.*1.*&* 7.*de Conft. Caput. decif.* 3. *& decif.* 199. *par.* 3. *& fuper Statuto nouo coram Card. Mantic. decif.* 344. *& coram Reuerendiffimo Coccino Decano, in illa Romana Saluiani* 9. *Decembris* 1613. Quæ ratio defumpta eft, ex Statuti verbis, quæ attendenda funt, nempè, quod dum Statutum loquitur in quatuor contractibus, non habet locum in alijs, & hæc ratio fulcitur duabus iuris regulis.
74 Prima quia † dum Statutum includit illos quatuor, exclufit alios, *l. cum prætor, ff. de Iudic. latè Surd. conf.* 135. *numer.* 43. *conf.*308. *num.* 8. *Dec. conf.* 74. *num.* 32.

num. 32. *Corn. conſ.*121. *num.*9.
75 *lib.*3. Secūda, quod vbi † verba Statuti non conueniunt, non conuenit diſpoſitio, *l.*4.§.*toties, ff. de damn. infect. Becc. conſ.* 1. *nu.*25. *cum alijs per Surd. conſ.* 152. *num.*38. *& conſ.*179. *nu.*3. *lib.*2. *Put in illa deciſ.* 158. *alias* 162. ibi, [& cui non conueniūt verba] *lib.*1. *Rota in Bononien. Administrationis* 10. *Iunij* 1611. *coram Card. Sacrato, apud Farin. poſt. conſ. lib.*2. *deciſ.*437. *ſub n.*2. vbi maximè procedere dicitur quando Statutum exorbitat à Iure communi. Cum igitur hęc ratio, & iuris regulis nitatur, & approbata fuerit in terminis à DD. & à Rota non eſt cur de illa aliquis dubitare poſsit, aut debeat.

76 Secūda quod cum hoc † Statutum exorbitet à Iure cōmuni, quo licitum eſt omnibus donare, *l. velles, C. de reuoc. donat. & ibi DD. latè Tiraq. de ll. connub. gloſ.*8. *num.* 5. enumerando cer-
77 tas ſpecies contractus non † extēditur ad alios maximè diuerſæ ſpeciei, in quibus concurrat etiam diuerſa ratio, *Corn. dicto conſ.*121. *num.*5. *in fin. & nu.* 6. *Bero. d. conſ.*176. *nu.*48. *&* 49. *Pariſ. d. conſ.*53. *ſub nu.* 63. maximè, cum Statutum annullet
78 illos contractus, quæ † annullatio pęna eſt *Bero. dicto conſ.*176. *num.*55. *Corn. conſ.*121. *num.*8. *verſ. ſed in caſu noſtro, lib.* 3. Diuerſa autem ratio eſt in illis quatuor, quæ ſunt omninò dānoſi, cum mulier, & minor nihil recipiant *Put. deciſ.*55. *ſub nu.*7. *ibi,* [cum illa ſit apertè damnoſa, cum donare ſit perdere] *Rota in Romana Hæreditatis* 14. *Martij* 1603. *coram Litta, ibi,*
79 cum † donans nihil acquirat, ſed dicatur perdere, *& coram Reuerendiſſ. Pamphilio in recent. deciſ.*619. *num.*5. *par.*2.

Tertia ratio deducta à *Bero. d. conſ.*176. *num.*35. *verſ.* quod ſuadetur etiam ex eo. Quod ſtatuentes, quando voluerunt comprehęndere omnes contractus expreſſerunt, prout in ſecunda parte Statuti antiqui 19. ibi, [& in omnibus contractibus, & negocijs. Non enim ſatis fuit ſtatuentibus dicere in contractibus, etiam cum illa dictione vniuerſali, omnibus, ſed addita alia, & negocijs, vt comprehenderentur omnes, & quicunque actus, in quibus læderentur minores, & mulieres, etiam ſi non eſſent ex illis quatuor.]

Quæ ratio eo magis vrget in caſu, quia in illo antiquo in cap. 23. in nigro non legebatur contractus donationis, nec etiam illa verba, & in omnibus contractibus in cap. verò 19. in reformatione fuit additus contra-

ctus

ctus donationis, & vlteriùs secunda pars super læsione, si enim statuentes voluissent comprehendere in prima parte omnes contractus non fuissent opus enumerare illos quatuor, sed declarando dixissent in omnibus contractibus, & negocijs, in quibus minor, vel mulier lædi potest seruentur solemnitates
80 præcedentis Statuti† alias enim vel frustratoria fuissent vltima verba secundæ partis, vel enumeratio quatuor contractuum contrà text, *in cap. si Papa, de priuileg. in 6. lib. 3. §. eum, ff. de iuretur. l. 1. in fin. ff. ad Municip. Surd. cons. 80. num. 15.*

Multò autem magis, magisq; vrget dicta ratio in Statuto nouo; nam, cum vt vidimus emanauerint tot decisiones super intellectu Statuti antiqui omnes firmantes, illud in prima parte habere locum in his tantum quatuor nō autem in alijs, nisi sub illorum nomine cōprehenderetur vnus ex quatuor in secunda verò parte habere locum, quando constat de læsione potest adesse statuentes noluerunt ampliare primam partem ad alios, sed fuit additum, quod non aderat in antiquo Statuto cap. 19. Quod exprimeretur
81 † causa, & redigeretur in scriptis ea ratione, vt dicit, Rota coram *Andrea decis. 628. nu. 4. p. 2.* his verbis. [Quod ad euitandum, vt mulieres non decipiantur, voluit, vt causa in scriptis redigatur, & insinuetur, ac plenè per Iudicem cognoscatur.]

Prætereà in Statuto antiquo proximiores consanguineos adhiberi mandatur, sed cum orta fuerit difficultas, qui venirent sub consanguineorum appellatione, an scilicet agnati, & cognati, vt apud Crescent. decis. 4. de Constitut. in Statuto nouo ad tollen. hanc difficultatem statuentes mandarunt adhiberi
82 coniunctos, † quorum appellatione non dubitatur venire, tàm agnatos, quàm cognatos, nempè tam mulieri, vel minori attinentes ex parte patris, quam ex parte matris, & qui ab intestato succedunt, vt per plura iura firmat *Pic. glos. 13. num. 3.* Sicut igitur statuentes in nouo Statuto, vsi sunt verbo coniunctorum ad tollendam illam dubitationem, ità, vsi essent verbis generalibus, nempè, vt in omnibus contractibus adhiberentur solemnitates si voluissent in omnibus Statutum habere locum, & non se restrinxissent ad eosdē quatuor contractus, prout in antiquo Statuto, quod Rota in tot decis. declarauit non habere locum in alijs. Demùm, cum in Statuto antiquo diceretur, quod minores, & mulieres pos-

posſint, & verbum illud [posſint ſit facultatiuum; cum, & posſint dubitari, an ſolemnitates eſſent neceſſariæ pro validitate. In nouo Statuto loco il-
83 lius verbis fuit poſitum † verbũ debeant, quod importat neceſſitatem, *l. ſi Prætor*, §. *Marcellus*, *&* §. *fin. de iudic. cum alijs per Rebuff. ad l.37. ff. de verbor. ſignificat.* Ità etiam ad tollendã difficultatem de qua agitur loco illorum quatuor caſuum, ſtatuentes dixiſſent in omnibus cõtractibus ſi voluiſſent omnes comprehendere.

Quo verò ad ſecundam partem ſtatuentes illam ſubſtulerunt ab eodem Statuto, & licèt ex hac ſola ademptione reſultaret clara mens ſtatuentiũ, quod in nouo Statuto non cõprehenduntur alij contractus, tamen, & clarior redditur ex eò, quod de illa ſecunda parte fuit conditum nouum Statutum in Cap. 154. in quo noluerunt ſtatuentes ex capite læſionis annullare contractus, ſed ſolùm poſſe reſcindi illa forſan ratione, quia ſatis ſuperq; erat, quod cũ alias
84 non poſſet reſcindi † cõtractus, niſi læſio adeſſet vltrà dimidiã, *l. ſi voluntate*, 8. *in fin.* ibi, [niſi minùs dimdia iuſti pretij, & eſt tex. in l. 2. ibi minùs autem pretium eſſe videtur ſi nec dimidia veri pretij ſoluta ſit,] *C. de reſcind. vendit.* & ibi DD. quod eſſet locus reſciſsioni, etiam vbi adeſſet læſio in tertia parte, & quod licèt iuramentum confirmet contractum tamen diſponere præſumi tunc dolo extortum.

Si igitur, vbi voluerunt diuerſo modo diſponere in nouo Statuto expreſsè diſpoſuerunt, ergò vbi non diſpoſuerunt diuerſimodè noluerunt diſponere, & per conſequens neceſſariò dicendum eſt, Statutum habere locum in illis tantum quatuor caſibus, & non in alijs, dum eodem modo fuit diſpoſitum.

Sed quia in alienatione rerum minorum de iure ciuili requiruntur ſolemnitates, emanauit aliud Statutum Cap. 113. in quo annullãtur alienationes immobilium, & iurium non ſeruatis ſolemnitatibus ibi requiſitis, & illis etiam adhibitis, ſi non adſit euidens vtilitas, quod Statutum. Differt in hoc
85 à Statuto 151. † In quo vtilitas non requiritur, cum omnes illi quatuor ſint damnoſi, & permittantur, vt fuit latè deciſum in illa Romana Saluiani 15. Decembris 1614. coram Reuerendiſs. Pamphilio Nuntio apud Regem Hiſpaniarum deciſ. 16. num. decimo octauo & 19. apud Pacific. & in alia

Ro-

Romana Saluiani 20.Maij *1616.* coram Manzanedo decis. 227. num. 3. & fuit alias in Assettamento firmatum.

Et ex his resultat alia ratio, quod cum in alijs contractibus, seù negocijs, in quibus aliquid datur, & recipitur, vel promittitur, vbi minor deceptus est in pretio illi succurrit per d. Cap. 154. Sed in illis quatuor, quia in totum sunt læsiui, si fraude, & dolo circumuenti fuerint ad donationem, &c. cum fraus difficillimè probari possit, necessarium fuit illis prouidere, vt adhibeantur solemnitates, cum in illis non habeat locum dictum Statutum 154. vt fuit dictum in Romana Saluiani 20. Maij *1616.* coram Manzanedo, apud Pacific. decis. 227. his verbis [Tandem non fuit visum obstare obiectum de Statuto Vrbis Cap. 154. lib. 1.] & infrà [Respondebatur enim dictum Statutum interpretationē accipere à Iure communi, iuxtà quod
87 † læsio in quota certa, prout vltrà tertiam, vel dimidiam non potest verificari nisi in contractibus, in quibus hinc indè aliquid datur, vel promittitur vnū pro alio, *iux. Bart. cons. 90. n. 2. lib. 1. quem refert, & sequitur Cagnol. in l. 2. num. 195. C. de rescind. vendit.* Pinel. *in eadem l. 2. cap. 3. nu. 4. Rebuff. in tract. de rescinden. contrat. artic. vnic. glos. 15. num. 6.* ex quo inferunt DD. in d. l. 2. non procedere in actu, quo liberalitas exercetur] & licèt etiam fraudibus minores, & mulieres possint induci ad ineundos alios contractus, tamen cum in illis non patiantur damnum in totum, prout in donatione, &c. Et frequentiùs ad donandum circumueniantur propterea in illis quatuor tantùm voluerunt adhiberi solemnitates, *ad l. nam ad ea, ff. de leg.*

Non obstāt rationes in contrarium adductæ, & prima deducta ex illis verbis Statuti. [Ac semper cum Iudicis competentis decreto, causa in scriptis illi expressa, & insinuata, ac plenè cognita contrahere debeant,] quæ dicitur stare ampliatiuè ad præcedentia, & quia donatione
87 excepta, † quæ etiam impropriè dicitur contractus, *Mozz. de contract. tit. de diuis. contract. art. 4. num. 5. alij sunt distractus Carpan. ad Statut. Mediolanen. cap. 318. num. 192. & 193.*

Nam huic rationi respondit, *Bero. dicto cons. 176. num. 52.* his verbis [verba illa referuntur ad prædicta, in quibus Statutum solum de illis quatuor, de quibus in principio habetur loquitur, quæ saltem largè dicuntur
88 † cōtractus, ex quo in illis duorum

rum simultaneus consensus in-
teruenit, *l.1. cum ibi not. ff. de pact. Bald. in rubr. eod. tit. gloss. magna, in fin. in l.1. ff. de act. & obligat. Alex. in l. 5. in princip. ff. de verbor. obligat.* Non autem
debent illa verba generaliter
de omnibus contractibus intel-
89 ligi, † ea enim vltimo loco po-
sita veniunt continuatiuè, & re-
latiuè ad præcedentia, vt patet,
& ideò tanquam in fine posita
solum ad illa restringi, & referri
debent arg. l. fin. & ibi Bart. ff. de
reb. dub. & infrà, & hæc est vera
intelligentia dicti Statuti in illis
verbis. [Ac semper contrahere
possint, quæ ad prædicta con-
tinuatiuè, & coniunctiuè ve-
niunt.]

Præterea prædicta ratio in Statuto nouo non merebatur allegari, quia cum rubrica sit concepta de contractibus non possunt non venire, vel difficiliùs venire illi quatuor principaliter saltem nominati.

Demùm quia si attendenda esset illa interpretatio, sequeretur maximum absurdum, & omninò contrà mentem statuentium, quæ propterea minimè recipienda.

Nam si non adessent coniuncti, vbi celebrarentur illi quatuor actus, vtique valerent sine auctoritate, & Iudicis decreto, cum hæc iuxtà interpretationẽ exaduerso datam requirantur in contractibus, sub quorum nomine dicuntur non venire prædicti quatuor, sed sensus verus est quod minores, & mulieres contrahant semper cum decreto Iudicis in prædictis quatuor casibus siuè adsint coniuncti, siuè non, sed tunc cum authoritate Curatoris.

Non obstat secũda ratio de-
ducta ex ipsa rubr. perfectam
90 orationem continente, quę † dũ
loquitur generaliter, non potest
restringi per nigrum speciale,
iux. glos. in l. 1. C. de Capit. ciu. cens. exim. lib. 11. DD. in l. 1. ff. si cert. pet. Rota coram Greg. decis. 5. numer. 2. & in terminis similis *Consil. Card. Seraph. dec. 1242. num. 3. vers.* hoc quoque videtur confirmari.

Primò, quia illam parum vr-
gere sensit Card. Seraph. ibidẽ
dum addidit hæc verba, [quod
si posset habere aliquam diffi-
cultatẽ,] & præsertim vbi ver-
91 ba † nigri, prout hic sint clara,
tunc enim non recipiunt decla-
rationẽ à rubrica, vt post *Ruin. & Osasch. respõdit. Surd. cons. 81. num. 1.*

Secundò, quia supponit id,
quod nõ subsistit in facto, nem-
92 pè, † quod rubrica habeat ora-
tionem perfectam, prout loquũ-

tur DD. & præsertim *Bolognett. ad rub. ff. si cert. pet. numer.* 25. & vltrà orationem perfectam requiritur, quod etiam sit decisiua, *Alex. conf. 6. num.* 3. ibi. [Quod rubric. habeat orationem perfectam, & decisiuam,] *Ias. conf.* 205. *num.* 4. *lib.* 2. Hæc
93 enim † rubrica Statuti non habet orationem perfectam, cum careat verbo, *Alexand. d. conf. 6. numer.* 2. *& conf.* 82. *numer.* 20. *vers. Sed ex hoc lib.* 3. & sufficiãt verba *Corn.* respondentis ad hoc argumentum *dicto conf.* 121. *num.* 7. ibi. [Maximè cum illa verba nigri sint verba dispositiua, & verba rubri sunt de se nihil importantia, nisi per relationem ad verba dispositiua, & ad illa habent necessariam relationem, ideò desit, quod ab illis determinentur, & moderentur.]

Tertiò, quia si resoluantur
94 verba † rubricæ, illa apparebit non esse generalis, sed particularis, secundum enim regulas grammaticales sic resoluenda sunt, de contractibus, qui non valebunt sine solemnitatibus, *glos. in Clem.* 1. *de prabend. in verbo, dignitatibus, Bart. in l. Centurio, ff. de vulg. & pupill. num.* 25. *Ias. in dicta l. Centurio, Corn. conf.* 189. *numer.* 7. *lib.* 4. *Ruin. conf.* 160. *num.* 11. *lib.* 2.

95 Sed † relatiuum illud. Qui, non solum habet relationem ad disposita in nigro, sed ad illa rubricam restringit, *l. ea tamen adiectio,* 44. *ff. de leg.* 3. *ibi. Bart. & DD. l. quas pecunias,* 30. *ff. de leg.* 1. & habemus in corpore iuris plures rubricas similes, vt illa de reuocand. donat. quæ tamen non habet locum in omnibus, sed in illis tantum, quæ continentur in legibus sub illa rubrica, ità & illa de rescindenda vendit. & aliæ innumer. & in Statuto Vrbis præcedenti 150. Habemus rubricam de Donat. insinuandis, quæ tamen non habet locum in omnibus, sed in illis tantum, de quibus nigro.

Demùm, quia ex hac ratione sequeretur, etiam magnum absurdum, si enim rubrica non restringeretur à nigro, vtique cõprehenderẽtur in illa nedùm minores, sed etiam maiores, quod quam absonum sit nemo est, qui non intelligat, sed sicut rubrica restringitur ad minores, & mulieres, quia in nigro de illis tantum fit mentio, ità etiã debebat restringi ad illos tantum quatuor, de quibus etiam fit specialis mentio.

Dum verò pro corroboratione rationis ponderantur illa verba [volentes etiam fraudibus obuiare, &c. statuimus pacta]

cta] quod propter illam dictionem, etiam [dicantur stare continuatiuè, ac ampliatiuè ad rubricam.] Certè hæc ponderatio est aliena à natura rubricę, quæ ponitur solum ad demonstrandum, & indicandum materiam, quæ in nigro tractatur.

Sed vt meliùs obseruauit *Pic.*
96 *in glos.* 1. † dictio etiam stat augumentatiuè, & ampliatiuè, *iux. tex. in l. etiam, C. de testibus, Surd. cons.* 303. *num.* 15. *lib.* 3. *& decis.* 8. *num.* 12. non quidem ad rubr. sed ad Statutum præcedens. 149. & 150. in quibus statuentes, dum voluerunt obuiare fraudibus, quæ in donationibus fiunt, voluerunt etiam in hoc Capitulo 151. obuiare fraudibus, quæ fiunt in contractibus minorum, & mulierum.

Non obstat tertia ratio, quod Statutum sit fauorabile, & respiciat publicam vtilitatem principaliter, & vt legitur in illo emanauerit ad euitandas
97 fraudes, quæ † ratio generalis comprehendit omnes contractus, quia in omnibus potest cadere fraus, vt latè per *Pic. glos.* 7. *num.* 2. 3. *& seqq.*

Nam huic rationi respondit *Corn. d. cons.* 121. *sub numer.* 9. his verbis. [Istæ enim rationes adeò generales non decet, quod extendant dicta specialia, maximè correctiua iurium, & pęnalia, fundantur enim tunc iura potiùs in auctoritate, quàm in illa ratione nimis generali, nec ratio tunc videtur disponere de lege] allegat etiam plura exem-
98 pla, & præsertim, quod † insinuatio in donatione requiritur ad euitandas fraudes, *l. data*, *C. de donat.* & nihilominùs non habet locum, nisi vbi excedit summam iuxtà dispositionem, *l. sancimus*, *l. si quis pro redemptione*, *§. fin. C. de donat.* & ho-
99 diè vigore † Statuti 150. in summa ducatorum 200. ibi expressa, & multò minùs debet fieri extensio ad contractus diuersæ speciei, & diuersæ naturæ quales sunt vtrinque obligatorij, & in quibus datur aliquid, & recipitur, sed posset procedere argumentum ad alios eiusdem speciei, & naturæ illorum quatuor, nempè quando sunt omninò, & in totum de sui natura læsiui.

Sed, & prædictam rationem minimè habendam esse in consideratione docent omnes decisiones Rotæ, firmantes habere locum Statutum in illis tantum
100 quatuor, & † argumentum à ratione fraudis procedere solum in alijs, quando in illis vnus ex quatuor continetur, prout optimè Rota vsa fuit hoc funda-

mento in illa decisione *Cresc.* 3. *de Constit. & Put.decis.* 55.*lib.* 3. *& in vna Perusina Nullitatis donationis* 18. *Nouembris* 1608. *coram Card.Lancellotto post cons. Farin. lib.* 2. in qua fuit resolutum Statutum Vrbis Cap.149. lib. 1. habere locum, etiam in donatione facta per patrem filijs, ratione præsumptæ fraudis consideratæ à Statuto, sed ex prædicta ratione nemo est, qui dicat, dictum Statutum habere locum, etiam in alijs contractibus in quibus eadem ratio fraudis cadere potest.

Præterea cum Statutum hoc veniat continuatiuè ad illud 149. ab illo venit declarandum, sed ibi ratio obuiandi fraudibus non est simpliciter, & generaliter apposita, sed restrictiuè ad donationes his verbis. [Cum Reipub. intersit fraudibus, quæ in donationibus frequenter, & facili committuntur obuiare, statuimus, &c. illud
101 enim relatiuum, † quæ restringit rationem ad donationes, *l.ea tamen adiectio*, 44. *ff. de legat.*3. Cum alijs suprà allegatis, ità etiam debet intelligi in hoc Statuto ad obuiandum fraudibus, quæ in donationibus minorum committebantur.

Demùm quia alias si Statutum haberet locum in omnibus, in quibus mulieres, & minores fraudari, & decipi possunt frustatorium
102 omninò fuisset † Statutum 154. maximè, cum vt sit locus dispositioni illius Statuti non sufficiat læsio in potentia, sed sit priùs concludenter probanda, & per hoc 151. statim quod celebratus est contractus sine solemnitatibus, est etiam nullus.

Dum verò ex prædicta ratione dicitur corruere distinctionem inter contractus de sui natura læsiuos, & ex accidenti, & quod Statutum nullum verbum de læsione, sed tantùm considerat fraudem, & deceptionem, quæ stare potest in multis sine læsione. Hæc conclusio est contrà verba Statuti, & authoritatem Rotæ, & omnium DD. communissimā assertionem in *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* vbi firmatur deceptum in pretio esse læsum, & idem esse quem læsum esse, & deceptum in pretio.

Quod autem Statutum considerauerit fraudem, & circumuentionem est verùm, sed ratione damni, & læsionis, quæ eueniebant minoribus per donationem, quæ enim maior læsio, quam illa, quæ resultat ex donatione facta non spontè, & mera liberalitate, & integro iudicio

dicio, sed fraude circumuentione, & deceptione alteriùs; & propterea, vt fuit ostensum in alia Inspectione, ex *Put. & decis. Reuerendissimi* Pamphilij, quatuor illi contractus sunt merè damnosi, & ratione huius damni, & læsionis, statuentes voluerunt, quod coniuncti iurent non vertere in præiudicium minorum, vel mulierum, ad quid enim præstatio talis iuramenti, si statuentes considerassent solam fraudem sine læsione, & damno? Est etiam contrà Rotæ assertionem, quæ in omnibus decisionibus dixit Statutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor læditur directè, vel indirectè. Et ex his, &c.

IN EADEM.

104 IN hoc articulo, an sit valida † obligatio mulieris, vel minoris recognoscentis bonam fidem recipiendo pecunias non seruatis solemnitatibus Statuti Rota nedùm coram Litta, apud *Pic. decis.* 11. respondit pro validitate *num.* 1. *in fin.* ibi.] Primò, quia realiter receperat pecunias, & hoc non inficiebatur,] licèt in eo casu concurret etiam versio in vtilitatem mulieris, sed & anteà *coram Illustrissimo D. Card. Millino de anno* 1593. *apud Zacch. decis.* 36. *num.* 6. habuit pro indubitato illam valere; quando non fuisset recognitio simulata in fraudem Statuti, vt sunt clara verba. [Quia cum vigore Statuti non posset obligari sine solemnitatibus, & nec etiam de Iure communi fideiubere, fuit simulatum quod recognosceret bonam fidem, & reciperet pecunias, vt teneret eius obligatio *Rom. cons.* 344. *num.* 4. & in hac recognitione consistit simulatio, quia verè ipsa pecunias non recipiebat, cum eodem instanti deberent peruenire ad manus Iulij Cæsaris,] & cum idem casus euenisset de anno 1602. *coram Penia, apud Pic. decis.* 1. articulo maturè discusso per duas propositiones num. 17. & 18. fuit confirmata decis. referendo eadem verba.

Vbi igitur recognitio est simulata, prout in casu dictarum decisionum præsertim vxoris,
105 quæ † etiam si principaliter se obliget, & maritus fideiuberet pro eo præsumeretur intercedere ex *Bald. & Salyc. in auth. si qua mulier, C. ad Velleian. nu.* 9. *Honded. cons.* 45. *num.* 20. *lib.* 1. intrat Statutum, vt etiam fuit comprobatum ex pluribus iuribus in prima Inspectione addu-

ctis, quibus additur, *text. in l. sed Iulianus, ff. ad S. C. Macedon. vbi Vulp. ait*, [sed Iulianus adijcit si color quæsitus sit, vt filiusfam. qui mutuam pecuniam accepturus erat fideiuberet, alio reo dato: fraudem S.C. factam nocere, & dandam exceptionem, tàm filiofam. quàm reo; quoniam, & fideiussori filij subueniatur.]

Sed quando prout hic nulla concurrit simulationis suspicio, tunc valet ex ratione deducta in dictis decisionibus ex consil. 394. num. 4.

106 Quod cum † mulier, vel minor receperit pecunias non ex causa donationis, legis necessitate tenetur restituere, & per consequens non habet locum Statutum, vt per *Rom. ibi Put. decis.* 153. *nu.* 33. *lib.* 3. *Card. Seraphin. decis.* 1133. *num.* 2. & fuit alias latè firmatum in Assettamento.

Quam rationem Domini ex pluribus iuribus firmarunt, & primo *ex tex. in l. sed si ego, ff. ad S. C. Velleian. vbi Vulpius ait.* [Sed si ego cum muliere ab initio contraxerim cum ignorarem, cui hóc factum vellet non dubito S.C. cessare & ità Diuus Pius, & Imperator noster rescripserunt, proindè si dum vult Titio donatum, accepit à me mutuam pecuniam, & eam Titio donauit S. C. cessabit] deindè ex *text. in l. si mulier*, 16. *ff. eodem, vbi Iulianus ait*, [si mulier contrà S.C. Velleianum pro me intercessisset Titio, egoq; mulieri id soluissem, & ab ea Titius eam pecuniam peteret: exceptio huius S. C. non est profutura mulieri: Neque enim eam periclitari profuit ne eam pecuniam perdat, cum iam habeat, *in l. si mulier*, 15. *ff. eodem, vbi idem Iulianus*. [Si mulieri soluero id, quod tibi debebam, & ab ea ratam rem te habiturum stipulatus fuero, & fortè te ratum non habente agere ex stipulato instituero: exceptio S. C. quod de intercessionibus fęminarum factum est, non proderit mulieri. Non enim videri potest alienam obligationem recusare: cum maneam debito obligatus, & ipsa de lucro agat, ac potiùs reddere cogatur, quod non debitum acceperit, quam pro alio soluere,] *in l. si mulieri*, 22. *ff. eodem, vbi Paulus ait*, [si mulieri dederim pecuniam, vt eam creditori meo soluat, vel ex promittat, si ea expromiserit locum non esse S.C. Pomponius scribit: quia mandati actione obligata, in rem suã videtur obligari,] vbi gloss. optimè dixit. [Propter pecuniam, quæ ad eam peruenit]

si-

ſicut igitur mulier, quæ fideiubendo iuuatur Velleiano, ſi tamen recipiat non iuuatur, ità & pariter mulier, vel minor, qui fideiubendo nõ obligatur ſtante Statuto prohibente fideiubere iuxtà Rotæ deciſiones, ſi tamen recipiat, non debet iuuari Statuto.

Præterea hoc caſu intrat ratio approbata à Rota, & DD. quod hic contractus non eſt directè vnus ex illis quatuor, nec etiam indirectè, cum non contineat, neque donationem, nec quietantiam, nec pactum de non petendo.

Nõ obſtat deciſ. corã R.P.D.
107 Durano, in qua † fuit in terminis reſolutum contrarium, nam deciſio tranſit cum eo fundamento, quod verſamur in fideiuſſione de ſui natura læſiua, quod fundamentum procedit in vero fideiuſſore, qui pro alio ſe obligat nihil recipiendo, vt conſtat ex omnibus deciſionibus loquentibus in fideiuſſione, quam includere donationem dixit Rota in illa deciſione coram Penia, apud Pic. deciſio. prima.

Sed hoc caſu minor, licèt inter ipſum, & dantem pecunias non contrahatur Societas, ta-
108 men in effectu dicitur, † & eſt verè principalis, cum recipiat pecunias *dicta l. ſi Iulianus, ff. ad Macedon. in terminis Gabr. conſ. 63. num.* 10. *lib.* 2. his verbis. [Quamuis ſtricto iure non poſſit dici principalis, quia in contractu Societatis principalis eſſe nequit, vt dictum fuit, tamen
109 † reſpectu promiſſionis ſoluendi fructus, & reſtituendi pecuniam acceptam, cenſeri debet principalis, & cęteri fideiuſſores, quia ad alios nihil peruenit] & fuit reſolutum in Romana ſubhaſtationis bonorum 7. Iulij 1597. *coram Card. Lancellotto, apud Zacch. de Societat. deciſ.* 56. *num.* 3. *his verbis*, [neque obſtat, quod Abbas fuerit officialis, & conſequenter principalis debitor, ità vt non poſſit agere cõtrà Spinolam, quia quicquid ſit reſpectu dantis pecunias, clarum eſt inter ipſos obligatõs principalem fuiſſe Spinolam, qui habuit pecunias, & recognouit bonam fidem.] Et allegat in eiſdem terminis alias Rotæ deciſ. idem etiam fuit reſolutum in *Romana de Caſſonis Mercur.* 5. *Decembris* 1612. *coram Card. Sacrato, apud eundem Zacch. deciſ.* 18. *vbi Gabr. dicto conſ.* 63. *qui numer.* 13. ex ſententia Rotæ videbatur contrarium dixiſſe; ità reſpondit. [*Non obſt. Gabr. conſ.* 63. *nu.* 13. *lib.* 2. dicens poſt Rotam, quod offi-

officialis censetur principalis, & cęteri fideiussores, quia hoc est intelligendum respectu illius, qui dedit pecunias, & ad certum effectum, nempè, vt liberatio per acceptilationẽ factam per illum, qui dedit pecunias officiali prosit, & alijs ad quos non peruenerunt pecuniæ, & ità loquitur Gabr. secùs videtur dicendum respectu illorum, qui officialem releuare promiserunt [Imò & Gabr. num. 14. expressè tenet hoc idem dum voluit, eo existente non soluendo, qui bonam fidem recognouit, fideiussorem soluentem, & reportantem cessionem, non posse agere contrà officialem, nisi pro dimidia, quasi ambo fideiusserint pro recognitore bonę fidei, veritatem, & eo, quod verè actum fuerat inspecto.

Additur, & alia ratio, quod dum officialis non potest lucrari pecunias, sed recognitor bonæ fidei, apparet hunc esse verum principalem, non autem officialem.

Optimè igitur dicit Rota in Romana Societatis officij, coram Cardinali Blanchetto inter diuers. decis. 288. & 300. nu. 2. par. 1. eos, qui suas pecunias in Societate dederunt magis inspicere fideiussores, quam † officia, quæ solum ad colorandum contractum, & euitandam vsurariam prauitatem interponuntur] *Card. Mant. de tacit. lib. 6. tit. 24. num. 37. ex quibus dicit Rota in d. decis. coram* Card. *Sacrato*, officialem non videri habere nisi nudum nomen respectu fideiussorum.

110

Ex quibus Domini censuerunt seruandam, & tenendam opinionem antiquorum nostrorum optimis, & euidentissimis rationibus firmatam, & Rotæ authoritate munitam, nisi contrarium in posterum eidem Rotæ visum fuerit, cuius rectissimo iudicio stare nunquã dedignabitur Assettamentum, & iure meritò, cum in illo sacro, & primo Tribunali & Vrbis, & Orbis omni tempore resederint omnium gentium Christiani Orbis selectiores Iuris Consulti.

Et ex his, &c.

FINIS.

Errata ſic Corrigito.

Pag.	Col.	Lin.	Err.	Corr.
2.		22.	abſtractu	abſtracto
13.	1.	4.	fuit	fit
ead.	2.	21.	par.3.	par.1.
30.	2.	pen.	cum agitur	cum non agitur
35.	1.	25.	lib.1.	ex reformat.
60.	1.	pen.	petenda	petendo
67.	1.	13.	Dumini	Domini
ead.	1.	21.	referentes	referentibus
80.	2.	15.	neſtra	noſtra
94.	1.	26.	vt in	& in
113.	1.	18.	maius	mauis
135.	2.	32.	riſtringit	reſtringit
146.	1.	4.	exiſtimantes	exiſtimamus
157.	1.	13.	omnem	omne
160.	1.	20.	particulares	principales
189.	2.	3.	ferendam	ferendum
192.	1.	1.	adimplendum	adimplendis

Plura, ſi quæ aderunt, Tuæ prudentiæ derelinquimus.

REGESTVM.

✠ a b c d e

A B C D E F G H I K L M N O P

Omnes sunt duerniones, præter ✠ quæ est folium, & e, & P, quæ est folium cum dimidio.

ROMÆ, Ex Typographia Ludouici Grignani. MDCXXX.

SVPERIORVM PERMISSV.